

И.СТАЛИН

СЪЧИНЕНИЯ

13

РУСКОТО
ИЗДАНИЕ Е ОТПЕЧАТАНО
ПО ПОСТАНОВЛЕНИЕ НА
ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ
НА ВСЕСЪЮЗНАТА
КОМУНИСТИЧЕСКА
ПАРТИЯ (БОЛШЕВИКИ)

Пролетарии от всички страни, съединявайте се!

ИНСТИТУТ МАРКС—ЕНГЕЛС—ЛЕНИН при ЦК на ВКП(б)

И.В. СТАЛИН

СЪЧИНЕНИЯ

ИЗДАТЕЛСТВО НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

И.В. СТАЛИН

ТОМ

13

юли 1930 — януари 1934

ПРЕДГОВОР

Тринадесетият том от Съчиненията на И. В. Сталин съдържа произведения, написани от юли 1930 г. до януари 1934 г.

В този период Болшевишката партия, провеждайки политиката на широко настъпление на социализма по целия фронт, постигна световноисторически успехи в социалистическото преобразование на страната. Съветският съюз стана мощна индустриална държава, страна на колективното, едро механизирано селско стопанство.

В „Заключителното слово по политическия отчет на ЦК пред XVI конгрес на ВКП(б)“ И. В. Сталин разобличава двуличното поведение на водачите на десните опортюнисти. Характеризирайки успехите на социалистическото строителство, И. В. Сталин изтъкна, че СССР е навлязъл в периода на социализма. Критикувайки антимарксистката, антиленинската теория за отмирането на националните езици и сливането им в един общ език в рамките на една държава в периода на победата на социализма в една страна, И. В. Сталин обоснова програмното положение, че националните езици ще се слоят в един общ език едва след победата на социализма в световен мащаб.

В речите „За задачите на стопанските ръководители“ и „Нова обстановка — нови задачи на стопанското строителство“ И. В. Сталин обосновава историческата необходимост от бързи темпове на социалистическата индустриализация, изтъква решаващото значение на техниката в периода на реконструкцията на всички клонове на

народното стопанство и издига лозунга: „Болшевиките трябва да овладеят техниката“. И. В. Сталин разкрива новите условия за развитие на социалистическата индустрия и набелязва новите методи за ръководене на стопанското строителство.

В доклада „Резултатите от първата петилетка“ пред обединения пленум на ЦК и ЦКК на ВКП(б) И. В. Сталин изтъква, че изпълнението на първия петгодишен план за четири години има извънредно важно международно значение. Резултатите от петилетката, постигнати в един период, когато цялата капиталистическа система бе разтърсена от световната икономическа криза, показаха неоспоримите предимства на съветската социалистическа система пред отживяващата своето време капиталистическа стопанска система.

Говорейки за главните сили, които осигуриха победата на петилетката, И. В. Сталин отбелязва преди всичко активността и самоотвержеността, ентузиазма и инициативата на милионните работнически и колхознически маси, които заедно с инженерно-техническите сили развиха огромна енергия по разгръщане на социалистическото съревнование и ударничеството.

Определяйки основните задачи на партията във връзка с резултатите от петилетката, И. В. Сталин изтъква особена важност на защитата на обществената социалистическа собственост против користолюбците и грабителите и необходимостта от всестраниното укрепване на диктатурата на пролетариата.

На въпросите за укрепването на колхозния строй, на задачите на партийната работа в село са посветени: речта „За работата в село“ и „Речта пред първия Всесъюзен конгрес на колхозниците-ударници“. Разкривайки новата тактика на замаскираните класови врагове в село, И. В. Сталин призовава партийните организации да засилят своята бдителност. Резюмирайки резултатите от колхозното строителство, И. В. Сталин издига лозунга: да направим колхозите болшевишки, а колхозниците заможни.

Произведенията на И. В. Сталин: писмо до редакцията на списание „Пролетарская Революция“ — „От-

носно някои въпроси от историята на болшевиизма“ и „Отговор на Олехнович и Аристов“, са посветени на извънредно важни проблеми от историята на болшевиизма. Разобличавайки троцкистките и разните други фалшификатори на историята на нашата партия, И. В. Сталин призовава да се постави изучаването на историята на партията на научни, болшевишки релси, подчертава, че ленинизмът е родил, израснал и укрепил в безпощадна борба против опортюнизма от всички нюанси. И. В. Сталин характеризира троцкизма като преден отред на контрареволуционната буржоазия.

В писмото до Демян Бедни И. В. Сталин изтъква, че някои стихотворни фейлетони на Демян Бедни са проникнати с антипатриотични тенденции и представляват явно отстъпление от ленинизма. И. В. Сталин подчертава, че руската работническа класа е дала на човечеството велики примери на борба за свобода и социализъм. Това изпълва сърцата на руските работници с чувство на революционна национална гордост, способно да движи планини, способно да върши чудеса. И. В. Сталин призовава съветските писатели да се издигнат на висотата на задачите на певци на прогресивния пролетариат.

В „Беседа с немския писател Емил Лудвиг“ И. В. Сталин дава теоретическо осветление на въпроса за ролята на личността и народните маси в историята. В отговорите на въпросите на Е. Лудвиг И. В. Сталин заяви, че задачата, на която той посвещава своя живот, е издигането на работническата класа и укрепването на социалистическата държава. Всяко укрепване на социалистическата държава ще съдействува за укрепването на цялата международна работническа класа.

В редица беседи с чуждестранни дейци И. В. Сталин характеризира външната политика на Съветската държава като последователна политика на мир, обосновава възможността за мирното съществуване и установяването на делови връзки между СССР и капиталистическите страни.

В „Отчетния доклад за работата на ЦК на ВКП(б) пред XVII партиен конгрес“ И. В. Сталин отчита резултатите от великите победи на социализма в СССР, отбе-

лязва коренните преобразования, станали в страната през периода след XVI конгрес, успехите във всички клонове на социалистическото народно стопанство и култура, които свидетелствуват за пълната победа на генералната линия на партията. И. В. Сталин подчертава, че партията дължи своите успехи на това, че в своята работа тя се ръководи от непобедимото учение на Маркс, Енгелс, Ленин. И. В. Сталин набелязва програмата на по-нататъшната работа на партията в областта на индустрията, земеделието и другите клонове на народното стопанство, в областта на културата и науката. И. В. Сталин поставя задачата за издигане организационното ръководство до равнището на политическото ръководство, за засилване идеологичната работа на партията и борбата против отживелиците на капитализма в съзнанието на хората.

И. В. Сталин анализира хода на световната икономическа криза, която има за основа общата криза на капитализма, изтъква, че в условията на общата криза на капиталистическата система капитализмът преживява особен род депресия, която не води към нов подем и разцвет на промишлеността. И. В. Сталин характеризира изострянето на политическото положение в капиталистическите страни и изострянето на отношенията между тези страни, подготовката на нова световна война от империалистите.

Като разобличава плановете на подпалвачите на война и предвижда научно по-нататъшното развитие на събитията, И. В. Сталин изтъква, че войната против Съветския съюз ще бъде най-опасната война за империалистите, че народите на СССР ще се бият на смърт за завоеванията на революцията, че войната ще доведе до пълното поражение на нападателите, до революция в редица страни в Европа и Азия и до разгрома на буржоазно-помешчическите правителства на тия страни. И. В. Сталин определя външната политика на СССР като политика на запазване на мира. И. В. Сталин предупреждава за необходимостта да се укрепва отбранителната способност на Съветската страна, за да бъдем готови да я зацитим от нападението на империалистическите държави.

В тринадесетия том се печатат за пръв път: писмата на И. В. Сталин до др. Шатуновски, до др. Ч—е, до Демян Бедни, до др. Етчин, до др. И. Н. Бажанов; отговорите на И. В. Сталин на въпросите на Ралф В. Барнес и отговорът на писмото на г-н Барнес, беседата с полк. Робинс.

*Институт Маркс—Енгелс—Ленин
при ЦК на ВКП(б)*

юли 1930 — януари 1934

ЗАКЛЮЧИТЕЛНО СЛОВО ПО ПОЛИТИЧЕСКИЯ ОТЧЕТ НА ЦК ПРЕД XVI КОНГРЕС НА ВКП(б)¹

2 юли 1930 г.

Другари! След разискванията по отчета на ЦК, след всичко, което стана на нашия конгрес във връзка с изказването на бившите водачи на дясната опозиция, на мен ми остава да кажа малко нещо в своето заключително слово.

Аз казах в своя доклад, че XVI партиен конгрес е един от малкото конгреси в историята на нашата партия, на който няма що-годе оформена опозиция, която да може да излезе със своя собствена линия и да я противопостави на партийната линия. Както виждате, именно така и излезе в действителност. На нашия конгрес, на XVI партиен конгрес, не само нямаше оформена опозиция, но не се намери дори малка група или дори отделни другари, които да смятат за оправдано да излязат тук на трибуната и да заявят, че партийната линия е неправилна.

Ясно е, че линията на нашата партия е единствено правилната линия, при което, оказва се, нейната правилност е толкова очевидна и неоспорима, че дори бившите водачи на дясната опозиция сметнаха за нужно да подчертаят без колебания в своите изказвания правилността на цялата политика на партията.

Ясно е, че след всичко това не е нужно да се разпростирам върху правилността на онези принципи, които бяха развити в отчетния доклад. Това не е нужно, тъй като партийната линия, предвид нейната очевидна правилност, не се нуждае следователно от по-нататъшна защита пред този конгрес. И ако въпреки това аз не се отказах от заключително слово, то е, защото все пак не

¹ И. В. Сталин, т. XIII

е излишно, според мен, да отговоря накратко на някои записки, които някои другари са подали до президиума на конгреса, а след това да кажа няколко думи във връзка с изказването на бившите водачи на дясната опозиция.

Голяма част от записките се отнасят до някои второстепенни въпроси: защо в отчетните доклади не е споменато за коневъдството — не може ли да се спомене за това в заключителното слово (смях); защо в отчетните доклади не е споменато за жилищното строителство — не може ли да се каже нещо за това в заключителното слово; защо в отчетните доклади не е казано нищо за електрификацията на селското стопанство — не може ли да се каже нещо за това в заключителното слово. И така нататък в този дух.

Трябва да отговоря на всички тези другари, че в своя доклад аз не можех да засегна всички въпроси на народното стопанство. И не само не можех, но и нямах право за това, защото аз нямам право да навлизам в областта на докладите на другарите Куйбишев и Яковлев, които трябва да ви доложат за конкретните проблеми на индустрията и селското стопанство. И наистина, ако в отчета на ЦК се засегнат всички въпроси, то за какво тогава ще говорят докладчиците в своите доклади за индустрията, за селското стопанство и т. н.? (Г л а с о в е: „Правилно!“)

По-специално, относно записката за електрификацията на селското стопанство трябва да забележа, че авторът на тази записка допуска известни неправилности. Той уверява, че ние вече „сме стигнали непосредствено“ до електрифицирането на селското стопанство, че Наркомземът* не дава възможност на това дело да се развива, че Ленин мислил за това другояче и т. н. Всичко това не е вярно, другари. Не може да се говори, че ние „сме стигнали непосредствено“ до електрифицирането на селското стопанство. Ако ние действително сме стигнали непосредствено до електрифицирането на селското стопанство, то ние бихме имали сега вече

---

* Народният комисариат на земеделието. *Бълг. ред.*

10—15 района с електрифицирано селскостопанско производство. Но вие добре знаете, че у нас засега няма нищо подобно. Всичко, което може да се каже сега за електрификацията на селското стопанство, то е, че електрификацията се намира у нас във фазата на опитно разработване. Ленин именно така гледаше на това дело, като насърчаваше опитите по електрифицирането на селското стопанство. Някои другари мислят, че тракторите вече са отживели своето време, че е дошло време да се премине от трактори към електрифициране на селското стопанство. Това, разбира се, е фантазия. Такива другари трябва да бъдат възпирани. Наркомземът именно така и постъпва с тези другари. Следователно, недоволството на автора на записката от Наркомзема не може да се смята за обосновано.

Втората група записки се отнася до националния въпрос. Една от тези записки, която аз считам за най-интересна, съпоставя трактовката на проблемата за националните езици в моя доклад пред XVI конгрес с трактовката, която е дадена в моята лекция в Университета на източните народи в 1925 г.², и намира, че тук има известна неяснота, която трябва да бъде разяснена. „Вие — се казва в записката — тогава възразявахте против теорията (*на Кауцки*) за отмирането на националните езици и за създаването на един общ език в периода на социализма (*в една страна*), а сега, в своя доклад на XVI конгрес, заявявате, че комунистите са привърженици на сливането на националните култури и националните езици в една обща култура с един общ език (*в периода на победата на социализма в световен мащаб*) — няма ли тук неяснота?“

Аз мисля, че тук няма нито неяснота, нито каквото и да било противоречие. В своята лекция в 1925 г. аз възразявах против национал-шовинистическата теория на Кауцки, според която победата на пролетарската революция в средата на миналия век в обединената австро-германска държава щяла да доведе до сливането на нациите в една обща *немска* нация с един общ *немски* език и до *понемичане* на чехите. Аз възразявах против тази теория като антимарксистическа, антиленинска, позо-

вавайки се на факти от живота на нашата страна след победата на социализма в СССР, които опровергават тази теория. Аз и сега възразявам против тази теория, както се вижда от моя отчетен доклад пред този XVI конгрес. Възразявам, тъй като теорията за сливане на всички нации, да кажем, на СССР в една обща *великоруска* нация с един общ *великоруски* език е национал-шовинистическа теория, антиленинска теория, която противоречи на основното положение на ленинизма, според което националните различия не могат да изчезнат в най-близкия период, а ще се запазят още дълго време дори след победата на пролетарската революция в *световен мащаб*.

Що се отнася до по-далечната перспектива на националните култури и националните езици, аз винаги съм се придържал и продължавам да се придържам към възгледа на Ленин, че в периода на победата на социализма в *световен мащаб*, когато социализмът укрепне и влезе в бита, националните езици неизбежно ще се слоят в един общ език, който, разбира се, няма да бъде нито великоруски, нито немски, а нещо ново. За това аз също определено заявих в своя доклад пред XVI конгрес.

Но какво неясно има тук и какво собствено е необходимо да се разясни?

Очевидно, авторите на записката не са си изяснили напълно най-малко две неща.

Те не са си изяснили *преди всичко* факта, че ние в СССР вече сме навлезли в периода на социализма, при което, въпреки че сме навлезли в този период, нациите не само не отмират, а, напротив, се развиват и разцъфтяват. Действително, навлезли ли сме ние вече в периода на социализма? Нашият период обикновено се нарича преходен период от капитализма към социализма. Той се наричаше преходен период в 1918 г., когато Ленин в своята знаменита статия „За „лявата“ детинщина и за дребнобуржоазността“³ за пръв път охарактеризира този период с неговите пет системи на стопански живот. Той се нарича преходен сега, в 1930 г., когато някои от тези системи, като остарели, вече загиват, а една от тези системи, именно — новата система в индустрията и селското сто-

панство, расте и се развива с невиджана бързина. Може ли да се каже, че тези два преходни периода са идентични, че те не се различават коренно един от друг? Ясно е, че не може.

Какво имаме ние в 1918 г. в областта на народното стопанство? Разрушена индустрия и запалки, липса на колхози и совхози като масово явление, развитие на „нова“ буржоазия в града и на кулачество в селото.

Какво имаме сега? Възстановена и реконструираща се социалистическа индустрия, развита система от совхози и колхози, които имат над 40% от всички посеви в СССР с оглед само на площта, засята с летница, умираща „нова“ буржоазия в града, умиращо кулачество в селото.

И там преходен период. И тук преходен период. И все пак те коренно се различават един от друг, както небето от земята. И все пак никой не може да отрича, че ние скоро ще ликвидираме последната значителна капиталистическа класа, класата на кулаците. Ясно е, че ние вече сме излезли от преходния период в неговия стар смисъл, като сме навлезли в период на открито и широко социалистическо строителство по целия фронт. Ясно е, че ние вече сме навлезли в периода на социализма, защото социалистическият сектор държи сега в ръцете си всички стопански лостове на цялото народно стопанство, макар че до построяването на социалистическото общество и до премахването на класовите различия е още далеко. И все пак, въпреки това, националните езици не само не отмират и не се сливат в един общ език, а, напротив, националните култури и националните езици се развиват и разцъфтяват. Не е ли ясно, че теорията за отмирането на националните езици и за сливането им в един общ език в рамките на една държава в периода на широкото социалистическо строителство, в периода на социализма в една страна, е неправилна, антимарксистка, антиленинска теория.

Авторите на записката не са си изяснили, *второ*, това, че въпросът за отмирането на националните езици и за сливането им в един общ език не е *вътрешно-държавен* въпрос, не е въпрос на победата на социа-

лизма в една страна, а *международен* въпрос, въпрос на победата на социализма в *международен* мащаб. Авторите на записката не са разбрали, че не може да се смесва победата на социализма в *една страна* с победата на социализма в *международен* мащаб. Ленин не напразно казваше, че националните различия ще се запазят още дълго време дори след победата на диктатурата на пролетариата в международен мащаб.

Освен това, трябва да се вземе под внимание още едно обстоятелство, което има отношение към редица нации на СССР. В състава на СССР има Украйна. Но има и друга Украйна в състава на други държави. В състава на СССР има Белорусия. Но има и друга Белорусия в състава на други държави. Мислите ли вие, че въпросът за украинския и белоруския език може да бъде разрешен, без да се вземат под внимание тези своеобразни условия?

Вземете, по-нататък, нациите на СССР, разположени по южната му граница, от Азербайджан до Казахстан и Бурято-Монголия. Всички те се намират в същото положение, както и Украйна и Белорусия. Ясно е, че и тук ще трябва да се вземат под внимание своеобразните условия на развитие на тези нации.

Не е ли ясно, че всички тези и подобните на тях въпроси, свързани с проблемата за националните култури и националните езици, не могат да бъдат разрешени в рамките на една държава, в рамките на СССР?

Ето как стои работата, другари, с националния въпрос изобщо, със споменатата по-горе записка по националния въпрос по-специално.

Позволете сега да премина към изказването на бившите водачи на дясната опозиция.

Какво иска конгресът от бившите водачи на дясната опозиция? Може би разкаяние, самобичуване? Разбира се, не! Никога нашата партия, конгресът на нашата партия няма да приеме да се иска от партийните членове нещо такова, което може да ги унизи. Конгресът иска от бившите водачи на дясната опозиция три неща:

първо, да си дадат сметка, че между партийната линия и линията, която те защитаваха, лежи пропаст,

че линията, която те отстояваха, води обективно не към победа на социализма, а към победа на капитализма (гласове: „Правилно!“);

второ, да заклеймят тази линия като антиленинска и да се отрекат от нея открито и честно (гласове: „Правилно!“);

трето, да тръгнат в крак с нас и да поведат заедно с нас решителна борба против всички и всякакви десни уклонисти. (Гласове: „Правилно!“. Бурни аплодисменти.)

Ето какво иска конгресът от бившите водачи на дясната опозиция.

Има ли в тези искания нещо уничително за тях като хора, които желаят да си останат болшевици?

Ясно е, че тук няма и не може да има нищо уничително. Всеки болшевик, всеки революционер, всеки уважаващ себе си партиец ще разбере, че той може само да се издигне и да спечели в очите на партията, ако признае открито и честно ясните и неоспорими факти.

Ето защо аз мисля, че приказките на Томски относно това, че искали да го пратят в пустинята Гоби и да го заставят да яде див мед и скакалци, са празна игра на думи от провинциално-водевилен характер, която няма нищо общо с въпроса за достойнството на революционера. (Смях. Аплодисменти.)

Могат да запитат, защо конгресът отново предявява на бившите водачи на дясната опозиция тези искания?

Нима не е факт, че те, тези искания, им бяха вече предявени веднаж през ноември 1929 г. на пленума на ЦК⁴²? Нима не е факт, че бившите водачи на дясната опозиция се съгласиха тогава с тези искания, отказаха се от своята линия, като признаха нейната погрешност, признаха правилността на партийната линия и обещаха да се борят против десния уклон заедно с партията? Да, всичко това бе така. Тогава в какво се състои работата? Работата е там, че те не изпълниха своето обещание, не изпълниха и не изпълняват задълженията, които дадоха преди седем месеца. (Гласове: „Правилно!“) Угланов беше съвършено прав, когато заяви в своята реч, че те не изпълниха

своите задължения, дадени пред ноемврийския пленум на ЦК.

Ето где е източникът на недоверието, което те срещат сега в този конгрес.

Ето защо конгресът им предявява отново своите искания.

Риков, Томски и Угланов се оплакваха тук, че конгресът се отнася към тях с недоверие. Но кой е виновен за това? Виновни са те самите. Който не изпълнява своите задължения, не може да разчита на доверие.

Имаха ли бившите водачи на дясната опозиция възможности, случаи да изпълнят своето обещание и да турят кръст на миналото? Разбира се, имаха. Но какво направиха те в продължение на седем месеца, за да използват тези възможности и случаи? Нищо.

Неотдавна Риков беше на уралската конференция⁵. Следователно, той имаше най-благоприятен случай да поправи своите грешки. И какво? Вместо открито и решително да скъса със своите колебания, той почнал там да хитрува и маневрира. Ясно е, че уралската конференция не можеше да не му даде отпор.

Сравнете сега речта на Риков пред уралската конференция с речта му пред XVI конгрес. Между тях има пропаст. Там той хитрува и маневрира, като воюва с уралската конференция. Тук той се опитва открито и гръмогласно да признае грешките си, опитва се да скъса с дясната опозиция и обещава да поддържа партията в борбата с уклоните. Откъде такава промяна, как се обяснява тя? Тя се обяснява очевидно със застрашителната обстановка, която се създаде в партията за бившите водачи на дясната опозиция. Затова не е чудно, че конгресът получи определено впечатление: докато не упражниш натиск върху тези хора, нищо не можеш да получиш от тях. (Общ смях. Продължителни аплодисменти.)

Имаше ли Угланов възможност да изпълни своето обещание, дадено пред ноемврийския пленум на ЦК? Да, имаше. Аз имам предвид безпартийното събрание в завода „Моселектрик“, гдето той неотдавна говори. И какво? Вместо да се изкаже, както подобава на бол-

шевик, той почнал там да порицава партийната линия. Ясно е, че той получи за това нужния отпор от страна на заводската ядка.

Сравнете сега това негово изказване със заявлението му, напечатано днес в „Правда“. Между тях има пропаст. Как се обяснява тази промяна? Със същата застрашителна обстановка, създадена се около бившите водачи на дясната опозиция. Какво чудно има тук, ако конгресът е извлякъл от това определена поука: не упражниш ли натиск върху тези хора, нищо не можеш да получиш от тях. (Общ смях. Аплодисменти.)

Или например Томски. Неотдавна той беше в Тифлис на закавказката конференция⁶. Имаше следователно случай да поправи своите грехове. И какво? Той засегна там в своята реч совхозите, колхозите, кооперациите, културната революция и всякакви такива неща, но за главното, т. е. за своята опортюнистическа работа във ВЦСПС, не каза нито дума. Това се нарича изпълнение на задълженията, дадени на партията! Поиска да надхитри партията, без да разбира, че милиони очи гледат всекиго от нас и тук никого не можеш да надхитриш.

Сравнете сега неговото изказване в Тифлис с изказването му в този конгрес, гдето той направо и открито призна опортюнистическите си грешки по ръководенето на ВЦСПС. Между тях има пропаст. Как да си обясним тази разлика? Със същата застрашителна обстановка, създадена се около бившите водачи на дясната опозиция. Какво чудно има тогава, че конгресът се опита да упражни подобаващ натиск върху тези другари, за да ги накара да изпълнят своите задължения. (Аплодисменти. Общ смях в цялата зала.)

Ето где е източникът на недоверието, което конгресът все още изпитва към тези другари.

Как да си обясним това повече от странно поведение на бившите водачи на дясната опозиция?

Как да си обясним факта, че през изтеклия период те нито веднаж не се опитаха да изпълнят своите задължения доброволно, без натиск отвън?

Това се обяснява най-малко с две обстоятелства.

Първо, с това, че те, като не бяха още напълно уверени в правилността на партийната линия, продължаваха да вършат тайно известна фракционна работа, изчакваха до известно време и дебнеха удобен случай, за да излязат отново открито против партията. Събирайки се на свои фракционни събрания и обсъждайки партийните въпроси, те обикновено си правеха сметка: ще почакаме до пролетта, дано партията се провали със сеитбата — тогава именно ще ударим както трябва. Пролетта обаче не им даваше никакви плюсове, тъй като сеитбата се извършваше благоприятно. Тогава те отново си правеха сметка: ще почакаме до есента, дано партията се провали с доставките на храни — тогава именно ще ударим по ЦК. Обаче есента също ги подвеждаше, измамвайки техните очаквания. И тъй като пролетта и есента се повтарят всяка година, бившите водачи на дясната опозиция продължаваха да изчакват, възлагайки отново надеждите си ту на пролетта, ту на есента. (Общ силен смях в цялата зала.)

Ясно е, че като изчакваха от сезон на сезон и дебнеха благоприятен момент за нанасяне удар върху партията, те не можеха да изпълнят своите задължения.

Най-сетне, *втората причина*. Тази втора причина се състои в това, че бившите водачи на дясната опозиция не разбират нашите болшевишки темпове на развитие, не вярват в тези темпове и изобщо не възприемат нищо, което излиза извън рамките на постепенното развитие, извън рамките на самотека. Нещо повече, нашите болшевишки темпове, нашите нови пътища на развитие, свързани с периода на реконструкцията, изострянето на класовата борба и последиците от това изостряне вселяват в тях тревога, смущение, боязън, страх. Ясно е следователно защо те странят от всичко, което е свързано с най-острите лозунги на нашата партия.

Те страдат от същата болест, от която е страдал известният чеховски герой Беликов, учител по гръцки език, „човекът в калъф“*. Помните ли Чеховия разказ

---

* Т. е. бюрократ, човек, който е роб на дребнави условности.
Бълг. ред.

„Човекът в калъф“? Този герой, както е известно, ходел винаги с галоши, с ватено палто, с чадър и в горещо, и в студено време. „Извинете, защо ходите с галоши и ватено палто през месец юли, в такова горещо време?“ — питали Беликов. „За всеки случай — отговарял Беликов, — да не би да излезе нещо: току виж изведнаж хване студ какво ще правя тогава?“ (Общ смях. Аплодисменти.) Той се страхувал като от чума от всичко ново, от всичко, което излиза извън обикновения кръг на сивия еснафски живот. Открили нов стол — Беликов е вече в тревога: „то, разбира се, може и да е добре да има стол, но гледайте да не излезе нещо“. Организирали драматически кръжок, открили читалня — Беликов е пак в тревога: „драматически кръжок, нова читалня — защо ли пък е това? Гледайте да не излезе нещо“. (Общ смях.)

Същото трябва да се каже за бившите водачи на дясната опозиция. Помните ли историята с предаването на висшите технически учебни заведения на стопанските наркомати? Ние искахме да предадем само два втуза на ВСНХ*. Човек би помислил — дребна работа. А всъщност ние срещнахме отчаяна съпротива от страна на десните уклонисти. „Да се предадат два втуза на ВСНХ? Защо? Не е ли по-добре да се почака? Гледайте да не излезе нещо от тази работа.“ А сега всички втузи у нас са предадени на стопанските наркомати. И нищо — живеем.

Или например въпросът за извънредните мерки против кулаците. Помните ли каква истерика ни устройваха по този случай водачите на дясната опозиция? „Извънредни мерки против кулаците? Защо? Не е ли по-добре да провеждаме либерална политика спрямо кулаците? Гледайте да не излезе нещо от тази работа.“ А сега ние провеждаме политика на ликвидирание кулачеството като класа, политика, в сравнение с която извънредните мерки против кулачеството са дреболия. И нищо — живеем.

Или например въпросът за колхозите и совхозите. „Совхози и колхози? Защо ни са? Защо да бързаме

---

* Върховният съвет на народното стопанство. *Бълг. ред.*

толкова? Гледайте да не излезе нещо от тези совхози и колхози.“

И така нататък и така нататък.

Този именно страх от новото, неумението да пристъпят по новому към новите въпроси, тази тревога — „да не би да излезе нещо“ — тези черти на човека в калъф пречат на бившите водачи на дясната опозиция да се слоят истински с партията.

Особено смешни форми вземат у тях тези черти на човека в калъф при появяване на трудности, при появяване на най-малко облаче на хоризонта. Появи ли се у нас някъде трудност, спънка — те са вече в тревога: да не би да излезе нещо. Зашумоли ли някъде хлебарка, не успяла още да излезе както трябва от дупката — те вече се стъписват назад, изпадат в ужас и започват да крещат засилен катастрофа, за гибел на Съветската власт. (Общ силен смях.)

Ние ги успокояваме и се стараем да ги убедим, че тук няма още нищо опасно, че това е чисто и просто хлебарка, от която няма защо да се страхуват. Какво ти! Те продължават да крещат своето: „Как така хлебарка? Това не е хлебарка, а хиляди разярени зверове! Това не е хлебарка, а пропаст, гибел на Съветската власт...“ И отиде, та се не видя... Бухарин пише по този повод тезиси и ги изпраща в ЦК, като твърди, че политиката на ЦК е довела страната до гибел, че Съветската власт сигурно ще загине, ако не сега, то най-много след месец. Риков се присъединява към тезисите на Бухарин, правейки обаче уговорка, че той е в твърде сериозно разногласие с Бухарин, което се състои в това, че Съветската власт ще загине според него не след месец, а след един месец и два дена. (Общ смях.) Томски се присъединява към Бухарин и Риков, но протестира против това, че те не съумели да минат без тезиси, не съумели да минат без документ, за който след това ще трябва да отговарят: „Колко пъти съм ви казвал — правете каквото искате, но не оставяйте документи, не оставяйте следи“. (Хомеричен смях в цялата зала. Продължителни аплодисменти.)

Наистина, по-късно, след година, когато на всеки дурак става ясно, че опасността от хлебарките не струва и пукната парà, десните уклонисти започват да се съвземат и добили кураж, са готови да се впуснат дори в самохвалство, заявявайки, че те не се боят от никакви хлебарки, че при това тази хлебарка е твърде немощна, кекава. (Смях. Аплодисменти.) Но това става след година. А дотогава иди, че си губи времето с тези дърдорковци . . .

Ето, другари, обстоятелствата, които пречат на бившите водачи на дясната опозиция да се приближат към ядрото на партийното ръководство и да се слеят напълно с него.

С какво може да се помогне тук?

За това има само едно средство: да скъсат окончателно със своето минало, да се превъоръжат по новому и да се съединят с ЦК на нашата партия в борбата му за болшевишки темпове на развитие, в борбата му против десния уклон.

Други средства няма.

Ако бившите водачи на дясната опозиция съумеят да направят това — добре. Ако не съумеят — нека се сърдят на себе си. (Продължителни аплодисменти на цялата зала. Овация. Всички стават и пеят „Интернационала“.)

*„Правда“ бр. 181,
3 юли 1930 г.*

ПИСМО ДО ДР. ШАТУНОВСКИ

Др. Шатуновски!

Първото Ви писмо (за Либкнехт) не помня. Четох второто писмо (за критиката). Разбира се, критиката е нужна и задължителна, но при едно условие: ако не е безплодна. За съжаление, Вашата критика не може да не се счита за безплодна. Ще разгледам критиката Ви по точки:

1) Не е вярно, че преди революцията *само* кулаците са купували земя. В действителност земя купуваха и кулаците, и *средняците*. Ако вземем селските стопанства, които са купували земя, и ги разделим по социални групи, то на страната на средняците ще се окажат по-голям брой стопанства отколкото на страната на кулаците; ако пък погледнем на въпроса от гледна точка на количеството купена земя, то превесът ще бъде на страната на кулаците. В своята реч⁷ аз имах предвид, разбира се, средняците.

2) Фразата за отстъплението на глупаците върху ленински позиции е друга форма на мисълта за отказа на глупаците от своите грешки. Мисля, че това е ясно и понятно. Вашата „критическа“ забележка по този повод е просто забавна.

3) Не сте прав относно превръщането на ръжта в храна за свинете. Аз не говоря за това, че ръжта е годна и за свинете. Аз говоря за *кризата от свръх-производство* на ръж⁸, която прави неизгодно разширяването на площите, засети с ръж, и принуждава капита-

листите (поради съотношението на цените) да развалят ръжта по специален химически начин, който я прави годна само за уговяване на свине (такава ръж не може да служи за храна на хората). Как сте могли да пропуснете тази „дреболия“ ?

4) Още повече не сте прав относно *загиването* на капитализма, което уж изключвало развитието на капитализма. Прочетете „Империализма“⁹ на Илич и ще разберете, че *загиването* на капитализма в едни отрасли и страни не изключва, а предполага *развитието* на капитализма в други отрасли и страни. Как сте могли да не забележите тази „дреболия“ у Ленин? Критикувайте, моля, но критикувайте от гледището на Ленин, и само от това гледище, ако искате критиката Ви да бъде продуктивна.

5) Не сте прав също, като квалифицирате нашата страна като страна „от типа на колониалните страни“. Колониалните страни са по начало *до* капиталистически страни. А нашата страна е *след* капиталистическа страна. Първите не са дорасли до развит капитализъм. Втората е надраснала развития капитализъм. Това са два принципиално различни типа. Как може да забравите тази „дреболия“, др. критик ?

6) Вие сте учуден, че според мисълта на Сталин новите стопански кадри трябва да бъдат по-опитни в техническо отношение от старите¹⁰. Пита се, защо? Нима не е вярно, че старите стопански кадри израснаха у нас във възстановителния период, в периода на използването на старите заводи, изостанали в техническо отношение и недаващи поради това голям технически опит? Нима не е вярно, че в реконструктивния период, когато започва да се използва новата съвременна техника, старите стопански кадри трябва да се преобучават по новому, отстъпвайки често пъти място на новите по-подковани технически кадри? Нима ще отричате, че старите стопански кадри, израснали при използването и работата на старите заводи, често се оказват просто безпомощни не само пред новата техника, но и пред нашите нови темпове ?

7) Аз не се спирам на другите точки от Вашето писмо, по-несъществени и незначителни, макар и също тъй погрешни.

8) Вие говорите за Вашата „преданост“ към мен. Може би това е случайно изтървана фраза. Може би... Но ако това не е случайна фраза, аз бих Ви посъветвал да отхвърлите „принципа“ на преданост към лицата. Това не е болшевишко. Имайте преданост към работническата класа, към нейната партия, към нейната държава. Това е нужно и добро. Но не я смесвайте с предаността към лицата, с тази празна и ненужна интеллигентска дрънкалка.

С комунистически поздрав

И. Сталин

Август 1930 г.

Печата се за пръв път

ПИСМА ДО ДР. Ч—Е

Др. Ч—е!

Вашата записка е пълна с недоразумения. В моя доклад на XV партконференция се говори „за единството на интересите на индустриализацията (т. е. на пролетариата) и интересите на основните маси на трудещите се слоеве на населението“. Там е казано, че нашият метод на индустриализация, т. е. социалистическият метод на индустриализация, „води не към обедняване на милионните маси, а към подобряване на материалното положение на тези маси, не към изостряне на вътрешните противоречия, а към тяхното изглаждане и разрешаване“¹¹. Следователно, тук става дума за съюза между работническата класа и основните маси на трудещите се и преди всичко основните маси на селячеството. Следователно, става дума за противоречията *вътре в съюза*, които ще се изглаждат и ще се разрешават благоприятно съобразно с разрастването на индустриализацията, т. е. съобразно с нарастването на силата и влиянието на пролетариата в страната.

Ето за какво става дума в моя доклад.

А Вие, като сте забравили всичко това, говорите за противоречията между пролетариата и кулачеството, т. е. за противоречията извън рамките на съюза, които ще растат и ще се изострят, докато не ликвидираме кулачеството като класа.

Излиза, че Вие сте объркали две различни неща. Объркали сте противоречията между пролетариата и основните маси на трудещите се с противоречията между пролетариата и кулачеството.

Ясно ли е? Мисля, че е ясно.

С комун. поздрав *И. Сталин*

Ноември 1930 г.

Др. Ч—е!

1) В първото си писмо Вие *си играехте* с думата „противоречия“ и *бяхте смесили в един куп* противоречията извън съюза (т. е. противоречията между пролетарската диктатура и капиталистическите елементи в страната) с противоречията вътре в съюза (т. е. с противоречията между пролетариата и основните маси на селячеството). Вие бихте могли да не допуснете тази непозволена за един марксист игра, ако си бяхте дали труд да разберете основата на споровете на партията с троцкистите. Троцкистите ни казаха:

а) вие *няма да се справите* с противоречията между средните селяни и работническата класа, среднякът и работническата класа непременно ще се скарат и съюзът ще бъде ликвидиран, ако не дойде навреме помощта на победоносната световна революция;

б) вие *няма да преодолеете* капиталистическите елементи, вие няма да построите социализма със своите собствени сили и термидорът ще бъде неизбежен, ако не дойде навреме помощта на победоносната световна революция.

По тези два въпроса, както е известно, троцкистите претърпяха поражение. Но Вие не сте пожелали да вникнете в нашите спорове с троцкистите. Затова в своя отговор аз бях принуден да разоблича Вашата игра с думата „противоречия“ и напомних, че не трябва да се смесват в един куп две категории нееднакви противоречия.

А как отговорихте Вие на това ?

2) Вместо да признаете честно своята грешка, Вие „дипломатически“ сте заобиколили въпроса и сте преминали от игра с думата „противоречия“ към игра с думите „вътрешни противоречия“, като сте смесили в един куп противоречията вътре в съюза с противоречията в страната, с противоречията между пролетарската диктатура и капитализма. Т. е. Вие „незабелязано“ сте се върнали към своята грешка, като сте променили само нейната форма. Не ще скрия, че смесването в един куп на две нееднакви противоречия и „дипломатическото“ замазване на въпроса представляват най-характерната черта на троцкистко-зиновиевското мислене. Аз не мислех, че Вие сте заразен от тази болест. Сега ще трябва да помисля и това.

Тъй като не е известно — каква игра още ще пуснете в ход, а аз съм страшно претрупан с текуща работа, поради което не ми остава време за игра, позволете ми да се сбогувам с Вас, др. Ч.

И. Сталин

7 декември 1930 г.

Печата се за пръв път

ДО ДР. ДЕМЯН БЕДНИ

(Извадки от писмо)

Получих писмото Ви от 8. XII. На Вас Ви е нужен, изглежда, моят отговор. Е добре, заповядайте.

Преди всичко за някои Ваши нищожни и дребнави фрази и намеци. Ако те, тези некрасиви „дреболии“, бяха случаен елемент, можеше да бъдат отминати. Но те са толкова много и така „клокочат“, че определят тона на цялото Ви писмо. А тонът, както е известно, прави музиката.

Вие оценявате решението на ЦК като „примка“, като признак за това, че „е дошъл часът на моята (т. е. на Вашата) катастрофа“. Защо, на какво основание? Как трябва да се нарече оня комунист, който, вместо да вникне в същността на решението на ЦК и да поправи своите грешки, счита това решение за „примка“?...

Десетки пъти ЦК Ви е хвалил, когато е трябвало да Ви хвали. Десетки пъти ЦК Ви е защищавал (не без известна пресиленост!) от нападките на отделни групи и другари в нашата партия. ЦК е кастрил десетки поети и писатели, когато те са допускали отделни грешки. Вие считяхте всичко това за нормално и понятно. А ето, когато ЦК се окажа принуден да подложи на критика Вашите грешки, Вие изведнаж зафучахте и почнахте да крещите за „примка“. На какво основание? Може би ЦК няма право да критикува Вашите грешки? Може би решението на ЦК не е задължително за Вас? Може би Вашите стихотворения стоят над всяка критика? Не намирате ли, че сте се заразили

от една неприятна болест, която се нарича „възгордяване“? Повече скромност, др. Демян...

В какво се състои същността на Вашите грешки? Тя се състои в това, че критиката на недостатъците в живота и бита на СССР, критика наложителна и необходима, развита от Вас в началото доста сполучливо и умело, Ви е увлякла свръх мярката и като Ви е увлякла, е почнала да прераства във Вашите произведения в *клевета* срещу СССР, срещу неговото минало, срещу неговото настояще. Такива са Вашите „Слизай от печката“ и „Без пощада“. Такава е Вашата „Перерва“*, която прочетох днес по съвета на др. Молотов.

Вие казвате, че др. Молотов хвалил фейлетона „Слизай от печката“. Твърде възможно. Аз хвалих този фейлетон може би не по-малко от др. Молотов, защото в него (както и в други фейлетони) има редица великолепни места, които бият право в целта. Но в него има и една лъжичка такъв катран, който разваля цялата картина и я превръща открай докрай в „Перерва“. Ето къде е въпросът и ето кое прави музиката в тези фейлетони.

Съдете сам.

Целият свят признава сега, че центърът на революционното движение се е преместил от Западна Европа в Русия. Революционерите от всички страни гледат с надежда на СССР като на огнище на освободителната борба на трудещите се от целия свят, признавайки го за единствено свое отечество. Революционните работници от всички страни единодушно ръкопляскаат на съветската работническа класа и преди всичко на *руската* работническа класа, авангарда на съветските работници, като на признат свой вожд, провеждащ най-революционната и най-активната политика, каквато някога са мечтали да провеждат пролетариите от другите страни. Ръководителите на революционните работници от всички страни жадно изучават извънредно поучителната история на руската

---

* Название на един несполучлив фейлетон на Д. Бедни.
Бълг. ред.

работническа класа, нейното минало, миналото на Русия, знаейки, че освен реакционна Русия е съществувала и революционна Русия, Русия на Радищев и Чернишевски, на Желябов и Улянов, на Халтурин и Алексеев. Всичко това изпълва (не може да не изпълва!) сърцата на руските работници с чувство на революционна национална гордост, способно да движи планини, способно да върши чудеса.

А Вие? Вместо да осмислите този най-велик в историята на революцията процес и да се издигнете на висотата на задачите на певец на прогресивния пролетариат, Вие сте слезли някъде ниско и като сте се объркали в най-скучни цитати от съчиненията на Карамзин и не по-малко скучни изречения от „Домострой“, сте почнали да заявявате на целия свят, че Русия в миналото представлявала вместилище на мерзост и запустение, че днешна Русия представлявала открай докрай „Перерва“, че „леността“ и стремежът „да се седи на печката“ е едва ли не национална черта на русите изобщо, а следователно и на руските работници, които, след като извършиха Октомврийската революция, разбира се, не са престанали да бъдат руси. И това Вие наричате болшевишка критика! Не високоуважаеми др. Демян, това не е болшевишка критика, а *клевета* срещу нашия народ, *развенчаване* на СССР, *развенчаване* на пролетариата на СССР, *развенчаване* на руския пролетариат.

И Вие искате след това ЦК да мълчи! За кого вземате Вие нашия ЦК?

И Вие искате аз да мълча, защото Вие, както се оказва, изпитвате към мен „биографическа нежност“! Колно сте наивен и колко малко познавате болшевиките...

Може би Вие като „грамотен човек“ няма да откажете да чуете следните думи на Ленин:

„Чуждо ли е на нас, съзнателните великоруски пролетарии, чувството на национална гордост? Разбира се, не! Ние обичаме своя език и своята родина, ние най-вече работим, за да издигнем *нейните* трудещи се маси (т. е. $\frac{9}{10}$ от *нейното* население) до съзнателния живот на демократи и социалисти. Нас най-вече ни боли да виждаме и чувствуваме на какви насилия, потисничество и издевателствата царските палачи, дворяните и капиталистите подхвърлят нашата прекрасна родина. Ние се гордеем, че тези насилия са предизвикали отпор от нашата среда, от средата на великорусите, че *тази*

среда издигна Радищев, декабристите, революционерите-разночинци от 70-те години, че великоруската работническа класа създаде в 1905 г. мощна революционна партия на масите, че великоруският селянин започна в същото време да става демократ, започна да отхвърля господството на попа и помещика. Ние помним как преди половин век великоруският демократ Чернишевски, отдавайки живота си на делото на революцията, каза: „Жалка нация, нация на роби, отгоре додолу всички са роби“. Откритите и прикритите роби-великоруси (роби по отношение на царската монархия) не обичат да си спомнят тези думи. А според нас това са думи на истинска любов към родината, любов, която страда поради липсата на революционност сред масите на великоруското население. Тогава липсваше революционност. Сега има малко, но вече има. Ние сме изпълнени с чувство на национална гордост, защото великоруската нация *също* създаде революционна класа, *също* доказва, че е способна да даде на човечеството велики примери на борба за свобода и социализъм, а не само велики погроми, множество бесилки, затвори, велик глад и велико раболепие пред поповете, царете, помещиците и капиталистите“ (виж *Ленин*. „За националната гордост на великорусите“)¹².

Ето *как* умееше да говори Ленин, най-великият интернационалист в света, за националната гордост на великорусите.

А той говореше *така*, защото знаеше, че:

„Интересът на националната гордост (не в лакейския смисъл на думата) на великорусите *съвпада със социалистическия* интерес на великоруските (и на всички други) пролетарии“ (виж пак там)¹³.

Ето я, ясната и смела „програма“ на Ленин.

Тя, тази „програма“, е напълно понятна и естествена за революционерите, които са кръвно свързани със своята работническа класа, със своя народ.

Тя е непонятна и неестествена за изродите от типа на Лелевич, които не са свързани и не могат да бъдат свързани със своята работническа класа. със своя народ.

Възможно ли е да се примири тази революционна „програма“ на Ленин с онази нездрава тенденция, която се прокарва във Вашите последни фейлетони?

За съжаление, това е невъзможно. То е невъзможно, защото между тях няма нищо общо.

Ето къде е работата и ето какво Вие не искате да разберете.

Значи, Вие трябва да се върнете на стария, ленинския път, *въпреки всичко*.

Това е същественото, а не празните жалби на изплашения интелегент, който от страх брътви, че искали да „изолират“ Демян, че „няма повече да печатат работите на Демян“ и т. н.

И. Сталин

12 декември 1930 г.

Печата се за пръв път

ЗА АНТИСЕМИТИЗМА

Отговор на едно запитване на Еврейската телеграфна агенция в Америка

Отговарям на Вашето запитване.

Националният и расовият шовинизъм е отживелица на човеконенавистническите нрави, присъщи на периода на канибализма. Антисемитизмът, като крайна форма на расовия шовинизъм, е най-опасната отживелица на канибализма.

Антисемитизмът е изгоден за експлоататорите като гръмоотвод, който избавя капитализма от удара на трудещите се. Антисемитизмът е опасен за трудещите се като лъжлива пътека, която ги отклонява от правилния път и ги води в джунглите. Затова комунистите, като последователни интернационалисти, не могат да не бъдат непримирими и закleti врагове на антисемитизма.

В СССР антисемитизмът се преследва най-строго със закон като явление, дълбоко враждебно на Съветския строй. Активните антисемити се наказват по законите на СССР със смърт.

И. Сталин

12 януари 1931 г.

*Напечатано за пръв път
във вестник „Правда“ бр. 329
30 ноември 1936 г.*

ЗА ЗАДАЧИТЕ НА СТОПАНСКИТЕ РЪКОВОДИТЕЛИ

Реч пред първата Всесъюзна конференция на ръководителите
на социалистическата индустрия¹⁴

4 февруари 1931 г.

Другари! Работата на вашата конференция е към своя край. Сега вие ще приемате резолюциите. Не се съмнявам, че те ще бъдат приети единодушно. В тия резолюции — аз немного ги познавам — вие одобрявате контролните цифри на индустрията за 1931 г. и се задължавате да ги изпълните.

Думата на болшевика е сериозна дума. Болшевиките са привикнали да изпълняват обещанията, които дават. Но какво значи задължението да се изпълнят контролните цифри за 1931 г.? Това значи — да се осигури общо увеличение на индустриалното производство с 45⁰/₀. А това е твърде голяма задача. Нещо повече. Такова задължение означава, че вие не само давате обещание да изпълните нашата петилетка за 4 години — това е вече решено и никакви резолюции тук повече не са нужни, — *това значи, че по най-важните и решаващи отрасли на индустрията вие обещавате да изпълните петилетката за 3 години.*

Добре е, че конференцията дава обещание да изпълни плана за 1931 г., да изпълни петилетката за три години. Но ние сме научени от „горчивия опит“. Ние знаем, че обещанията не винаги се изпълняват. В началото на 1930 г. също беше дадено такова обещание да се изпълни годишният план. Тогава трябваше да се увеличи производството на нашата индустрия с 31—32⁰/₀. Обаче обещанието не беше напълно изпълнено. Увеличението на индустриалното производство през 1930 г. в действителност достигна 25⁰/₀. Ние трябва да си зададем въпроса:

няма ли да се повтори същото и тая година? Ръководителите, дейците на нашата индустрия дават сега обещание да увеличат производството на индустрията през 1931 г. с 45%. Но каква е гаранцията, че обещанието ще бъде изпълнено?

Какво е необходимо, за да се изпълнят контролните цифри, за да се увеличи производството с 45%, за да се изпълни петилетката не за 4 години, а по най-важните и решаващи отрасли — за 3 години?

За това са необходими две главни условия.

Първо, да има реални или, както у нас се изразяват, „обективни“ възможности за това.

Второ, да има желание и умение нашите предприятия да бъдат ръководени така, че тия възможности да бъдат реализирани.

Имаше ли у нас миналата година „обективни“ възможности за пълното изпълнение на плана? Да, имаше. За това свидетелствуват неоспорими факти. Тия факти се състоят в това, че през март и април миналата година индустрията даде 31% увеличение на производството в сравнение с предидущата година. Пита се, защо тогава ние не изпълнихме плана за цялата година? Какво попречи? Какво не достигаше? *Не ни достигаше умение да използваме съществуващите възможности. Не ни достигаше умение правилно да ръководим заводите, фабриките, мините.*

Ние имяхме първото условие: „обективни“ възможности за изпълнението на плана. Но ние не притежавахме в достатъчна степен второто условие: умението да ръководим производството. И именно защото не ни достигаше умение да ръководим предприятията — именно затова планът се оказа неизпълнен. Вместо 31 — 32% увеличение ние дадохме само 25%.

Разбира се, 25% *увеличение* е голяма работа. В нито една капиталистическа страна нямаше през 1930 г., няма и сега *увеличение* на производството. Във всички капиталистически страни без изключение има рязко *спадане* на производството. При такива условия 25% *увеличение* е голяма крачка напред. Но ние можехме да

дадем повече. Ние имахме всички необходими „обективни“ условия за това.

И тъй, каква е гаранцията, че тая година няма да се повтори миналогодишният случай, че планът ще бъде изпълнен напълно, че ние ще използваме както трябва наличните възможности, че вашето обещание няма да остане в известна част на книга?

В историята на държавите, в историята на страните, в историята на армиите е имало случаи, когато са били налице всички възможности за успех, за победа, но тия възможности са оставали неизползвани, тъй като ръководителите не са забелязвали тия възможности, не са умеели да ги използват и армиите са търпели поражение.

Има ли у нас всички възможности, необходими за изпълнение на контролните цифри за 1931 г.?

Да, у нас има такива възможности.

В какво се състоят тия възможности, какво е необходимо за да бъдат тия възможности реални?

Преди всичко необходими са достатъчни *природни богатства* в страната: желязна руда, каменни въглища, петрол, зърнени храни, памук. Има ли ги у нас? Има ги. Има ги повече отколкото във всяка друга страна. Да вземем например Урал, който представлява такава комбинация от богатства, каквато не може да се намери в никоя страна. Руда, каменни въглища, петрол, зърнени храни — какво ли няма в Урал! В нашата страна има всичко освен каучук. Но след година — две ние ще имаме и каучук на свое разположение. От тая страна, от страна на природните богатства, ние сме осигурени напълно. Ние ги имаме дори повече, отколкото е нужно.

Какво е необходимо още?

Необходимо е *да съществува такава власт*, която да има желание и сила да развие работата по използването на тия огромни природни богатства в полза на народа. Има ли у нас такава власт? Има. Наистина, нашата работа по използването на природните богатства не винаги минава без търкания между нашите дейци. Например, миналата година Съветската власт трябваше да води известна борба по въпроса за образуването на

втора каменовъглено-металургическа база, без която ние не можем да се развиваме по-нататък. Но ние вече преодоляхме тия препятствия. И ние в скоро време ще имаме тая база.

Какво е необходимо още?

Необходимо е още тая власт да се ползува с *поддръжката* на милионните работнически и селски маси. Ползува ли се нашата власт с такава поддръжка? Да, ползува се. В целия свят вие няма да намерите друга такава власт, която да се ползува с такава поддръжка от страна на работниците и селяните, с каквато се ползува Съветската власт. Няма да се позовавам на фактите за растежа на социалистическото съревнование, на фактите за растежа на ударничеството, на кампанията за насрещен промишлено-финансов план. Всички тия факти, които нагледно показват поддръжката, с която Съветската власт се ползува от страна на милионните маси, са общоизвестни.

Какво още е необходимо, за да се изпълнят и преизпълнят контролните цифри за 1931 г.?

Необходимо е още да имаме *такъв обществен строй*, който да е свободен от неизлечимите болести на капитализма и който да има сериозни предимства пред капитализма. Кризата, безработицата, разточителството, мизерията на широките маси — ето неизлечимите болести на капитализма. Нашият строй не страда от тия болести, защото властта е в нашите ръце, в ръцете на работническата класа, защото ние водим планово стопанство, планомерно натрупваме ресурси и правилно ги разпределяме между отделните отрасли на народното стопанство. Ние сме свободни от неизлечимите болести на капитализма. В това е нашето различие, в това е нашето решаващо предимство пред капитализма.

Погледнете как капиталистите искат да излязат от икономическата криза. Те намаляват максимално работната заплата на работниците. Те намаляват максимално цените на суровите материали. Но те не искат да намалят що-годе сериозно цените на индустриалните и продоволствените стоки за масово потребление. Това значи, че те искат да излязат от кризата за сметка на

главните потребители на стоките, за сметка на работниците, за сметка на селяните, за сметка на трудещите се. Капиталистите секат клона, на който седят. И вместо изход от кризата получава се задълбочаване на кризата, създават се нови и нови предпоставки, които водят към нова, още по-жестока криза.

Нашето предимство се състои в това, че ние нямаме кризи на свръхпроизводството, ние нямаме и няма да имаме милиони безработни, ние нямаме анархия в производството, защото водим планово стопанство. Но това не е всичко. Ние сме страна на най-концентрираната индустрия. Това значи, че ние можем да строим нашата индустрия върху основата на най-добрата техника и да осигуряваме благодарение на това невиждана производителност на труда, невиждан темп на натрупване. Нашата слабост в миналото беше в това, че тази индустрия се базираше на едно разпокъсано и дребно селско стопанство. Но това *беше*. Сега вече не е така. Утре, може би след година, ние ще станем страна на най-едрото селско стопанство в света. Совхозите и колхозите — а те са форми на едрото стопанство — вече тая година дадоха половината от всичките наши пазарни зърнени храни. А това значи, че нашият строй, Съветският строй, ни дава такива възможности за бързо напредване, за каквито не може да мечтае нито една буржоазна страна.

Какво е необходимо още, за да можем да напредваме с гигантски крачки?

Необходимо е да имаме *партия*, достатъчно сплотена и единна, за да насочи усилията на всички най-добри хора на работническата класа в *една точка*, и достатъчно опитна, за да не капитулира пред трудностите и систематически да провежда правилна, революционна, болшевишка политика. Имаме ли ние такава партия? Да, имаме. Правилна ли е нейната политика? Да, правилна е, защото тя дава сериозни успехи. Това признават сега не само приятелите, но и враговете на работническата класа. Погледнете как вият и беснеят против нашата партия известните на всички „уважаеми“ джентълмени — Фиш в Америка, Чърчил в Англия, Поанкаре във Франция. Защо вият и беснеят те? Защото

политиката на нашата партия е правилна, защото тя дава успех след успех.

Ето, другари, всички ония обективни възможности, които ни улесняват да осъществим контролните цифри за 1931 г., които ни помагат да изпълним петилетката за 4 години, а в решаващите отрасли — дори за 3 години.

Следователно, първото условие за изпълнението на плана — „обективните“ възможности — у нас е налице.

Имаме ли ние второто условие — умението да използваме тия възможности?

С други думи, имаме ли ние правилно стопанско ръководство на фабриките, заводите, мините? Всичко ли е благополучно тук?

За съжаление, тук не всичко е благополучно. И като болшевики ние трябва да кажем това направо и открито.

Какво значи да ръководиш производството? У нас не винаги гледат по болшевишки на въпроса за ръководенето на предприятията. У нас често мислят, че да ръководиш — това значи да подписваш книга, заповеди. Това е печално, но то е факт. Понякога неволно си спомняш помпадурите на Щедрин. Вие помните как помпадурката поучава младия помпадур: не си блъскай главата над науката, не вниквай в работата, нека другите се занимават с това, това не е твоя работа — твоята работа е да подписваш книга. За наш срам, трябва да признаем, че и между нас, болшевиките, има не малко такива, които ръководят чрез подписване на книга. А да вникват в работата, да усвоят техниката, да овладеят работата — тук никакви ги няма.

Как да се обясни, че ние, болшевиките, които извършихме три революции и излязохме победители от жестоката гражданска война, които решихме огромната задача за създаване на съвременна индустрия и насочихме селяните по социалистически път — как да се обясни, че в ръководенето на производството ние сме безсилни пред канцеларщината?

Причината тук се състои в това, че да подписваш книга е по-лесно, отколкото да ръководиш производството. И ето че мнозина стопански ръководители тръгнаха по тази линия на най-малкото съпротивление. Тук

има и наша вина, вина на центъра. Преди десет години беше издигнат лозунгът: „Тъй като комунистите още не разбират както трябва техниката на производството тъй като те трябва още да се учат да управляват стопанството, то нека старите техници и инженери, специалистите да ръководят производството, а вие, комунистите, не се намесвайте в техниката на работата, но без да се намесвате, изучавайте техниката, изучавайте неуморно науката за управление на производството, за да станете след това заедно с преданите нам специалисти истински ръководители на производството, да овладеете истински работата“. Такъв беше лозунгът. А какво излезе в действителност? Втората част на тая формула отхвърлиха, защото да се учиш е по-трудно, отколкото да подписваш книжа, а първата част на формулата опошлиха, като изтълкуваха ненамесването като отказ от изучаване техниката на производството. Получи се глупост, вредна и опасна глупост, от която колкото по-скоро се освободим, толкова по-добре.

Самият живот неведнаж ни е сигнализирал, че тук работата не стои благополучно. Шахтинското дело¹⁵ беше първият сериозен сигнал. Шахтинското дело показва, че партийните организации и професионалните съюзи не са проявили достатъчно революционна бдителност. То показва, че нашите стопански ръководители са изостанали безобразно в техническо отношение, че някои стари инженери и техници, работейки без контрол, по-лесно се хлъзват по пътя на вредителството, толкова повече че враговете от чужбина непрекъснато ги измъчват с „предложения“.

Вторият сигнал беше съдебният процес на „Промислената партия“¹⁶.

Разбира се, в основата на вредителството лежи класовата борба. Разбира се, класовият враг бясно се съпротивява срещу социалистическото настъпление. Но само това не е достатъчно да обясни такъв пищен разцвет на вредителството.

Как да се обясни, че вредителството взе такива широки размери? Кой е виновен за това? Ние сме виновни за това. Ако бяхме организирали другояче ръко-

водството на стопанството, ако бяхме преминали много по-рано към изучаване техниката на работата, към овладяване на техниката, ако по-често и смислено се наемвахме в ръководството на стопанството, вредителите не биха успели да навредят тъй много.

Трябва ние самите да станем специалисти, да овладеем работата, трябва да се обърнем с лице към техническите знания — ето накъде ни тласкаше животът. Но нито първият сигнал, нито дори вторият сигнал не са осигурили още необходимия поврат. Време е, отдавна е време да се обърнем с лице към техниката. Време е да отхвърлим стария лозунг, отживелия времето си лозунг за ненамесване в техниката, и сами да станем специалисти, вещи в работата, сами напълно да овладеем стопанската работа.

Често питат, защо у нас няма единоначалие? Единоначалие няма и няма да има, докато не овладеем техниката. Докато между нас, между болшевиките, няма достатъчен брой хора, добре запознати с въпросите на техниката, икономиката и финансите, у нас няма да има действително единоначалие. Пишете колкото си искате резолюции, кълнете се с каквито си искате думи, но ако не овладеете техниката, икономиката, финансите на завода, фабриката, мината — полза няма да има, единоначалие няма да има.

И тъй задачата се състои в това, ние сами да овладеем техниката, сами да овладеем работата. Само в това е гаранцията, че нашите планове ще бъдат напълно изпълнени, а единоначалието ще бъде проведено.

Това, разбира се, не е лесно, но е напълно преодолимо. Науката, техническият опит, знанията — всичко това са неща, които могат да се придобият. Днес ги нямаме, а утре ще ги имаме. Главното тук е да имаме страстно болшевишко желание да усвоим техниката, да овладеем науката на производството. При страстно желание може да се постигне всичко, може да се преодолее всичко.

Понякога питат, не може ли да намалим малко темповете, да позабавим движението? Не, не може, другари! Не може да намаляваме темповете! Напротив, трябва да ги увеличаваме според нашите сили и възможности. Това ни налагат нашите задължения към работниците

и селяните на СССР. Това ни налагат нашите задължения към работническата класа на целия свят.

Да забавим темповете — това значи да изостанем. А изостаналите ги бият. Но ние не искаме да бъдем бити. Не, не искаме! Историята на стара Русия се състои между другото в това, че нея постоянно са я били поради нейната изостаналост. Били са я монголските ханове. Били са я турските бегове. Били са я шведските феодали. Били са я полско-литовските панове. Били са я англо-френските капиталисти. Били са я японските барони. Били са я всички — поради нейната изостаналост. Поради изостаналост военна, поради изостаналост културна, поради изостаналост държавна, поради изостаналост индустриална, поради изостаналост селскостопанска. Били са я, защото това беше доходно и минаваше безнаказано. Вие помните думите на дореволюционния поет: „Ты и убогая, ты и обильная, ты и могучая, ты и бессильная, матушка Русь“¹⁷. Тия господа добре са заучили тия думи на стария поет. Те биеха и повтаряха: „ти си богата“ — значи можем да забогатеем за твоя сметка. Те биеха и повтаряха: „ти си убога, безсилна“ — значи можем да те бием и грабим безнаказано. Такъв е законът на експлоататорите — да бият изостаналите и слабите. Вълчият закон на капитализма. Изостанал ли си, слаб ли си — значи не си прав, значи могат да те бият и поробват. Могъщ ли си — значи си прав, значи трябва да се пазят от тебе.

Ето защо ние не трябва повече да изоставяме.

В миналото ние нямахме и не можехме да имаме отечество. Но сега, когато съборихме капитализма, а властта е наша, на народа — ние имаме отечество и ние ще защитаваме неговата независимост. Искате ли нашето социалистическо отечество да бъде победено и да изгуби своята независимост? Но ако не искате, вие трябва в най-кратък срок да ликвидирате неговата изостаналост и да развиете истински болшевишки темпове в строителството на неговото социалистическо стопанство. Други пътища няма. Ето защо в навечерието на Октомври Ленин казваше: „Или смърт, или да настигнем и надминем напредналите капиталистически страни“.

Ние сме изостанали от напредналите страни с 50—100 години. Ние трябва да изминем това разстояние за десет години. Или ние ще направим това, или ще ни смачкат.

Ето какво ни диктуват нашите задължения към работниците и селяните на СССР.

Но ние имаме и други, по-сериозни и по-важни задължения. Това са задълженията към световния пролетариат. Те съвпадат със задълженията ни от първия род. Но ние ги поставяме по-горе. Работническата класа на СССР е част от световната работническа класа. Ние победихме не само с усилията на работническата класа на СССР, но и благодарение на подкрепата на световната работническа класа. Без такава подкрепа отдавна биха ни разкъсали. Казват, че нашата страна е ударна бригада на пролетариата от всички страни. Това е добре казано. Но това ни налага извънредно сериозни задължения. За какво ни подкрепя международният пролетариат, с какво сме заслужили такава подкрепа? С това, че ние първи се хвърлихме в бой против капитализма, ние първи установихме работническа власт, ние първи почнахме да строим социализма. С това, че ние вършим дело, което в случай на успех ще преобърне целия свят и ще освободи цялата работническа класа. А какво е нужно, за да успеем? Да ликвидираме нашата изостаналост, да развием високи болшевишки темпове на строителство. Ние трябва да напредваме така, че работническата класа от целия свят, като ни гледа, да може да каже: ето го моя преден отред, ето я моята ударна бригада, ето я моята работническа власт, ето го моето отечество — те вършат своето дело, *нашето* дело добре — да ги подкрепим против капиталистите и да разпалим делото на световната революция. Трябва ли да оправдаем надеждите на световната работническа класа, трябва ли да изпълним нашите задължения към нея? Да, трябва, ако не искаме да се опозорим напълно.

Такива са нашите вътрешни и международни задължения.

Вие виждате, че те ни диктуват болшевишки темпове на развитие.

Не искам да кажа, че през тия години у нас нищо не е направено по отношение ръководството на стопанството. Направено е, и дори твърде много. Ние увеличихме два пъти индустриалното производство в сравнение с довоенното. Ние създадохме най-едрото селскостопанско производство в света. Но ние бихме могли да направим още повече, ако през това време се бяхме постарали да овладеем както трябва производството, неговата техника, неговата финансово-икономическа страна.

Максимум за десет години ние трябва да изменим разстоянието, с което сме изостанали от напредналите капиталистически страни. За това ние имаме всички „обективни“ възможности. Не ни достига само умение да използваме както трябва тия възможности. А това зависи от нас. *Само* от нас! Време е да се научим да използваме тия възможности. Време е да ликвидираме гнилото становище за ненамесване в производството. Време е да усвоим друго, ново, отговарящо на сегашния период становище: *да се намесваме във всичко*. Ако ти си директор на завод — намесвай се във всички работи, вниквай във всичко, не изпускай нищо, учи се и пак се учи. Болшевиките трябва да овладеят техниката. Време е самите болшевики да станат специалисти. В периода на реконструкцията техниката решава всичко. И стопански деец, който не желае да изучава техниката, който не желее да овладее техниката — това е анекдот, а не стопански деец.

Казват, че е трудно да се овладее техниката. Не е вярно! Няма такива крепости, които болшевиките да не могат да превземат. Ние решихме ред най-трудни задачи. Ние съборихме капитализма. Ние взехме властта. Ние построихме едра социалистическа индустрия. Ние насочихме средняка по социалистически път. От гледна точка на строителството ние вече извършихме най-важното. Остана ни немного: да изучим техниката, да овладеем науката. И когато направим това, ние ще развием такива темпове, за каквито сега не смеем и да мечтаем

И ние ще направим това, ако го пожелаем както трябва!

ПИСМО ДО ДР. ЕТЧИН

Др. Етчнн!

Не можах да прочета брошурата Ви (нямам време!), но мога да отговоря накратко на Вашите 4 въпроса.

1) *За „вътрешно-партийните противоречия“*. От времето на Енгелс е станало аксиома положението, че развитието на пролетарските партии се извършва чрез преодоляване на вътрешно-партийните противоречия. Израз на тези противоречия са откритите или скритите разногласия. Осовски няма тук нищо общо, тъй като Осовски погрешно считаше например нашата партия за блок на две антагонистични класи, за представителство на тези класи, тогава когато нашата партия (както и другите секции на Коминтерна) е в действителност представителство на една класа, а именно — на работническата класа. А нали ние говорим за компартиите, които са представителство на една (пролетарската) класа.

2) *За ленинизма*. Не може да има съмнение, че ленинизмът е най-лявото течение (без кавички) в световното работническо движение. В работническото движение съществуват най-различни течения, от феодално-монархическото (като „съюза на руския народ“) и открито-капиталистическото (като кадетите), до прикрито-буржоазното (с.-д., особено „левите“ с.-д., анархистите, анархосиндикалистите) и ултраляво-„комунистическото“. От тях ленинизмът е най-лявото и единственото докрай революционно течение.

3) *За корените на „левия“ и десния уклон*. Коренът им е общ в смисъл че те отразяват натиска на чужди

на нас класи. Формите и средствата за борба против партията са различни в зависимост от различието между социалните прослойки, които те, т. е. уклоните, представляват.

4. *За борбата на два фронта.* Тук няма какво да се пояснява. Не разбирам защо др. Кантор не е съгласен с Вас.

С ком. поздрав *И. Сталин*

27 февруари 1931 г.

Печата се за пръв път

ПРИВЕТСТВИЕ ДО РАБОТНИЦИТЕ НА АЗНЕФТ И ГРОЗНЕФТ

Поздравявам работниците и административно-техническия персонал на Азнефт и Грознефт с изпълнението на петилетката за две години и половина. Честита победа, другари!

Да живеят работниците на СССР, които разбиха веригите на капитализма и станаха господари на своята страна!

Да живее Съветската власт! Да живее болшевишката партия!

И. Сталин

31 март 1931 г.

*„Правда“ бр. 90,
1 април 1931 г.*

ДО ЕЛЕКТРОЗАВОДА

Горещ привет на работниците и административно-техническия персонал на Електрозавода, който изпълни петилетката за две години и половина...

Напред, към по-нататъшни победи!

И. Сталин

*„Правда“ бр. 92,
3 април 1931 г.*

МАГНИТОГОРСК. МАГНИТОСТРОЙ

Поздравявам работниците и ръководния състав на Магнитогорск с първата сериозна победа¹⁸.

Напред, другари, към нови победи!

И. Сталин

*„Правда“ бр. 156,
19 май 1931 г.*

**ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА УПРАВЛЕНИЕТО
НА ТРАКТОРОЦЕНТЪРА.
ДО ВСИЧКИ МАШИННО-ТРАКТОРНИ СТАНЦИИ**

Братски привет на работниците и работничките, на техниците и специалистите и на целия ръководен състав на машинно-тракторните станции по случай предсрочното изпълнение на плана за засяване 18 милиона хектара.

Поздравявам ви с победата, другари!

Миналата година машинно-тракторните станции засяха около 2 милиона хектара колхозни поля. Тази година — над 18 милиона хектара. Миналата година машинно-тракторните станции обслужиха 2,347 колхоза. Тази година — 46,514 колхоза. От ралото до трактора — такъв е пътят, изминат от селското стопанство на нашата страна. Нека всички знаят, че работническата класа на Съветския съюз твърдо и уверено води напред техническото превъоръжаване на своя съюзник, на трудовото селячество!

Нека се надяваме, че машинно-тракторните станции няма да се задоволят с постигнатите резултати и *ще разширят* възложения (вече изпълнен) план от 18 милиона хектара посев чрез насрещен план до 20 милиона хектара.

Нека се надяваме, че машинно-тракторните станции няма да спрат на това и уверено ще се заемат с изпълнението на своите нови предстоящи задачи, за да подготвят 5 милиона хектара *угар*, да проведат с успех кампанията по *прибирането на реколтата*, да изорат 15 милиона хектара *есенна оран*, да увеличат *зимните посеви* на 8 милиона хектара, да организират *нови хиляда* машинно-тракторни станции и да създадат по

такъв начин почвата за обхващането идущата година на по-голямата част от колхозите.

Нека всички знаят, че от страна на дребноселското стопанство и на изостаналата земеделска техника Съветският съюз се превръща в страна на едрото колективно стопанство и на съвременната земеделска техника!

Напред, другари, към нови победи!

И. Сталин

*„Правда“ бр. 145,
28 май 1931 г.*

**ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА УПРАВЛЕНИЕТО
НА ЗЪРНОТРЪСТА.
ДО ВСИЧКИ ЗЪРНОСОВХОЗИ**

Братски привет на ръководната сила на новото съветско земеделие, на социалистическия знаменосец на новата техника и на новите методи на организация на селското стопанство — *системата на зърносовхозите*, на нейните работници и работнички, техници и специалисти, на нейните ръководители и инструктори!

Не се задоволявайте с изпълнението на посевния план — вие можете и трябва да *преизпълните* плана, защото имате всички необходими възможности за това.

Стягайте своите *изоставащи отреди* в Сибир и особено в Далечния изток, оказвайте всестранна *помощ на колхозите*, разгръщайте работата по подготовката на *прибирането на реколтата* — главната предстояща задача на зърносовхозите — стремете се към *нови успехи*.

Напред, към нови победи!

И. Сталин

*„Правда“ бр. 147,
30 май 1931 г.*

НОВА ОБСТАНОВКА — НОВИ ЗАДАЧИ НА СТОПАНСКОТО СТРОИТЕЛСТВО

Реч пред съвещанието на стопанските ръководители¹⁹
23 юни 1931 г.

Другари! От материалите на съвещанието се вижда, че от гледна точка на изпълнението на плана нашата индустрия представлява доста пъстра картина. Има отрасли на индустрията, които през изтеклите 5 месеца са увеличили производството с 40—50 % в сравнение с миналата година. Има отрасли, които са дали увеличение не повече от 20—30 %. Има, най-после, отделни индустриални отрасли, които са дали минимално увеличение — някакви си 6—10 %, а дори и по-малко. Към последните трябва да се отнесе каменовъглената индустрия и черната металургия. Както виждате, пъстра картина.

Как да си обясним тази пъстрота? Къде е причината за изоставането на някои отрасли на индустрията? Къде е причината, че някои отрасли на индустрията дават само 20—25 % увеличение, а каменовъглената индустрия и черната металургия дават още по-малко увеличение, влачат се в опашката на другите отрасли?

Причината е в това, че напоследък условията за развитие на индустрията коренно се измениха, създаде се нова обстановка, която изисква нови начини на ръководство, а някои наши стопански ръководители, вместо да изменят начините на работа, все още продължават да работят по старому. Работата е значи в това, че новите условия за развитие на индустрията налагат да се работи по новому, а някои наши стопански ръководители не разбират това и не виждат, че сега трябва да се ръководи по новому.

В това е причината за изоставането на някои отрасли на нашата индустрия.

Какви са тия нови условия за развитие на нашата индустрия? Откъде се взеха те?

Те, тези нови условия, са най-малко шест.

Да разгледаме тия условия.

I

РАБОТНАТА СИЛА

Става дума преди всичко за осигуряване предприятията с *работна сила*. По-рано обикновено работниците сами отиваха в заводите, във фабриките — имаше значи известна стихийност в тая работа. А тази стихийност произтичаше от това, че имаше безработица, имаше разслоение в селото, имаше мизерия, имаше страх от глада, който гонеше хората от селото в града. Помните ли формулата: „Бягството на мужика от селото в града“? Какво принуждаваше селянина да бяга от селото в града? Страхът от глада, безработицата, обстоятелството, че селото беше за него мащеха и той беше готов да бяга от него макар и при дявола, стига само да намери някаква работа.

Така или почти така стоеше у нас работата в недалечното минало.

Може ли да се каже, че ние имаме сега точно такава картина? Не, това не може да се каже. Напротив, обстановката сега коренно се е изменила. И именно защото обстановката се е изменила, у нас няма вече стихийен приток на работна сила.

Но какво всъщност се е изменило през това време? Първо, ние ликвидирахме безработицата — значи ние унищожихме оная сила, която влияеше върху „пазара на труда“. Второ, ние подкопахме из основи разслоението в селото — значи преодоляхме тъкмо оная масова мизерия, която гонеше селянина от селото в града. Най-после, ние снабдихме селото с десетки хиляди трактори и земеделски машини, разбихме кулака, организирахме колхози и дадохме възможност на селяните да живеят и работят човешки. Сега селото не може вече да се нарече мащеха за селянина. И именно защото то не може

вече да се нарече мащеха, селянинът почна да се задържа в селото, и у нас няма вече нито „бягство на мужика от селото в града“, нито стихийен приток на работна сила.

Вие виждате, че ние имаме сега съвършено нова обстановка и нови условия за осигуряване предприятията с работна сила.

А какво следва от това ?

От това следва, първо, че не трябва повече да се разчита на стихийния приток на работна сила. Значи, от „политиката“ на стихийност трябва да се премине към политика на *организирано* набиране на работници за индустрията. Но за това има само един път — пътят на договорите на стопанските организации с колхозите и колхозниците. Вие знаете, че по този път тръгнаха вече някои стопански организации и колхози, при което опитът показва, че практиката на договорите дава сериозни успехи както за колхозите, така и за индустриалните предприятия.

От това следва, второ, че трябва незабавно да се премине към *механизиране* на най-тежките трудови процеси, като с всички сили се развива това дело (горската промишленост, строителното дело, каменовъглената индустрия, товаренето и разтоварването, транспортът, черната металургия и т. н.). Това не значи, разбира се, че уж трябвало да се изостави ръчният труд. Напротив, ръчният труд дълго още ще играе най-сериозна роля в производството. Но това значи, че механизацията на трудовите процеси е оная *нова* за нас и *решаваща* сила, без която не може да се издържат нито нашите темпове, нито новите мащаби на производството.

У нас има още доста стопански ръководители, които „не вярват“ нито в механизацията, нито в договорите с колхозите. Това са тъкмо ония стопански ръководители, които не разбират новата обстановка, не искат да работят по новому и въздишат по „добрите стари времена“, когато работната сила „сама отиваше“ в предприятията. Не ще и дума, че такива стопански ръководители са далеч, както небето от земята, от новите задачи на стопанското строителство, които новата

обстановка поставя пред нас. Те очевидно мислят, че затрудненията с работната сила са случайно явление, че недостигът на работна сила ще изчезне сам, тъй да се каже, от само себе си. Това е заблуждение, другари. Затрудненията с работната сила не могат да изчезнат сами. Те могат да изчезнат само в резултат на нашите собствени усилия.

И тъй, *организирано да набираме работната сила чрез договори с колхозите, да механизираме труда* — такава е задачата.

Така стои въпросът с първото ново условие за развитието на нашата индустрия.

Да минем към второто условие.

II

РАБОТНАТА ЗАПЛАТА

Аз току-що говорих за организираното набиране на работници за нашите предприятия. Но с набирането на работници още не се свършва цялата работа. За да осигурим нашите предприятия с работна сила, необходимо е да съумеем да задържим работниците в производството и да направим работническия състав на предприятието повече или по-малко постоянен. Едва ли е нужно да се доказва, че без постоянни работници, усвоили повече или по-малко производствената техника и свикнали с новите механизми, не е възможно да напредваме, не е възможно да изпълним производствените планове. В противен случай би трябвало всеки път отново да се обучават работниците и половината от времето да се губи за тяхното обучение, вместо да се използва за производството. А какво става сега у нас на практика? Може ли да се каже, че работническият състав в нашите предприятия е що-годе постоянен? Не, това, за съжаление, не може да се каже. Напротив, в нашите предприятия все още съществува тъй нареченото *текучество* на работната сила. Нещо повече, в редица предприятия текущото на работната сила не само не изчезва, а, напротив, расте и се засилва. Във всеки случай, вие ще намерите малко предприятия.

където съставът на работниците да не се е сменял в продължение на половин година или дори на четвърт година най-малко с 30—40%.

По-рано, в периода на възстановяването на индустрията, когато нашите технически съоръжения не бяха сложни, а мащабите на производството не бяха големи — можеше някак си „да се търпи“ тъй нареченото текучество на работната сила. Сега работата е друга. Сега обстановката коренно се е изменила. Сега, в периода на широка реконструкция, когато мащабите на производството са станали гигантски, а техническите съоръжения — крайно сложни, текучеството на работническата сила се е превърнало в бич за производството, който дезорганизира нашите предприятия. Да се „търпи“ сега текучеството на работната сила значи да се разложи нашата индустрия, да се унищожи възможността за изпълнение на производствените планове, да се подкопае възможността за подобряване качеството на производството.

Къде е причината за текучеството на работната сила?

В неправилната организация на работната заплата, в неправилната тарифна система, в „левичарската“ уравниловка в областта на работната заплата. В редица наши предприятия тарифните заплати са определени така, че почти изчезва разликата между квалифицирания и неквалифицирания труд, между тежкия и лекия труд. Уравниловката води към това, че неквалифицираният работник не е заинтересован да премине в категорията на квалифицираните и по такъв начин е лишен от перспективата да напредва, поради което той се чувства като „гост“ в производството, който работи само временно, за да „изкара“ нещо и след това да отиде някъде другаде „да търси щастие“. Уравниловката води към това, че квалифицираният работник е принуден да преминава от предприятие в предприятие, за да намери най-после такова предприятие, където могат както трябва да оценят квалифицирания труд.

Оттук „всеобщо“ движение от предприятие в предприятие, текучество на работната сила.

За да се премахне това зло, трябва да се отмени уравниловката и да се унищожи старата тарифна си-

стема. За да се премахне това зло, трябва да се създаде такава тарифна система, която да държи сметка за разликата между квалифицирания и неквалифицирания труд, между тежкия и лекия труд. Не трябва да се търпи, щото в черната металургия работникът, който пълни високата пещ с руда, да получава толкова, колкото и метачът. Не трябва да се търпи, машинистът по железниците да получава толкова, колкото и писарят. Маркс и Ленин казват, че разликата между квалифицирания труд и неквалифицирания труд ще съществува дори при социализма, дори след унищожаването на класите, че тази разлика ще изчезне едва при комунизма, че поради това даже при социализма „работната заплата“ трябва да се определя според труда, а не според нуждите. Но нашите уравниловци сред стопанските и профсъюзните ръководители не са съгласни с това и считат, че тази разлика вече е изчезнала при нашия Съветски строй. Кой е прав — Маркс и Ленин или уравниловците? Трябва да се приеме, че тук са прави Маркс и Ленин. Но от това следва, че който строи сега тарифната система върху „принципа“ на уравниловката, без да държи сметка за разликата между квалифицирания труд и неквалифицирания труд, той скъсва с марксизма, скъсва с ленинизма.

Във всеки отрасъл на индустрията, във всяко предприятие, във всеки цех има водещи групи от повече или по-малко квалифицирани работници, които трябва преди всичко и главно да се задържат в производството, ако ние действително искаме да осигурим постоянен работнически състав в предприятието. Те, тези водещи групи работници, съставляват основното звено на производството. Задържането им в предприятието, в цеха — означава задържане на целия работнически състав, подкопаване из основи на текучеството на работната сила. А как могат да се задържат те в предприятието? Те могат да се задържат само чрез издигането им, чрез повишаване равнището на тяхната работна заплата, чрез такава организация на работната заплата, която отдава дължимото на квалификацията на работника.

А какво значи да бъдат те издигнати и да се повиши равнището на тяхната работна заплата? Вън от

всичко друго, това значи да се открие перспектива за неквалифицираните работници и да им се даде стимул за напредване нагоре, за минаване в категорията на квалифицираните. Вие сами знаете, че сега на нас ни са нужни стотици хиляди и милиони квалифицирани работници. Но за да се създадат кадри от квалифицирани работници, трябва да се даде стимул и перспектива на необучените работници за напредване, за издигане. И колкото по-смело ние тръгнем по този път, толкова по-добре, защото това е главното средство за ликвидиране текучеството на работната сила. А да се пести от тази работа — значи да се върши престъпление, да се отива против интересите на нашата социалистическа индустрия.

Но това не е всичко.

За задържане на работниците в предприятието е необходимо още по-нататъшното подобряване на снабдяването и на жилищните условия на работниците. Не може да се отрича, че през последните години е направено не малко в областта на жилищното строителство и снабдяването на работниците. Но това, което е направено, е свършено недостатъчно, за да задоволи бързо растящите нужди на работниците. Не можем да се позоваваме на това, че по-рано имаше по-малко жилища отколкото сега и че поради това ние можем да се задоволим с постигнатите резултати. Не можем да се позоваваме също на това, че по-рано снабдяването на работниците беше много по-лошо отколкото сега и че поради това ние можем да се задоволим със съществуващото положение. Само гнили и съвсем разложени хора могат да се утешават, като се позовават на миналото. Трябва да се изхожда не от миналото, а от растящите нужди на работниците сега. Трябва да се разбере, че условията за живота на работниците у нас коренно са се изменили. Работникът сега не е онова, което беше по-рано. Сегашният работник, нашият съветски работник, иска да живее със задоволяване на всички свои материални и културни нужди и в смисъл на продоволствено снабдяване, и в смисъл на жилища, и в смисъл на обезпечаване неговите културни и всякакви други нужди.

Той има право на това и ние сме длъжни да му осигурим тия условия. Наистина, у нас той не страда от безработица, той е свободен от капиталистическия хомот, той не е вече роб, а господар на своята работа. Но това не е достатъчно. Той иска обезпечаване на всичките си материални и културни нужди и ние сме длъжни да изпълним това му искане. Не забравяйте, че ние самите предявяваме сега известни искания към работника — искаме от него трудова дисциплина, напрегната работа, съревнование, ударничество. Не забравяйте, че грамадното мнозинство от работниците прие тия искания на Съветската власт с голям ентузиазъм и ги изпълнява геройски. Затова не се чудете, че като изпълняват исканията на Съветската власт, работниците от своя страна ще искат от нея изпълнение на нейните задължения за по-нататъшното подобряване на материалното и културното положение на работниците.

И тъй, да ликвидираме текучеството на работната сила, да унищожим уравниловката, правилно да организираме работната заплата, да подобрим битовите условия на работниците — такава е задачата.

Така стои въпросът с второто ново условие за развитието на нашата индустрия.

Да преминем към третото условие.

III

ОРГАНИЗАЦИЯТА НА ТРУДА

По-горе аз говорих за необходимостта от ликвидиране текучеството на работната сила, за задържането на работниците в предприятията. Но със задържането на работниците не се свършва цялата работа. Не е достатъчно да се унищожи текучеството. Трябва още да се поставят работниците в такива трудови условия, които да им дават възможност да работят смислено, да повишават производителността, да подобряват качеството на производството. Трябва значи да се организира трудът в предприятията по такъв начин, че производителността да се повишава от месец на месец, от тримесечие на тримесечие.

Може ли да се каже, че сегашната фактическа организация на труда в нашите предприятия отговаря на съвременните изисквания на производството? За съжаление, това не може да се каже. Във всеки случай, у нас все още има редица предприятия, където организацията на труда е извънредно лоша, където вместо ред и съгласуваност в работата има безпорядък и неразбория, където вместо отговорност за работата цари пълна безотговорност и *обезличка*.

Какво представлява обезличката? Обезличката е липса на каквато и да е отговорност за възложената работа, липса на отговорност за механизмите, за машините, за инструментите. Ясно е, че при обезличката не може и дума да става за що-годе сериозно повишаване на производителността на труда, за подобрене качеството на производството, за грижливо отношение към механизмите, машините и инструментите. Вие знаете до какво доведе обезличката в железопътния транспорт. До също такива резултати води тя и в индустрията. Ние премахнахме обезличката в железопътния транспорт и повдигнахме работата му. Ние трябва да направим същото и в индустрията, за да повдигнем работата ѝ на по-висока степен.

По-рано още можеше някак си „да се мине“ с тази неправилна организация на труда, която удобно съжителствува с обезличката и с липсата на отговорност на всеки работник за дадена конкретна работа. Сега работата е друга. Сега обстановката е съвършено друга. При сегашните грандиозни мащаби на производството и при наличността на гигантски предприятия обезличката е такъв бич за индустрията, който застрашава всички наши производствени и организационни постижения в предприятията.

Как можа обезличката да се вкорени в редица наши предприятия? Тя дойде в предприятията като незаконен спътник на системата на непрекъсната работа. Би било неправилно да се каже, че системата на непрекъсната работа непременно влече след себе си обезличка в производството. При правилна организация на труда, при определяне отговорност на всеки един за определена

работа, при практиката на прикрепване определени групи работници към механизмите и машините, при правилна организация на смени, които не отстъпват една на друга по качество и квалификация — при тези условия системата на непрекъсната работа води към грамадно увеличаване на производителността на труда, към подобряване качеството на работата, към изкореняване на обезличката. Така стои работата например в железопътния транспорт, където сега се прилага системата на непрекъсната работа, но където няма вече обезличка. Може ли да се каже, че в индустриалните предприятия системата на непрекъсната работа представлява също такава благоприятна картина? За съжаление, това не може да се каже. Въпросът е там, че в редица наши предприятия се мина към системата на непрекъсната работа много прибързано, без подготвяне на съответните условия, без нужното организиране на смени, повече или по-малко равноценни по качество и квалификация, без определяне на отговорност на всеки един за дадена конкретна работа. А вследствие на това системата на непрекъсната работа, предоставена на волята на стихията, се превърна в обезличка. В резултат в редица предприятия ние имаме книжна, на думи система на непрекъсната работа и не книжна, а реална обезличка. В резултат — липсата на чувство на отговорност за работата, небрежно отношение към механизмите, масово повреждане на машините и липса на стимул за повишаване производителността на труда. Не напразно работниците казват: „Ние бихме повишили производителността на труда и бихме подобрили работата, но кой ще ни оцени, когато никой за нищо не отговаря?“

От това следва, че някои от нашите другари са прибързали тук-таме с въвеждане системата на непрекъсната работа и прибързвайки, са я извъртели, като са я превърнали в обезличка.

За ликвидиране на това положение и за премахване на обезличката има два изхода. Или да се изменят условията за прилагане системата на непрекъсната работа така, че тази система да не се превръща в обезличка, по примера на това, което направихме в железно-

пътния транспорт. Или пък там, където сега няма благоприятни условия за такъв опит, да се изостави системата на книжната непрекъсната работа, да се мине временно на 6-дневна прекъсната работа, както направиха неотдавна в Сталинградския тракторен завод, и да се подготвят условията, за да можем по-късно в случай на необходимост да се върнем към действителна, а не книжна система на непрекъсната работа, да се върнем може би към непрекъсната работа, но без обезличка.

Друг „изход“ няма.

Не може да има съмнение, че нашите стопански ръководители достатъчно добре разбират всичко това. Но те мълчат. Защо? Защото очевидно се боят от истината. Но откога болшевиките са почнали да се боят от истината? Нима не е вярно, че в редица предприятия системата на непрекъсната работа се е превърнала в обезличка, че по такъв начин тази система е извратена до последна степен? Пита се, на кого е нужна такава система на непрекъсната работа? Кой ще се реши да каже, че интересите на запазване тази книжна и извратена система стоят по-горе от интересите на правилната организация на труда, по-горе от интересите на развитието на производителността на труда, по-горе от интересите на истинската непрекъсната работа, по-горе от интересите на нашата социалистическа индустрия? Не е ли ясно, че колкото по-скоро погребем книжната система на непрекъсната работа, толкова по-скоро ще успеем да осъществим правилна организация на труда?

Някои другари мислят, че обезличката може да се унищожи със заклинания и многообещаващи речи. Във всеки случай аз познавам редица стопански ръководители, които в борбата си против обезличката се ограничават с това, че в събранията постоянно отправят проклетия по адрес на обезличката, като смятат, изглежда, че след такива речи обезличката сама ще изчезне, тъй да се каже, от само себе си. Те дълбоко се заблуждават, ако мислят, че обезличката може да се изкорени от практиката с речи и заклинания. Не, другари, обезличката сама никога няма да изчезне. Само ние самите можем и трябва да я унищожим, защото ние с вас сме

на власт и ние заедно с вас отговаряме за всичко, включително и за обезличката. Аз мисля, че би било много по-добре, ако нашите стопански ръководители, вместо да се занимават с речи и заклинания, седнат за месец—два, да речем, в една мина или завод и изучат всички подробности и „дреболии“ по организацията на труда, премахнат там на дело обезличката и след това разпространят опита на даденото предприятие в другите предприятия. Това би било много по-добре. Това би било действителна борба против обезличката, борба за правилна, болшевишка организация на труда, борба за правилно разпределяне силите в предприятието.

И тъй, да ликвидираме обезличката, да подобрим организацията на труда, правилно да разпределим силите в предприятието — такава е задачата.

Така стои въпросът с третото ново условие за развитието на нашата индустрия.

Да преминем към четвъртото условие.

IV

ВЪПРОСЪТ ЗА ПРОИЗВОДСТВЕНО-ТЕХНИЧЕСКАТА ИНТЕЛИГЕНЦИЯ НА РАБОТНИЧЕСКАТА КЛАСА

Измени се обстановката и по отношение на командния състав на индустрията изобщо и специално по отношение на инженерно-техническия персонал.

По-рано у нас работата стоеше така, че за главен източник на цялата ни индустрия служеше украинската каменовъглено-металургическа база. Украйна снабдяваше с метал всички наши индустриални райони както Юг, така и Москва, и Ленинград. Тя също снабдяваше с каменни въглища нашите главни предприятия в СССР. Аз изключвам тук Урал, тъй като в това отношение относителното тегло на Урал представляваше незначителна величина в сравнение с Донбас. Съобразно с това ние имахме три главни центъра за подготвяне на команден състав за индустрията: Юг, Московския район и Ленинградския район. Ясно е, че при такова положение на нещата ние можехме така или иначе да минем с оня

минимум от инженерно-технически сили, с който само можеше да разполага тогава нашата страна.

Така беше в недалечното минало.

Но сега ние имаме съвършено друга обстановка. Сега, аз мисля, е ясно, че запазвайки сегашните темпове на развитие и гигантските мащаби на производството, ние вече не можем да минем само с украинската каменно-въглено-металургическа база. Вие знаете, че украинските каменни въглища и метал не ни стигат вече, въпреки увеличаването на тяхното производство. Вие знаете, че поради това ние сме принудени да създадем нова каменно-въглено-металургическа база на Изток — Урал-Кузбас. Вие знаете, че ние успешно създаваме тази база. Но това не е достатъчно. Ние трябва да създадем по-нататък металургия и в самия Сибир за задоволяване на неговите растящи нужди. И ние вече я създаваме. Ние трябва да създадем освен това нова база на цветната металургия в Казахстан, в Туркестан. Ние трябва, най-после, да развием най-широко железопътно строителство. Това се диктува от интересите на целия СССР — както от интересите на републиките от покрайнините, така и от интересите на центъра.

Но от това следва, че ние не можем вече да минем с онзи минимум от инженерно-технически и командни сили на индустрията, с който минавахме по-рано. От това следва, че старите центрове за формиране на инженерно-технически сили са вече недостатъчни, че трябва да се създаде цяла мрежа от нови центрове — в Урал, Сибир, Средна Азия. Ние трябва сега да се осигурим с тройно, петорно повече инженерно-технически и командни сили на индустрията, ако действително мислим да осъществим програмата за социалистическата индустриализация на СССР.

Но на нас са нужни не *какви да е* командни и инженерно-технически сили. На нас са нужни *такива* командни и инженерно-технически сили, които са способни да разберат политиката на работническата класа на нашата страна, които са способни да усвоят тази политика и са готови да я осъществят добросъвестно. А какво значи това? Това значи, че нашата страна е навлязла в такава фаза на развитие, когато *работническата класа*

трябва да си създаде своя собствена производствено-техническа интелигенция, способна да защитава нейните интереси в производството като интереси на господстваща класа.

Нито една господстваща класа не е минавала без своя собствена интелигенция. Няма никакви основания да се съмняваме, че работническата класа на СССР също не може да мине без своя собствена производствено-техническа интелигенция.

Съветската власт взе предвид това обстоятелство и отвори вратите на висшите учебни заведения по всички отрасли на народното стопанство за хората на работническата класа и на трудовото селячество. Вие знаете, че десетки хиляди работнически и селски младежи се учат сега във висшите учебни заведения. Ако по-рано, при капитализма, висшите учебни заведения бяха монопол на чорбаджийските синове, сега, при Съветския строй, господстваща сила в тях е работническо-селската младеж. Няма съмнение, че ние скоро ще получим от нашите учебни заведения хиляди нови техници и инженери, нови командири на нашата индустрия.

Но това е само едната страна на въпроса. Другата страна на въпроса се състои в това, че производствено-техническата интелигенция на работническата класа ще се формира не само от хора, свършили висши училища — тя ще се рекрутира също измежду практическите дейци на нашите предприятия, измежду квалифицираните работници, измежду културните сили на работническата класа в заводите, във фабриките, в мините. Инициаторите на съревнованието, водачите на ударните бригади, практическите вдъхновители на трудовия ентузиазъм, организаторите на работата в едни или в други участъци на строителството — ето оня нов слой на работническата класа, който заедно със свършилите висши училища другари ще образува ядрото на интелигенцията на работническата класа, ядрото на командния състав на нашата индустрия. Задачата е да не се отблъсват тези инициативни другари от „низините“, по-смело да се издигат те на командни длъжности, да им се даде възможност да проявят своите организаторски способности, да им се даде въз-

можност да попълнят своите знания и да им се създаде съответна обстановка, без да се жалят средства за това.

Между тези другари има много безпартийни. Но това не може да бъде пречка за по-смелото им издигане на ръководни длъжности. Напротив, именно тези безпартийни другари трябва да бъдат обкръжавани с особено внимание, трябва да бъдат издигани на командни длъжности, за да се убедят на практика, че партията умеє да цени способните и талантливи работници.

Някои другари мислят, че на ръководни длъжности във фабриките и заводите може да се издигат само партийни другари. На това основание те често отблъсват способните и инициативни безпартийни другари, като издигат на първо място партийци, макар и по-малко способни и безинициативни. Не ще и дума, че няма нищо по-глупаво и по-реакционно от такава, с извинение казано, „политика“. Едва ли е нужно да се доказва, че с такава „политика“ може само да се дискредитира партията и да се отблъснат безпартийните работници от нея. Нашата политика съвсем не се състои в това, да превърнем партията в затворена каста. Нашата политика се състои в това, между партийните и безпартийните работници да съществува атмосфера на „взаимно доверие“, атмосфера на „взаимна проверка“ (*Ленин*). Нашата партия е силна в работническата класа, между другото, защото провежда именно такава политика.

И тъй, *да постигнем, щото работническата класа на СССР да има своя собствена производствено-техническа интелигенция* — такава е задачата.

Така стои въпросът с четвъртото ново условие за развитието на нашата индустрия.

Да преминем към петото условие.

V

ПРИЗНАЦИТЕ ЗА ПОВРАТ СРЕД СТАРАТА ПРОИЗВОДСТВЕНО-ТЕХНИЧЕСКА ИНТЕЛИГЕНЦИЯ

Другояче се поставя също въпросът за отношението към старата, буржоазната производствено-техническа интелигенция.

Преди две години въпросът стоеше у нас така, че най-квалифицираната част от старата техническа интелигенция беше заразена от болестта на вредителството. Нещо повече, вредителството беше тогава нещо като мода. Едни вредяха, други прикриваха вредителите, трети си умиваха ръцете и пазеха неутралитет, четвърти се колебаеха между Съветската власт и вредителите. Разбибира се, мнозинството на старата техническа интелигенция продължаваше да работи повече или по-малко лоялно. Но тук става дума не за мнозинството, а за най-квалифицираната част от техническата интелигенция.

От какво се пораждаше вредителското движение, от какво се подхранваше то? От изострянето на класовата борба вътре в СССР, от настъпателната политика на Съветската власт по отношение на капиталистическите елементи в града и селото, от съпротивата на тези последните срещу политиката на Съветската власт, от сложността на международното положение, от трудностите на колхозното и совхозното строителство. Ако активността на боевата част от вредителите се подкрепяше от интервенционистическите планове на империалистите на капиталистическите страни и от затрудненията със зърнените храни вътре в страната, то колебанията на другата част от старата техническа интелигенция към активните вредители се засилваха от модните приказки на троцкистко-меншевишките дърдорковци, че „от колхозите и совхозите и без това нищо няма да излезе“, че „Съветската власт и без това се изражда и скоро ще падне“, че „болшевиките със своята политика сами помагат на интервенцията“ и т. н. и т. н. Освен това, щом дори някои стари болшевики измежду десните уклонисти не устояха на „модата“ и през този период се отдръпнаха от партията, няма основание да се учудваме, че известна част от старата техническа интелигенция, която никога не е помирисвала болшевизма, с божа помощ също се разколеба.

Ясно е, че при такова положение на нещата Съветската власт можеше да практикува само една единствена политика по отношение на старата техническа интелигенция — политика на *разгромяване* активните вреди-

тели, на *вазслювяване* неутралните и на *привличане* лоялните.

Така беше преди година—две.

Може ли да се каже, че сега ние имаме точно такава обстановка? Не, това не може да се каже. Напротив, у нас сега се е създала съвършено друга обстановка. Да почнем с това, че ние разбихме и успешно преодоляваме капиталистическите елементи в града и селото. Разбира се, това не може да радва старата интелигенция. Твърде е вероятно, че те все още изказват съболезнование на своите разбити приятели. Но не е възможно съчувстващите, а още по-малко неутралните и колебаещите се да се съгласят доброволно да споделят съдбата на своите активни приятели, след като тези последните претърпяха жестоко и непоправимо поражение.

По-нататък, ние преодоляхме затрудненията със зърнените храни и не само ги преодоляхме, но изнасяме в чужбина такова количество храни, каквото още не сме изнасяли, откакто съществува Съветската власт. Следователно, отпада и този „аргумент“ на колебаещите се.

По-нататък, сега даже слепците виждат, че на фронта на колхозното и совхозното строителство ние безспорно победихме, като постигнахме грамадни успехи.

Следователно, най-главното от „арсенала“ на старата интелигенция отиде в пропастта. Що се отнася до интервенционистическите надежди на буржоазната интелигенция, трябва да се признае, че те се оказаха — поне засега — построени върху пясък. И наистина, шест години обещаваха интервенция и нито веднаж не се опитаха да извършат интервенция. Време е да се признае, че нашата прозорлива буржоазна интелигенция е била просто водена за носа. Аз дори не говоря за това, че самото поведение на активните вредители в известния съдебен процес в Москва трябваше да развенчае и действително развенча идеята за вредителство.

Разбира се, тези нови обстоятелства не можеха да не повлияят върху нашата стара техническа интелигенция. Новата обстановка трябваше да създаде и действително

създаде нови настроения сред старата техническа интелигенция. С това именно се обяснява и фактът, че съществуват определени признаци за поврат към Съветската власт на известна част от тази интелигенция, която по-рано съчувствуваше на вредителите. Фактът, че не само този слой от старата интелигенция, но дори безусловни вчерашни вредители, значителна част от вчерашните вредители почват да работят в редица заводи и фабрики заедно с работническата класа — този факт несъмнено показва, че повратът сред старата техническа интелигенция е вече започнал. Това не значи, разбира се, че у нас няма вече вредители. Не, не значи. Вредители има и ще има, докато у нас съществуват класи, докато има капиталистическо обкръжение. Но това значи, че щом значителна част от старата техническа интелигенция, която по-рано така или иначе съчувствуваше на вредителите, минава сега на страната на Съветската власт, то активните вредители са останали малко, те са изолирани и ще трябва с време да минат в дълбока нелегалност.

Но от това следва, че съобразно с това трябва да се измени и нашата политика по отношение на старата техническа интелигенция. Ако в периода на разгара на вредителството нашето отношение към старата техническа интелигенция се изразяваше главно в политика на разгромяване, то сега, в периода на поврата на тази интелигенция към Съветската власт, нашето отношение към нея трябва да се изразява главно в политика на привличане и полагане грижи за нея. Би било неправилно и недialeктично да се продължава старата политика при новите, изменили се условия. Би било глупаво и неразумно да се гледа сега едва ли не на всеки специалист и инженер от старата школа като на незаловен престъпник и вредител. „Специалистостяството“ винаги се е считало и се счита у нас за вредно и позорно явление.

И тъй, да изменим отношението към инженерно-техническите сили от старата школа, да проявяваме по-голямо внимание и грижи към тях и по-смело да ги привличаме на работа — такава е задачата.

Така стои въпросът с петото ново условие за развитието на нашата индустрия.

Да минем към последното условие.

VI

ЗА САМОИЗДРЪЖКАТА

Картината би била непълна, ако не бих засегнал още едно ново условие. Става дума за източниците на натрупване за индустрията, за народното стопанство, за ускоряване темповете на това натрупване.

В какво се състои новото и особеното в развитието на нашата индустрия от гледна точка на натрупването? В това, че старите източници на натрупване почват вече да не стигат за по-нататъшното развитие на индустрията. В това, че е необходимо следователно да се издирят нови източници на натрупване и да се засилят старите, ако действително искаме да запазим и развием болшевишките темпове на индустриализацията.

От историята на капиталистическите страни е известно, че нито една млада държава, която е искала да издигне на по-висока степен своята индустрия, не е минавала без външна помощ под форма на дългосрочни кредити или заеми. Изхождайки от това, капиталистите на западните страни отказаха окончателно да предоставят кредити и заеми на нашата страна, предполагайки, че липсата на кредити и заеми непременно ще попречи на индустриализацията на нашата страна. Но капиталистите се излъгаха. Те не взеха предвид, че нашата страна, за разлика от капиталистическите страни, разполага с някои особени източници на натрупване, достатъчни за възстановяването и по-нататъшното развитие на индустрията. И действително, ние не само възстановихме индустрията, не само възстановихме селското стопанство и транспорта, но и успяхме вече да организираме грандиозната работа по реконструкцията на тежката индустрия, на селското стопанство и транспорта. Разбира се, за тази работа отидоха десетки милиарда рубли. Откъде се черпеха тези милиарди? От леката

индустрия, от селското стопанство, от бюджетните натрупвания. Така вървеше у нас работата до последно време.

Съвършено иначе стои работата сега. Ако по-рано старите източници на натрупване бяха достатъчни за реконструкцията на индустрията и транспорта, сега те почват вече явно да не стигат. Сега не се касае за реконструиране на старата индустрия. Касае се за създаване на нова, технически въоръжена индустрия в Урал, Сибир, Казахстан. Касае се за създаване на ново, едро селско-стопанско производство в зърнените, животновъдните и суровинните райони на СССР. Касае се за създаване на нова железопътна мрежа между източните и западните области на СССР. Ясно е, че старите източници на натрупване не стигат за това грандиозно дело.

Но това не е всичко. Към това трябва да прибавим и обстоятелството, че благодарение безстопанственото водене на работите принципите на самоиздръжката в цял ред наши предприятия и стопански организации се оказаха съвършено подкопани. Факт е, че в редица предприятия и стопански организации отдавна вече са престанали да смятат, да калкулират, да съставят обосновани баланси на приходите и разходите. Факт е, че в редица предприятия и стопански организации понятията: „режим на икономия“, „намаляване на непроизводителните разходи“, „рационализация на производството“ — отдавна вече са излезли от мода. Очевидно те разчитат, че Държавната банка „без друго ще ни даде необходимите суми“. Факт е, че в последно време себестойността в цял ред предприятия е почнала да се повишава. Поставена им е задача да намалят себестойността с 10 и повече процента, а те я повишават. А какво значи намаляване на себестойността? Вие знаете, че всеки процент намаляване на себестойността означава едно натрупване вътре в индустрията в размер на 150—200 милиона рубли. Ясно е, че повишаването на себестойността при тези условия означава загуба от стотици милиони рубли за индустрията и за цялото народно стопанство.

От всичко това следва, че ние не можем повече да караме само с леката индустрия, само с бюджетните на-

трупвания, само с приходите от селското стопанство. Леката индустрия е извънредно богат източник на натрупване и тя има сега всички шансове да се развива по-нататък, но този източник не е неограничен. Селското стопанство е не по-малко богат източник на натрупване, но то самото се нуждае сега, в периода на неговата реконструкция, от финансовата помощ на държавата. Що се отнася до бюджетните натрупвания, вие сами знаете, че те не могат и не трябва да бъдат неограничени. Какво остава още? Остава тежката индустрия. Следователно, трябва да направим, щото тежката индустрия — и преди всичко нейната машиностроителна част — също да почне да натрупва средства. Следователно, засилвайки и разширявайки старите източници на натрупване, трябва да направим, щото тежката индустрия — и преди всичко машиностроенето — също да почне да натрупва средства.

Ето изхода.

А какво е необходимо за това? Ликвидиране на безстопанственото водене на работите, мобилизиране вътрешните ресурси на индустрията, внедряване и укрепване принципа на самоиздръжката във всички наши предприятия, систематическо намаляване на себестойността, засилване на вътрешно-индустриалното натрупване във всички отрасли на индустрията без изключение.

Такъв е пътят към изхода.

И тъй, *да внедрим и укрепим принципа на самоиздръжката, да увеличим вътрешно-индустриалното натрупване* — такава е задачата.

VII

ДА РАБОТИМ ПО НОВОМУ, ДА РЪКОВОДИМ ПО НОВОМУ

Такива са, другари, новите условия за развитието на нашата индустрия.

Значението на тия нови условия се състои в това, че те създават за индустрията нова обстановка, която изисква нови методи на работа и нови методи на ръководство.

И тъй:

а) Излиза, следователно, че не може вече да се разчита по старому на стихийния приток на работна сила. За да се гарантира индустрията с работна сила, последната трябва да се набира организирано, трябва да се механизира трудът. Да мислим, че при нашите темпове на работа и мащаби на производството може да се mine без механизация — значи да се надяваме, че можем да изгребем морето с лъжица.

б) Излиза, по-нататък, че не може повече да се търпи тежестта на работната сила в индустрията. За да се избавим от това зло, трябва да организираме работната заплата по новому и да направим работническия състав в предприятията повече или по-малко постоянен.

в) Излиза, по-нататък, че не може повече да се търпи обезличката в производството. За да се избавим от това зло, трябва по новому да организираме труда, трябва да разпределим силите така, че всяка група работници да отговаря за работата, за механизмите, за машините, за качеството на работата.

г) Излиза, по-нататък, че е невъзможно повече да караме по старому с оня минимум от стари инженерно-технически сили, който ние наследихме от буржоазна Русия. За да повишим сегашните темпове и мащаби на производството, нужно е работническата класа да има своя собствена производствено-техническа интелигенция

д) Излиза, по-нататък, че не може по старому да се турят в един кош всички специалисти и инженерно-технически сили от старата школа. С оглед на изменената се обстановка трябва да изменим нашата политика и да проявим максимум грижи към ония специалисти и инженерно-технически сили от старата школа, които определено минават на страната на работническата класа

е) Излиза, най-последно, че не може по старому да караме със старите източници на натрупване. За да се осигури по-нататъшното развитие на индустрията и селското стопанство, трябва да се пуснат в работа нови източници на натрупване, да се ликвидира безстопанственото водене на работата, да се внедри принципът

на самоиздръжката, да се намали себестойността и да се засили вътрешно-индустриалното натрупване.

Такива са новите условия за развитие на индустрията, които изискват нови методи на работа, нови методи на ръководене стопанското строителство.

Какво е необходимо, за да се организира ръководството по новому?

За това е необходимо, преди всичко, нашите стопански ръководители да разберат новата обстановка, да изучат конкретно новите условия за развитие на индустрията и да преустроят своята работа съобразно с изискванията на новата обстановка.

За това е необходимо, по-нататък, нашите стопански ръководители да ръководят предприятията не „изобщо“, не „от въздуха“, а конкретно, предметно, да пристъпват към всеки въпрос не за да наговорят общи приказки, а строго делово, да не се ограничават с канцеларски резолюции или с общи фрази и лозунги, а да навлизат в техниката на работата, да вникват в подробностите на работата, да вникват в „дреболиите“, защото от „дреболиите“ се създават сега велики дела.

За това е необходимо, по-нататък, нашите сегашни мъчно подвижни обединения, които понякога включват в своя състав 100—200 предприятия — незабавно да се удебнят и разделят на няколко обединения. Ясно е, че председателят на едно такова обединение, който има работа със сто и повече заводи, не може да познава както трябва тия заводи, техните възможности, тяхната работа. Ясно е, че като не познава заводите, той не е в състояние да ги ръководи. Следователно, за да се даде възможност на председателите на обединенията да изучат и ръководят както трябва заводите, те трябва да бъдат освободени от излишните заводи, обединенията трябва да се разделят на няколко обединения и да се приближат обединенията до заводите.

За това е необходимо, по-нататък, нашите обединения да преминат от колегиално управление към еднолично управление. Сега работата стои така, че в колегиите на обединенията седят по 10—15 човека, пишат писма и разискват. Така не може повече да се упра-

влява, другари. Трябва да се прекрати книжното „ръководене“ и да се премине към действителна, делова, болшевишка работа. Нека начело на обединението остане председателят на обединението и няколко заместници. Това ще бъде напълно достатъчно за управлението на обединението. Останалите членове на колегията би било по-добре да се пратят долу, в заводите и фабриките. Това би било много по-полезно и за тях, и за работата.

За това е необходимо, по-нататък, председателите на обединенията и техните заместници по-често да обикалят заводите, по-дълго да остават там за работа, по-добре да се запознават със заводските ръководители и не само да учат местните хора, но и да се учат от тях. Да мислиш, че можеш да ръководиш сега от канцеларията, като седиш в кантората, далеч от заводите — значи да се заблуждаваш. За да се ръководят заводите, трябва по-често да се общува с ръководителите на предприятията, трябва да се поддържа жива връзка с тях.

Най-после, две думи за нашия производствен план за 1931 г. Съществуват някои околопартийни еснафи, които уверяват, че нашата производствена програма е нереална, неизпълнима. Те са нещо от рода на „премъдрите кротушки“ на Щедрин, които са винаги готови да разпространяват около себе си „празнотата на недомислието“. Реална ли е нашата производствена програма? Безусловно, да! Тя е реална поне поради това, че ние разполагаме с всички условия, необходими за нейното осъществяване. Тя е реална поне поради това, че нейното изпълнение сега зависи изключително от самите нас, от нашето умение и нашето желание да използваме извънредно богатите възможности, с които разполагаме. Та как иначе може да се обясни фактът, че цял ред предприятия и отрасли на индустрията вече са *преизпълнили* плана? Значи и другите предприятия и отрасли на индустрията могат да изпълнят и преизпълнят плана.

Глураво би било да се мисли, че производственият план се свежда до един списък от цифри и задачи. В действителност производственият план е жива и практическа дейност на милиони хора. Реалността на нашия

производствен план — това са милионите трудещи се, които творят новия живот. Реалността на нашата програма — това са живите хора, това сме ние с вас, нашата воля за труд, нашата готовност да работим по новому, нашата решителност да изпълним плана. Имаме ли ние тая решителност? Да, имаме я. Следователно, нашата производствена програма може и трябва да бъде осъществена. (Продължителни аплодисменти.)

„Правда“ бр. 183,

5 юли 1931 г.

ДО РАБОТНИЦИТЕ И АДМИНИСТРАТИВНО-ТЕХНИЧЕСКИЯ ПЕРСОНАЛ НА „АМО“²⁰

С голямо задоволство ЦК на ВКП(б) отбелязва победата на работниците и административно-техническия персонал на завода „АМО“. Там, където руските капиталисти можаха да построят автомобилна работилница с изостанала техника, с ниска производителност на труда, с варварски методи на експлоатация, е създаден мощен гигант, който произвежда 25,000 камиона и в който се прилагат всички постижения на съвременната техника. Вашата победа е победа на всички трудещи се в нашата страна. ЦК на ВКП(б) изразява непоколебимата си увереност, че след тази първа голяма победа ще последват други ваши победи: усвояване на новата техника на завода, неотклонно изпълнение на производствената програма, намаляване на производствените разходи и високо качество на производството.

Горещ болшевишки привет на всички строители на първия автогигант в СССР — завода „АМО“.

Секретар на ЦК на ВКП (б) *И. Сталин*

*„Правда“ бр. 271,
7 октомври 1931 г.*

ДО РАБОТНИЦИТЕ И АДМИНИСТРАТИВНО-ТЕХНИЧЕСКИЯ ПЕРСОНАЛ НА ХАРКОВСКИЯ ТРАКТОРОСТРОЙ

С огромно внимание трудещите се в нашата страна, милионите колхозници и партията следиха хода на строителството на Харковския тракторен завод. Харковският тракторострой е стоманената опора на колективизацията на селското стопанство на Украйна, а неговите строители са авангардът, който води милионите украински селяни по пътя към социализма. Строителството на Харковския тракторен завод, който влиза в семейството на тракторните заводи, ще остане в историята на социалистическата индустрия на нашата страна образец на истински болшевишки темпове. ЦК на ВКП(б) изразява увереността си, че работниците и инженерно-техническият персонал ще преодолеят трудностите на младото производство, ще използват опита на Сталинградския завод и ще успеят да изпълнят боевата програма за 1932 г.

Горещ болшевишки привет на строителите на втория тракторен гигант в СССР!

Секретар на ЦК на ВКП(б) *И. Сталин*

*„Правда“ бр. 271,
1 октомври 1931 г.*

ДО ВЕСТНИК „ТЕХНИКА“²¹

Поздравявам излизането на първия болшевишки технически вестник.

Вестник „Техника“ трябва да стане мощно оръжие на широките работнически маси, на стопанските ръководители и инженерно-техническия персонал за овладяването на техниката. Вестник „Техника“ трябва да помогне на партията да изкове нови стотици хиляди техници и инженери измежду хората на работническата класа — борци за болшевишки темпове.

Желая на вестника всестранен успех!

И. Сталин

*„Правда“ бр. 280,
10 октомври 1931 г.*

ОТНОСНО НЯКОИ ВЪПРОСИ ОТ ИСТОРИЯТА НА БОЛШЕВИЗМА

Писмо до редакцията на списание
„Пролетарская революция“

Уважаеми другари!

Решително протестирам против поместването в списание „Пролетарская революция“²² (кн. 6, 1930 г.) на антипартийната и полутроцкистка статия на Слуцки „Болшевиките за германската социалдемокрация в периода на нейната предвоенна криза“ като дискуссионна статия.

Слуцки твърди, че Ленин (болшевиките) подценявал опасността от *центризма* в германската и изобщо в предвоенната социалдемокрация, т. е. подценявал опасността от прикрития опортюнизъм, опасността от примиренството с опортюнизма. С други думи, според Слуцки излиза, че Ленин (болшевиките) не е водил непримирима борба против опортюнизма, защото подценяването на центризма е всъщност отказ от разгърнатата борба против опортюнизма. Излиза следователно, че в предвоенния период Ленин още не е бил истински болшевик и че едва през време на империалистическата война или даже в края на тази война Ленин станал истински болшевик.

Така разказва в своята статия Слуцки. А вие, вместо да заклеимите тоя новоизвъдил се „историк“ като клеветник и фалшификатор, се залавяте да дискутирате с него, давате му трибуна. Не мога да не протестирам против поместването на статията на Слуцки във вашето списание като дискуссионна статия, защото не може да се превръща в предмет на дискусия въпросът за *болшеvizма* на Ленин, въпросът, дали Ленин *е водил* или *не* непримирима принципиална борба против центризма

като известен вид опортюнизъм, дали Ленин *е бил* или *не* истински болшевик.

Във вашето заявление „От редакцията“, изпратено до ЦК на 20 октомври, вие признавате, че редакцията е допуснала грешка, като е поместила статията на Слуцки като дискуссионна статия. Това, разбира се, е добре, въпреки че заявлението на редакцията се появява с голямо закъснение. Но във вашето заявление вие допускате нова грешка, като декларируете, че „редакцията счита за политически крайно актуално и необходимо да се разработи по-нататък на страниците на „Пролетарская революция“ целият кръг от проблеми, свързани с взаимоотношението между болшевиките и довоенния II Интернационал“. Това значи, че вие имате намерение отново да въвлечете хората в дискусия по въпроси, които са аксиоми на болшевизма. Това значи, че вие мислите отново да превърнете въпроса за болшевизма на Ленин от аксиома в проблема, която се нуждае от „по-нататъшно разработване“. Защо, на какво основание?

На всички е известно, че ленинизмът се роди, израсна и укрепна в безпощадна борба против опортюнизма от всички нюанси, включително против центризма на Запад (Кауцки), против центризма у нас (Троцки и др.). Това не могат да отрекат дори откритите врагове на болшевизма. Това е аксиома. А вие ни теглите назад, като се опитвате да превърнете аксиомата в проблема, която подлежи на „по-нататъшно разработване“. Защо? На какво основание? Може би поради непознаване историята на болшевизма? Може би поради гнил либерализъм, за да не могат слуцкиевци и другите ученици на Троцки да кажат, че им запушват устата? Твърде странен либерализъм, провеждан за сметка на кръвните интереси на болшевизма...

Какво всъщност счита редакцията достойно за дискуссионно обсъждане в статията на Слуцки?

1) Слуцки твърди, че Ленин (болшевиките) не държал курс на скъсване, на разцепление с опортюнистите от германската социалдемокрация, с опортюнистите от II Интернационал от довоенния период. Вие искате да дискутирате по повод на тая троцкистка теза на Слуцки.

Но какво дискуссионно има тук? Нима не е ясно, че Слуцки просто клевети Ленин и болшевиките? Клеветата трябва да се заклеими, а не да се превръща в предмет на дискусия.

Всеки болшевик знае, ако той действително е болшевик, че още много преди войната, приблизително от 1903—1904 г., когато в Русия се оформи групата на болшевиките и когато за пръв път се проявиха левите в германската социалдемократия, Ленин държеше курс на скъсване, на разцепление с опортюнистите и у нас, в Руската социалдемократическа партия, и там, във II Интернационал, и специално в германската социалдемократия.

Всеки болшевик знае, че именно затова болшевиките още тогава (1903—1905 г.) си спечелиха в редовете на опортюнистите от II Интернационал почетната слава на „разколници“ и „дезорганизатори“. Но какво можеше да направи Ленин, какво можеха да направят болшевиките, ако левите социалдемократи във II Интернационал и преди всичко в германската социалдемократия бяха слаба и немощна, организационно неоформена и идеологично неподкована група, която се боеше дори да произнесе думата „скъсване“, „разцепление“? Не може да се иска, щото Ленин, болшевиките да устроят от Русия, вместо левите разцепление в западните партии.

Аз дори не говоря, че организационната и идеологичната слабост беше характерна черта на левите социалдемократи не само в довоенния период. Както е известно, левите запазиха тази отрицателна черта и в периода след войната. На всички е известна оценката, която Ленин дава на германските леви социалдемократи в известната си статия „Относно брошурата на Юниус“*, напечатана през октомври 1916 г., т. е. повече от две години след започването на войната, където Ленин, критикувайки цял ред най-сериозни политически грешки на левите социалдемократи в Германия, говори за *„слабостта на всички леви в Германия, уплетени от всички страни с гнусната мрежа на кауцкианското лицемерие,*

---

* Юниус — Роза Люксембург, водач на левите социалдемократи в германската социалдемократия.

педантизъм, „дружелюбие“ към опортюнистите“, където той казва, че „Юниус не се е освободил напълно от „средата“ на немските, дори на левите, социалдемократи, които се боят от разцеплението, които се боят да изказват докрай революционните лозунги“²³.

От всички групировки на II Интернационал руските болшевици бяха тогава единствената групировка, способна поради своя организационен опит и идеологична подкованост да предприеме нещо сериозно в смисъл на открито скъсване, на разцепление със своите опортюнисти в своята руска социалдемократия. И ето, ако слущкиевци се бяха опитали дори не да докажат, а просто да предположат, че Ленин и руските болшевици не са използвали цялата си сила, за да организират разцепление с опортюнистите (Плеханов, Мартов, Дан) и да изгонят центристите (Троцки и другите привърженици на Августовския блок) — то тогава би могло да се спори за болшевизма на Ленин, за болшевизма на болшевиките. Но там е работата, че слущкиевци не смеят дори да гъкнат в полза на такова диво предположение. Не смеят, защото знаят, че общоизвестните факти за решителната политика на скъсване с опортюнистите от всички нюанси, провеждана от руските болшевици (1904—1912 г.), крещят против такова предположение. Не смеят, защото знаят, че още на другия ден ще бъдат приковани на позорния стълб.

Но пита се: можеха ли руските болшевици да осъществят разцеплението със своите опортюнисти и центристипримиренци много преди империалистическата война (1904—1912 г.), без да държат същевременно курс на скъсване, курс на разцепление с опортюнистите и центристите от II Интернационал? Кой може да се съмнява, че руските болшевици считаха своята политика спрямо опортюнистите и центристите за образец на политика за левите на Запад? Кой може да се съмнява, че руските болшевици по всякакъв начин тласкаха левите социалдемократи на Запада, по-специално левите в германската социалдемократия, към скъсване, към разцепление със своите опортюнисти и центристи? Не са виновни Ленин и руските болшевици, ако левите социалдемократи на

Запад се оказаха незрели, за да вървят по стъпките на руските болшевики.

2) Слуцки упреква Ленин и болшевиките, че те не поддържали решително и безвъзвратно левите в германската социалдемокрация, че ги поддържали само със сериозни уговорки, че фракционни съображения им пречели да поддържат левите докрай. Вие искате да дискутирате против този шарлатански и изцяло фалшив упрек. Но какво дискуссионно има тук всъщност? Нима не е ясно, че тук Слуцки маневрира и се старее с фалшив упрек против Ленин и болшевиките да прикрие действителните слабости в позицията на левите в Германия? Нима не е ясно, че болшевиките не можеха да поддържат левите в Германия, които постоянно се колебаеха между болшевизма и меншевизма, *без сериозни уговорки, без сериозна критика на техните грешки, без да изменят* с това на работническата класа и нейната революция? Мошеническите маневри трябва да се заклеймят, а не да се превръщат в предмет на дискусия.

Да, болшевиките поддържаха левите социалдемократи в Германия само с известни сериозни уговорки, критикувайки техните полуменшевишки грешки. Но за това болшевиките трябва да бъдат поздравени, а не упрекувани.

Има ли хора, които се съмняват в това?

Да се обърнем към най-известните факти от историята.

а) В 1903 г. между болшевиките и меншевиките в Русия се появиха сериозни разногласия по въпроса за членството в партията. Със своята формулировка за членството в партията болшевиките искаха да създадат организационна юзда против наплива на непролетарски елементи в партията. Опасността от такъв наплив тогава беше повече от реална поради буржоазнодемократическия характер на руската революция. Руските меншевики защитаваха противоположна позиция, която отваряше широко вратите на партията за непролетарските елементи. Поради важността на въпросите на руската революция за световното революционно движение западноевропейските социалдемократи решиха да се намесят. Намесиха

се и левите социалдемократи в Германия Парвус и Роза Люксембург, тогавашните водачи на левите. И какво? Те и двамата се изказаха за меншевиките, против болшевиките. При това по адрес на болшевиките беше хвърлено обвинение в ултрацентрализъм и бланкистки тенденции. Впоследствие тия вулгарни и еснафски епитети бяха подхванати от меншевиките и разнесени по целия свят.

б) В 1905 г. се разгърнаха разногласията между болшевиките и меншевиките в Русия относно характера на руската революция. Болшевиките защитаваха идеята за съюз на работническата класа със селячеството при хегемонията на пролетариата. Болшевиките твърдяха, че работата трябва да се насочва към революционно-демократическа диктатура на пролетариата и селячеството, за да се мине незабавно от буржоазнодемократическата революция към социалистическа революция, като се осигури подкрепата на селската беднота. Меншевиките в Русия отхвърляха идеята за хегемонията на пролетариата в буржоазнодемократическата революция, те предпочетоха политиката на съглашение с либералната буржоазия пред политиката на съюз на работническата класа със селячеството, а революционно-демократическата диктатура на пролетариата и селячеството обявиха за реакционна бланкистка схема, противоречеща на развитието на буржоазната революция. Как се отнесоха към тия спорове левите в германската социалдемокрация, Парвус и Роза Люксембург? Те съчиниха утопичната и полуменшевишка схема на перманентната революция (извратено изображение на Марксовата схема на революцията), пропита изцяло с меншевишкото отричане политиката на съюз на работническата класа със селячеството, и противопоставиха тая схема на болшевишката схема на революционно-демократическата диктатура на пролетариата и селячеството. По-късно тая полуменшевишка схема на перманентната революция беше подхваната от Троцки (отчасти от Мартов) и превърната в средство за борба против ленинизма.

в) През довоенния период в партиите на II Интернационал се появи на сцената, като един от най-актуал-

ните въпроси, национално-колониалният въпрос, въпросът за потиснатите нации и колониите, въпросът за освобождението на потиснатите нации и колониите, въпросът за пътищата на борбата против империализма, въпросът за пътищата на събарянето на империализма. В интерес на разширяването на пролетарската революция и обкръжаването на империализма болшевиките предложиха политика на поддържане освободителното движение на потиснатите нации и колониите върху основата на самоопределението на нациите и разработиха схемата на единния фронт между пролетарската революция в напредналите страни и революционно-освободителното движение на народите от колониите и потиснатите страни. Опортюнистите от всички страни, социал-шовинистите и социал-империалистите от всички страни не закъсняха във връзка с това да се опълчат против болшевиките. Преследваха болшевиките като бесни кучета. Каква позиция заеха тогава левите социалдемократи на Запад? Те развиха полуменшевишката теория за империализма, отхвърлиха принципа за самоопределението на нациите в неговото марксистко разбиране (включително и на отделяне и образуване на самостоятелни държави), отхвърлиха тезата за голямото революционно значение на освободителното движение на колониите и потиснатите страни, отхвърлиха тезата за възможността за единен фронт между пролетарската революция и национално-освободителното движение и противопоставиха цялата тая полуменшевишка каша, която представляваше пълно подценяване на национално-колониалния въпрос, на марксистката схема на болшевиките. Известно е, че по-късно Троцки подхвана тая полуменшевишка каша и я използва като средство за борба против ленинизма.

Такива са известните на всички грешки на левите социалдемократи в Германия.

Аз дори не говоря за другите грешки на германските леви, разкритикувани в съответните статии на Ленин.

Не говоря също за грешките, които те допуснаха при оценяване политиката на болшевиките в периода на Октомврийския преврат.

Какво показват тия грешки на германските леви, взети от историята на довоенния период, ако не това, че левите социалдемократи, въпреки своето левичарство, не бяха се освободили още от меншевишкия багаж?

Разбира се, левите в Германия имаха не само сериозни грешки. Те имат зад себе си също големи и сериозни революционни дела. Аз имам предвид цял ред техни заслуги и революционни акции по въпросите на вътрешната политика и специално на изборителната борба, по въпросите на парламентарната и извънпарламентарната борба, по въпроса за общата стачка, за войната, за руската революция в 1905 г. и т. н. Затова именно болшевиките ги ценяха като леви, поддържаха ги и ги тласкаха напред. Но това не премахва и не може да премахне факта, че заедно с това левите социалдемократи в Германия имаха зад себе си цял ред извънредно сериозни политически и теоретически грешки, че те не бяха се освободили още от меншевишкия багаж и поради това се нуждаеха от най-сериозна критика от страна на болшевиките.

Съдете сега сами, можеха ли Ленин и болшевиките да поддържат левите социалдемократи на Запад *без сериозни оговорки, без сериозна критика* на техните грешки, без да изменят с това на интересите на работническата класа, без да изменят на интересите на революцията, без да изменят на комунизма?

Не е ли ясно, че като упреква Ленин и болшевиките за това, за което той би трябвало да ги поздрави, ако беше болшевик, Слуцки се разобличава напълно като полуменшевик, като замаскиран троцкист?

Слуцки изказва предположението, че при своята оценка на левите на Запад Ленин и болшевиките са изхождали от свои фракционни съображения и че следователно руските болшевики са принасяли в жертва на интересите на своята фракция великото дело на международната революция. Едва ли е нужно да се доказва, че не може да има нищо по-пошло и по-гнусно от такова предположение. Не може да има нищо по-пошло, защото дори най-отявлените пошляци измежду меншевиките започват да разбират, че руската революция не е

частно дело на русите, че тя, напротив, е дело на работническата класа от целия свят, дело на световната пролетарска революция. Не може да има нищо по-гнусно, защото дори професионалните клеветници от II Интернационал започват да разбират, че последователният и докрай революционен интернационализъм на болшевиките е образец на пролетарски интернационализъм за работниците от всички страни.

Да, руските болшевики поставяха на пръв план основните въпроси на руската революция, като въпросите за партията, за отношението на марксистите към буржоазнодемократическата революция, за съюза на работническата класа и селячеството, за хегемонията на пролетариата, за парламентарната и извънпарламентарната борба, за общата стачка, за прерастването на буржоазнодемократическата революция в социалистическа, за диктатурата на пролетариата, за империализма, за самоопределението на нациите, за освободителното движение на потиснатите нации и колониите, за политиката на поддържане това движение и т. н. Те поставяха тия въпроси като пробен камък, чрез който те проверяваха революционната последователност на левите социалдемократи на Запад. Имаха ли те право да постъпват така? Да, имаха. Не само имаха право, но бяха длъжни да постъпват така. Те бяха длъжни да постъпват така, защото всички тия въпроси бяха същевременно основни въпроси на световната революция, на чиито задачи болшевиките подчиняваха своята политика, своята тактика. Те бяха длъжни да постъпват така, защото само по такива въпроси можеше действително да се проверява революционността на едни или други групировки на II Интернационал. Пита се, къде е тук „фракционността“ на руските болшевики и какво общо имат тук „фракционните“ съображения?

Още в 1902 г. Ленин писа в своята брошура „Какво да се прави?“, че *„историята е поставила сега пред нас най-близката задача, която е и най-революционната от всички най-близки задачи на пролетариата в която и да било друга страна“*, че *„осъществяването на тая задача, разрушаването на*

*най-мощната опора не само на европейската, но така също (сега можем да кажем) и на азиатската реакция би направило руския пролетариат авангард на международния революционен пролетариат*²⁴. От излизането на брошурата „Какво да се прави?“ минаха 30 години. Никой не смее да отрича, че събитията през този период блестящо потвърдиха думите на Ленин. Но не следва ли от това, че руската революция е била (и си остава) възлов пункт на световната революция, че основните въпроси на руската революция са били същевременно (са и сега) основни въпроси на световната революция?

Не е ли ясно, че само по такива основни въпроси можеше да се провери както трябва революционността на левите социалдемократи на Запад?

Не е ли ясно, че хората, които считат тия въпроси за „фракционни“ въпроси, се разобличават напълно като ниски хора и ренегати?

3) Слуцки твърди, че не са намерени още достатъчно количество официални документи, които да свидетелствуват за решителната и непримирима борба на Ленин (болшевиките) против центризма. Той оперира с тази бюрократическа теза като с неопровержим аргумент в полза на положението, че следователно Ленин (болшевиките) подценявал опасността от центризма във II Интернационал. Вие се залавяте да дискутирате против тази галиматия, против това мошеническо извъртане на истината. Но какво дискусивно има тук всъщност? Нима и така не е ясно, че с приказките за документи Слуцки се мъчи да прикрие убожеството и фалша на своето тъй наречено становище?

Слуцки счита съществуващите партийни документи за недостатъчни. Защо, на какво основание? Нима известните на всички документи по линията на II Интернационал, както и по линията на вътрешно-партийната борба в руската социалдемократия, са недостатъчни, за да се демонстрира съвсем ясно революционната непримиримост на Ленин и болшевиките в тяхната борба против опортюнистите и центристите? Познава ли из-

общо Слуцки тия документи? Какви документи му са нужни още?

Да допуснем, че освен известните вече документи се намерят куп други документи, като например резолюции на болшевиките, в които за лишен път се говори за необходимостта от унищожаване на центризма. Значи ли това, че наличността само на книжни документи е достатъчна, за да се демонстрира действителната революционност и действителната непримиримост на болшевиките спрямо центризма? Кой друг освен безнадеждните бюрократи може да се осланя само на книжни документи? Кой друг освен архивните плъхове не разбира, че партиите и водачите трябва да се проверяват преди всичко по техните *дела*, а не само по техните декларации? Историята познава мнозина социалисти, които с готовност са подписвали всякакви революционни резолюции, за да се отърват от досадни критици. Но това още не значи, че те са *провеждали в живота* тия резолюции. Историята познава, по-нататък, мнозина социалисти, които с пяна на уста са искали от работническите партии в *другите* страни най-революционни действия. Но това още не значи, че в своята собствена партия или в своята собствена страна те *не са стояли със скръстени ръце* пред *своите* опортюнисти, пред *своята* буржоазия. Нали затова Ленин ни учеше да проверяваме революционните партии, течения и водачи не по техните декларации и резолюции, а по техните *дела*?

Не е ли ясно, че ако Слуцки наистина искаше да провери непримиримостта на Ленин и болшевиките в тяхното отношение към центризма, той трябваше да вземе за *основа* на своята статия не отделни документи и две-три лични писма, а проверяването на болшевиките по техните *дела*, по тяхната *история*, по техните *действия*? Нима у нас, в руската социалдемократия, нямаше опортюнисти и центристи? Нима болшевиките не водеха решителна и непримирима борба против всички тия течения? Нима тия течения не бяха свързани и идейно, и организационно с опортюнистите и центристите на Запад? Нима болшевиките не разгромиха опор-

тюнистите и центристите така, както не ги е разгромявала никоя лява група в света? Как може след всичко това да се говори, че Ленин и болшевиките подценявали опасността от центризма? Защо Слуцки е пренебрегнал тези факти, които имат решаващо значение за характеристиката на болшевиките? Защо той не използва най-надеждния метод за проверяване на Ленин и болшевиките по техните дела, по техните действия? Защо той е предпочел по-ненадеждния метод — да се рови в случайно подбрани книжа?

Защото възприемането на по-надеждния метод на проверяване болшевиките по техните дела мигновено би преобърнало с краката нагоре цялото становище на Слуцки.

Защото проверяването на болшевиките по техните дела би показало, че болшевиките са *единствената* революционна организация в света, която напълно разгроми опортюнистите и центристите и ги изгони от партията.

Защото обръщането към действителните дела и действителната история на болшевиките би показало, че учителите на Слуцки — троцкистите, бяха *главната* и *основна* група, която насаждаше центризма в Русия и която създаде за тая цел специална организация — огнище на центризма — под формата на Августовския блок.

Защото проверяването на болшевиките по техните дела окончателно би разобличило Слуцки като фалшификатор на историята на нашата партия, който се опитва да прикрие центризма на троцкизма от довоенния период с клеветнически обвинения против Ленин и болшевиките в подценяване опасността от центризма.

Ето как стои работата, другари редактори, със Слуцки и неговата статия.

Вие виждате, че редакцията е направила грешка, като е допуснала дискусия с един фалшификатор на историята на нашата партия.

Какво е могло да тласне редакцията по тоя погрешен път?

Аз мисля, че по тоя път яе тласнал гнилият либерализъм, който има сега известно разпространение всред

една част от болшевиките. Някои болшевики мислят, че троцкизмът е фракция на комунизма, която наистина греша, която върши много глупости, понякога дори е антисъветска, но все пак е фракция на комунизма. Оттук — известен либерализъм спрямо троцкистите и троцкистки мислещите хора. Едва ли е нужно да се доказва, че такъв възглед относно троцкизма е дълбоко погрешен и вреден. В действителност троцкизмът отдавна вече е престанал да бъде фракция на комунизма. В действителност троцкизмът е преден отред на контрареволуционната буржоазия, която води борба против комунизма, против Съветската власт, против строителството на социализма в СССР.

Кой даде на контрареволуционната буржоазия такова духовно, идеологично оръжие против болшевиизма като тезата за невъзможността да бъде построен социализмът в нашата страна, като тезата за неизбежното израждане на болшевиките и т. н.? Това оръжие ѝ даде троцкизмът. Не трябва да се счита за случайност фактът, че всички антисъветски групировки в СССР в своите опити да обосноват неизбежността на борбата против Съветската власт се позоваваха на известната теза на троцкизма за невъзможността да бъде построен социализмът в нашата страна, за неизбежното израждане на Съветската власт, за вероятността за връщане към капитализма.

Кой даде на контрареволуционната буржоазия в СССР такова тактическо оръжие като опитите за открити акции против Съветската власт? Това оръжие ѝ дадох троцкистите, които на 7 ноември 1927 г. се опитаха да организират антисъветски демонстрации в Москва и Ленинград. Факт е, че антисъветските акции на троцкистите повдигнаха духа на буржоазията и потикнаха вредителската работа на буржоазните специалисти.

Кой даде на контрареволуционната буржоазия такова организационно оръжие като опитите за създаване нелегални антисъветски организации? Това оръжие ѝ дадох троцкистите, които организираха своя собствена антиболшевишка нелегална група. Факт е, че нелегалната антисъветска работа на троцкистите улесни орга-

низационното оформяне на антисъветските групировки в СССР.

Троцкизмът е преден отред на контрареволуционната буржоазия.

Ето защо либерализмът спрямо троцкизма, макар и разбит и замаскиран, е глупост, която граничи с престъпление, с измяна към работническата класа.

Ето защо опитите на някои „литератори“ и „историци“ да прокарат контрабандно в нашата литература замаскираната троцкистка смет трябва да срещат решителен отпор от страна на болшевиките.

Ето защо не трябва да се допуска литературна дискусия с троцкистките контрабандисти.

Струва ми се, че „историците“ и „литераторите“ от рода на троцкистките контрабандисти се стараят да провеждат своята контрабандна работа засега по две линии.

Първо, те се стараят да докажат, че в довоения период Ленин подценявал опасността от центризма, като предоставят на неопитния читател да се досеща, че Ленин следователно тогава още не е бил истински революционер, че той е станал такъв едва след войната, след като се е „превъоръжил“ с помощта на Троцки. Типичен представител на такъв род контрабандисти може да се счита Слуцки.

Ние видяхме по-горе, че Слуцки и компания не заслужават да се занимаваме много с тях.

Второ, те се стараят да докажат, че в довоения период Ленин не разбирал необходимостта от прерастване на буржоазнодемократическата революция в социалистическа революция, като предоставят на неопитния читател да се досеща, че Ленин следователно тогава още не е бил истински болшевик, че той е разбрал необходимостта от такова прерастване едва след войната, след като се е „превъоръжил“ с помощта на Троцки. Типичен представител на този род контрабандисти може да се счита Волосевич, автор на „Курса по историята на ВКП(б)“.

Наистина, Ленин още в 1905 г. писа, че *„от демократическата революция ние веднага ще започнем да преминаваме, и то в зависимост от нашата сила, от силата на съзнателния и организиран пролета-*

риат, ще започнем да преминаваме към социалистическа революция“, че „ние сме за непрекъснатата революция“, че „ние няма да се спрем напред пътя“²⁵. Наистина, в съчиненията на Ленин биха могли да се намерят извънредно много подобни факти и документи. Но какво ги интересуват волосевичевци фактите от живота и дейността на Ленин? Волосевичевци пишат, за да могат, като се пребоядисат с болшевишки цвят, да прокарат своята антиленинска кантрабанда, да наклеветят болшевиките и да фалшифицират историята на болшевишката партия.

Вие виждате, че волосевичевци и слущкиевци са от един дол дренки.

Такива са „пътищата и кръстопътищата“ на троцкистките контрабандисти.

Сами разбирате, че не е работа на редакцията на „Пролетарская революция“ да улеснява контрабандистката дейност на подобни „историци“, като им предоставя дискуссионна трибуна.

Според мене, задачата на редакцията е да издигне на нужната висота въпросите на историята на болшевиизма, да постави работата по изучаване историята на нашата партия на научни, болшевишки релси и да заостри вниманието против троцкистките и всякакви други фалшификатори на историята на нашата партия, като систематически им смъква маските.

Това е толкоз по-необходимо, защото дори някои наши историци — аз говоря за историците без кавички, за *болшевишките* историци на нашата партия — не са свободни от грешки, които наливат вода във воденицата на слущкиевци и волосевичевци. За съжаление, не прави тук изключение и др. Ярославски, чиито книжки по историята на ВКП(б), въпреки техните достойнства, съдържат редица грешки от принципален и исторически характер.

С ком. поздрав *И. Сталин*

**НИЖНИ-НОВГОРОД.
АВТОЗАВОД**

Горещ привет на работниците и административно-техническия персонал на строежа по случай успешното завършване на строителните работи на завода.

Поздравяваме ви с победата, другари!

Желаем ви по-нататъшни успехи в монтирането, организацията и пускането на завода-гигант. Не се съмняваме, че ще съумееете да преодолеете всички трудности и с чест ще изпълните дълга си към страната.

И. Сталин. В. Молотов

*„Правда“ бр. 305,
4 ноември 1931 г.*

БЕСЕДА С НЕМСКИЯ ПИСАТЕЛ ЕМИЛ ЛУДВИГ

13 декември 1931 г.

Лудвиг. Аз съм Ви извънредно признателен, че намерихте възможност да ме приемете. В продължение на повече от 20 години изучавам живота и дейността на видните исторически личности. Струва ми се, че добре разбирам хората, но затова пък нищо не разбирам от социално-икономическите условия.

Сталин. Вие скромничите.

Лудвиг. Не, това е действително така. И именно затова ще Ви задавам въпроси, които може да Ви се сторят странни. Днес тук, в Кремъл, видях някои реликви на Петър Велики и първият въпрос, който искам да Ви задам, е следният: допускате ли Вие паралел между себе си и Петър Велики? Смятате ли се за продължител на делото на Петър Велики?

Сталин. По никой начин. Историческите паралели са винаги рисковани. Този паралел е безсмислен.

Лудвиг. Но нали Петър Велики е направил много за развитието на своята страна, за пренасянето на западната култура в Русия.

Сталин. Да, разбира се, Петър Велики е направил много за издигането на класата на помещиците и за развитието на зараждащата се търговска класа. Петър е направил твърде много за създаването и укрепването на националната държава на помещиците и търговците. Трябва да се каже също, че издигането на класата на помещиците, подпомагането на зараждащата се класа на търговците и укрепването на националната държава

на тези класи е ставало за сметка на крепостното селячество, от което са одирали по три кожи.

Що се отнася до мен, аз съм само ученик на Ленин и целта на моя живот е да бъда негов достоен ученик.

Задачата, на която посвещавам живота си, се състои в издигането на друга класа, а именно — работническата класа. Тази задача е не укрепването на някаква „национална“ държава, а укрепването на социалистическата, и следователно — интернационалната държава, при което всяко укрепване на тази държава съдействува за укрепването на цялата международна работническа класа. Ако всяка крачка в моята работа по издигането на работническата класа и укрепването на социалистическата държава на тази класа не би била насочена към укрепването и подобряването на положението на работническата класа, аз бих считал своя живот за безцелен.

Вие виждате, че Вашият паралел е неподходящ.

Що се отнася до Ленин и Петър Велики, последният е бил капка в морето, а Ленин — цял океан.

Лудвиг. Марксизмът отрича видната роля на личността в историята. Не виждате ли Вие противоречие между материалистическото разбиране на историята и това, че Вие все пак признавате видната роля на историческите личности?

Сталин. Не, тук няма противоречие. Марксизмът съвсем не отрича ролята на забележителните личности или това, че хората правят историята. У Маркс, в неговата „Нищета на философията“²⁶ и в други произведения, Вие можете да намерите изказвания, че именно хората правят историята. Но, разбира се, хората правят историята не така, както им подсказва някаква фантазия, не така, както им дойде на ум. Всяко ново поколение се среща с определени условия, които вече са съществували в готов вид в момента, когато това поколение се е родило. И великите хора имат някакво значение само дотолкова, доколкото те умеят правилно да разберат тези условия, да разберат как да ги изменят. Ако те не разбират тези условия и искат да ги изменят така, както им подсказва тяхната фантазия, то тези хора изпадат в положението на Дон Кихот. Следователно,

именно според Маркс съвсем не следва да се противопоставят хората на условията. Именно хората — но само доколкото те правилно разбират условията, които са заварили в готов вид, и само доколкото разбират как да изменят тези условия — правят историята. Така поне ние, руските болшевики, разбираме Маркс. А ние сме изучавали Маркс в продължение на десетки години.

Лудвиг. Преди 30 години, когато се учех в университета, много немски професори, които смятаха себе си за привърженици на материалистическото разбиране на историята, ни внушаваха, че марксизмът отрича ролята на героите, ролята на героичните личности в историята.

Сталин. Това са били вулгаризатори на марксизма. Марксизмът никога не е отричал ролята на героите. Напротив, той признава тази роля за значителна, но с оговорките, за които току-що говорих.

Лудвиг. Около масата, на която седим, има 16 стола. В чужбина, от една страна, знаят, че СССР е страна, в която всичко трябва да се решава колегиално, а, от друга страна, знаят, че всичко се решава еднолично. Кой всъщност решава?

Сталин. Не, еднолично не бива да се решава. Едноличните решения винаги или почти винаги са едностранчиви решения. Във всяка колегия, във всеки колектив има хора, чието мнение трябва да се взема под внимание. Във всяка колегия, във всеки колектив има хора, които могат да изкажат и неправилни мнения. Въз основа на опита от трите революции ние знаем, че приблизително от 100 еднолични решения непроверени, непоставени колективно, 90 решения са едностранчиви.

В нашия ръководен орган, в Централния комитет на нашата партия, който ръководи всички наши съветски и партийни организации, има около 70 члена. Между тези 70 члена на ЦК са нашите най-добри промишлени дейци, нашите най-добри кооператори, нашите най-добри специалисти по снабдяването, нашите най-добри военни, нашите най-добри пропагандисти, нашите най-добри агитатори, нашите най-добри специалисти по совхозите, нашите най-добри специалисти по колхозите, нашите най-добри специалисти по индивидуалното селско стопанство,

нашите най-добри специалисти по нациите на Съветския съюз и по националната политика. В този ареопаг е съсредоточена мъдростта на нашата партия. Всеки има възможност да поправи чието и да било еднолично мнение, предложение. Всеки има възможност да внесе своя опит. Ако не беше това, ако решенията се вземаха еднолично, ние бихме имали много сериозни грешки в нашата работа. А доколкото всеки има възможност да поправя грешките на отделните лица и доколкото ние вземаме под внимание тези поправки, нашите решения са повече или по-малко правилни.

Лудвиг. Вие сте работили десетки години в нелегалност. Случвало Ви се е да пренасяте нелегално и оръжие, и литература, и т. н. Не считате ли, че враговете на Съветската власт могат да заимствуват Вашия опит и да се борят против Съветската власт със същите методи?

Сталин. Това, разбира се, е напълно възможно.

Лудвиг. Не е ли това причината за строгостта и безпощадността на вашата власт в борбата против нейните врагове?

Сталин. Не, това не е главната причина. Могат да се приведат някои исторически примери. Когато болшевиките дойдоха на власт, те отначало проявяваха мекост спрямо своите врагове. Меншевиките продължаваха да съществуват легално и издаваха свой вестник. Есерите също продължаваха да съществуват легално и имаха свой вестник. Дори кадетите продължаваха да издават свой вестник. Когато генерал Краснов организира контрареволуционния поход срещу Ленинград и попадна в нашите ръце, ние можехме поради военновременните условия най-малко да го държим в плен, нещо повече, ние би трябвало да го разстреляме. А ние го пуснахме „под честна дума“. И какво? Скоро стана ясно, че подобна мекост само подкопава здравината на Съветската власт. Ние направихме грешка, като проявявахме подобна мекост спрямо враговете на работническата класа. Ако ние бяхме повторили и по-нататък тази грешка, ние бихме извършили престъпление спрямо работническата класа, ние бихме предали нейните интереси. И това скоро стана съвър-

шено ясно. Много скоро стана ясно, че колкото по-мекко се отнасяме към нашите врагове, толкова по-голяма съпротива оказват тези врагове. Скоро десните есери — Гоц и други, и десните меншевики организираха в Ленинград контрареволуционния метеж на юнкерите, в резултат на който загинаха много наши революционни моряци. Същият този Краснов, когото ние пуснахме „под честна дума“, организира белогвардейските казаци. Той се обедини с Мамонтов и в продължение на две години водѝ въоръжена борба против Съветската власт. Скоро се оказа, че зад гърба на тези бели генерали стояха агентите на западните капиталистически държави — Франция, Англия, Америка, а също и Япония. Ние се убедихме колко сме грешили, като сме проявявали мекост. Ние от опит разбрахме, че с тези врагове можем да се справим само ако провеждаме спрямо тях най-безпощадна политика на смазване.

Лудвиг. Струва ми се, че значителна част от населението на Съветския съюз изпитва чувство на страх, на боязън пред Съветската власт и че на това чувство на страх до известна степен се крепи устойчивостта на Съветската власт. Бих искал да знам какво душевно състояние се създава лично у Вас при съзнанието, че в интереса на укрепването на властта трябва да се внушава страх. Защото при общуването с Вашите другари, с Вашите приятели Вие действувате със съвсем други методи, не с методи на внушаване боязън, а на населението се внушава страх.

Сталин. Вие грешите. Впрочем, Вашата грешка е грешка на мнозина. Нима Вие мислите, че би било възможно да държим властта в продължение на 14 години и да имаме подкрепата на милионните маси благодарение на метода на сплашването, на всяването на страх? Не, това е невъзможно. Най-добре от всички умееше да плаши царското правителство. То притежаваше в тази област огромен стар опит. Европейската, по-специално френската буржоазия с всички средства помагаше в това на царизма и го учеше да плаши народа. Въпреки този опит, въпреки помощта на европейската буржоазия, по-

литиката на всяване на страх доведе до разгрома на царизма.

Лудвиг. Но нали романовци се задържаха 300 години?

Сталин. Да, но колко въстания и бунтове е имало в течение на тези 300 години: въстанието на Степан Разин, въстанието на Емелян Пугачов, въстанието на декабристите, революцията от 1905 г., революцията през февруари 1917 г., Октомврийската революция. Аз дори не говоря за това, че днешните условия на политическия и културния живот в страната коренно се отличават от едновременните условия, когато невежеството, некултурността, покорността и политическата затъпялост на масите даваха възможност на тогавашните „управници“ да се държат на власт за един повече или по-малко продължителен срок.

Що се отнася до народа, що се отнася до работниците и селяните на СССР, те съвсем не са такива смирени, покорни и наплашени, каквито си ги представят. В Европа мнозина си представят хората в СССР по старому, като мислят, че в Русия живеят хора, първо, покорни, второ, лениви. Това е остаряла и из основи погрешна представа. Тя се създаде в Европа от времето, когато руските помешчици почнали да ходят в Париж, прахосвали там награбените пари и безделничели. Това са били действително безволни и за нищо негодни хора. Оттук са се правили изводите за „руския мързел“. Но това по никоя начин не може да се отнася до руските работници и селяни, които са изкарвали и изкарват препитанието си със собствения си труд. Доста странно е да се считат за покорни и лениви руските селяни и работници, които в кратък срок извършиха три революции, разгромиха царизма и буржоазията и сега победоносно строят социализма.

Вие преди малко ме питахте дали един човек решава у нас всичко. Никога, при никакви условия, нашите работници не биха понесли сега властта на едно лице. Най-големите авторитети у нас губят значение, превръщат се в нищо, щом работническите маси престанат да им се доверяват, щом загубят контакта с работническите маси. Плеханов се ползуваше със съвсем изключителен

авторитет. И какво? Щом почна да куца политически, работниците го забравиха, отдръпнаха се от него и го забравиха. Друг пример: Троцки. Троцки също се ползуваше с голям авторитет, разбира се, далеч не такъв, както Плеханов. И какво? Щом отстъпи от работниците, и те го забравиха.

Лудвиг. Съвсем ли са го забравили?

Сталин. Спомнят си понякога — със злоба.

Лудвиг. Всички ли със злоба?

Сталин. Що се отнася до нашите работници, те си спомнят за Троцки със злоба, с раздражение, с омраза.

Разбира се, има известна неголяма част от населението, която действително се страхува от Съветската власт и се бори против нея. Аз имам предвид остатъците на умиращите, ликвидирвани класи и преди всичко незначителна част от селяните — кулачеството. Но тук става дума не само за политиката на всяване страх у тези групи, която действително съществува. На всички е известно, че ние, болшевиките, не се ограничаваме тук с всяване на страх, а отиваме по-далеч, като вървим към ликвидирането на тази буржоазна прослойка.

Но ако вземем трудещото се население на СССР, работниците и трудещите се селяни, които представляват не по-малко от 90% от населението, те са за Съветската власт и в подавяващото си мнозинство активно подкрепят съветския режим. А те подкрепят Съветския строй, защото този строй обслужва коренните интереси на работниците и селяните.

В това е основата на здравината на Съветската власт, а не в политиката на така нареченото внушаване на страх.

Лудвиг. Много съм Ви благодарен за този отговор. Моля Ви да ме извините, ако Ви задам един въпрос, който може да Ви се стори странен. Във Вашата биография има моменти, тъй да се каже, на „разбойнически“ действия. Интересували ли сте се от личността на Степан Разин? Какво е Вашето отношение към него, като „идеен разбойник“?

Сталин. Ние, болшевиките, винаги сме се интересуваха от такива исторически личности като Болотников,

Разин, Пугачов и др. Ние виждахме в борбите на тези хора отражение на стихийния бунт на потиснатите класи, на стихийното въстание на селячеството против феодалното потисничество. За нас винаги е представлявало интерес изучаването на историята на първите опити за подобни въстания на селяните. Но, разбира се, тук не може да се прави каквато и да било аналогия с болшевиките. Отделни селски въстания, дори ако не са такива „разбойнически“ и неорганизирани като въстанието на Степан Разин, не могат да доведат до нищо сериозно. Селските въстания могат да имат успех само ако се съчетаят с работническите въстания и ако работниците ръководят селските въстания. Само комбинирано въстание начело с работническата класа може да доведе до целта.

Освен това, като говорим за Разин и Пугачов, никога не трябва да забравяме, че те са били царисти: те са се борили против помешчиците, но са били за „добър цар“. Такъв е бил техният лозунг.

Както виждате, аналогията с болшевиките никак не е подходяща.

Лудвиг. Разрешете да Ви задам няколко въпроса от Вашата биография. Когато бях при Масарик, той ми заяви, че се е осъзнал като социалист още от 6-годишна възраст. Какво Ви направи Вас социалист и кога?

Сталин. Аз не мога да твърдя, че още от 6-годишна възраст съм имал влечение към социализма. И дори не от 10 или 12-годишна възраст. В революционното движение влязох 15-годишен, когато се свързах с нелегалните групи на руските марксисти, които живееха тогава в Закавказието. Тези групи имаха върху мен голямо влияние и създадоха у мен вкус към нелегалната марксистическа литература.

Лудвиг. Какво Ви тласна към опозиционност? Може би лошо отнасяне от страна на родителите?

Сталин. Не. Моите родители бяха необразовани хора, но съвсем не се отнасяха лошо с мен. Друго нещо бе православната духовна семинария, където се учех тогава. От протест против издевателския режим и езуитските методи, които съществуваша в семинарията, аз

бях готов да стана и действително станах революционер, привърженик на марксизма като истинско революционно учение.

Лудвиг. Но нима Вие не признавате положителните качества на езуитите?

Сталин. Да, у тях има системност, настойчивост в работата за осъществяването на лоши цели. Но основният им метод, това е следенето, шпионирането, проникването в интимния живот на човека, издевателството — какво положително може да има в това? Например, следенето в пансиона: в 9 часа бие звънецът за чай, отиваме в столовата, а когато се върнем в стаите си, оказва се, че през това време вече са претърсили и преровили всички наши шкафчета... Какво положително може да има в това?

Лудвиг. В Съветския съюз наблюдавам изключително уважение към всичко американско, бих казал дори преклонение пред всичко американско, т. е. пред страната на долара, най-последователната капиталистическа страна. Такива чувства съществуват и във вашата работническа класа и те се отнасят не само до тракторите и автомобилите, но и до американците изобщо. Как обяснявате Вие това?

Сталин. Вие преувеличавате. У нас няма никакво особено уважение към всичко американско. Но ние уважаваме американската деловитост във всичко — в промишлеността, в техниката, в литературата, в живота. Ние никога не забравяме, че САЩ са капиталистическа страна. Но сред американците има много здрави хора и в духовно, и във физическо отношение, здрави по целия свой подход към работата, към делото. На тази именно деловитост, на тази простота ние симпатизираме. Въпреки че Америка е високо развита капиталистическа страна, там нравите в промишлеността, навигацията в производството имат нещо демократично, което не може да се каже за старите европейски капиталистически страни, където все още е жив господарският дух на феодалната аристокрация.

Лудвиг. Вие дори не подозирате колко сте прав.

Сталин. Кой знае, може и да подозирам.

Макар че феодализмът като обществен строй отдавна вече е унищожен в Европа, значителни остатъци от него продължават да съществуват и в бита, и в нравите. От феодалната среда продължават да излизат и техници, и специалисти, и учени, и писатели, които внасят господарски нрави в промишлеността, в техниката, науката, литературата. Феодалните традиции не са унищожени докрай.

Това не може да се каже за Америка, която е страна на „свободните колонизатори“, без помешчици, без аристократи. Оттук здравите и сравнително прости американски нрави в производството. Нашите работнически-стопански дейци, които посетиха Америка, веднага забелязаха тази черта. Те не без известно приятно учудване разказваха, че в Америка в производствения процес е трудно да се различи външно инженерът от работника. И това им се харесва, разбира се. Съвсем друго е положението в Европа.

Но щом говорим за нашите симпатии към някоя нация, или по-точно към мнозинството на някоя нация, то, разбира се, трябва да говорим за нашите симпатии към немците. Тези симпатии не могат да се сравнят с нашите чувства към американците!

Лудвиг. Защо именно към немската нация?

Сталин. Дори само за това, че тя е дала на света такива хора като Маркс и Енгелс. Достатъчно е да се констатира този факт, именно като факт...

Лудвиг. Напоследък у някои немски политици се наблюдават сериозни опасения, че политиката на традиционна дружба между СССР и Германия ще бъде изменена на заден план. Тези опасения възникнаха във връзка с преговорите на СССР с Полша. Ако в резултат на тези преговори признаването на сегашните граници на Полша от страна на СССР стане факт, това би означавало тежко разочарование за целия германски народ, който досега счита, че СССР се бори против версайската система и няма намерение да я признава.

Сталин. Аз зная, че у някои немски държавни дейци се наблюдава известно недоволство и тревога по повод на това, да не би Съветският съюз в своите пре-

говори или в някакъв договор с Полша да направи крачка, която би означавала, че Съветският съюз дава своята санкция, гаранция на владенията и границите на Полша.

Според мен, тези опасения са погрешни. Ние винаги сме изявявали готовност да сключим пакт за ненападение с всяка държава. С редица държави ние вече сключихме такива пактове. Ние сме изявявали открито готовност да подпишем такъв пакт и с Полша. Ако ние заявяваме, че сме готови да подпишем пакт за ненападение с Полша, ние правим това не заради фразата, а за да подпишем действително такъв пакт. Ние сме, ако искате, особен род политици. Има политици, които днес обещават или заявяват едно, а на следния ден или забравят, или отричат това, което са заявявали, и при това дори не се изчервяват. Ние не можем да постъпваме така. Това, което се върши вън, неизбежно става известно и вътре в страната, става известно на всички работници и селяни. Ако говорехме едно, а вършехме друго, ние бихме загубили своя авторитет сред народните маси. Щом поляците изявиха готовност да водят с нас преговори за пакт за ненападение, ние, естествено, се съгласихме и почнахме преговорите.

Какво от онова, което може да стане, е най-опасно от гледна точка на немците? Изменение на отношенията към немците, тяхното влошаване? Но за това няма никакви основания. Ние, също както и поляците, трябва да заявим в пакта, че няма да си служим с насилие, с нападение, за да изменим границите на Полша, на СССР или да нарушим тяхната независимост. Както ние даваме това обещание на поляците, така и те ни дават същото обещание. Без точка за това, че ние нямаме намерение да водим война, за да нарушим независимостта или цялостта на границите на нашите държави, без такава точка пакт не може да се сключва. Без това няма смисъл и да се говори за пакт. Това е максималното, което можем да направим.

Значи ли това признаване на версайската система²⁷? Не. Или може би това е гарантиране на границите? Не. Ние никога не сме били и никога няма да станем га-

ранти на Полша, тъй както Полша не е била и няма да бъде гарант на нашите граници. Нашите приятелски отношения с Германия остават същите, каквито са били досега. Такова е моето твърдо убеждение.

Следователно, опасенията, за които Вие говорите, са съвсем необосновани. Тези опасения са възникнали въз основа на слухове, които се разпространяваха от някои поляци и французи. Тези опасения ще изчезнат, когато обнародваме пакта, ако той бъде подписан от Полша. Всички ще видят, че той не съдържа нищо против Германия.

Лудвиг. Много съм Ви благодарен за това заявление. Разрешете да Ви задам следния въпрос: Вие говорите за „уравниловка“, при което тази дума има определен ироничен оттенък по отношение на всеобщото изравняване. Но нали всеобщото изравняване е социалистически идеал.

Сталин. Такъв социализъм, при който всички хора биха получавали еднакви заплати, еднакво количество месо, еднакво количество хляб, биха носили еднакви костюми, биха получавали еднакви продукти в едно и също количество — такъв социализъм марксизмът не познава.

Марксизмът казва само едно: докато класите не бъдат премахнати окончателно и докато трудът от средство за съществуване не стане първа необходимост на хората, доброволен труд за обществото, хората ще получават за своята работа според труда. „От всекиго според способностите, на всекиго според труда“ — такава е марксистическата формула на социализма, т. е. формулата на първия стадий на комунизма, на първия стадий на комунистическото общество.

Едва във висшия стадий на комунизма, едва при висшата фаза на комунизма, всеки, трудейки се съобразно със способностите си, ще получава за своя труд съобразно с нуждите си. „От всекиго според способностите, на всекиго според нуждите“.

Съвършено ясно е, че различните хора имат и ще имат при социализма различни нужди. Социализмът никога не е отричал разликата във вкусовете, в количеството и качеството на нуждите. Прочетете как Маркс критикува Щирнер²⁸ за неговата тенденция към уравни-

ловка, прочетете Марксовата критика на Готската програма от 1875 г.²⁹, прочетете следващите трудове на Маркс, Енгелс, Ленин и ще видите колко рязко нападат те уравниловката. Уравниловката има за свой източник индивидуално-селския начин на мислене, психологията на разделяне на всички блага по равно, психологията на примитивния селски „комунизъм“. Уравниловката няма нищо общо с марксисткия социализъм. Само хора, които не са запознати с марксизма, могат да си представят работата така примитивно, че уж руските болшевики искат да съберат всички блага наедно и след това да ги разделят по равно. Така си представят работата хора, които нямат нищо общо с марксизма. Така си представят комунизма хората от типа на примитивните „комунисти“ от времето на Кромвел и на френската революция. Но марксизмът и руските болшевики нямат нищо общо с подобни уравниловски „комунисти“.

Лудвиг. Вие пушите цигара. Къде е Вашата легендарна лула, г-н Сталин? Вие сте казали някога, че думите и легендите се забравят, делата остават. Но повярвайте, че милиони хора в чужбина, които не знаят за някои Ваши думи и дела, знаят за Вашата легендарна лула.

Сталин. Забравих лулата в къщи.

Лудвиг. Ще Ви задам един въпрос, който може силно да Ви поразии.

Сталин. Ние, руските болшевики, отдавна сме отвикнали да се поразяваме.

Лудвиг. Да, и ние в Германия също.

Сталин. Да, Вие в Германия скоро ще престанете да се поразявате.

Лудвиг. Моят въпрос е следният: Вие неведнаж сте се излагали на риск и опасност, били сте преследван. Участвували сте в боеве. Редица Ваши близки приятели загинаха. Вие останахте жив. Как си обяснявате това? И вярвате ли в съдбата?

Сталин. Не, не вярвам. Болшевиките, марксистите не вярват в „съдбата“. Самото понятие съдба, понятието „шикзал“ е предразсъдък, безсмислица, остатък от митологията като напр. митологията на древните гърци, у

които богинята на съдбата е направлявала съдбата на хората.

Лудвиг. Значи фактът, че не сте загинали, е случайност?

Сталин. Има и вътрешни, и външни причини, съвкупността на които доведе до това, че не загинах. Но съвършено независимо от това на моето място можеше да бъде друг, защото някой *трябваше* да седи тук. „Съдбата“ е нещо незакономерно, нещо мистично. Аз не вярвам в мистиката. Разбира се, имало е причини за това, че опасностите са ме отминали. Но можеше да станат редица други случайности, редица други причини, които можеха да доведат до напълно противоположен резултат. Така наречената съдба тук няма нищо общо.

Лудвиг. Ленин прекара дълги години в чужбина, в емиграция. Вие сте имали случай да бъдете в чужбина за твърде кратко време. Считате ли това за Ваш недостатък, считате ли, че по-голяма полза за революцията са принесли онези, които, намирайки се в емиграция в чужбина, са имали възможност непосредствено да изучават Европа, но затова пък са били откъснати от непосредствения контакт с народа, или ония революционери, които са работили тук, познавали са настроението на народа, но затова пък малко са познавали Европа?

Сталин. Ленин трябва да бъде изключен от това сравнение. Много малко от ония, които оставаха в Русия, бяха тъй тясно свързани с руската действителност, с работническото движение в страната, както Ленин, макар той дълго време да се намираще в чужбина. Винаги, когато съм отивал при него в чужбина — в 1906, 1907, 1912, 1913 г.³⁰, съм виждал у него купища писма от практиците в Русия и винаги Ленин знаеше повече отколкото ония, които оставаха в Русия. Той винаги е считал своето пребиваване в чужбина бремене за себе си.

Другарите, които оставаха в Русия, които не отиваха в чужбина, са, разбира се, в нашата партия и в нейното ръководство много повече от бившите емигранти и те, разбира се, имаха възможност да принесат по-голяма полза за революцията отколкото намиращите се в чужбина емигранти. Пък и в нашата партия са останали малко емигранти. От 2 милиона партийни членове

те са 100—200. От 70-те члена на ЦК едва ли повече от 3—4 са живели в емиграция.

Що се отнася до запознаването с Европа, до изучаването на Европа, то, разбира се, ония, които са искали да изучават Европа, са имали повече възможности да направят това, намирайки се в Европа. И в този смисъл ония от нас, които не са живели дълго в чужбина, са загубили нещо. Но пребиваването в чужбина съвсем няма решаващо значение за изучаването на европейската икономика, техника, кадрите на работническото движение, на различните видове литература, белетристична или научна. При други еднакви условия, разбира се, по-лесно е да се изучи Европа, като се прекара там известно време. Но минусът, който се получава у хората, които не са живели в Европа, няма голямо значение. Напротив, аз познавам много другари, които са живели по 20 години в чужбина, живели са някъде в Шарлотенбург или в Латинския квартал, седели са с години в кафенетата, пили са бира и все пак не са могли да изучат Европа и не са я разбрали.

Лудвиг. Не считате ли, че у немците, като нация, любовта към реда е развита повече отколкото любовта към свободата?

Сталин. Някога в Германия действително много уважаваха законите. В 1907 г., когато трябваше да прекарам 2—3 месеца в Берлин, ние, руските болшевики, често се смеехме над някои немски приятели по повод на това уважение към законите. Разказваше се например един анекдот, че когато ръководството на берлинската социалдемократическа организация насрочило за определен ден и час някаква манифестация, на която трябвало да дойдат членовете на организацията от всички предградия, една група от 200 души от едно предградие, макар и да пристигнала навреме в определения час в града, не попаднала на демонстрацията, защото в продължение на два часа стояла на перона на гарата и не се решавала да го напусне: нямало го контролъора, който събирал билетите при входа, и нямало на кого да предадат билетите. Разказваха на шега, че трябвало един руски другар да посочи на немците простия изход

от положението: да излязат от перона, без да предадат билетите . . .

Но нима сега в Германия има нещо подобно? Нима сега в Германия уважават законите? Нима същите тези национал-социалисти, които би трябвало най-вече да стоят на стража на буржоазната законност, не рушат тези закони, не разрушават работническите клубове и не убиват безнаказано работниците?

Аз дори не говоря за работниците, които, както ми се струва, отдавна вече са загубили уважение към буржоазната законност.

Да, немците значително са се изменили в последно време.

Лудвиг. При какви условия е възможно окончателното и пълното обединение на работническата класа под ръководството на една партия? Защо, както казват комунистите, подобно обединение на работническата класа е възможно само след пролетарската революция?

Сталин. Подобно обединение на работническата класа около комунистическата партия най-лесно може да бъде осъществено в резултат на победоносната пролетарска революция. Но то несъмнено ще бъде осъществено в основни линии още преди революцията.

Лудвиг. Честолюбието стимул ли е или пречка за дейността на голямата историческа личност?

Сталин. При различни условия ролята на честолюбието е различна. В зависимост от условията честолюбието може да бъде стимул или пречка за дейността на голямата историческа личност. Най-често то е пречка.

Лудвиг. Представлява ли Октомврийската революция в някакъв смисъл продължение и завършък на великата френска революция?

Сталин. Октомврийската революция не е нито продължение, нито завършък на великата френска революция. Целта на френската революция беше ликвидиранието на феодализма за утвърждаването на капитализма. А целта на Октомврийската революция е ликвидиранието на капитализма за утвърждаването на социализма.

НИЖНИ-НОВГОРОД. ДО НАЧАЛНИКА НА АВТОСТРОЙ И ДО ДИРЕКТОРА НА АВТОЗАВОДА „МОЛОТОВ“

Привет на работниците и работничките, на административно-политическите и техническите ръководители на завода по случай завършването на строежа и пускането на Автогиганта!

Горещи поздравления на ударниците и ударничките на Автострой, които изнесоха на своите плещи главната тежест на строителните работи!

Благодаря на чуждестранните работници, техници и инженери, които оказаха помощ на работническата класа на Съветския съюз в построяването, монтирането и пускането на завода!

Поздравявам ви с победата, другари!

Нека се надяваме, че Автозаводът ще успее бързо и напълно да преодолее трудностите по усвояването и разгръщането на производствения процес, трудностите по изпълнението на производствената програма.

Нека се надяваме, че Автозаводът ще съумее в скоро време да даде на страната хиляди и десетки хиляди автомобили, необходими за нашето народно стопанство като въздуха, като водата.

Напред, към нови победи!

И. Сталин

**САРАТОВ. ДО НАЧАЛНИКА
НА КОМБАЙНСТРОЙ И ДО ДИРЕКТОРА
НА КОМБАЙНЗАВОДА**

Привет на работниците и работничките и на целия ръководен състав на завода!

Горещи поздравления на актива на завода и преди всичко на ударниците и ударничките по случай успешното завършване на строежа и пускането на завода!

Другари! Комбайните са нужни на страната не по-малко от тракторите и моторните коли. Не се съмнявам, че ще постигнете успех в пълното изпълнение на производствената програма на завода.

Напред, към нови победи!

И. Сталин

4 януари 1932 г.

*„Правда“ бр. 5,
5 януари 1932 г.*

ОТГОВОР НА ОЛЕХНОВИЧ И АРИСТОВ

По повод писмото до редакцията на списание „Пролетарская Революция“ „Относно някои въпроси от историята на болшеvizма“

До др. Олехнович

Получих писмото Ви. Отговарям със закъснение, по-неже съм претрупан с работа.

Никак не мога да се съглася с Вас, другарю Олехнович. И ето защо.

1. Не е вярно, че „троцкизмът *никога* не е бил фракция на комунизма“. Доколкото троцкистите скъсаха организационно — макар и временно — с меншеvizма, прикриха — макар и временно — своите антиболшевишки възгледи, бяха приети във ВКП(б) и Коминтерна и се подчиняваха на решенията на тези последните — троцкизмът несъмнено беше част, фракция на комунизма.

Троцкизмът беше фракция на комунизма и в *широк* смисъл на думата, т. е. като *част* от световното комунистическо движение, която запазваше своята групова особеност, и в *тесен* смисъл на думата, т. е. като повече или по-малко организирана *фракция* вътре във ВКП(б), която се бореше за влияние в партията. Смешно би било да се отричат известните на всички факти за троцкистите като фракция във ВКП(б), фиксирани в резолюциите на конгресите и конференциите на ВКП(б).

ВКП(б) не търпи фракции и не може да се съгласи с тяхното легализиране? Да, не търпи и не може да се съгласи с тяхното легализиране. Но това още не значи, че троцкистите не бяха в действителност фракция. Именно защото троцкистите имаха в действителност своя фракция, за легализирането на която те се бореха — именно за-

това — между другото затова — те се оказаха по-късно изхвърлени от партията.

Вие се опитвате да лавирате, като се стараете да отделите *троцкизма* от *троцкистите*, считайки, че това, което се отнася до трoцкизма, не може да се отнася до трoцкистите. С други думи, Вие искате да кажете, че трoцкизмът никога не е бил фракция на комунизма, а Троцки и трoцкистите са били фракция на комунизма. Това е схоластика и самоизмама, другарю Олехнович! Не може да съществува трoцкизъм без носители на трoцкизма, т. е. без трoцкисти, тъй както не могат да съществуват трoцкисти без трoцкизъм — макар и забулен и прикрит, но все пак трoцкизъм — в противен случай те биха престанали да бъдат трoцкисти.

В какво се състоеше характерната черта на трoцкистите, когато те бяха фракция на комунизма? Тя се състоеше в това, че трoцкистите „перманентно“ се колебаеха между болшевиизма и меншевиизма, като тези колебания достигаха най-високата си точка при всеки поврат на партията и Коминтерна, разразявайки се във фракционна борба против партията. Какво значи това? Това значи, че трoцкистите не бяха *истински* болшевици, макар и да членуваха в партията и да се подчиняваха на нейните решения, че те не можеха да се нарекат също *истински* меншевици, макар и да клоняха често към меншевиизма. Тези именно колебания легнаха в основата на вътрешно-партийната борба между ленинистите и трoцкистите в периода, в който трoцкистите влизаха в нашата партия (1917—1927 г.). А основата на самите колебания на трoцкистите беше фактът, че като прикриха своите антиболшевишки възгледи и влязоха по такъв начин в партията, трoцкистите все пак *не се отказаха* от тези възгледи, поради което те, самите тези възгледи, се проявяваха с особена сила при всеки поврат на партията и Коминтерна.

Вие очевидно не сте съгласни с такова тълкуване на въпроса за трoцкизма. Но тогава Вие трябва да дойдете до един от двата *неправилни* извода. Или трябва да дойдете до извода, че като влязоха в партията, Троцки и трoцкистите окончателно са се отказали от своите въз-

гледни и са се превърнали в *истински* болшевики, което е неправилно, защото при такова предположение става непонятна и необяснима непрекъснатата вътрешно-партийна борба на троцкистите против партията, която изпълнява целия период, през който троцкистите влизаха в нашата партия. Или трябва да дойдем до извода, че троцкизмът (троцкистите) „*през цялото време* е бил фракция на меншевизма“, което също е неправилно, защото Ленин и ленинската партия биха допуснали *принципиална* грешка, ако бяха приели *меншевишки* в комунистическата партия, макар и за една минута.

2. Не е вярно, че троцкизмът „*през цялото време* е бил фракция на меншевизма, една от разновидностите на буржоазната агентура в работническото движение“, тъй както е неправилен Вашият опит да *отделите* „отношението на партията към троцкизма като теория и практика на буржоазната агентура в работническото движение“ от „отношението на партията в определен исторически период от време към Троцки и троцкистите“.

Първо, както казах вече по-горе, Вие допускате грешка, схоластична грешка, като изкуствено откъсвате троцкизма от троцкистите и обратното — троцкистите от троцкизма. Историята на нашата партия казва, че такова откъсване, доколкото то се е допускало от една или друга част на нашата партия, е било винаги и *изцяло* в полза на троцкизма, като е улеснявало последния да се прикрива при атаките си против партията. Мога да ви кажа на ухо, че Вие ще окажете на Троцки и на троцкистките контрабандисти огромна услуга, въвеждайки в нашата политическа практика метода на изкуственото откъсване на въпроса за троцкизма от въпроса за троцкистите.

Второ, като сте допуснали тази грешка, Вие сте принудени да допуснете и *друга*, произтичаща от нея грешка, предполагайки, че „в определен исторически период от време“ партията е гледала на Троцки и троцкистите като на *истински* болшевики. Но такова предположение е свършено неправилно и абсолютно несъвместимо с фактите от историята на *вътрешно-партийната* борба между троцкистите и ленинистите. Как да си обясним

в такъв случай непрекъснатата борба между партията и троцкистите през целия период, в който троцкистите влизаха в партията? Да не би Вие да мислите, че това беше караница, а не принципиална борба?

Виждате, че Вашата „поправка“ към моето „писмо до редакцията на „Пролетарская Революция““ води до абсурд.

В действителност троцкизмът бе фракция на меншеvizма преди влизането на троцкистите в нашата партия, той стана временно фракция на комунизма след влизането на троцкистите в нашата партия, той стана отново фракция на меншеvizма след изгонването на троцкистите от нашата партия. „Кучето се върна при своя бълвоч.“

Следователно:

а) не може да се твърди, че „в определен исторически период от време“ партията е считала Троцки и троцкистите за *истински* болшевики, защото такова предположение напълно противоречи на фактите от историята на нашата партия в периода 1917—1927 г.;

б) не може да се счита, че троцкизмът (троцкистите) „*през цялото време* е бил фракция на меншеvizма“, защото такова предположение би довело до извода, че в периода 1917—1927 г. нашата партия е била партия на *блока* между болшевиките и меншевиките, а не *болшевишко-монолитна* партия, което е съвсем неправилно и несъвместимо с основите на болшеvizма;

в) не може изкуствено да откъсваш въпроса за троцкизма от въпроса за троцкистите, без да рискуваш да се превърнеш в неволно оръдие на троцкистките машини.

Какъв изход остава тогава? Остава едно: да се съгласим, че „в определен исторически период от време“ троцкизмът е бил фракция на комунизма — фракция, която се е колебаела между болшеvizма и меншеvizма.

И. Сталин

15 януари 1932 г.

До др. Аристов

Вие сте разбрали погрешно, др. Аристов.

Между статията „Октомврийската революция и тактиката на руските комунисти“³¹ (1924 г.) и „писмото до редакцията на „Пролетарская Революция““ (1931 г.) няма противоречие. Тези два документа отбелязват *различни* страни на въпроса, и това Ви се е сторило „противоречие“. Но тук няма „противоречие“.

В статията „Октомврийската революция“ се казва, че в 1905 г. не Роза Люксембург, а Парвус и Троцки *издигаха* теорията на „перманентната“ революция *против* Ленин. Това напълно отговаря на историческата действителност. Именно Парвус, който пристигна в 1905 г. в Русия и редактираше специален вестник, в който той *активно* агитираше за „перманентната“ революция *против* Лениновата „концепция“, именно Парвус, а по-късно след Парвус и заедно с него Троцки — именно тази двойка бомбардираше тогава Лениновата схема на революцията, противопоставяйки ѝ теорията за „перманентната“ революция. Що се отнася до Роза Люксембург, тя се намираше тогава зад кулисите, въздържаше се от активна борба против Ленин на тази почва, предпочитайки вероятно да не се намесва още в борбата.

В полемиката си против Радек в статията „Октомврийската революция и тактиката на руските комунисти“ аз заострих въпроса срещу Парвус, защото Радек, говорейки за 1905 г. и за „перманентната“ революция, *съзнателно* бе премълчал за Парвус. А той бе премълчал за Парвус, защото след 1905 г. Парвус стана омразна фигура, стана милионер, превърна се в открит агент на германските империалисти, и Радек не искаше да свързва теорията на „перманентната“ революция с омразното име на Парвус, искаше да заобиколи историята. Е, аз пък не заобиколих историята и разстроих маневрата на Радек, като възстанових историческата истина и отдадох дължимото на Парвус.

Така стои въпросът със статията „Октомврийската революция и тактиката на руските комунисти“.

Що се отнася до „писмото до редакцията на „Пролетарская Революция““, в него се говори вече за *друга*

страна на въпроса, а именно — за това, че Роза Люксембург и Парвус *съчиниха* теорията на „перманентната“ революция. И това също отговаря на историческата действителност. Не Троцки, а Роза Люксембург и Парвус *съчиниха* теорията на „перманентната“ революция. Не Роза Люксембург, а Парвус и Троцки *издигаха* в 1905 г. теорията на „перманентната“ революция и активно се бореха за нея *против* Ленин.

Впоследствие Роза Люксембург също почна активно да се бори против Лениновата схема на революцията. Но това беше вече *след* 1905 г.

И. Сталин

25 януари 1932 г.

„Большевик“ кн. 16,
30 август 1932 г.

МАГНИТОГОРСК. МАГНИТОСТРОЙ

Телеграфът донесе известието за завършването и пущането в работа на първата гигантска висока пещ в СССР, която дава дневно над 1,000 тона лят чугун, а превърнато в чугун за преработка — около 1,200 тона дневно.

Поздравявам работниците и административно-техническия персонал на Магнитострой с успешното изпълнение на първата част от програмата на завода!

Поздравявам ги с овладяването на техниката на първата в Европа гигантска висока пещ-уникум!

Привет на ударниците и ударничките от Магнитострой, които с бой преодоляха трудностите по пущането и разгръщането на високата пещ в условията на лошото зимно време и които с готовност поемат главната тежест на работата по построяването на завода!

Не се съмнявам, че магнитогорци също успешно ще изпълнят главната част от програмата за 1932 г., ще построят още три високи пещи, мартенова пещ, цех за производство на валцовано желязо, и по такъв начин с чест ще изпълнят своя дълг към страната.

И. Сталин

*„Правда“ бр. 89,
30 март 1932 г.*

**ОТГОВОР НА ПИСМОТО НА ПРЕДСТАВИТЕЛЯ
НА ТЕЛЕГРАФНАТА АГЕНЦИЯ „АСОШИЕЙТЕД
ПРЕС“ Г. РИЧАРДСОН ³²**

До г-н Ричардсон

Лъжливи слухове, че съм болен, се разпространяват не за пръв път в буржоазния печат. Има очевидно хора, заинтересовани в това, да заболя сериозно и за дълго, ако не и по-лошо. Може това и да не е съвсем деликатно, но за съжаление, аз нямам данни, които могат да зарадват тия господа. Колкото и да е печално, но против фактите нищо не може да се направи: аз съм напълно здрав. Що се отнася до г. Цондек, той може да се заеме със здравето на други другари, за което именно е поканен в СССР.

И. Сталин

*„Правда“ бр. 93,
3 април 1932 г.*

ЗА ЗНАЧЕНИЕТО И ЗАДАЧИТЕ НА БЮРО ЖАЛБИ

Работата на Бюро жалби³³ има грамадно значение в борбата за отстраняване недостатъците на нашия партийно-съветски, стопанско-профсъюзен и комсомолски апарат, за подобряването на апаратите на нашето управление.

Ленин казваше, че без апарат ние отдавна бихме загинали, а без системна упорита борба за подобряване на апарата — ние непременно ще загинем. Това значи, че решителната и системна борба против инертността, бюрократизма, канцеларщината в нашите апарати е една от съществените задачи на партията, на работническата класа и на всички трудещи се в нашата страна.

Грамадното значение на Бюро жалби се състои в това, че то е едно от сериозните средства за осъществяване завета на Ленин относно борбата за подобряване на апарата.

Бюро жалби има безспорно значителни постижения в тази област. Задачата се състои в това, да се затвърдят постигнатите резултати и да се постигнат решителни успехи в това дело. Не може да има съмнение, че Бюро жалби, сплотявайки около себе си все по-активни слоеве работници и колхозници, въвличайки ги в управлението на държавата и вслушвайки се внимателно в гласа на трудещите се — както партийни, така и безпартийни — ще постигне тези решителни успехи.

Нека се надяваме, че петдневният преглед-проверка на работата на Бюро жалби ще даде тласък за понататъшното разгръщане работата на Бюро жалби по пътя, посочен от нашия учител — Ленин.

*„Правда“ бр. 97,
7 април 1932 г.*

И. Сталин.

ОТГОВОРИ НА ВЪПРОСИТЕ НА РАЛФ В. БАРНЕС

3 май 1932 г.

1. Въпрос. В някои американски кръгове понастоящем усилено се обсъжда възможността за изпращане в Москва на неофициален американски търговски представител, придружен от щат от специалисти, който да съдействува за установяването на по-тесни търговски връзки между Съединените щати и СССР. Как би се отнесло Съветското правителство към такова начинание?

Сталин. СССР изобщо охотно приема търговските представители и специалистите на другите страни, които имат нормални отношения с него. Що се отнася до САЩ, мисля, че Съветското правителство би се отнесло положително към подобно начинание.

2. Въпрос. Ако някои от съществуващите отвъд Атлантическия океан пречки за по-голям обем на съветско-американската търговия бъдат отстранени, какъв би могъл да бъде приблизителният размер на поръчките, които СССР би бил в състояние да направи в Америка?

Сталин. Трудно е да се каже предварително цифрата, без риск да се изпадне в грешка. Във всеки случай растящите нужди на СССР и грамадните възможности на индустрията на САЩ дават всички основания размерите на поръчките да се увеличат няколко пъти.

3. Въпрос. В някои отговорни американски кръгове съществува напълно определено впечатление, че начинът, по който съветското и американското правителства реагират на далекоизточните събития през последните седем месеца, показва явно сходство и че изобщо вследствие на

това разликата между политиката на Съветите и на Америка е станала по-малка, отколкото е била досега.

Какво е Вашето мнение по този въпрос?

Сталин. Нямам възможност да кажа нещо определено, тъй като, за съжаление, е много трудно да се долови същността на далекоизточната политика на САЩ. Що се отнася до Съветския съюз, той се придържа и ще се придържа към твърдата политика на запазване на мира както с Япония, така и с Манчжурия и изобщо — с Китай.

4. *Въпрос.* Между вашата и моята страна има голяма разлика, но има и явно сходство. Двете заемат огромна територия, на която няма такива пречки за търговията като митническите прегради. Тъпите традиции, разбира се, по-малко пречат на икономическата дейност в СССР и в Съединените щати отколкото в други първостепенни държави. Процесът на индустриализацията в СССР прилича повече на същия процес в Съединените щати отколкото в другите западноевропейски държави. В предишния въпрос аз вече изтъкнах, че в някои случаи между политиката на Москва и Вашингтон няма толкова големи различия, както би могло да се очаква. Най-после, въпреки цялото очевидно различие, между американския и съветския народи съществува без съмнение дълбока симпатия. Предвид на тези факти, не би ли могло да се създаде в съзнанието на двата народа убеждението, че между двете страни никога и при никакви обстоятелства не трябва да възникне въоръжено състолкновение?

Сталин. Няма нищо по-лесно от това, да се убедят народите на двете страни във вредата и престъпността на взаимното изстребление. Но, за съжаление, не винаги въпросите на мира и войната се решават от народите. Аз не се съмнявам, че народните маси в САЩ не искаха войната против народите на СССР в 1918—19 г. Това обаче не попречи на правителството на САЩ да нападне СССР в 1918 г. (заедно с Япония, Англия, Франция) и да продължи военната интервенция против СССР до 1919 г. Що се отнася до СССР, едва ли е нужно още да се доказва, че народите на СССР, както и правител-

ството на СССР, искат да няма „никога и при никакви обстоятелства въоръжено стълкновение между двете страни“.

5. *Въпрос:* В Америка се разпространяваха противоречиви съобщения относно действителния характер на втория петгодишен план. Истина ли е, че в периода от 1 януари 1933 г. до края на 1937 г. всекидневните нужди на съветското население ще се задоволяват в по-голям обем отколкото досега? С други думи, действително ли леката индустрия ще се развива в по-големи размери отколкото досега?

Сталин. Да, леката индустрия ще се развива в много по-големи размери отколкото досега.

Печата се за пръв път

КУЗНЕЦК. КУЗНЕЦКСТРОЙ

Привет на ударниците и ударничките, на техническия персонал и на целия ръководен състав на Кузнецкия завод, които постигнаха високо топене на чугун във високата пещ № 1 и показаха болшевишки темпове в овладяването на най-новата техника.

Уверен съм, че колективът на Кузнецкстрой ще разшири постигнатите успехи, ще осигури не по-малки успехи във високата пещ № 2, ще вкара в строя в най-близките месеци мартеновите пещи и цеха за производство на валцовано желязо, ще построи и ще пусне тази година третата и четвъртата високи пещи.

И. Сталин

„Правда“ бр. 142,
24 май 1932 г.

ПРИВЕТСТВИЕ ДО VII ВСЕСЪЮЗНА КОНФЕРЕНЦИЯ НА ВЛКСМ³⁴

Привет на бойците от Ленинския комсомол, на делегатите и делегатките на седмата Всесъюзна конференция!

Желая ви успех в делото на комунистическото просвещаване и организиране на милионните маси на работническата и селската младеж!

Дръжте високо знамето на ленинския интернационализъм, борете се за мир и дружба между народите, укрепвайте отбраната на нашата страна против капиталистическо нашествие, рушете стария свят на робството и експлоатацията, изграждайте и укрепвайте новия свят на освобождения труд и на комунизма, учете се да съчетавате в цялата си работа мощния революционен порив с настойчивата деловитост на болшевишки строители, бъдете достойни синове и дъщери на нашата майка — Всесъюзната комунистическа партия!

Да живее комсомолското поколение!

8 юли 1932 г.

И. Сталин

„Правда“ бр. 188,
9 юли 1932 г.

ПРИВЕТСТВИЕ ДО МАКСИМ ГОРКИ³⁵

Скъпи Алексей Максимович!

От сърце Ви приветствувам и крепко Ви стискам ръката. Желая Ви дълги години живот и работа за радост на всички трудещи се, за страх на враговете на работническата класа.

И. Сталин

„Правда“ бр. 266,
25 септември 1932 г.

ДО СТРОИТЕЛИТЕ НА ДНЕПРОСТРОЙ

За съжаление, не мога да изпълня молбата Ви да дойда на пускането на Днепростанцията, понеже ми е невъзможно да напусна Москва поради работа.

Горещ привет и поздравления на работническия колектив и ръководния състав на Днепрострой във връзка с успешното завършване на великия исторически строеж.

Крепко стискам ръката на ударниците на Днепрострой, славни герои на социалистическото строителство.

И. Сталин

*„Правда“ бр. 281,
10 октомври 1932 г.*

ПРИВЕТСТВИЕ ДО ЛЕНИНГРАД

Привет на болшевишкия Ленинград — люлката на Съветската власт — в деня на петнадесетгодишнината от раждането на властта на Съветите!

Да живеят ленинградските работници, които първи вдигнаха знамето на Октомврийското въстание против капитализма, разбиха властта на капиталистите и установиха властта на работниците и селяните — диктатурата на пролетариата!

Напред към нови победи, другари ленинградци!

И. Сталин

*„Правда“ бр. 309,
7 ноември 1932 г.*

ПИСМО ДО РЕДАКЦИЯТА НА ВЕСТНИК „ПРАВДА“

Изказвам сърдечна благодарност на организациите, учрежденията, другарите и отделните лица, които изразиха своите съболезнования по случай смъртта на моя близък приятел и другар Надежда Сергеевна Алилуева-Сталина.

И. Сталин

*„Правда“ бр. 318,
18 ноември 1932 г.*

ГОСПОДИН КЯМПБЕЛ ЛЪЖЕ

Неотдавна в Америка излезе на английски под заглавие „Русия — пазар или заплаха?“ книгата на известния селскостопански деец г. Кямпбел, който бе известно време в СССР. В тази книга г. Кямпбел предава между другото „интервюто“ със Сталин, което се състоя в Москва през януари 1929 г. Това „интервю“ е забележително с това, че в него всяка фраза е измислица или сензационна фалшификация, които имат за цел да направят реклама на книгата и на нейния автор.

За разобличаване на тези измислици считам за неизлишно да кажа няколко думи.

Г-н Кямпбел явно фантазира, когато казва, че беседата със Сталин, започната в един часа след обед, „продължила дълго след настъпването на нощта, до разсъмване“. В действителност беседата продължи не повече от два часа. Фантазията на г. Кямпбел е наистина американска.

Г-н Кямпбел лъже, когато твърди, че Сталин „взе ръката ми в двете си ръце и каза: ние можем да станем приятели“. В действителност нямаше и не можеше да има нищо подобно. Г-н Кямпбел не може да не знае, че Сталин не се нуждае от „приятели“ като Кямпбел.

Г-н Кямпбел пак лъже, когато казва, че като съм му изпратил стенограмата на беседата, аз съм бил прибавил следните думи: „запазете тази стенограма, тя ще стане някога важен исторически документ“. В действителност стенограмата на беседата бе изпратена на г. Кямпбел от преводача Яроцки без каквато и да било прибавка.

Г-н Кямпбел явно е подведен от желанието да поспекулира със Сталин.

Г-н Кямпбел още и още веднаж лъже, когато приписва на Сталин думите, че „при Троцки действително се правеха опити да се разпространи комунизмът в целия свят, че това беше първата причина за разрива между Троцки и него (т. е. Сталин), че Троцки вярвал в световния комунизъм, докато той, Сталин, искал да ограничи своята дейност в собствената си страна“. В тази абсурдна измислица, която преобръща фактите с главата надолу, могат да повярват само ренегатите в лагера на кауцкиевци и уелсовци. В действителност беседата с Кямпбел нямаше никакво отношение към въпроса за Троцки и името на Троцки съвсем не се е споменавало през време на беседата.

И така нататък в същия дух...

Г-н Кямпбел споменава в своята книга за стенограмата на беседата със Сталин, но не е счел за нужно да я напечата в своята книга. Защо? Не затова ли, че напечатването на стенограмата на беседата би разстроило плана на г. Кямпбел относно сензационните измислици около „интервюто“ със Сталин, предназначени да направят в очите на американските еснафи реклама на книгата на Кямпбел?

Аз мисля, че най-доброто наказание за загубилия мярка в лъжите г. Кямпбел би било публикуването на текста на стенограмата на беседата между г. Кямпбел и Сталин. Това би било най-сигурното средство да се разобличат лъжите и да се възстановят фактите.

23 ноември 1932 г.

И. Сталин

СТЕНОГРАМА НА БЕСЕДАТА С Г-Н КЯМПБЕЛ

28 януари 1929 г.

След размяната на встъпителните фрази г-н Кямпбел обясни своето желание да посети др. Сталин, като изтъкна, че макар и да се намира в СССР като частно лице, преди да тръгне от САЩ той се видял с Кулидж, както и с новоизбрания президент Хувър и получил

пълното им одобрение по въпроса за пътуването си в Русия. Неговият престой тук му показал изумителната активност на една нация, която е загадка за целия свят. Особено му харесали проектите за изграждането на селското стопанство. Известно му е, че за Русия съществуват много неправилни представи, но той сам бил например в Кремъл и видял работата, която се върши в областта на запазването на паметниците на изкуството и изобщо в областта на издигане равнището на културния живот. Той е особено поразен от грижите за работниците и работничките. Струва му се интересно съвпадение това, че преди да тръгне от САЩ, той бил поканен при президента и се видял със сина му и с г-жа Кулидж, а вчера бил гост на президента на СССР, Калинин, който му направил огромно впечатление.

Др. Сталин. Що се отнася до плановете на селско-стопанското и индустриалното строителство, както и до нашите грижи за развитието на културния живот, ние сме още в самото начало на нашата работа. В строителството на индустрията сме направили още твърде малко. Още по-малко е направено в областта на реализирането на плановете по преустройството на селското стопанство. Ние не трябва да забравяме, че нашата страна бе изключително изостанала и тази изостаналост и досега е голяма пречка.

Разликата между предишните и новите дейци в Русия се заключава между другото в това, че старите дейци считаха изостаналостта на страната за положителна нейна черта, виждайки в нея „национална особеност“, „национална гордост“, докато новите хора, съветските хора, се борят против нея, против тази изостаналост, като зло, което трябва да се изкоренява. В това е залогът за нашия успех.

Ние знаем, че не сме без грешки. Но ние не се боим от критиката, не се страхуваме да гледаме трудностите право в лицето и да признаваме своите грешки. Ние приемаме правилната критика и я приветствуваме. Ние се интересуваме от САЩ, защото тази страна стои високо в научно и техническо отношение. Ние бихме искали хората на науката и техниката в Америка да

бъдат наши учители в областта на техниката, а ние — техни ученици.

Всеки период в националното развитие има своя патос. В Русия ние имаме сега патоса на строителството. Това е нейната преобладаваща черта сега. С това се обяснява, че ние сме сега в строителна треска. Това напомня периода, който САЩ преживяха след гражданската война³⁶. В това се състои основата и възможността за технико-промишлено и търговско сътрудничество със САЩ. Аз не знам какво трябва още да се направи, за да се осигури контактът с американската промишленост. Не можете ли да обясните какво пречи сега за осъществяването на такова сближение, щом е установено, че такъв контакт би бил изгоден както за СССР, така и за САЩ.

Г-н Кямпбел. Аз съм уверен, че има поразително сходство между САЩ и Русия по тяхната големина, ресурси и независимост. Позоваването на г-н Сталин на периода на гражданската война е правилно. След гражданската война се е наблюдавал извънредно голям подем. Народът в САЩ се интересува от Русия. Аз съм уверен, че Русия е твърде голяма страна, за да не може да не бъде голям фактор в световните отношения. Хората, които стоят начело на руското правителство, имат на свое разположение огромни възможности да извършат велики дела. Единственото, което е необходимо за тая цел, е да мислят ясно и да бъдат винаги справедливи.

Аз виждам изгодността от един правилен делови контакт и поддържам тясна връзка с правителството, макар и да съм частен гражданин. Аз разговарям като частно лице. Щом ме питате какво пречи на контакта между САЩ и Русия, аз ще Ви отговоря твърде откровено, смело, с дължимото уважение към г-н Сталин и без оскърбления. Той е много обективно мислещ човек и това ми позволява да разговарям така, както един мъж трябва да разговаря с друг в името на благо на двете страни и съвсем поверително. Ако бихме могли да имаме официално признаване, всеки в нашата страна би се стремил насам, за да търгува на кредитни начала или на други начала, както се търгува навсякъде.

Причината, загдето американските фирми се колебаят да търгуват и да предоставят дългосрочен кредит, е, че вашето правителство не е признато от нашето вашингтонско правителство.

Главната причина за това обаче е не просто неуспехът в признаването. Главната причина, ние предполагаме (и това може би е така), е тази, че представителите на вашето правителство в нашата страна през цялото време се опитват да сеят недоволство и да разпространяват идеите на Съветската власт.

Ние имаме в нашата страна това, което се нарича „доктрината Монро“, която означава, че ние не искаме да се месим в работите на никоя страна в света, че ние се занимаваме строго с нашите собствени работи. Затова ние не искаме която и да било страна — Англия, Франция, Германия, Русия или друга — да се меси в нашите лични работи.

Русия е толкова грамадна страна, че може самостоятелно да изпълни всичко, което бъде решено да се извърши от целия ѝ народ. Русия има свои собствени ресурси от всякакъв вид и макар че за това ще е необходимо повече време, в края на краищата русите ще могат да развият своите ресурси самостоятелно.

Приятно ни е да чувствуваме, че в много отношения ние сме идеал за руския народ, и аз мисля, че ние можем да му бъдем твърде полезни, особено по отношение икономията на време. Тъй като ние сме разрешили много стопански проблеми и нашите методи се копират от много страни освен Русия, то подобни предприятия като изграждането на совхози означават засилване на търговските връзки, а в края на краищата след търговските връзки ще дойде и дипломатическото признаване върху някаква справедлива основа. Единственият път за нациите, както и за отделните лица, е да се изкажат открито и без оскърбления и тогава твърде бързо ще дойде времето за някакви съглашения. Колкото повече се развиваме ние, толкова повече се убеждаваме, че ще можем да постигнем повече с разум отколкото с други средства. Великите народи могат да се различават в мненията си, без да се изострят отношенията, а ве-

ликите хора се споразумяват по големите въпроси. Те обикновено приключват преговорите с определено съглашение — като се приближават един към друг приблизително до средата на пътя, колкото и далеч да са били в началото едно от друго техните изходни гледища.

Др. Сталин. Аз разбирам, че дипломатическото признаване в настоящия момент е затруднено за САЩ. Американският печат толкова много и толкова често е ругал представителите на Съветското правителство, че един остър завой е труден. Лично аз не считам дипломатическото признаване в настоящия момент за решаващо. Важно е развитието на търговските връзки на базата на взаимната изгодност. Търговските връзки се нуждаят от нормализиране и ако бъде създадена известна юридическа база в това отношение, това ще бъде първата и най-главна крачка към дипломатическото признаване. Въпросът за дипломатическото признаване ще се разреши от само себе си, когато двете страни разберат, че дипломатическите отношения са изгодни. Главната основа са търговските връзки и тяхното нормализиране, което води към създаване на определени правни норми.

Разбира се, природните ресурси на нашата страна са богати и разнообразни. Те са по-разнообразни и по-богати, отколкото това е официално известно, и нашите изследователски експедиции постоянно откриват нови ресурси в нашата обширна страна. Но това е само едната страна на нашите възможности. Другата страна се състои в това, че нашите селяни и работници са освободени сега от предишното бreme на помещиците и капиталистите. Помещиците и капиталистите прахосваха преди непроизводително това, което сега остава в страната и увеличава вътрешната ѝ покупателна способност. Увеличението на търсенето е такова, че нашата промишленост, въпреки бързото си развитие, изостава от търсенето. Търсенето е огромно както за лично, така и за производствено потребление. Това е втората страна на нашите неограничени възможности.

И едното, и другото създават сериозна база за търговски и промишлен контакт както със САЩ, така и с другите развити страни.

Около въпроса, коя от държавите да приложи силите си в тези ресурси и възможности на нашата страна, се води сложна борба между тях. За съжаление, САЩ стоят все още далеч от тази борба.

Немците крещат навсякъде, че положението на Съветската власт е неустойчиво и че поради това не трябва да се предоставят на съветските стопански организации значителни кредити. Същевременно те се опитват да монополизират търговските сношения със СССР, предоставяйки му кредити.

Една група английски индустриалци и търговци, както е известно, също води ожесточена антисъветска кампания. Същевременно същата група, както и групата на Мак Кен, правят опити да уредят кредити за СССР. От печата вече е известно, че през февруари в СССР ще пристигне делегация от английски индустриалци и банкери. Те имат намерение да предложат обширен проект за търговски връзки и заем на Съветското правителство.

Как да се обясни тази двойственост на германските и английските индустриалци и търговци? Тя се обяснява с това, че те искат да монополизират в свои ръце търговските връзки със СССР, като плашат и отблъскват САЩ настрана.

А за мен е ясно, че САЩ имат повече основания за обширни делови връзки със СССР от всяка друга страна. И това е не само защото САЩ са богати и с техника, и с капитали, но и защото в никоя страна не приемат нашите стопански дейци така радушно и гостоприемно както в САЩ.

Що се отнася до пропагандата, трябва най-категорично да заявя, че никой от представителите на Съветското правителство няма право да се меси нито пряко, нито косвено във вътрешните работи на страната, в която се намира. В това отношение са дадени най-категорични и строги указания на целия наш персонал в съветските учреждения в САЩ. Аз съм уверен, че Брон и неговите сътрудници ни най-малко не са свързани с пропаганда под каквато и да било форма. Ако някой от нашите служители би нарушил категоричните дирек-

тиви относно ненамесата, той би бил незабавно отзован и наказан. Разбира се, ние не можем да отговаряме за действията на неизвестни и неподчинени на нас лица. Но ние можем да поемем отговорност и да дадем максимум гаранции за ненамеса по отношение на лицата, които служат в нашите задгранични учреждения.

Г-н Кямпбел. Мога ли да предам това на г-н Хувър?

Др. Сталин. Разбира се.

Г-н Кямпбел. Ние не знаем кои са хората, които сеят недоволство. Но те съществуват. Полицията ги открива, както и тяхната литература. Аз познавам Брон и съм уверен, че той е честен, откровен господин, който върши честно работата си. Но има някои.

Др. Сталин. Възможно е пропагандата за Съветите в САЩ да се върши от членовете на американската комунистическа партия. Но тази партия в САЩ е легална, тя участва легално в президентските избори, поставя свои кандидати за президенти и напълно понятно е, че ние не можем да се месим във вашите вътрешни работи и в дадения случай.

Г-н Кямпбел. Аз нямам повече въпроси. Впрочем, имам. Когато се върна в САЩ, индустриалците и търговците ще ме питат безопасно ли е да се работи със СССР. Особено машиностроителните компании ще бъдат заинтересовани във въпроса за възможността за предоставяне на дългосрочни кредити. Мога ли да отговоря утвърдително? Мога ли да получа сведения относно мерките, които се вземат сега от Съветското правителство за гарантиране кредитните сделки, има ли специален данък или друг определен източник, предназначен за тази цел?

Др. Сталин. Не бих искал да хваля своята страна. Но щом въпросът е зададен, трябва да кажа следното. Не е имало нито един случай Съветското правителство или съветските стопански учреждения да не са извършвали акуратно и навреме платежите по кредитите, били те краткосрочни или дългосрочни. Би могло да се направи справка в Германия относно това, как ние изплащаме на немците тристамилionния кредит. Откъде получаваме средства за платежите? Г-н Кямпбел знае, че

парите не падат от небето. Нашето селско стопанство, промишлеността, търговията, дървеният материал, петролът, златото, платината и т. н. — ето източника на платежите. Това е и гаранцията за платежите. Не искам г-н Кямпбел да вярва само на това, което му казвам. Той може да провери моите твърдения например в Германия. Той ще установи, че нито веднаж не е имало забавяне на платежите, макар че понякога ние трябваше да плащаме действително такива нечувани проценти като 15—20%.

А що се отнася до специални гаранции, аз мисля, че няма нужда да се говори сериозно за това по отношение на СССР.

Г-н Кямпбел. Разбира се, няма нужда.

Др. Сталин. Може би не би било излишно, ако Ви разкажа, строго поверително, за заема, не за кредита, а за заема, предложен от група английски банкери — групата Балфур, Кингсли.

Г-н Кямпбел. Мога ли да предам това на Хувър?

Др. Сталин. Разбира се, но да не се дава на печата. Тази група банкери предлага следното:

Те изчисляват нашите дългове към Англия на около 400 милиона лири стерлинги.

Те предлагат да ги консолидират с 25%. Значи, вместо 400 милиона лири стерлинги — 100 милиона лири стерлинги.

Едновременно се предлага заем от 100 милиона лири стерлинги.

Следователно, нашият дълг ще възлезе на 200 милиона лири стерлинги, като платежите ще бъдат разсрочени в няколко десетки години. В замяна ние трябва да оказваме предпочитание на британското машиностроене. Това не значи, че ще трябва да правим нашите поръчки само в Англия, но трябва да оказваме предпочитание.

Г-н Кямпбел. Изразявайки благодарност за интервюто, казва, че др. Сталин му е направил впечатление на справедлив, добре осведомен, откровен човек. Той се радвал много, че е имал случай да поговори с др. Сталин, и счита това интервю за историческо.

Др. Сталин. Благодарни на г-н Кямпбел за беседата.

ПО СЛУЧАЙ ПЕТНАДЕСЕТГОДИШНИНАТА НА ОГПУ

Привет на работниците и бойците от ОГПУ, които честно и мъжествено изпълняват своя дълг към работническата класа и селячеството на Съветския съюз!

Желая им успех в сложното дело по изкореняването на враговете на диктатурата на пролетариата!

Да живее ОГПУ, обнаженият меч на работническата класа!

И. Сталин

*„Правда“ бр. 350,
20 декември 1932 г.*

ОБЕДИНЕН ПЛЕНУМ НА ЦК И ЦКК НА ВКП(б)³⁷

7—12 януари 1933 г.

*„Правда“ бр. 10 и 17;
10 и 17 януари 1933 г.*

РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ПЪРВАТА ПЕТИЛЕТКА

Доклад на 7 януари 1933 г.

I

Международното значение на петилетката

Другари! При появяването на петгодишния план хората едва ли предполагаха, че петилетката може да има грамадно международно значение. Напротив, мнозина мислеха, че петилетката е частно дело на Съветския съюз, важно и сериозно дело, но все пак частно, национално дело на Съветския съюз.

Историята обаче показва, че международното значение на петилетката е неизмеримо. Историята показва, че петилетката не е частно дело на Съветския съюз, а дело на целия международен пролетариат.

Още дълго време преди появяването на петгодишния план, в периода, когато завършвахме борбата против интервентите и минавахме върху релсите на стопанското строителство — още в този период Ленин казваше, че нашето стопанско строителство има дълбоко международно значение, че всяка крачка напред на Съветската власт по пътя на стопанското строителство намира дълбок отзвук сред най-разнообразните слоеве в капиталистическите страни и разделя хората на два лагера — лагер на привържениците на пролетарската революция и лагер на нейните противници.

Лейнн казваше тогава:

„Сега ние влияем върху международната революция главно със своята стопанска политика. Всички гледат към Съветската руска република, всички трудещи се от всички страни на света без никакво

изключение и без никакво преувеличение. Това е постигнато... На това поприще борбата е пренесена в световен мащаб. Разрешим ли тая задача — и тогава ние сме спечелили в международен мащаб сигурно и окончателно. Затова въпросите на стопанското строителство придобиват за нас съвсем изключително значение. На тоя фронт ние трябва да одържим победа чрез бавно, постепенно — бързо не може, — но неотклонно повишение и движение напред“ (виж том XXVI, стр. 410—411³⁸).

Това беше казано в периода, когато завършвахме войната против интервентите, когато от военна борба против капитализма минавахме към борба на стопанския фронт, към периода на стопанско строителство.

Оттогава изминаха много години и всяка крачка на Съветската власт в областта на стопанското строителство, всяка година, всяко тримесечие блестящо потвърждаваха правилността на тия думи на др. Ленин.

Но най-блестящо потвърждение на правилността на Лениновите думи даде петгодишният план на нашето строителство, възникването на тоя план, неговото развитие, неговото изпълнение. И наистина, струва ми се, че нито една крачка по пътя на стопанското строителство в нашата страна не е намирала такъв отзвук сред най-разнообразните слоеве на капиталистическите страни в Европа, Америка и Азия, както въпросът за петгодишния план, за неговото развитие, за неговото изпълнение.

В началото петгодишният план беше посрещнат с насмешка от буржоазията и от нейния печат. „Фантазия“, „бълнуване“, „утопия“ — така нарекоха те тогава нашия петгодишен план.

След това, когато започна да става ясно, че изпълнението на петгодишния план дава реални резултати — те почнаха да бият тревога, твърдейки, че петгодишният план застрашава съществуването на капиталистическите страни, че неговото осъществяване ще доведе до изпълване на европейските пазари със стоки, до засилване на дъмпинга и задълбочаване на безработицата.

После, когато и тоя трик, използван против Съветската власт, не даде очакваните резултати — започна серия от пътешествия в СССР на различни представители на всевъзможни фирми, на печатни органи, на разни

дружества и т. н. с цел да видят със собствените си очи — какво всъщност става в СССР. Аз не говоря тук за работническите делегации, които от самото начало на появяването на петгодишния план изказваха своето възхищение от начинанията и успехите на Съветската власт и проявяваха своята готовност да подкрепят работническата класа на СССР.

Оттогава именно започна разделянето на така нареченото обществено мнение, на буржоазния печат, на разните буржоазни дружества и т. н. Едни твърдяха, че петгодишният план е претърпял пълен крах и болшевиките се намират пред гибел. Други, напротив, уверяваха, че макар болшевиките да са лоши хора, но с петгодишния план работата върви и те по всяка вероятност ще постигнат своята цел.

Може би няма да бъде излишно, ако цитирам отзиви на различни органи на буржоазния печат.

Да вземем например американския вестник „Ню Йорк Таймс“³⁹. В края на ноември 1932 г. тоя вестник писа:

„Петгодишният индустриален план, който си бе поставил за цел да хвърли предизвикателство към чувството за пропорция, който се стреми към своята цел „независимо от разходите“, както често с гордост се хвалеше Москва, в действителност не е план. Това е спекулация.“

Излиза, че петилетката даже не е план, а празна спекулация.

А ето отзива на английския буржоазен вестник „Дейли Телеграф“⁴⁰ от края на ноември 1932 г.:

„Ако разглеждаме плана като пробен камък за „планираната икономика“, ние трябва да кажем, че той претърпя пълен крах.“

Отзив на „Ню Йорк Таймс“ от ноември 1932 г.

„Колективизацията се провали позорно. Тя доведе Русия до прага на глада.“

Отзив на полския буржоазен вестник „Газета Полска“⁴¹ от лятото на 1932 г.:

„Положението като че ли показва, че правителството на Съветите със своята политика на колективизация на селото е влязло в задънена улица.“

Отзив на английския буржоазен вестник „Файнаншъл Таймс“⁴² от ноември 1932 г.:

„Сталин и неговата партия в резултат на тяхната политика се намират пред краха на системата на петгодишния план и пред провалянето на всички задачи, които той трябваше да осъществи“.

Отзив на италианското списание „Политика“⁴³:

„Би било абсурд да се мисли, че четиригодишната работа на един 160-милионен народ, четиригодишното свръхчовешко икономическо и политическо напрежение на един толкова силен режим, какъвто е болшевишкият режим, не са създали нищо. Напротив, те са създали много... И при все това катастрофата е налице, тя е факт, очевиден за всички. В това са се убедили приятели и врагове, болшевики и антиболшевики, опозиционери отдясно и отляво.“

Накрай, отзивът на американското буржоазно списание „Кърънт Истори“⁴⁴:

„Прегледът на сегашното положение на работите в Русия следователно довежда до заключението, че петгодишната програма се е провалила както по отношение на обявените цели, така и още по-основателно по отношение на нейните основни социални принципи“.

Такива са отзивите на една част от буржоазния печат.

Едва ли заслужава да се критикуват авторите на тия отзиви. Аз мисля, че не заслужава. Не заслужава, защото тия „твърдоглави“ хора принадлежат към оная порода изкопаеми от средновековния период, за които фактите нямат значение и които, както и да се осъществява петгодишният план у нас, все своето ще твърдят.

Да минем към отзивите на други органи на печата, които идват от същия тоя буржоазен лагер.

Ето отзива на известния френски буржоазен вестник „Тан“⁴⁵ от януари 1932 г.:

„СССР спечели първия тур, индустриализирайки се без помощта на чуждестранния капитал“.

Отзив на същия „Тан“ от лятото на 1932 г.:

„Комунизмът с гигантски темпове завършва реконструкцията, докато капиталистическият строй позволява да се движим само с бавни крачки... Във Франция, където поземлената собственост е разпокъсана до безконечност между отделните собственици, не е

възможно да се механизира селското стопанство ; а Съветите, индустриализирайки селското стопанство, съумяха да разрешат проблемата . . . В състезанието с нас болшевиките излязоха победители.“

Отзив на английското буржоазно списание „Раунд Тейбл“⁴⁶ :

„Постиженията на петгодишния план представляват изумително явление. Тракторните заводи в Харков и Сталинград, автомобилният завод АМО в Москва, автомобилният завод в Нижни-Новгород, Днепровската хидроелектрическа станция, грандиозните стоманолейрни заводи в Магнитогорск и Кузнецк, цялата мрежа от машиностроителни и химически заводи в Урал, който се превръща в съветски Рур — всички тия и други индустриални постижения в цялата страна свидетелствуват, че каквито и да са трудностите, съветската индустрия, като добре поливано растение, расте и крепне . . . Петгодишният план тури основите на бъдещото развитие и извънредно много засили мощта на СССР.“

Отзив на английския буржоазен вестник „Файнانشъл Таймс“:

„Успехите, постигнати в машиностроителната индустрия, не подлежат на никакво съмнение. Възхваляването на тия успехи в печата и в речите съвсем не е необосновано. Не трябва да се забравя, че по-рано Русия произвеждаше само най-прости машини и оръдия. Наистина, и сега абсолютните цифри за вноса на машини и инструменти се увеличават ; но пропорционалната част на внасяните машини, в сравнение с произвежданите в самия СССР, непрекъснато се намалява. Сега СССР произвежда всички съоръжения, необходими за неговата металургическа и електрическа индустрия. Той съумя да създаде своя собствена автомобилна индустрия. Той създаде производство на оръдия и инструменти, което обхваща цялата гама от най-малките инструменти с голяма точност до най-тежките преси. А що се отнася до земеделските машини, СССР вече не зависи от вноса от чужбина. Същевременно Съветското правителство взема мерки изоставането в производството на каменни въглища и желязо да не пречи за изпълнението на петилетката за четири години. Не подлежи на съмнение, че новопостроените огромни заводи гарантират значително увеличение на производството на тежката индустрия.“

Отзив на австрийския буржоазен вестник „Нойе Фрайе Пресе“⁴⁷ от началото на 1932 г.:

„Можем да проклинаме болшевизма, но трябва да го познаваме. *Петилетката* — това е новият колос, който трябва да се взема под внимание и във всеки случай да се има предвид от стопанско гледище.“

Отзив на английския капиталист Джибсон Джарви, председател на банката „Юнайтед доминион“, от октомври 1932 г.:

„Аз искам да обясня, че не съм комунист и не съм болшевик, аз съм безусловен капиталист и индивидуалист... Русия напредва, докато твърде много наши заводи бездействуват и приблизително 3 милиона наши сънародници отчаяно търсят работа. Осмиваха петилетката и предсказваха нейното проваляне. Но вие можете да считате за несъмнено, че в условията на петгодишния план е направено повече отколкото се е проектирало... Във всички индустриални градове, които посетих, възникват нови райони, построени по определен план, с широки улици, украсени с дървета и градини, с къщи от най-модерен тип, с училища, болници, работнически клубове и неизбежните детски ясли и детски домове, където се грижат за децата на работещите майки... Не се опитвайте да подценявате руските планове и не правете грешка, надявайки се, че Съветското правителство може да се провали... Днешна Русия е страна с душа и идеал. Русия е страна с изумителна активност. Аз вярвам, че стремежите на Русия са здрави... Може би най-важното е това, че всички младежи и работници в Русия имат нещо, което за съжаление липсва днес в капиталистическите страни, а именно — надежда.“

Отзив на американското буржоазно списание „Нейшън“⁴⁸ от ноември 1932 г.:

„Четири години на петгодишния план донесоха със себе си наистина *забележителни постижения*. Съветският съюз работи с интензивността на военно време над творческата задача — построяване основите на новия живот. *Лицето на страната се изменя буквално до неузнаваемост*... Това е вярно за Москва с нейните стотици новоасфалтирани улици и градини, нови здания, нови предградия и кордон от нови фабрики в покрайнините. Това е вярно и за относително по-малките градове. Нови градове са възникнали в степите и пустините, не какви да е няколко града, а най-малко 50 града с население от по 50 до 250 хиляди души. Всички те са възникнали през последните четири години, всеки от тях е център на ново предприятие или на редица предприятия, построени за разработване на естествените ресурси. Стотици нови районни електростанции и цял ред гиганти като Днепрострой постепенно осъществяват формулата на Ленин: „Социализмът е Съветска власт плюс електрификация“... Съветският съюз е организирал масово производство на безкрайно много предмети, каквито Русия по-рано никога не е произвеждала: трактори, комбайни, висококачествени сортове стомана, синтетичен каучук, съчмени лагери, мощни дизели, турбини с 50 хил. квт., телефонни съоръжения, електрически машини за минната индустрия, аероплани, автомобили, велосипеди и неколкостотин типове нови машини... За пръв път в историята Русия добива алуминий, магнезит, апатити, йод, поташ и много други ценни продукти. *Пътеводни точки по светските разчини вече не са кръстовете и църковните кубета, а елеваторите за зърнени храни и силозните кули*. Колхозите строят къщи, обори, свинарници. Електричеството прониква в село, радиото и вестниците са го завладели. Работниците се учат да работят на най-нови машини. Селските младежи произвеждат и обслужват земеделски

машини, които са по-многобройни и по-сложни от всичко, което някога е виждала Америка. Русия започва „да мисли с машини“. Русия бързо преминава от века на дървото към века на желязото, стоманата, бетона и моторите.“

Отзив на „лево“-реформисткото английско списание „Форуард“⁴⁹ от септември 1932 г.:

„Бие в очи огромната работа която се върши в СССР. Нови заводи, нови училища, нови кина, нови клубове, нови грамадни къщи — навсякъде нови постройките. Много от тях са вече свършени, други още са заобиколени със скели. Трудно е да се разкаже на английския читател какво е направено през последните две години и какво се прави по-нататък. Човек трябва да види всичко това, за да повярва. Нашите собствени постижения, осъществени от нас през време на войната, са само дреболия в сравнение с онова, което се прави в СССР. Американците признават, че даже в периода на най-стремителната строителна треска в западните щати там не е имало нищо подобно на сегашната трескава творческа дейност в СССР. През последните две години в СССР са станали толкова много изменения, че се отказваш по-нататък да си представяш какво ще бъде в тая страна след 10 години... Изхвърлете от главите си страшните фантастични истории, разказвани от английските вестници, които тъй упорито и тъй нелепо лъжат относно СССР. Изхвърлете също от главите си всичката оная половинчата истина и впечатленията, основани на неразбиране, разпространявани от дилетантуващи интелегенти, които гледат покровителствено на СССР през очилата на средната класа, но които нямат ни най-малка представа за онова, което става там... СССР строи ново общество върху здрави основи. За да се осъществи тая цел, трябва да се рискува, трябва да се работи с ентузиазъм, с такава енергия, каквато светът досега не е познавал, трябва да се преодоляват огромни трудности, неизбежни при стремежа да се построи социализмът в една обширна страна, изолирана от останалия свят. Но след като посетих тая страна втори път за две години, аз получих впечатлението, че тя върви по пътя на трайния прогрес планира. твори и строи и всичко това в такъв мащаб, който е ярко предизвикателство към враждебния капиталистически свят.“

Такова е разногласието и разцеплението в буржоазните кръгове, едни от които са за унищожението на СССР с неговия уж провалил се петгодишен план, а други, изглежда, са за търговско сътрудничество със СССР, разчитайки очевидно, че от успехите на петгодишния план ще могат да извлекат известна полза за себе си.

Иначе стои въпросът за отношението на работническата класа в капиталистическите страни към въпроса

за петилетката, към въпроса за успехите на социалистическото строителство в СССР. Тук бихме могли да се ограничим с цитиране отзива на една от многобройните работнически делегации, които всяка година пристигат в СССР, например на белгийската работническа делегация. Този отзив е типичен за всички работнически делегации без изключение, независимо от това, дали става дума за английски или френски, за германски или американски, или за делегации от други страни. Ето този отзив:

„Ние сме възхитени от грамадното строителство, което наблюдавахме през време на нашето пътуване. В Москва, както и в Макеевка, Горловка, Харков и Ленинград, ние можахме да констатираме с какъв ентузиазъм работят там. Всички машини са най-нова конструкция. В заводите — чистота, много въздух и светлина. Ние видяхме как на работниците в СССР се дава медицинска и санитарна помощ. Работническите жилища са построени близо до заводите. В работническите градчета са организирани училища и ясли; децата са заобиколени с най-старателни грижи. Ние можахме да видим разликата между старите и новопостроените заводи, между старите и новите жилища. Всичко, което видяхме, ни даде ясна представа за грамадната сила на трудещите се, които строят ново общество под ръководството на комунистическата партия. В СССР ние наблюдавахме голям културен подем, докато в другите страни във всички области цари упадък, цари безработица. Ние можахме да видим какви страшни трудности срещат съветските трудещи се по своя път. В толкова по-голяма степен ние разбираме гордостта, с която те ни показват своите победи. Ние сме убедени, че те ще преодолеят всички препятствия.“

Ето ви международното значение на петилетката. Достатъчно бе да проведем строителна работа в течение на някакви си 2—3 години, достатъчно бе да покажем първите успехи на петилетката, за да се разцепи целият свят на два лагера — лагер на хората, които неуморно лаят против нас, и лагер на хората, които са поразени от успехите на петилетката, да не говорим дори, че съществува и се засилва нашият собствен лагер в целия свят — лагерът на работническата класа в капиталистическите страни, който се радва на успехите на работническата класа на СССР и е готов да ѝ окаже подкрепа за страх на буржоазията от целия свят.

Какво значи това ?

Това значи, че международното значение на петилетката, международното значение на нейните успехи и завоевания не подлежи на съмнение.

Това значи, че капиталистическите страни са бременни с пролетарска революция, и именно защото те са бременни с пролетарска революция, буржоазията би искала да почерпи от неуспехите на петилетката нов аргумент против революцията, докато пролетариатът, напротив, се старае да почерпи и действително черпи от успехите на петилетката нов аргумент в полза на революцията, против буржоазията от целия свят.

Успехите на петилетката мобилизират революционните сили на работническата класа във всички страни против капитализма — такъв е неоспоримият факт.

Не може да има съмнение, че международното революционно значение на петилетката действително е неизмеримо.

С толкова по-голямо внимание ние трябва да се отнесем към въпроса за петилетката, за съдържанието на петилетката, за основните задачи на петилетката.

Толкова по-старателно трябва да проанализираме резултатите от петилетката, резултатите от изпълнението и осъществяването на петгодишния план.

II

Основната задача на петгодишния план и пътят за нейното осъществяване

Да преминем към въпроса за петгодишния план по същество.

Какво представлява петгодишният план ?

Каква беше основната задача на петгодишния план ?

Основната задача на петилетката беше да се преведе нашата страна с нейната изостанала, често средновековна техника върху релсите на новата, съвременна техника.

Основната задача на петилетката беше да се превърне СССР от аграрна и немощна страна, зависима от капризите на капиталистическите страни, в индустриална

и могъща страна, напълно самостоятелна и независима от капризите на световния капитализъм.

Основната задача на петилетката беше едновременно с превръщането на СССР в индустриална страна да се изтласкат окончателно капиталистическите елементи, да се разшири фронтът на социалистическите стопански форми и да се създаде икономическата база за унищожаването на класите в СССР, за построяването на социалистическото общество.

Основната задача на петилетката беше да се създаде в нашата страна такава индустрия, която да е способна да превъоръжи и реорганизира — на базата на социализма — не само индустрията изобщо, но и транспорта, и селското стопанство.

Основната задача на петилетката беше да се преведе дребното и разпокъсано селско стопанство върху релсите на едрото колективно стопанство и с това да се осигури икономическата база на социализма в селото и да се ликвидира по такъв начин възможността за възстановяване на капитализма в СССР.

Най-сетне, задачата на петгодишния план беше да се създадат в страната всички необходими технически и икономически предпоставки за максималното повишаване на отбранителната способност на страната, което дава възможност да се организира решителен отпор срещу всевъзможните опити за военна интервенция отвън, срещу всевъзможните опити за военно нападение отвън.

От какво се диктуваше тази основна задача на петилетката, с какво се обосноваваше тя?

Тя се диктуваше от необходимостта да се ликвидира техническо-икономическата изостаналост на Съветския съюз, която го обричаше на незавидно съществуване, от необходимостта да се създадат в страната такива предпоставки, които да й дадат възможност не само да настигне, но с течение на времето и да надмине в техническо-икономическо отношение напредналите капиталистически страни.

Тя се диктуваше от съображението, че Съветската власт не може да се държи дълго на базата на една изостанала индустрия, че само съвременната едра инду-

стрия, която не само не отстъпва, но с време е способна да надмине индустрията на капиталистическите страни — може да служи като действителен и надежден фундамент на Съветската власт.

Тя се диктуваше от съображението, че Съветската власт не може дълго да почива върху две противоположни основи, върху едрата социалистическа индустрия, която *унищожжава* капиталистическите елементи, и върху дребното еднолично селско стопанство, което *поражда* капиталистически елементи.

Тя се диктуваше от съображението, че докато селското стопанство не е поставено на базата на едрото производство, докато дребните селски стопанства не са обединени в едри колективни стопанства — опасността от възстановяване на капитализма в СССР е най-реалната опасност от всички възможни опасности.

Ленин казваше :

„В резултат на революцията Русия за няколко месеца достигна по своя *политически* строй напредналите страни.

Но това е недостатъчно. Войната е неумолима, с безпощадна острота тя поставя въпроса: или да загинем, или да настигнем и надминем напредналите страни *и икономически*... Да загинем или с пълна пара да се устремим напред. Така е поставен въпросът от историята“ (виж т. XXI, стр. 191⁵⁰).

Ленин казваше :

„Докато живеем в страна с дребно селско стопанство, за капитализма в Русия има по-здрава икономическа база отколкото за комунизма. Това трябва да се запомни. Всеки, който е наблюдавал внимателно живота в село, в сравнение с живота в града, знае, че ние не сме изтръгнали корените на капитализма, не сме подкопали фундамента, основата на вътрешния враг. Последният се крепи върху дребното стопанство, а за да се подкопае то, има едно средство — да се постави стопанството на страната, включително и земеделието, върху нова техническа база, върху техническата база на съвременното едро производство... Само тогава, когато страната бъде електрифицирана, когато индустрията, селското стопанство и транспортът бъдат поставени върху техническата база на съвременната едра индустрия — само тогава ние ще победим окончателно“ (виж т. XXVI, стр. 46—47⁵¹).

Тия положения именно легнаха в основата на ония съображения на партията, които доведоха до изработва-

нето на петгодишния план, които доведоха до определяне основната задача на петгодишния план.

Така стои въпросът с основната задача на петилетката.

Но осъществяването на такъв грандиозен план не може да се започва безразборно, с каквото попадне. За да се осъществи такъв план, трябва преди всичко да се намери основното звено на плана, защото само след намирането на основното звено и залавянето за него може да се извлекат всички останали звена на плана.

Кое бе основното звено на петгодишния план?

Основно звено на петгодишния план беше тежката индустрия с нейната сърцевина — машиностроенето. Защото само тежката индустрия може да преустрои и постави на крака и цялата индустрия, и транспорта, и селското стопанство. С нея именно трябваше да се започне осъществяването на петилетката. Следователно, възстановяването на тежката индустрия трябваше да се постави в основата на осъществяването на петгодишния план.

Ние имаме указанията на Ленин и по този въпрос:

„Спасението за Русия не е само в добрата реколта на селското стопанство — това е още недостатъчно — и не само в доброто състояние на леката индустрия, която доставя на селяните предмети за потребление — това също е още недостатъчно, — на нас е необходима също така *тежка* индустрия... Без спасяването на тежката индустрия, без нейното възстановяване ние няма да можем да построим никаква индустрия, а без нея изобщо ще загинем като самостоятелна страна... Тежката индустрия се нуждае от държавни субсидии. Ако не ги намерим, ние, като цивилизована държава — аз дори не казвам като социалистическа, — сме загинали“ (виж т. XXVII, стр. 349⁵²).

Но възстановяването и развитието на тежката индустрия, особено в такава изостанала и небогата страна, каквато беше нашата страна в началото на петилетката, е най-трудната работа, защото тежката индустрия изисква, както е известно, грамадни финансови разходи и наличността на известен минимум от опитни технически сили, без което, изобщо казано, е невъзможно възстановяването на тежката индустрия. Знаеше ли това партията и даваше ли си тя сметка за това? Да, знаеше го.

И не само го знаеше, но го заявяваше на всеуслишание. Партията знаеше по какъв начин беше построена тежката индустрия в Англия, Германия и Америка. Тя знаеше, че тежката индустрия в тия страни беше построена или с помощта на големи заеми, или чрез ограбването на други страни, или пък и по единия, и по другия път едновременно. Партията знаеше, че тия пътища са затворени за нашата страна. На какво разчиташе тя тогава? Тя разчиташе на собствените сили на нашата страна. Тя разчиташе, че при Съветската власт и опирайки се върху национализацията на земята, индустрията, транспорта, банките и търговията, ние можем да провеждаме най-строг режим на икономии, за да натрупаме достатъчно средства, необходими за възстановяването и развитието на тежката индустрия. Партията открито казваше, че тази работа ще изисква сериозни жертви и че ние трябва да дадем тия жертви открито и съзнателно, ако искаме да постигнем целта. Партията разчиташе да осъществи това дело с вътрешните сили на нашата страна без заробващи кредити и заеми отвън.

Ето какво казваше Ленин по този въпрос :

„Ние трябва да се постараям да построим държава, в която работниците да запазят своето ръководство над селяните, доверието на селяните към себе си и с най-голяма икономия да изгонят от своите обществени отношения всякакви следи от каквито и да било излишества.

Ние трябва да сведем нашия държавен апарат до максимална икономия. Ние трябва да премахнем от него всички следи от излишества, останали тъй много в него от царска Русия, от нейния бюрократическо-капиталистически апарат.

Няма ли да бъде това царство на селска ограниченост ?

Не. Ако запазим ръководството на работническата класа над селячеството, ние ще получим възможност с цената на най-голяма и най-голяма икономия в стопанството на нашата държава да успеем да запазим и най-малкото спестяване за развитието на нашата едра машинна индустрия, за развитието на електрификацията, хидроторфа, за довършването на Волховстрой и пр.

В това и само в това ще бъде нашата надежда. Само тогава ние ще бъдем в състояние да се прехвърлим, изразявайки се фигуративно, от единия кон върху другия, именно от селския, мужишкия, измършавелия кон, от коня на икономите, които изисква една разорена селска страна, върху коня, който пролетариатът търси и не може да не търси за себе си, върху коня на едрата машинна индустрия, на електрификацията, на Волховстрой и т. н.“ (виж т. XXVII, стр. 417³³).

Да се прехвърлим от измършавелия мъжишки кон върху коня на едрата машинна индустрия — ето каква цел преследваше партията с изработването на петгодишния план и борейки се за неговото осъществяване.

Да въведем най-строг режим на икономии и да натрупваме средствата, необходими за финансиране индустриализацията на нашата страна — ето по кой път трябваше да тръгнем, за да успеем да създадем тежка индустрия и да осъществим петгодишния план.

Смела задача? Труден път? Но нашата партия затова се и нарича ленинска партия, защото няма право да се бои от трудностите.

Нещо повече. Увереността на партията в осъществимостта на петилетката и вярата в силите на работническата класа бяха тъй силни, че партията счете за възможно да си постави задачата да осъществи това трудно дело не за пет години, както изискваше петгодишният план, а за четири години, по-точно — за четири години и три месеца, ако се прибави особеното тримесечие.

На тая основа именно се роди знаменитият лозунг: „Петилетката за четири години“.

И какво?

Впоследствие фактите показаха, че партията е била права.

Фактите показаха, че без тая смелост и вяра в силите на работническата класа партията не би могла да одържи победата, с която ние сега с право се гордеем.

III

Резултатите от петилетката за четири години в областта на индустрията

Да преминем сега към въпроса за резултатите от осъществяването на петгодишния план.

Какви са резултатите от петилетката за четири години в областта на *индустрията*?

Одържахме ли ние победа в тая област?

Да, одържахме. И не само одържахме, но направихме повече, отколкото сами очаквахме, отколкото мо-

жеха да очакват най-запалените глави в нашата партия. Това не отричат сега даже враговете. Толкова по-малко могат да го отричат нашите приятели.

Ние няхмахме черна металургия, основата на индустриализацията на страната. Сега ние имаме такава.

Ние няхмахме тракторна индустрия. Сега ние имаме такава.

Ние няхмахме автомобилна индустрия. Сега ние имаме такава.

Ние няхмахме машиностроене. Сега ние имаме такава.

Ние няхмахме сериозна и съвременна химическа индустрия. Сега ние имаме такава.

Ние няхмахме истинска и сериозна индустрия за произвеждане на съвременни земеделски машини. Сега ние имаме такава.

Ние няхмахме авиационна индустрия. Сега ние имаме такава.

По производството на електрическа енергия ние бяхме на най-последно място. Сега ние се издигнахме на едно от първите места.

По производството на петролни продукти и добива на каменни въглища ние бяхме на последно място. Сега ние се издигнахме на едно от първите места.

Ние имахме само една единствена каменовъглено-металургическа база — в Украйна, с която мъчно се справяхме. Ние не само издигнахме тая база, но създадохме и нова каменовъглено-металургическа база — на Изток, която е гордост на нашата страна.

Ние имахме само една единствена база на текстилната индустрия — в Северния край на нашата страна. В резултат на нашите усилия ние в най-близко време ще имаме две нови бази на текстилната индустрия — в Средна Азия и в Западен Сибир.

Ние не само създадохме тия нови грамадни отрасли на индустрията, но ги създадохме в такъв мащаб и в такива размери, пред които бледнеят мащабите и размерите на европейската индустрия.

А като последица от всичко това капиталистическите елементи са окончателно и безвъзвратно изтла-

скани от индустрията и социалистическата индустрия стана единствената форма на индустрията в СССР.

А като последица от всичко това нашата страна от аграрна стана индустриална, защото относителното тегло на индустриалното производство по отношение на земеделското се увеличи от 48⁰/₀ в началото на петилетката (1928 г.) на 70⁰/₀ в края на четвъртата година на петилетката (1932 г.).

А като последица от всичко това в края на четвъртата година на петилетката ние успяхме да изпълним програмата на общото индустриално производство, предвидена за пет години, 93⁷/₀, като увеличихме обема на индустриалното производство повече от *три пъти* в сравнение с довоенното равнище и повече от *два пъти* в сравнение с равнището от 1928 г. А що се отнася до програмата на производството за тежката индустрия, ние изпълнихме петгодишния план 108⁰/₀.

Наистина, ние не доизпълнихме с 6⁰/₀ общата програма на петилетката. Но това се обяснява с обстоятелството, че поради отказа на съседните страни да подпишат с нас договори за ненападение и поради усложненията в Далечния изток⁵⁴ ние трябваше с цел да засилим отбраната, да преустроим набързо редица заводи за произвеждане на съвременни оръжия за отбрана. А това преустройство поради необходимостта от известен подготвителен период доведе до това, че тия заводи трябваше да прекратят производството си в продължение на четири месеца, което не можеше да не се отрази върху изпълнението на общата програма на производството по петгодишния план за 1932 г. Тази операция доведе до това, че ние запълнихме изцяло и напълно празнотите в подготвеността на страната за отбрана. Но тя не можеше да не се отрази отрицателно върху изпълнението на програмата на производството по петгодишния план. Не може да има никакво съмнение, че без това странично обстоятелство ние не само бихме изпълнили, но сигурно бихме преизпълнили общопроизводствената цифрова част на петгодишния план.

Най-после, като последица от всичко това Съветският съюз се превърна от слаба и неподготвена за от-

брана страна в могъща страна, що се отнася до нейната отбранителна способност, в страна, готова за всякакви случайности, в страна, способна да произвежда в масов мащаб всички съвременни оръжия за отбрана и да снабди с тях своята армия в случай на нападение отвън.

Такива са в общи черти резултатите от петилетката за четири години в областта на индустрията.

Сега съдете сами колко струва след всичко това брътвежът на буржоазния печат за „провалянето“ на петилетката в областта на индустрията.

А как стои работата в *капиталистическите* страни, които преживяват сега жестока криза по отношение увеличението на тяхното индустриално производство?

Ето известните на всички официални данни.

Докато обемът на индустриалното производство в СССР към края на 1932 г. *се е увеличил* в сравнение с *довоенното* равнище на 334⁰/₀, обемът на индустриалното производство в САЩ *се е намалил* през същия период на 84⁰/₀ от довоенното равнище, в Англия — на 75⁰/₀, в Германия — на 62⁰/₀.

Докато обемът на индустриалното производство в СССР към края на 1932 г. *се е увеличил* в сравнение с *равнището на 1928 г.* на 219⁰/₀, обемът на индустриалното производство в САЩ *се е намалил* през същия период на 56⁰/₀, в Англия — на 80⁰/₀, в Германия — на 55⁰/₀, в Полша — на 54⁰/₀.

Какво друго показват тия данни, ако не това, че капиталистическата индустриална система не издържã изпита в състезанието със съветската система, че съветската индустриална система има всички предимства пред капиталистическата система.

Казват ни, че всичко това е добре, построени са много нови заводи, турени са основите на индустриализацията. Но много по-добре щяло да бъде да се откажем от политиката на индустриализация, от политиката на разширяване производството на средства за производство или поне да оставим тая работа на заден план, за да можем да произвеждаме повече басми, обуща, дрехи и други предмети за широко потребление.

Предмети за широко потребление действително са произведени по-малко, отколкото е нужно, и това създава известни затруднения. Но в такъв случай трябва да знаем и трябва да си дадем сметка къде би ни завела подобна политика на изместване на заден план задачите на индустриализацията. Разбира се, от един милиард и половина рубли валута, изразходвани през този период за съоръжаване на нашата тежка индустрия, ние бихме могли да отделим половината за внос на памук, кожи, вълна, каучук и т. н. Ние бихме имали тогава повече басми, обуца, дрехи. Но тогава ние не бихме имали нито тракторна, нито автомобилна индустрия, не бихме имали що-годе сериозна черна металургия, не бихме имали метал за произвеждане на машини — и ние бихме били без оръжие пред лицето на въоръженото с нова техника капиталистическо обкръжение.

В такъв случай ние бихме се лишили от възможността да снабдяваме селското стопанство с трактори и земеделски машини — следователно бихме останали без хляб.

Ние бихме се лишили от възможността да одържим победа над капиталистическите елементи в страната — следователно неимоверно бихме увеличили шансовете за реставрация на капитализма.

В такъв случай ние не бихме разполагали с всички ония съвременни средства за отбрана, без които е невъзможна държавната независимост на страната, без които страната се превръща в обект на военни операции на външните врагове. Нашето положение в такъв случай би било повече или по-малко аналогично на положението на сегашен Китай, който няма своя тежка индустрия, няма своя военна индустрия и когото кълве сега всеки, който си иска.

С една дума, ние бихме имали в такъв случай военна интервенция, бихме имали не пактове за ненападение, а война, опасна и смъртоносна, кървава и неравна война, защото в тая война ние бихме били почти без оръжие пред враговете, които разполагат с всички съвременни средства за нападение.

Ето каква е работата, другари.

Ясно е, че една държавна власт, която уважава себе си, една партия, която уважава себе си, не можеше да застане на такова гибелно становище.

И именно защото партията отхвърли това антиреволюционно становище — именно затова тя одържа решителна победа при изпълнението на петгодишния план в областта на индустрията.

Като осъществяваше петилетката и организираше победата в областта на индустриалното строителство, партията провеждаше политика на най-ускорени темпове на индустриално развитие. Партията сякаш потикваше страната, ускорявайки нейния бяг напред.

Правилно ли постъпваше партията, като провеждаше политика на най-ускорени темпове ?

Да, безусловно правилно.

Не може да не се потиква една страна, която е изостанала със сто години и която поради своята изостаналост е заплашена от смъртна опасност. Само по такъв начин можеше да се даде на страната възможност набързо да се превъоръжи на базата на новата техника и да излезе най-сетне на широк път.

После, ние не можем да знаем кой ден империалистите ще нападнат СССР и ще прекъснат нашето строителство, а че те можеха да нападнат всеки момент, използвайки техническата и икономическата слабост на нашата страна — в това не можеше да има съмнение. Затова партията беше принудена да потиква страната, за да не пропусне времето, да използва напълно временната почивка и да успее да създаде в СССР основите на индустриализацията, които са базата на неговото могъщество. Партията нямаше възможност да чака и маневрира и тя трябваше да провежда политика на най-ускорени темпове.

Най-сетне, партията трябваше в колкото се може по-кратък срок да ликвидира слабостта на страната в областта на отбраната. Условието на момента, увеличаването на въоръженията в капиталистическите страни, провалянето на идеята за разоръжаване, ненавистта на международната буржоазия към СССР, всичко това тласкаше партията да форсира укрепването на отбранител-

ната способност на страната, основа на нейната независимост.

Но имаше ли партията реална възможност да осъществява политика на най-ускорени темпове? Да, имаше. Тя имаше тая възможност не само поради това, че тя успя навреме да раздвижи страната в духа на бързото напредване, но преди всичко поради това, че при широкото ново строителство тя можеше да се опре върху старите или обновените заводи и фабрики, които бяха вече усвоени от работниците и инженерно-техническия персонал и които поради това даваха възможност за най-ускорени темпове на развитие.

Ето върху каква основа израснаха у нас в периода на първата петилетка бързият подем на новото строителство, патосът на широкото строителство, героите и ударниците на новото строителство, практиката на бурни темпове на развитие.

Може ли да се каже, че през втората петилетка ще трябва да провеждаме точно такава политика на най-ускорени темпове?

Не, това не може да се каже.

Първо, в резултат на успешното изпълнение на петилетката ние *вече осъществихме* в основни черти нейната главна задача — поставяне на индустрията, транспорта и селското стопанство на базата на новата съвременна техника. Има ли смисъл след това да се подкарва и потиква страната? Ясно е, че сега това не е необходимо.

Второ, в резултат на успешното изпълнение на петилетката ние *вече успяхме* да издигнем отбранителната способност на страната на нужната висота. Има ли смисъл след това да се подкарва и потиква страната? Ясно е, че сега това не е необходимо.

Най-сетне, в резултат на успешното изпълнение на петилетката ние успяхме да построим десетки и стотици нови големи заводи и комбинати, които имат нова сложна техника. Това значи, че в обема на индустриалното производство през втората петилетка главна роля ще играят вече не старите заводи, чиято техника вече е усвоена,

както беше в периода на първата петилетка, а новите заводи, чиято техника още не е усвоена и която трябва да се усвои. Но усвояването на новите предприятия и новата техника е много по-трудно отколкото използването на старите или обновените заводи и фабрики, чиято техника вече е усвоена. То изисква повече време, за да се повиши квалификацията на работниците и инженерно-техническия персонал и да се придобият нови навици за пълното използване на новата техника. Не е ли ясно след всичко това, че дори ако бихме искали, ние не бихме могли да провеждаме в периода на втората петилетка, особено през първите две-три години на втората петилетка, политика на най-ускорени темпове на развитие.

Ето защо аз мисля, че за втората петилетка ние ще трябва да вземем по-малко ускорени темпове на увеличение индустриалното производство. През първата петилетка годишното увеличение на индустриалното производство възлизаше средно на 22⁰/₁₀₀. Аз мисля, че за втората петилетка ще трябва да вземем минимум 13—14⁰/₁₀₀ годишно увеличение на индустриалното производство. За капиталистическите страни такъв темп на увеличение индустриалното производство е непостижим идеал. И не само такъв темп на увеличение индустриалното производство, но дори 5⁰/₁₀₀ средно годишно увеличение за тях сега е непостижим идеал. Но затова те са и капиталистически страни. Друго нещо е Съветската страна със съветската стопанска система. При нашата стопанска система ние имаме пълна възможност да постигнем и трябва да постигнем *минимум* 13—14⁰/₁₀₀ годишно увеличение на производството.

През първата петилетка ние успяхме да организираме ентузиазма, патоса на *новото строителство* и постигнахме решителни успехи. Това е твърде добре. Но сега това е недостатъчно. Сега ние трябва да допълним това дело с ентузиазма, с патоса на *усвояването* на новите заводи и новата техника, със сериозно повишаване производителността на труда, със сериозно намаляване на себестойността.

Това е сега главното.

Защото само на тази база ние ще можем, да речем, към втората половина на втората петилетка да развием нов мощен размах както в областта на строителството, така и в областта на увеличението на индустриалното производство.

Най-сетне, няколко думи за самите темпове на развитие и за процентите на годишното увеличение на производството. Нашите индустриални дейци малко се занимават с този въпрос. А това е твърде интересен въпрос. Какво представляват процентните увеличения на производството и какво всъщност се крие зад всеки процент увеличение? Да вземем например 1925 г., възстановителния период. Годишното увеличение на производството беше тогава 66⁰/₁₀₀. Общото производство на индустрията възлизаше на 7,700 милиона рубли. 66⁰/₁₀₀ увеличение в абсолютни цифри възлизаше тогава на 3 милиарда и нещо. Следователно, всеки процент увеличение се е равнявал тогава на 45 милиона рубли. Да вземем сега 1928 г. Тя даде 26⁰/₁₀₀ увеличение, т. е. почти три пъти по-малко в процентно отношение отколкото 1925 г. Общото производство на индустрията възлизаше тогава на 15,500 милиона рубли. Цялото увеличение за годината в абсолютни цифри възлизаше на 3,280 милиона рубли. Следователно, всеки процент увеличение се е равнявал тогава на 126 млн. рубли, т. е. на почти три пъти по-голяма сума отколкото в 1925 г., когато имахме 66⁰/₁₀₀ увеличение. Да вземем най-сетне 1931 г. Тя даде 22⁰/₁₀₀ увеличение, т. е. три пъти по-малко отколкото 1925 г. Общото производство на индустрията възлизаше тогава на 30,800 милиона рубли. Цялото увеличение в абсолютни цифри възлизаше на 5,600 милиона и нещо. Следователно, всеки процент увеличение се е равнявал на повече от 250 милиона рубли, т. е. шест пъти повече отколкото в 1925 г., когато имахме 66⁰/₁₀₀ увеличение, и два пъти повече отколкото в 1928 г., когато имахме увеличение над 26 процента.

Какво показва всичко това? Това показва, че при изследване темповете на увеличение на производството

не трябва да се ограничаваме само с разглеждане общата сума на процентите на увеличението, но трябва да знаем още какво се крие зад всеки процент увеличение и каква е общата сума на годишното увеличение на производството. Ние вземаме например за 1933 г. 16⁰/₁₀₀ увеличение, т. е. четири пъти по-малко отколкото в 1925 г. Но това още не значи, че увеличението на производството през тая година ще бъде четири пъти по-малко. Увеличението на производството през 1925 г. в абсолютни цифри възлизаше на 3 милиарда и нещо, а всеки процент се равняваше на 45 милиона рубли. Няма основания да се съмняваме, че увеличението на производството през 1933 г. в абсолютни цифри при норма 16⁰/₁₀₀ увеличение ще възлезе на не по-малко от 5 милиарда рубли, т. е. почти двойно повече отколкото в 1925 г., а всеки процент увеличение ще се равнява най-малко на 320—340 милиона рубли, т. е. ще съставлява най-малко седем пъти по-голяма сума отколкото всеки процент увеличение в 1925 г.

Ето каква е всъщност работата, другари, ако въпросът за темповете и процентите на увеличението се разглежда конкретно.

Така стои въпросът с резултатите от петилетката за четири години в областта на индустрията.

IV

Резултатите от петилетката за четири години в областта на селското стопанство

Да преминем към въпроса за резултатите от петилетката за четири години в областта на селското стопанство.

Петилетката в областта на селското стопанство е петилетка на колективизацията. От какво изхождаше партията, като провеждаше колективизация?

Партията изхождаше от това, че за затвърдяване диктатурата на пролетариата и за построяване на социалистическото общество освен индустриализацията е необходимо още да се мине от дребното индивидуално селско стопанство към едро колективно селско стопанство,

снабдено с трактори и съвременни земеделски машини, като единствено здрава основа на Съветската власт в селото.

Партията изхождаше от това, че без колективизацията е невъзможно да се изведе нашата страна на широкия път на изграждане икономическия фундамент на социализма, е невъзможно да се избави многомилionenното трудещо се селячество от мизерията и невежеството.

Ленин казваше, че

„С дребното стопанство не можем да се освободим от мизерията“ (виж. т. XXIV, стр. 540⁵⁵).

Ленин казваше, че

„Ако ние останем по старому с дребните стопанства, то макар и свободни граждани на свободна земя нас без друго ни заплашва неизбежна гибел“ (виж т. XX, стр. 417⁵⁶).

Ленин казваше, че

„Само с помощта на общия. артелния, кооперативния труд можем да излезем от задънената улица, в която ни е тласнала империалистическата война“ (виж т. XXIV, стр. 537⁵⁷).

Ленин казваше, че

„Трябва да минем към общо обработване в едри образцови стопанства; без това не можем да излезем от тази разруха, от това просто отчаяно положение, в което се намира Русия“ (виж т. XX, стр. 418⁵⁸).

Изхождайки от това, Ленин дойде до следния основен извод:

„Само ако успее на дело да покаже на селяните предимствата на общественото, колективното, кооперативното, артелното обработване на земята, само ако успее да помогне на селянина чрез кооперативното, артелното стопанство, само тогава работническата класа, която държи в ръцете си държавната власт, действително ще докаже на селянина своята правота, действително ще привлече на своя страна трайно и както трябва многомилionenната селска маса“ (виж т. XXIV, стр. 579⁵⁹).

От тия Ленинови положения изхождаше партията, когато провеждаше програмата за колективизиране на селското стопанство, програмата на петилетката в областта на селското стопанство.

Във връзка с това задачата на петилетката в областта на селското стопанство се състоеше в това, да се обединят разпокъсаните и дребни индивидуални селски стопанства, които са лишени от възможността да използват трактори и съвременни земеделски машини — в едри колективни стопанства, въоръжени с всички съвременни оръдия на високо развитото селско стопанство, а останалите свободни земи да се покрийт с образцови държавни стопанства, совхози.

Задачата на петилетката в областта на селското стопанство се състоеше в това, да се превърне СССР от дребноселска и изостанала страна в страна на едрото селско стопанство, организирано на базата на колективния труд и даващо най-голяма стокова продукция.

Какво постигна партията, провеждайки програмата на петилетката за четири години в областта на селското стопанство? Изпълни ли тя тая програма, или претърпя крах?

Партията постигна това, че в продължение на някакви си три години тя успя да организира над 200 хиляди колективни стопанства и около 5 хиляди зърнопроизводителни и животновъдни совхози, като разшири при това посевната площ за четири години с 21 милиона хектара.

Партията постигна това, че сега колхозите обединяват над 60 % от селските стопанства, като обхващат над 70 % от всичката селска земя, което означава, че петилетката е *преизпълнена три пъти*.

Партията постигна това, че вместо 500—600 милиона пуда зърнени храни, които се закупуваха в периода, когато преобладаваше индивидуалното селско стопанство, тя има сега възможност да закупува ежегодно 1,200—1,400 милиона пуда зърнени храни.

Партията постигна това, че кулачеството като класа е разгромено, макар и още недоунищожено, трудовите селяни са освободени от кулашката робия и експлоатация и Съветската власт в селото е поставена на здрава икономическа база, базата на колективното стопанство.

Партията постигна това, че от страна на дребното селско стопанство СССР е вече превърнат в страна на най-едрото селско стопанство в света.

Такива са, общо взето, резултатите от петилетката за четири години в областта на селското стопанство.

Съдете сега сами: какво струва след всичко това брътвежът на буржоазния печат за „крах“ на колективизацията, за „проваляне“ на петилетката в областта на селското стопанство.

А как стои въпросът със селското стопанство в *капиталистическите* страни, които преживяват сега жестака селскостопанска криза?

Ето известните на всички официални данни.

Намалена е посевната площ в главните страни, които произвеждат зърнени храни, с 8—10%. Намалена е посевната площ на памука в САЩ с 15%, на захарното цвекло в Германия и Чехословакия с 22—30%, на лена в Литва и Латвия с 25—30%.

По данни на американския департамент на земеделието стойността на общото производство на селското стопанство в САЩ *е спаднала* от 11 милиарда долара в 1929 г. на 5 милиарда в 1932 г. По отношение на зърнените храни стойността на общото производство пак там *е спаднала* от 1,288 милиона долара в 1929 г. на 391 милиона долара в 1932 г. По отношение на памука пак там има *намаление* от 1,389 милиона долара в 1929 г. на 397 милиона долара в 1932 г.

Не показват ли всички тези факти предимствата на съветската селскостопанска система над капиталистическата система? Не показват ли тия факти, че колхозите са по-жизнеспособна стопанска форма отколкото едноличните и капиталистическите стопанства?

Казват, че колхозите и совхозите не са напълно рентабилни, че те поглъщат маса средства, че няма никакъв смисъл да се държат такива предприятия, че би било поцелесъобразно те да бъдат разтурени, като се оставят само рентабилните между тях. Но така могат да говорят само хора, които нищо не разбират от въпросите на народното стопанство, от въпросите на икономиката. Повече от половината текстилни предприятия преди ня-

колко години бяха нерентабилни. Една част от нашите другари ни предлагаха тогава да закрием тези предприятия. Какво би станало с нас, ако бяхме ги послушали? Ние щяхме да извършим най-голямо престъпление към страната, към работническата класа, защото с това щяхме да разорим нашата развиваща се индустрия. А как постъпихме тогава? Ние почакахме година и нещо и успяхме да направим цялата текстилна индустрия рентабилна. А нашият автомобилен завод в град Горки? Нали и той засега е нерентабилен? Няма ли да заповядаме да го закрием? Или нашата черна металургия, която засега също е нерентабилна? Не трябва ли да я закрием, другари? Ако тъй се гледа на рентабилността, ние би трябвало да развиваме с пълна сила само някои индустриални отрасли, които дават най-голяма рента, например — сладкарската индустрия, мелничарската индустрия, парфюмерийната, трикотажната, индустрията за детски играчки и т. н. Аз, разбира се, не съм против развитието на тези индустриални отрасли. Напротив, те трябва да бъдат развити, защото те също са нужни на населението. Но, първо, те не могат да бъдат развити без машините и горивото, които им дава тежката индустрия. Второ, върху тях не може да се базира индустриализацията. Ето каква е работата, другари.

На рентабилността не трябва да се гледа търгашески, от гледището на дадената минута. Рентабилността трябва да се оценява от гледището на общонародното стопанство с оглед на няколко години. Само такова гледище може да се нарече действително ленинско, действително марксистко. И това гледище е задължително не само по отношение на индустрията, но в още по-голяма степен — по отношение на колхозите и совхозите. Помислете само: за някакви си три години ние създадохме над 200 хиляди колхоза и около 5 хиляди совхоза, т. е. създадохме съвършено нови едри предприятия, които имат същото значение за селското стопанство, както големите заводи и фабрики за индустрията. Посочете една страна, която е успяла в продължение на три години да създаде не 205 хиляди нови едри предприятия, а поне 25 хиляди такива предприятия.

Вие няма да посочите, защото няма и не е имало такава страна. А ние създадохме 205 хиляди нови предприятия в селското стопанство. И ето че се намериха на света хора, които искат тия предприятия да станат веднага рентабилни, а ако не станат веднага рентабилни, да се разрушат и разтурят. Не е ли ясно, че лаврите на Херострат не дават покой на тия повече от странни хора?

Като говоря за нерентабилността на колхозите и совхозите, аз съвсем не искам да кажа, че те всички са нерентабилни. Нищо подобно! На всички е известно, че и сега има цял ред високо рентабилни колхози и совхози. Ние имаме хиляди колхози и десетки совхози напълно рентабилни и сега. Тия колхози и совхози са гордост на нашата партия, гордост на Съветската власт. Колхозите и совхозите, разбира се, не всякъде са еднакви. Сред колхозите и совхозите има стари, нови и съвсем млади. Това са още слаби, не напълно оформили се стопански организми. В своето организационно изграждане те преживяват приблизително същия период, който нашите заводи и фабрики преживяваха през 1920—1921 г. Ясно е, че в мнозинството си те не могат да бъдат още рентабилни. Но че те ще станат рентабилни в продължение на 2—3 години, така както станаха рентабилни нашите фабрики и заводи след 1921 г. — в това не може да има никакво съмнение. Да им се откаже помощ и подкрепа на основание на това, че не всички те са рентабилни в настоящия момент — значи да се извърши най-голямо престъпление към работническата класа и селячеството. Само народни врагове и контрареволуционери могат да поставят въпроса, че колхозите и совхозите не са нужни.

Осъществявайки петилетката в областта на селското стопанство, партията провеждаше колективизацията с ускорени темпове. Правилно ли постъпваше партията, като провеждаше политика на ускорени темпове на колективизация? Да, безусловно правилно, макар че тук работата не мина без известни увлечения. Провеждайки политиката на ликвидиране кулачеството като класа и изкоренявайки кулашките гнезда, партията не можеше

да се спре насред път — тя трябваше да доведе това дело докрай.

Това, първо.

Второ, разполагайки с тракторни и земеделски машини, от една страна, и използвайки липсата на частна собственост върху земята (национализацията на земята!), от друга страна, партията имаше всички възможности да форсира колективизацията на селското стопанство. И тя действително постигна в тая област грамаден успех, защото преизпълни три пъти програмата на петилетката по колективизацията.

Значи ли това, че ние трябва да провеждаме политика на форсирани темпове на колективизация и в периода на втората петилетка? Не, не значи. Работата е там, че ние *вече завършихме* в основни черти колективизацията на главните райони на СССР. Следователно, в тая област ние извършихме повече, отколкото можеше да се очаква. И не само завършихме в основни черти колективизацията. Ние постигнахме това, че в съзнанието на грамадното мнозинство на селячеството колхозите станаха най-приемливата стопанска форма. Това е грамадно завоевание, другари. Има ли смисъл след това да се увеличаваме в бързи темпове на колективизация? Ясно е, че няма смисъл.

Сега въпросът не е вече за ускорените темпове на колективизация, а още по-малко за това — дали да съществуват или да не съществуват колхозите; тоя въпрос е вече решен положително. Колхозите са затвърдени и пътят към старото, едноличното стопанство е затворен окончателно. Сега задачата е да се укрепят колхозите *организационно*, да се изгонят от тях вредителските елементи, да се подберат истински, проверени болшевишки кадри за колхозите и да се направят колхозите действително болшевишки.

Това е сега главното.

Тъй стои работата с петилетката за четири години в областта на селското стопанство.

V

Резултатите от петилетката за четири години в областта на подобряване материалното положение на работниците и селяните

Аз говорих по-горе за успехите в областта на индустрията и селското стопанство, за подема на индустрията и селското стопанство в СССР. Какви резултати се получиха от тия успехи от гледна точка на подобряване материалното положение на работниците и селяните? В какво се състоят главните резултати от нашите успехи в областта на индустрията и селското стопанство от гледна точка на коренното подобряване материалното положение на трудещите се?

Те се състоят, първо, в *премахването на безработицата* и ликвидирането неувереността в утрешния ден сред работниците.

Те се състоят, второ, в *обхващането на почти цялата селска беднота от колхозното строителство*, в *подкопаването върху тая основа на разслоението на селяните на кулаци и бедняци и в унищожаването, във връзка с това, на мизерията и пауперизма в селото.*

Другари, това е грамадно завоевание, за което не може да мечтае нито една буржоазна държава, била тя и най-„демократичната“ държава.

У нас, в СССР, работниците отдавна вече забравиха безработицата. Преди три години ние имахме около един милион и половина безработни. Ето вече две години от както ликвидирахме безработицата. И през това време работниците вече успяха да забравят безработицата, нейния гнет, нейните ужаси. Я погледнете капиталистическите страни, какви ужаси стават там на почвата на безработицата. В тези страни сега има не по-малко от 30—40 милиона безработни. Какви хора са те? За тях обикновено казват, че са „загубени хора“.

Те всеки ден се мъчат да намерят работа, търсят работа, готови са да приемат почти всякакви условия за работа, но не ги приемат на работа, защото те са „излишни“ хора. А в същото време огромни маси от стоки и продукти се прахосват заради капризите на га-

лениците на съдбата, синчетата на капиталистите и помещиците.

На безработните не дават храна, защото те няма с какво да я заплатят, отказват им подслон, защото те няма с какво да си платят квартирата. С какво и где живеят те? Те живеят от оскъдните трохи на господарската трапеза, от ровене в сандъците за смет, гдето намират гнили остатъци от храна, живеят в бедняшките квартали на големите градове, а най-вече вън от градовете в бараки, набързо построени от дъски от сандъци и кори от дървета. Но това не е всичко. От безработицата страдат не само безработните. От нея страдат и работниците, които имат работа. Страдат, защото големият брой безработни създава за тях неустойчиво положение в производството, неувереност в утрешния ден. Днес те работят в предприятието, но те не са уверени, че като се събудят утре, няма да узнаят, че са вече уволнени.

Едно от главните завоевания на петилетката за 4 години е това, че ние ликвидирахме безработицата и избавихме работниците в СССР от нейните ужаси.

Същото трябва да се каже за селяните. Те също забравиха разслояването на селяните на кулаци и бедняци, експлоатацията на бедняците от кулаците, разорението, което всяка година караше стотици хиляди и милиони бедняци да напускат своите села. Преди 3—4 години у нас бедняците сред селяните съставляваха не по-малко от 30% от цялото селско население. Това правеше около двадесет милиона души. А още по-рано, преди Октомврийската революция, бедняците съставляваха не по-малко от 60% от селското население. Какво представляваха бедняците? Това са такива хора, на които обикновено не им достигаше за стопанството или семена, или кон, или оръдия, или не им достигаха всички тия неща, взети заедно. Бедняците бяха такива хора, които живееха в нужда и обикновено бяха заробени от кулаците, а в старо време — и от кулаците, и от помещиците. До неотдавна над два милиона бедняци се отправяха всяка година да търсят работа на юг — в Северен Кавказ и Украйна, като наемни работници на кулаците, а още по-рано — на кулаците и помещиците. Един още по-голям

брой бедняци идваха всяка година пред вратите на за водите, увеличавайки редовете на безработните. И не само бедняците се намираха в такова незавидно положение. Не по-малко от половината от средняците живееха в също такава нужда и лишения както бедняците. Селяните успяха вече да забравят всичко това.

Какво даде петилетката за четири години на бедняците и на низшите слоеве на средняците? Тя подкопа и разби кулачеството като класа, като освободи бедняците и не по-малко от половината от средняците от кулашката робия. Тя ги въвлече в колхозите и им създаде здраво положение. По тоя начин тя премахна условията за разслояване на селяните на експлоататори — кулаци, и експлоатирани — бедняци, премахна мизерията в селото. В колхозите тя издигна беднотата и низшите слоеве от средняците до положението на обезпечени хора, като ликвидира по тоя начин процеса на разоряване и обедняване на селячеството. Сега вече у нас няма такива случаи, милиони селяни да напускат всяка година своите села и да отиват да търсят работа в далечни краища. За да се изкара селянинът на работа някъде другаде, въвн от неговия собствен колхоз, сега трябва да се подписва договор с колхоза, а още и да се осигури на колхозника безплатно пътуване по железницата. Сега у нас вече няма такива случаи, стотици хиляди и милиони селяни да се разоряват и да изтриват праговете на фабриките и заводите. Имаше такова нещо, но то отдавна вече изчезна. Сега селянинът е обезпечен стопанин, член на колхоз, който разполага с трактори, земеделски машини, семенни фондове, запасни фондове и т. н. и т. н.

Ето какво даде петилетката на бедните селяни и на низшите слоеве от средняците.

Ето същността на основните завоевания на петилетката в областта на подобряване материалното положение на работниците и селяните.

В резултат на тия основни завоевания в областта на подобряване материалното положение на работниците и селяните през първата петилетка ние имаме:

а) увеличение броя на работниците и служащите в едрата индустрия *два пъти* в сравнение с 1928 г., което означава преизпълнение на петгодишния план с 57⁰/₀;

б) увеличение на националния доход — с други думи увеличение доходите на работниците и селяните, — който в 1932 г. достигна 45,1 милиарда рубли, което означава увеличение с 85⁰/₀ в сравнение с 1928 г.;

в) увеличение средната годишна работна заплата на работниците и служащите в едрата индустрия с 67⁰/₀ в сравнение с 1928 г., което означава преизпълнение на петгодишния план с 18⁰/₀;

г) увеличение фонда на общественото осигуряване с 292⁰/₀ в сравнение с 1928 г. (4,120 млн. рубли в 1932 г. срещу 1,050 млн. рубли в 1928 г.), което означава преизпълнение на петгодишния план със 111⁰/₀;

д) увеличение на общественото хранене, което обхваща над 70⁰/₀ от работниците в решаващите отрасли на индустрията, което означава преизпълнение на петилетката шест пъти.

Разбира се, ние още не сме успели да осигурим напълно материалните нужди на работниците и селяните. И едва ли ще постигнем това в близките години. Но ние несъмнено постигнахме това, че материалното положение на работниците и селяните у нас се подобрява от година на година. В това могат да се съмняват само заклетите врагове на Съветската власт или може би някои представители на буржоазния печат, между които и една част от московските кореспонденти на този печат, които едва ли разбират от икономиката на народите и от положението на трудещите се повече, отколкото например абисинският крал разбира от висша математика.

А какво е материалното положение на работниците и селяните в капиталистическите страни?

Ето официалните данни.

Катастрофално се е увеличил броят на безработните в капиталистическите страни. Според официалните данни, в САЩ само в обработващата индустрия броят на заетите работници се е намалил от 8,5 милиона души в 1928 г. на 5,5 милиона в 1932 г., а по данни на Американската федерация на труда броят на безработните в САЩ в

цялата индустрия достига към края на 1932 г. 11 милиона души. В Англия броят на безработните според данните на официалната статистика се е увеличил от 1 млн. и 290 хиляди в 1928 г. на 2,8 милиона души в 1932 г. В Германия според официални данни броят на безработните се е увеличил от 1 млн. и 376 хиляди в 1928 г. на 5,5 милиона в 1932 г. Същата картина се наблюдава във всички капиталистически страни, при което официалната статистика обикновено умалява данните за безработните, чийто брой в капиталистическите страни се колебае от 35 до 40 милиона души.

Систематически се провежда намаление на работната заплата на работниците. Според официалните данни намалението на средната месечна заплата в САЩ е достигнало 35% в сравнение с 1928 г., в Англия за същия срок — 15%, а в Германия — дори 50%. Според изчисленията на Американската федерация на труда американските работници са загубили вследствие намаляването на заплатите през 1930/31 г. над 35 милиарда долара.

Значително са намалени и без това незначителните осигурителни фондове за работниците в Англия и Германия. В САЩ и във Франция съвсем няма или почти няма каквито и да било форми на осигуряване безработните, поради което колосално расте броят на бездомните работници и безпризорните деца, особено в САЩ.

Не е по-добро положението на селските маси в капиталистическите страни, където селскостопанската криза подкопава из основи селското стопанство и превръща милиони разорени селяни и фермери в скитници.

Такива са резултатите от петилетката за четири години в областта на подобряване материалното положение на трудещите се в СССР.

VI

Резултатите от петилетката за четири години в областта на стокообмена между града и селото

Да преминем сега на въпроса за резултатите от петилетката за четири години в областта на увеличаването на стокообмена между града и селото.

Грамадното увеличение на индустриалното и селско-стопанското производство, увеличението на стоковете излишъци както в индустрията, така и в селското стопанство, най-сетне увеличението на потребностите на работниците и селяните — всичко това не можеше да не доведе и действително доведе до оживяване и разширяване на стокообмена между града и селото.

Производствената спойка между града и селото е основната форма на спойката. Но само производствената спойка е недостатъчна. Тя трябва да се допълни със стокова спойка, за да стане връзката между града и селото здрава и неразривна. Това може да се постигне само чрез разширяване на съветската търговия. Би било неправилно да се мисли, че съветската търговия може да се разшири само по един канал, например чрез кооперацията. За развиването на съветската търговия трябва да се използват всички канали: и кооперативната мрежа, и държавнотърговската мрежа, и колхозната търговия.

Някои другари мислят, че разгръщането на съветската търговия, и особено разгръщането на колхозната търговия, е връщане към първия стадий на непа. Това е съвършено невярно.

Между съветската търговия, включително и колхозната търговия, и търговията от първия стадий на непа има коренна разлика.

През първия стадий на непа ние допускахме оживяване на капитализма, допускахме частния стокообмен, допускахме „дейността“ на частни търговци, капиталисти, спекуланти.

Това беше повече или по-малко свободна търговия, ограничена само от регулиращата роля на държавата. Тогава частнокапиталистическият сектор в стокообмена на страната заемаше доста голямо място. Аз дори не говоря за това, че тогава ние нямахме нито такава развита индустрия както сега, нито колхози, нито совхози, които работят по план и дават в разпореждане на държавата грамадни резерви от земеделски продукти и градски изделия.

Може ли да се каже, че сега ние имаме същото положение? Разбира се, това не може да се каже.

Първо, съветската търговия не може да се приравнява с търговията от първия стадий на непа, макар и регулирана от държавата. Ако търговията от първия стадий на непа допускаше оживяване на капитализма и функциониране на частнокапиталистическия сектор в стокообмена, то съветската търговия изхожда от отричането, от липсата както на едното, така и на другото. Какво представлява съветската търговия? Съветската търговия е търговия без капиталисти — малки и големи, търговия без спекуланти — малки и големи. Това е особен род търговия, каквато историята досега не е познавала и която практикуваме само ние, болшевиките, в условията на съветското развитие.

Второ, ние имаме сега доста развита държавна индустрия и цяла система от колхози и совхози, които осигуряват на държавата грамадни резерви от земеделски и индустриални стоки за разширяването на съветската търговия. Такова нещо нямаше и не можеше да има при първия стадий на непа.

Трето, ние успяхме през последния период свършено да изхвърлим от стокообмена частните продавачи, търговците и разните посредници. Разбира се, това не изключва, че съгласно закона на атавизма в стокообмена могат отново да се появят частни търговци и спекуланти, използвайки за тая цел най-удобното за тях поле, а именно — колхозната търговия. Нещо повече, самите колхозници понякога са склонни да се впуснат в спекула, което не им прави, разбира се, чест. Но против тия нездравни явления ние имаме издадения неотдавна закон на Съветската власт относно мерките за пресичане спекулата и наказване на спекулантите⁶⁰. Вие знаете, разбира се, че тоя закон не страда от особена мекота. Вие се досещате, разбира се, че такъв закон нямаше и не можеше да има при първия стадий на непа.

Вие виждате, че след всичко това да говориш за връщане към търговията от първия стадий на непа, значи да не разбираш нищо, абсолютно нищо от нашата съветска икономика.

Казват ни, че е невъзможно да се разшири търговията, па била тя и съветска, без здраво парично сто-

панство и без здрава валута, че трябва преди всичко да се лекува паричното стопанство и нашата съветска валута, която не представлявала никаква ценност. Така ни казват икономистите от капиталистическите страни. Аз мисля, че тези уважаеми икономисти разбират от политическа икономия не повече отколкото например кентърберийският архиепископ от антирелигиозна пропаганда. Как може да се твърди, че нашата съветска валута не представлява никаква ценност? Нима не е факт, че с тая валута ние строихме Магнитострой, Днепрострой, Кузнецкострой, Сталинградския и Харковския тракторни заводи, Горкиевския и Московския автомобилни заводи, стотици хиляди колхози и хиляди совхози? Да не би тия господа да мислят, че всички тези предприятия са построени от слама или от глина, а не от истински материали, които имат определена ценност? С какво се осигурява устойчивостта на съветската валута, ако се има предвид разбира се, организираният пазар, който има решаващо значение за стокообмена в страната, а не неорганизираният пазар, който има само подчинено значение? Разбира се, не само със златния запас. Устойчивостта на съветската валута се осигурява преди всичко с грамадното количество стоки в ръцете на държавата, които се пускат в обращение по твърди цени. Кой икономист може да отрича, че такова осигуряване, каквото съществува само в СССР, представлява по-реална гаранция за устойчивостта на валутата отколкото всякакъв златен запас? Ще разберат ли някога икономистите от капиталистическите страни, че те окончателно са се объркали с теорията за златния запас като „единствена“ гаранция за устойчивостта на валутата?

Така стои работата с въпросите, свързани с разширяването на съветската търговия.

Какво постигнахме ние в резултат на провеждането на петилетката в областта на разширяване съветската търговия?

В резултат на петилетката ние имаме:

а) увеличение производството на леката индустрия на 187% в сравнение с 1928 г.;

б) увеличение на кооперативно-държавния стокообмен на дребно, който сега възлиза по цени от 1932 г. на 39,6 милиарда рубли, т. е. увеличение на стоковата маса в търговията на дребно на 175% в сравнение с 1928 г.;

в) увеличение на държавно-кооперативната търговска мрежа със 158 хиляди големи и малки магазини по отношение на 1929 г.;

г) непрекъснато увеличаващо се разширяване на колхозната търговия и на закупките на селскостопански произведения от страна на отделните държавни и кооперативни организации.

Такива са фактите.

Съвършено друга картина представлява положението на стокообмена в *капиталистическите* страни, гдето кризата предизвиква катастрофално намаляване на търговията, масово затваряне на предприятията и разоряване на дребните и средните търговци, банкрутиране на големи търговски фирми и задръстване на търговските предприятия със стоки при непрекъснато понижаване на покупателната способност на трудещите се маси.

Такива са резултатите от петилетката за четири години в областта на развитието на стокообмена.

VII

Резултатите от петилетката за четири години в областта на борбата против остатъците на враждебните класи

В резултат на осъществяването на петилетката в областта на индустрията, селското стопанство и търговията ние укрепихме принципа на социализма във всички сфери на народното стопанство, като изгонихме оттам капиталистическите елементи.

До какво трябваше да доведе това по отношение на капиталистическите елементи и до какво доведе то в действителност?

То доведе до това, че бяха изхвърлени от релсите последните остатъци на умиращите класи: частните индустриалци и техните слуги, частните търговци и техните съучастници, бившите дворяни и попове, кулаците и техните оръдия, бившите бели офицери и пристави, бившите полицаи и жандарми, всевъзможните шовинистически настроени буржоазни интелегенти и всички други антисъветски елементи.

Изхвърлени от релсите и разпръснати по целия СССР, тия бивши хора плъзнаха по нашите заводи и фабрики, по нашите учреждения и търговски организации, по предприятията на железопътния и водния транспорт и главно по колхозите и совхозите. Плъзнаха и се скриха там, като надянаха маската на „работници“ и „селяни“, а някои от тях се промъкнаха даже в партията.

С какво дойдоха те там? Разбира се, с чувство на омраза към Съветската власт, с чувство на свирепа вражда към новите форми на стопанство, бит, култура.

Тия господа вече не са в състояние открито да атакуват Съветската власт. Те и техните класи няколко пъти водиха вече такива атаки, но бяха разбити и разпръснати. Затова единственото, което им остава да правят — това е да пакостят и вредят на работниците, колхозниците, на Съветската власт и партията. И те пакостят, когато могат, като действуват тайничко. Подпалват складове и рушат машини. Организируют саботаж. Организируют вредителство в колхозите и совхозите, като някои от тях, между които има и някои и други професори, в своя вредителски порив стигат дотам, че заразяват добитъка в колхозите и совхозите с чума, със сибирска язва, спомагат за разпространението на менингит сред конете и т. н.

Но това не е главното. Главното в „дейността“ на тия бивши хора е това, че те организируют масови кражби и разхищения на държавното имущество, кооперативното имущество и колхозната собственост. Кражби и разхищения във фабриките и заводите, кражби и разхищения на железопътните товари, кражби и разхищения в складовете и търговските предприятия — особено кражби и разхищения в колхозите и совхозите, — та-

кава е основната форма на „дейност“ на тия бивши хора. Те усещат сякаш с класовия си инстинкт, че основа на съветското стопанство е обществената собственост, че именно тая основа трябва да се разклати, за да се напакоти на Съветската власт — и те действително се мъчат да разклатят обществената собственост чрез организирането на масови кражби и разхищения.

За организиране на разхищенията те използват частнособственическите навици и отживелици на колхозниците, вчерашни едноличници, а сега членове на колхозите. Вие, като марксисти, трябва да знаете, че съзнанието на хората изостава в своето развитие от фактическото им положение. Колхозниците по положение вече не са едноличници, а колективисти, но съзнанието им засега е още старо, частнособственическо. И ето бившите хора от редовете на експлоататорските класи използват частнособственическите навици на колхозниците, за да организират разхищаване на общественото имущество и да разклатят по тоя начин основата на Съветския строй — обществената собственост.

Много наши другари гледат благодушно на подобно явление, като не разбират смисъла и значението на фактите на масови кражби и разхищения. Те като слепи отминават тия факти, мислейки, че „тук няма нищо особено“. Но те, тези другари, дълбоко се заблуждават. Основата на нашия строй е обществената собственост, така както частната собственост е основата на капитализма. Ако капиталистите провъзгласиха частната собственост за свещена и неприкосновена и по тоя начин на времето си укрепиха капиталистическия строй, то толкова повече ние, комунистите, трябва да провъзгласим обществената собственост за свещена и неприкосновена, за да укрепим по тоя начин новите социалистически форми на стопанство във всички области на производството и търговията. Да се допуска крадене и разхищаване на обществената собственост — независимо от това, дали се касае за държавната собственост или за кооперативната и колхозната собственост — и да се отминават подобни контрареволуционни безобразия — значи да се съдействува за подкопаването на Съветския строй,

който почива върху обществената собственост като негова база. От това изхождаше нашето Съветско правителство, когато издаде неотдавна закона за защита на обществената собственост⁶¹. Този закон е основа на революционната законност в настоящия момент. А задължението за най-строгото му прилагане е първият дълг на всеки комунист, на всеки работник и колхозник.

Казват, че революционната законност в наше време по нищо не се отличава от революционната законност през първия период на непа, че революционната законност в наше време е връщане към революционната законност през първия период на непа. Това е свършено невярно. Революционната законност през първия период на непа насочваше острието си главно против крайностите на военния комунизъм, против „незаконните“ конфискации и реквизиции. Тя гарантираше на частния стопанин, на едноличника и капиталиста запазване на тяхното имущество при условие че най-строго спазват съветските закони. Свършено другояче стои работата с революционната законност в наше време. Революционната законност насочва сега острието си не против крайностите на военния комунизъм, които отдавна вече са изчезнали, а против крадците и вредителите в общественото стопанство, против хулиганите и грабителите на обществената собственост. Следователно, главната грижа на революционната законност в наше време е защитата на обществената собственост, а не нещо друго.

Ето защо борбата за защита на обществената собственост, борба с всички мерки и всички средства, предоставяни в наше разпореждане от законите на Съветската власт, е една от главните задачи на партията.

Силна и мощна диктатура на пролетариата — ето какво ни е нужно сега, за да унищожим окончателно последните остатъци на умиращите класи и разбием техните престъпни машини.

Някои другари са схванали тезата за премахването на класите, за създаването на безкласовото общество и отмирането на държавата като оправдание на мързела и благодушието, като оправдание на контрареволуционната теория за изгасването на класовата борба и отслаб-

ването на държавната власт. Не ще и дума, че такива хора не могат да имат нищо общо с нашата партия. Това са ренегати или двуличници, които трябва да се изгонват от партията. Унищожаването на класите се постига не чрез изгасването на класовата борба, а чрез нейното засилване. Отмирането на държавата ще дойде не чрез отслабване на държавната власт, а чрез нейното максимално засилване, което е необходимо, за да бъдат напълно унищожени остатъците на умиращите класи и за да се организира отбраната против капиталистическото обкръжение, което далеч още не е унищожено и скоро не ще бъде унищожено.

В резултат на изпълнението на петилетката ние успяхме да изтласкаме напълно последните остатъци на враждебните класи от техните производствени позиции, да разгромим кулачеството и да подготвим почвата за неговото унищожаване. Такъв е резултатът от петилетката в областта на борбата против последните отреди на буржоазията. Но това не е достатъчно. Задачата сега е да изтласкаме тия бивши хора от нашите собствени предприятия и учреждения и окончателно да ги обезвредим.

Не може да се каже, че със своите вредителски и престъпни машинации тия бивши хора биха могли да изменят нещо в сегашното положение в СССР. Те са твърде слаби и немощни, за да противостоят на мероприятията на Съветската власт. Но ако нашите другари не се въоръжат с революционна бдителност и не изкоренят от практиката еснафско-благодарното отношение към фактите на кражби и разхищения на обществената собственост, бившите хора могат да направят много пакости.

Трябва да се има предвид че засилването на мощта на Съветската държава ще засилва съпротивата на последните остатъци на умиращите класи. Именно защото умират и изживяват последните си дни, те ще преминават от едни форми на нападение към други, по-остри форми на нападение, апелирайки към назадничавите слоеве на населението и мобилизирайки ги против Съветската власт. Няма такава пакост и клевета, които тия

бивши хора не биха насочили срещу Съветската власт и около които те не биха се опитали да мобилизират на-задничавите елементи. На тая почва могат да се съживят и разшават разбитите групи на старите контрареволуционни партии на есерите, меншевиките, буржоазните националисти от центъра и покрайнините, могат да се съживят и разшават остатъците на контрареволуционните троцкистки и десничарски елементи. Това, разбира се, не е страшно. Но всичко това трябва да се има предвид, ако искаме да ликвидираме тия елементи бързо и без особени жертви.

Ето защо революционната бдителност е именно онова качество, което е особено необходимо сега на болшевиките.

VIII

Общи изводи

Такива са главните резултати от изпълнението на петгодишния план в областта на индустрията и селското стопанство, в областта на подобряване бита на трудещите се и развитието на стокообмена, в областта на укрепването на Съветската власт и на разгръщането на класовата борба против остатъците и отживелиците на отмиращите класи.

Такива са успехите и завоеванията на Съветската власт през последните четири години.

Би било погрешно да се заключи от тия успехи, че у нас всичко е благополучно. Разбира се, у нас не всичко още е благополучно. Недостатъци и грешки в нашата работа има достатъчно. В нашата практика все още съществува безстопанственост и безпорядък. За съжаление, аз не мога сега да се спра на недостатъците и грешките, защото рамките на възложения ми заключителен доклад не ми дават простор за това. Но това сега не е важното. Важното е, че въпреки недостатъците и грешките, които никой от нас не отрича, ние постигнахме такива сериозни успехи, които извикват възхищение в работническата класа от целия свят, ние одър-

жахме такава победа, която наистина има световно-историческо значение.

Какво можа да изиграе и какво действително изигра главната роля в това, че въпреки грешките и недостатъците партията все пак постигна решителни успехи в изпълнението на петилетката за четири години?

Кои са основните сили, които въпреки всичко ни осигуриха тази историческа победа?

Това са преди всичко активността и самоотвержеността, ентузиазмът и инициативата на милионните работнически и колхознически маси, които заедно с инженерно-техническите сили развиха колосална енергия за разгръщане на социалистическото съревнование и ударничеството. Не може да има съмнение, че без това обстоятелство ние не бихме могли да постигнем целта, не бихме могли да направим нито крачка напред.

Второ, това е твърдото ръководство на партията и правителството, които зовяха масите напред и преодоляваха всевъзможните трудности по пътя към целта.

Най-сетне, това са особените достойнства и предимства на съветската стопанска система, която крие в себе си колосални възможности, необходими за преодоляването на трудностите.

Такива са трите основни сили, които определиха историческата победа на СССР.

Общи изводи:

1. Резултатите на петилетката обориха твърдението на буржоазните и социалдемократическите дейци, че петгодишният план е фантазия, безсмислица, неосъществима мечта. Резултатите на петилетката показаха, че петгодишният план е вече осъществен.

2. Резултатите на петилетката разбиха известното буржоазно „верую“, че работническата класа не е способна да строи ново, че тя е способна само да руши старото. Резултатите на петилетката показаха, че работническата класа е способна да строи ново тъй добре, както и да руши старото.

3. Резултатите на петилетката разбиха тезата на социалдемократите, че е невъзможно да се построи социализмът в една отделно взета страна. Резултатите на

петилетката показаха, че е напълно възможно да се построи социалистическо общество в една страна, защото икономическият фундамент на такова общество е вече построен в СССР.

4. Резултатите на петилетката обориха твърдението на буржоазните икономисти, че капиталистическата стопанска система е най-добрата система, че всяка друга стопанска система е нетрайна и неспособна да издържи изпита пред трудностите на икономическото развитие. Резултатите на петилетката показаха, че капиталистическата стопанска система е несъстоятелна и нетрайна, че тя вече си отива и трябва да отстъпи своето място на друга, по-висша, на съветската, на социалистическата стопанска система, че единствената стопанска система, която не се бои от кризи и е способна да преодолее неразрешимите за капитализма трудности — това е съветската стопанска система.

5. Най-сетне, резултатите на петилетката показаха, че комунистическата партия е непобедима, ако тя знае накъде да води работата и не се бои от трудностите.

(Бурни, дълго нестихващи аплодисменти, които преминават в овация; всички стават на крака и приветствуват др. Сталин.)

ЗА РАБОТАТА В СЕЛО

Реч на 11 януари 1933 г.

Другари! Аз мисля, че ораторите правилно обрисоваха състоянието на партийната работа в селото, нейните недостатъци и нейните достойнства — особено нейните недостатъци. И все пак, струва ми се, че те не казаха най-главното относно недостатъците на нашата работа в селото, не разкриха корените на тези недостатъци. А тази страна на въпроса представлява за нас най-голям интерес. Затова позволете ми да изкажа мнението си относно недостатъците на нашата работа в селото, да го изкажа с цялата прямота, присъща на болшевиките.

В какво се състои главният недостатък на нашата работа в селото през последната година, през 1932 г.?

Главният недостатък се състои в това, че зърнодо-ставките тази година минаха у нас с по-големи трудности отколкото миналата година, отколкото в 1931 г.

Това съвсем не може да се обясни с лошата реколта, защото реколтата у нас тази година не беше лоша, а по-добра от миналата година. Никой не може да отрече, че общият добив на зърнени храни в 1932 г. бе по-голям отколкото в 1931 г., когато сушата в петте главни района на Североизточната част на СССР значително намали житния баланс на страната. Разбира се, ние и в 1932 г. имахме известни загуби на реколтата вследствие неблагоприятните климатически условия в Кубан и Терек, както и в някои райони на Украйна. Но не може да има съмнение, че тези загуби не съставляват и половината от загубите от сушата през 1931 г.

в североизточните райони на СССР. Значи в 1932 г. ние имахме повече зърнени храни в страната отколкото в 1931 г. И все пак, въпреки това обстоятелство, държавните зърнодоставки през 1932 г. преминаха у нас с големи затруднения отколкото миналата година.

На какво се дължи това? Кои са причините за тази слабост на нашата работа? Как се обяснява това несъответствие?

1) То се обяснява преди всичко с това, че нашите другари по места, нашите селски дейци не взеха под внимание новата обстановка в селото, създадена с обявяването на колхозната търговия със зърнени храни. И именно защото не взеха под внимание новата обстановка, те не съумяха да се преустроят по новому съобразно новата обстановка. Докато нямаше колхозна търговия със зърнени храни, докато нямаше две цени на зърнените храни — държавна и пазарна, обстановката в селото беше една. С обявяването на колхозната търговия със зърнени храни обстановката не можеше да не се измени рязко, защото обявяването на колхозната търговия означава легализиране на по-висока пазарна цена на зърнените храни от установената държавна цена. Няма защо и да се доказва, че това обстоятелство не можеше да не създаде у селяните известна сдържаност в предаването на храните на държавата. Селянинът си разсъждаваше така: „обявена е колхозна търговия със зърнени храни, легализирана е пазарната цена, на пазара аз мога за същото количество храни да получа повече, отколкото ако предам храните на държавата — значи, ако не съм глупав, аз трябва да позадържа зърнените храни, да предам на държавата по-малко, да оставя за колхозна търговия повече и по такъв начин да получа повече за същото количество продадени храни“.

Най-проста и естествена логика!

Но бедата е там, че нашите селски дейци, във всеки случай мнозина от тях, не разбраха това просто и естествено нещо. За да не провалят разпореденията на Съветската власт, при тази нова обстановка комунистите трябваше още от първите дни на жътвата, още през месец юли 1932 г., да засилят и потикват по всяка-

къв начин зърнодоставките. Това се налагаше от обстановката. А как постъпиха те на практика? Вместо да потикват зърнодоставките, те потикваха образуването на разни фондове в колхозите, като по тоя начин насърчаваха продавачите на храни да не бързат с изпълнението на задълженията си към държавата. Не схванали новата обстановка, те почнаха да се боят не от това, че въздържането на селяните при предаването на храните може да спъне държавните доставки, а започнаха да се боят от това, че селяните няма да се досетят да позадържат храни, за да ги изкарат след това на пазара по линията на колхозната търговия, а току виж, че предадат всичките си храни на елеваторите.

С други думи, нашите селски комунисти, поне повечето от тях, схванаха колхозната търговия само от *положителната* ѝ страна, разбраха и усвоиха нейната *положителна* страна, но съвсем не разбраха и не усвоиха *отрицателните* страни на колхозната търговия — не разбраха, че отрицателните страни на колхозната търговия могат да причинят голяма вреда на държавата, ако те, т. е. комунистите, още от първите дни на прибирането на реколтата не почнат да потикват най-енергично кампанията за зърнодоставките.

И тази грешка бе допусната не само от дейците в колхозите. Тя бе допусната също от директорите на совхозите, които, задържайки престъпно храните, подлежащи на предаване на държавата, започнаха да ги продават другаде на по-висока цена.

Държеха ли сметка Съветът на народните комисари и ЦК в известното си постановление за разгръщането на колхозната търговия⁶² за тази нова обстановка, която се създаде във връзка с колхозната търговия със зърнени храни? Да, държеха сметка. В това постановление открито се казва, че колхозната търговия със зърнени храни може да се започне само след като бъде изпълнен изцяло и напълно планът за зърнодоставките и след като бъде събрано семе за посев. В него ясно е казано, че само след приключването на зърнодоставките и след складирането на семето, приблизително към 15 януари 1933 г. — само след изпълнението на тези условия може

да се започне колхозната търговия със зърнени храни. С това свое постановление Съветът на народните комисари и ЦК сякаш казваха на нашите селски дейци: не отвличайте вниманието си с грижата за фондове и всевъзможни запаси, не се отклонявайте от главната задача, организирайте още от първите дни на прибирането на реколтата изпълнението на зърнодоставките и ги форсирайте, защото първата заповед е — изпълнение плана за зърнодоставките, втората заповед е — складиране на семена, и едва след изпълнението на тези условия можете да започнете и разгръщате колхозната търговия със зърнени храни.

Грешката на Политбюро на ЦК и на Съвета на народните комисари се състоеше може би в това, че те недостатъчно настойчиво подчертаха тая страна на работата и недостатъчно силно предупредиха нашите селски дейци за опасностите, които се крият в колхозната търговия. Но че те предупредиха за тия опасности, и предупредиха достатъчно ясно — в това не може да има никакво съмнение. Трябва да се признае, че ЦК и Съветът на народните комисари малко надцениха ленинската закалка и прозорливост на нашите дейци по места, не само в районните, но в редица областни ръководства.

Може би не трябваше да се обявява колхозната търговия със зърнени храни? Може би това бе грешка, особено ако се има предвид обстоятелството, че на колхозната търговия са присъщи не само положителни, но и някои отрицателни страни?

Не, това не беше грешка. Нито едно революционно мероприятие не е гарантирано от някои отрицателни страни, ако то се провежда неправилно. Същото трябва да се каже и за колхозната търговия със зърнени храни. Колхозната търговия е нужна и изгодна както за селото, така и за града, както за работническата класа, така и за селячеството. И именно защото е изгодна, тя трябваше да бъде въведена.

От какво се ръководеха Съветът на народните комисари и ЦК, въвеждайки колхозната търговия със зърнени храни?

Преди всичко от това, да се разшири базата на стокообмена между града и селото и да се подобри снабдяването на работниците със селскостопански продукти, а на селяните — с градски изделия. Не може да има съмнение, че само държавната и кооперативната търговия не са достатъчни за тая цел. Тези канали на стокообмена трябваше да се допълнят с един нов канал — колхозната търговия. И ние ги допълнихме, като въведохме колхозната търговия.

Те се ръководеха, по-нататък, от това, чрез колхозната търговия със зърнени храни да се създаде за колхозника допълнителен източник на доход и да се укрепи неговото икономическо положение.

Те се ръководеха, най-сетне, от това — с въвеждането на колхозната търговия да се даде на селянина нов тласък за подобряване работата на колхозите както по сеитбата, така и по прибирането на реколтата.

Вие знаете, че всички тези съображения на Съвета на народните комисари и ЦК напълно се потвърдиха с факти от живота на колхозите напоследък. Бързото укрепване на колхозите, прекратяването на излизанията от колхозите, засилващото се влечение на едноличните стопани към колхозите, стремежът на колхозниците да подбират внимателно новите членове — всичко това и много подобни неща несъмнено свидетелствуват, че колхозната търговия не само не е отслабила, но напротив — е засилила и заздравила положението на колхозите.

Следователно, недостатъците на нашата работа в селото се обясняват не с колхозната търговия, а с не винаги правилното ѝ провеждане, с неумението да вземем под внимание новата обстановка, с неумението да преустроим нашите редове съобразно с новата обстановка, създадена с обявяването на колхозната търговия със зърнени храни.

2) Втората причина за недостатъците на нашата работа в селото се състои в това, че нашите другари по места — и не само тия другари — не разбраха промяната в условията на нашата работа в селото, настъпила във връзка със затвърдяването на господстващото положение на колхозите в главните житни райони. Ние

всички се радваме, че колхозната форма на стопанството стана господстваща форма в нашите житни райони. Но не всички разбират, че това обстоятелство не намалява, а увеличава нашите грижи и нашата отговорност за развитието на селското стопанство. Мнозина мислят, че щом колективизацията в един или друг район, в една или друга област е достигнала, да кажем, 70 или 80%, то всичко е вече наред и ние можем да предоставим работата на естественото развитие на нещата, да оставим работата на самотек, предполагайки, че колективизацията сама ще извърши своята работа, сама ще повдигне селското стопанство. Но, другари, това е дълбоко заблуждение. Всъщност, преминаването към колективното стопанство като преобладаваща форма на стопанството не намалява, а увеличава нашите грижи за селското стопанство, не намалява, а увеличава ръководната роля на комунистите в организирането на подема на селското стопанство. Самотекът сега е по-опасен за развитието на селското стопанство от когато и да е било. Самотекът сега може да погуби цялата работа.

Докато в селото преобладаваше едноличният стопанин, партията можеше да ограничава своята намеса в развитието на селското стопанство с отделни актове на помощ, съвет или предупреждение. Тогава едноличният стопанин трябваше сам да се грижи за своето стопанство, защото той нямаше върху кого да стовари отговорността за това стопанство, което беше само негово лично стопанство, и нямаше на кого да разчита освен на себе си. Тогава едноличният стопанин трябваше сам да се грижи за сеитбата, за прибиране на реколтата и изобщо за всички процеси на селскостопанския труд, ако не искаше да остане без хляб и да стане жертва на глада. С преминаването към колективното стопанство работата съществено се измени. Колхозът не е еднолично стопанство. Колхозниците така и казват сега: „колхозът е мой и не мой, той е мой, но същевременно той принадлежи на Иван, на Филип, на Михаил и на другите членове на колхоза, колхозът е общ“. Сега той, колхозникът — вчерашният едноличен стопанин и днешен колективист — може да стовари отговорността върху

другите членове на колхоза и може да разчита на тях, знаейки, че колхозът няма да го остави без хляб. За това неговите грижи, грижите на колхозника, станаха по-малко отколкото при индивидуалното стопанство, защото грижите и отговорността за стопанството сега са разпределени между всички колхозници.

А какво следва от това? От това следва, че центърът на тежестта на отговорността за ръководенето на стопанството сега се е преместил от отделните селяни върху ръководството на колхоза, върху ръководното ядро на колхоза. Сега селяните искат грижи за стопанството и разумно ръководене на работите не от самите себе си, а от ръководството на колхоза, или, по-точно, не толкова от самите себе си, колкото от ръководството на колхоза. А какво значи това? Това значи, че сега вече партията не може да се ограничава с отделни актове на намеса в процеса на селскостопанското развитие. Сега тя трябва да вземе в ръцете си ръководството на колхозите, да поеме отговорността за работата и да помогне на колхозниците да развиват своето стопанство на базата на данните на науката и техниката.

Но това не е всичко. Колхозът е едро стопанство. А едрото стопанство не може да се ръководи без план. Едро земеделско стопанство, което обхваща стотици, а понякога и хиляди домакинства, може да се ръководи само планоно. Без това то ще загине и ще се разпадне. Ето ви още едно ново условие при колхозния строй, което коренно се отличава от условията за ръководене на едноличното дребно стопанство. Може ли да се остави ръководенето на такова стопанство на тъй наречения естествен ход на нещата, на самотек? Ясно е, че не може. За да се ръководи такова стопанство, трябва да се осигури колхозът с известен минимум от елементарно грамотни хора, способни да планират стопанството и да го ръководят организирано. Ясно е, че без систематическата намеса на Съветската власт в колхозното строителство, без нейната систематическа помощ е невъзможно да се организира такова стопанство.

А какво следва от това? От това следва, че колхозният строй не намалява, а увеличава грижите и отговор-

ността на партията и правителството за развитието на селското стопанство. От това следва, че ако иска да ръководи колхозното движение, партията трябва да навлиза във всички подробности на колхозния живот и колхозното ръководство. От това следва, че партията трябва не да отслабя, а да засилва връзките си с колхозите, че тя трябва да знае всичко, което става в колхозите, за да се притече навреме на помощ и да предотврати опасностите, които застрашават колхозите.

Но какво виждаме ние на практика? На практика ние виждаме, че цял ред районни и областни организации са се откъснали от живота на колхозите, от техните нужди. Седят си хората в канцелариите и самодоволно скърцат с перата, без да забелязват, че развитието на колхозите върви независимо от бюрократическите канцеларии. В отделни случаи откъснатостта от колхозите стигаше дотам, че някои членове на краевите организации узнаваха за работите в колхозите в своя край не от съответните районни организации, а от членовете на ЦК в Москва. Другари, това е печално, но то е факт. Преминаването от индивидуалното стопанство към колхозите трябваше да доведе до засилване на комунистическото ръководство в селото. А на практика в редица случаи то доведе до това, че комунистите почиваха върху лаврите, като се хвалеха с високия процент на колективизацията и оставиха работата да върви от само себе си, оставиха работата на естествения ход на нещата. Проблемата за плановото ръководство на колхозното стопанство трябваше да доведе до засилване ръководството на комунистите в колхозите. А на дело в редица случаи се получи така, че комунистите не се оказаха на мястото си, а в колхозите се разпореждаха бивши бели офицери, бивши петлюровци и изобщо врагове на работниците и селяните.

Така стои въпросът с втората причина за недостатъците на нашата работа в селото.

3) Третата причина за недостатъците на нашата работа в селото се състои в това, че много наши другари надцениха колхозите като нова форма на стопанството, надцениха ги и ги превърнаха в икона. Те решиха, че

щом имаме вече колхозите като социалистическа форма на стопанството — то вече всичко е наред, с това вече е осигурено правилното управление на колхозите, правилното планиране на колхозното стопанство, превръщането на колхозите в образцови социалистически стопанства. Те не разбраха, че колхозите, що се отнася до организационното им устройство, са все още слаби и се нуждаят от сериозна помощ от страна на партията както по отношение снабдяването им с проверени болшевишки кадри, така и по отношение ръководството на текущите колхозни работи. Но това не е всичко, и дори не е главното. Главният недостатък тук се състои в това, че много наши другари надцениха силите и възможностите на самите колхози като нова организационна форма на селското стопанство. Те не разбраха, че колхозът сам по себе си, макар и да е социалистическа форма на стопанството — далеч още не е гарантиран от всевъзможни опасности и от проникване на всевъзможни контрареволуционни елементи в колхозното ръководство, не е гарантиран, че при известни условия антисъветските елементи не могат да използват колхозите за своите цели.

Колхозът е социалистическа форма на *стопанската* организация, както Съветите са социалистическа форма на *политическата* организация. Както колхозите, така и Съветите са огромно завоевание на нашата революция, огромно завоевание на работническата класа. Но колхозите и Съветите представляват само организационна *форма*, наистина социалистическа, но все пак организационна *форма*. Всичко зависи от това, какво *съдържание* ще се вложи в тази форма.

Ние знаем случаи, когато Съветите на работническите и войнишките депутати поддържаха през известен период контрареволуцията против революцията. Така беше у нас, в СССР, например през юли 1917 г., когато Съветите се ръководеха от меншевиките и есерите и прикриваха контрареволуцията против революцията. Така беше в Германия в края на 1918 г., когато социалдемократите ръководеха Съветите и когато те прикриваха контрареволуцията против революцията. Следователно,

въпросът не е само в Съветите като организационна форма макар че самата тази форма представлява огромно революционно завоевание. Въпросът е преди всичко в съдържанието на работата на Съветите, в характера на работата на Съветите, в това, *кой* именно ръководи Съветите — революционери или контрареволуционери. С това именно се обяснява фактът, че контрареволуционерите не винаги се изказват против Съветите. Известно е например, че водачът на руската контрареволуция Милюков през време на Кронщадтското въстание⁶³ се изказваше за Съветите, но без комунистите. „Съвети без комунистите“ — ето какъв бе тогава лозунгът на водача на руската контрареволуция Милюков. Контрареволуционерите бяха разбрали, че работата не е толкова в самите Съвети, но преди всичко в това, *кой* ще ръководи Съветите.

Същото трябва да се каже и за колхозите. Колхозите като социалистическа организационна форма на стопанството могат да покажат чудеса на стопанско строителство, ако начело на тях стоят действителни революционери, болшевики, комунисти. И обратното — колхозите могат да се превърнат за известен период в прикрытие на всевъзможни контрареволуционни деяния, ако в колхозите се разпореждат есери и меншевики, петлюровски офицери и други белогвардейци, бивши деникиновци и колчаковци. При това трябва да се има предвид, че колхозите като организационна форма не само не са гарантирани от проникване на антисъветски елементи, но на първо време представляват дори известни удобства за временното им използване от контрареволуционерите. Докато селяните водеха индивидуално стопанство, те бяха разединени и отделени едни от други, поради което контрареволуционните попъlzновения на антисъветските елементи в селската среда не можеха да имат голям ефект. Съвършено друга картина се получава при преминаването на селяните към колхозното стопанство. Тук селяните имат вече в лицето на колхозите готова форма на масова организация. Поради това проникването на антисъветски елементи в колхозите и тяхната антисъветска дейност могат да имат

много по-голям ефект. Трябва да се предполага, че антисъветските елементи държат сметка за всичко това. Известно е, че една част от контрареволуционерите, например в Северен Кавказ, сами се стараят да създават нещо като колхози, използвайки ги за легално прикритие на своите нелегални организации. Известно е също, че антисъветските елементи в редица райони, гдето още не са разобличени и разгромени — охотно отиват в колхозите, дори възхваляват колхозите, за да създадат вътре в колхозите гнезда на контрареволуционна работа. Известно е също, че една част от антисъветските елементи сега сами се изказват за колхозите, но при условие че в колхозите няма да има комунисти. „Колхози без комунистите“ — ето какъв лозунг се издига сега в средата на антисъветските елементи. Следователно, въпросът не е толкова в самите колхози като социалистическа организационна форма, но преди всичко в това, какво съдържание се влага в тази форма — въпросът е преди всичко в това, *кой* стои начело на колхозите и *кой* ги ръководи.

От гледна точка на ленинизма колхозите, както и Съветите, взети като организационна форма, са оръжие и само оръжие. Това оръжие при известни условия може да бъде насочено против революцията. То може да бъде насочено против контрареволуцията. То може да служи на работническата класа и селячеството. При известни условия то може да служи на враговете на работническата класа и селячеството. Целият въпрос е там, в чии ръце се намира това оръжие и против кого ще бъде насочено то.

Враговете на работниците и селяните, ръководени от класовия инстинкт, започват да разбират това.

За съжаление, някои наши комунисти още не го разбират.

И именно защото някои наши комунисти не са разбрали тази проста работа, именно затова ние имаме сега такава картина, че в редица колхози се разпореждат добре замаскирани антисъветски елементи, като организират там вредителство и саботаж.

4) Четвъртата причина за недостатъците на нашата работа в селото се състои в неумението на цяла редица наши другари по места да преустроят фронта на борбата против кулачеството, в неразбирането, че напоследък лицето на класовия враг се е изменило, изменила се е тактиката на класовия враг в селото и че съобразно с това трябва да изменим своята тактика, за да постигнем успех. Врагът разбра изменилата се обстановка, разбра силата и могъществото на новия строй в селото и след като разбра това се реорганизира, измени тактиката си — мина от открита атака против колхозите към подмолна дейност. А ние не разбрахме това, не схванахме новата обстановка и продължаваме да търсим класовия враг там, гдето вече го няма, продължаваме да прилагаме старата тактика на опростена борба против кулачеството, когато тая тактика отдавна вече е остаряла.

Търсят класовия враг във от колхозите — търсят го в образа на хора със зверска физиономия, с големи зъби, с дебел врат, с карабина в ръце. Търсят кулака, какъвто го знаем от плакатите. Но такива кулаци отдавна вече няма на повърхността. Сегашните кулаци и техните помагачи, сегашните антисъветски елементи в селото в по-голямата си част са „тихи“, „благи“, почти „свети“ хора. Те не трябва да се търсят далече от колхоза, те са в самия колхоз и заемат там длъжности на магазинери, завеждащи стопанството, счетоводители, секретари и т. н. Те никога няма да кажат — „долу колхозите“. Те са „за“ колхозите. Но те вършат в колхоза такава саботажническа и вредителска работа, че от тях колхозите добро няма да видят. Те никога няма да кажат — „долу зърно-доставките“. Те са „за“ държавните доставки на храни. Те „само“ демагогствуват и искат колхозът да създаде фонд за животновъдството тройно по-голям по размери, отколкото е нужно за тая цел, искат колхозът да създаде осигурителен фонд тройно по-голям по размери, отколкото е нужно за тая цел, искат колхозът да отпуска за обществено хранене от 2 кг и 400 г до 4 кг хляб на ден на работник и т. н. Ясно е, че след такива „фондове“ и дажби за обществено хранене, след такава мошеническа демагогия стопанската мощ на колхоза не може да не

бъде подкопана и за държавните доставки на зърнени храни не остава място.

За да разбереш такъв ловък враг и да не се поддадеш на демагогията, трябва да притежаваш революционна бдителност, трябва да си способен да смъкнеш маската на врага и да покажеш на колхозниците неговото истинско, контрареволуционно лице. Но много ли са комунистите в нашето село, които притежават тия качества? Комунистите често пъти не само не разобличават такива класови врагове, но, напротив, сами се поддават на тяхната мошеническа демагогия и се влачат в опашката им.

Като не забелязват класовия враг под новата му маска и не умеят да разобличават неговите мошенически машинации, някои наши другари често се успокояват с това, че вече нямамо кулаци на света, че антисъветските елементи в селото били вече унищожени в резултат на политиката на ликвидиране кулачеството като класа и че поради това можело да се примирим със съществуването на „неутрални“ колхози, които не са нито болшевишки, нито антисъветски, но които сами, тъй да се каже стихийно, ще преминат на страната на Съветската власт. Но, другари, това е дълбоко заблуждение. Кулаците са разбити, но те още далече не са ликвидирани. Нещо повече — те скоро няма да бъдат ликвидирани, ако комунистите зяпат и стоят със скръстени ръце, считайки, че кулаците сами ще влязат в гроба по силата, така да се каже, на своето стихийно развитие. Що се отнася до „неутралните“ колхози, такива изобщо не съществуват и не могат да съществуват. „Неутрални“ колхози — това е фантазия на хора, на които са дадени очи, за да не виждат нищо. При такава остра класова борба, каквато имаме сега в нашата Съветска страна, за „неутрални“ колхози няма място, при такава обстановка колхозите могат да бъдат *или* болшевишки, *или* антисъветски. И ако ние не ръководим едни или други колхози, това значи, че те се ръководят от антисъветски елементи. В това не може да има никакво съмнение.

5) Най-сетне, още една причина за недостатъците на нашата работа в селото. Тази причина се състои в

подценяване ролята и отговорността на комунистите в колхозното строителство, в подценяване ролята и отговорността на комунистите в изпълнението на зърно-доставките. Говорейки за трудностите по зърнодоставките, комунистите обикновено стоварват отговорността върху селяните, като твърдят, че за всичко са виновни селяните. Но това е съвсем невярно и безусловно несправедливо. Селяните тук не са виновни. Ако става дума за отговорност и виновност, отговорността пада изцяло върху комунистите и виновни за всичко сме само ние, комунистите.

В света няма и не е имало такава могъща и авторитетна власт като нашата Съветска власт. В света няма и не е имало такава могъща и авторитетна партия като нашата комунистическа партия. Никой не ни пречи и не може да ни попречи да ръководим колхозното дело тъй, както ни налагат интересите на колхозите, интересите на държавата. И ако ние не винаги успяваме да ръководим колхозното дело тъй, както ни налага ленинизмът, ако ние често допускаме груби, непростими грешки, например по линията на зърнодоставките, за това сме виновни ние, и само ние.

Ние сме виновни, че не схванахме отрицателните страни на колхозната търговия със зърнени храни и допуснахме редица най-груби грешки.

Ние сме виновни, че цял ред наши партийни организации се откъснаха от колхозите, почиват на лаврите и се отдадоха на стихията на естествения ход на нещата.

Ние сме виновни, че цял ред наши другари все още надценяват колхозите като форма на масова организация, без да разбират, че работата не е толкова в самата форма, колкото в нашата способност да се нагърбим с ръководството на колхозите и да изгоним антисъветските елементи от ръководството на колхозите.

Ние сме виновни, че не схванахме новата обстановка и не си изяснихме новата тактика на класовия враг, който действа подмолно.

Пита се, какво са виновни тук селяните?

Аз знам цели групи колхозни, които се развиват и процъфтяват, изпълняват акуратно държавните разпореждания и от ден на ден укрепват в стопанско отно-

шение. От друга страна, аз знам... и такива колхози, съседни на горните колхози, които въпреки еднаквата реколта и еднаквите обективни условия вехнат и се разлагат. Коя е причината? Причината е, че колхозите от първата група се ръководят от истински комунисти, а тия от втората група се ръководят от зяпльовци, наистина с партийни билети в джоба, но все пак зяпльовци.

Пита се, какво са виновни тук селяните?

В резултат на подценяване ролята и отговорността на комунистите често причината за недостатъците на нашата работа в селото се търси не там, където трябва да се търси, и поради това недостатъците си остават неотстранени.

Не в селяните трябва да се търси причината на затрудненията с държавните зърнодоставки, а в нас самите, в нашите собствени редове. Защото *ние* сме на власт, *ние* разполагаме с държавните средства, *ние* сме призвани да ръководим колхозите и *ние* трябва да носим цялата отговорност за работата в селото.

Такива са главните причини за недостатъците на нашата работа в селото.

Може да ви се стори, че аз нарисувах твърде мрачна картина, че цялата наша работа в селото се състои само от недостатъци. Но това, разбира се, не е вярно. В действителност, наред с тия недостатъци нашата работа в селото има цял ред извънредно сериозни и решителни успехи. Но още в началото на своята реч аз казах, че в моята задача не влиза характеристиката на нашите постижения, че аз ще говоря само за недостатъците на нашата работа в селото.

Можем ли да поправим тези недостатъци? Да, безусловно можем. Ще ги поправим ли в най-близко време? Да, безусловно ще ги поправим. В това не може да има никакво съмнение.

Аз мисля, че политическите отдели на МТС и на совхозите са едно от ония решителни средства, с чиято помощ тия недостатъци ще могат да бъдат отстранени в най-кратък срок. (Бурни, дълго нестихващи аплодисменти.)

ДО „РАБОТНИЦА“ 64

Горещо приветствувам *„Работница“* по случай десетгодишнината от нейното съществуване. Желая ѝ успехи във възпитанието на женските пролетарски маси в дух на борба за пълната победа на социализма, в дух на изпълнение на великите завети на нашия учител — Ленин.

И. Сталин

*„Правда“ бр. 25,
26 януари 1933 г.*

ПИСМО ДО ДР. И. Н. БАЖАНОВ

Уважаеми др. И. Н. Бажанов!

Получих писмото Ви за това, че ми преотстъпвате Вашия втори орден като награда за моята работа.

Много съм Ви благодарен за топлите думи и другарския подарък. Знам, че Вие лишавате себе си в моя полза, и ценя Вашите чувства.

При все това, аз не мога да приема Вашия втори орден. Не мога и не трябва да го приема не само защото той може да принадлежи само на Вас, тъй като само Вие сте го заслужили, но и защото аз и без това съм достатъчно награден с вниманието и уважението на другарите и — следователно — нямам право да Ви ограбвам.

Ордените са създадени не за ония, които и без това са известни, а главно — за такива хора-герои, които са малко известни и които ние трябва да направим известни на всички.

Освен това трябва да Ви кажа, че аз имам вече два ордена. Това е повече, отколкото е нужно — уверявам Ви.

Извинявам се за късния отговор.

С ком. привет *И. Сталин*

Р. С. Връщам ордена по принадлежност.

И. Сталин

16 февруари 1933 г.

Печата се за пръв път

РЕЧ ПРЕД ПЪРВИЯ ВСЕСЪЮЗЕН КОНГРЕС НА КОЛХОЗНИЦИТЕ-УДАРНИЦИ ⁶⁵

19 февруари 1933 г.

Другари колхозници и колхознички! Аз не мислех да говоря на вашия конгрес. Не мислех, тъй като в речите на ораторите, които говориха преди мене, се каза вече всичко, което трябваше да се каже — каза се добре и сполучливо. Трябва ли след това да се говори още? Но тъй като вие настоявате, а силата е във вашите ръце (продължителни аплодисменти) — аз съм длъжен да се подчиня.

Ще кажа няколко думи по отделните въпроси.

I

КОЛХОЗНИЯТ ПЪТ Е ЕДИНСТВЕНО ПРАВИЛНИЯТ ПЪТ

Първият въпрос е — правилен ли е пътят, по който тръгнаха колхозните селяни, правилен ли е колхозният път?

Това не е празен въпрос. Вие, ударници на колхозите, сигурно не се съмнявате, че колхозите са на правилен път. Затова този въпрос може да ви се стори излишен. Но не всички селяни мислят като вас. Между селяните, включително и между колхозниците, има още не малко хора, които се съмняват в правилността на колхозния път. И в това няма нищо чудно.

И наистина, стотици години са живели хората по старому, вървели са по стария път, превивали са гръб пред кулака и помещчика, пред лихваря и спекуланта. Не може да се каже, че този стар, капиталистически път е срещал одобрение от страна на селяните. Но той,

този стар път, бе утъпкан, привичен път, и никой още не бе доказал на дело, че може да се живее някак си по-другояче, по-добре. Още повече че във всички буржоазни страни хората продължават да живеят по старому... И изведнаж в този стар, блатен живот се втурват болшевиките, втурват се като буря и казват: време е вече да изоставим стария път, време е вече да заживеем по новому, по колхозному, време е вече да заживеем не така, както живеят всички в буржоазните страни, а по новому, по кооперативному. А какъв е този нов живот — никой не знае. Да не би той да излезе по-лош от стария живот. Във всеки случай новият път е непривичен път, неутъпкан и още не добре изследван. Не е ли по-добре да си останем на стария път? Не е ли по-добре да почикаме с преминаването върху новия, колхозния път? Заслужава ли си да рискуваме?

Ето какви съмнения изпитват сега част от трудовите селяни.

Трябва ли ние да разсеем тези съмнения? Трябва ли да ги извадим, тези същите съмнения, на бял свят и да покажем колко струват те? Ясно е, че трябва.

Следователно, поставеният по-горе въпрос не може да се нарече празен въпрос.

И тъй, правилен ли е пътят, по който тръгнаха колхозните селяни?

Някои другари мислят, че преминаването върху новия път, върху колхозния път, започна у нас преди три години. Това е вярно само отчасти. Разбира се, масовото колхозно строителство започна у нас преди три години. Това преминаване бе ознаменувано, както е известно, с разгромването на кулачеството и с движението на милионните бедняшки и средняшки маси към колхозите. Всичко това е вярно. Но за да се започне това масово преминаване към колхозите, трябваше да имаме някои предварителни условия, без които, изобщо казано, е немислимо масовото колхозно движение.

Трябваше преди всичко да имаме Съветска власт, която помагаше и продължава да помага на селяните да тръгнат по колхозния път.

Второ, трябваше да се изгонят помешчиците и капиталистите, да им се изземат заводите и земите и да се обявят те за народна собственост.

Трето, трябваше да се обуздае кулачеството и да му се изземат машините и тракторите.

Четвърто, трябваше да се обяви, че само обединените в колхозите бедни и средни селяни могат да използват машините и тракторите.

Най-последно, трябваше да се индустриализира страната, да се създаде нова тракторна индустрия, да се построят нови заводи за селскостопански машини за изобилно снабдяване на колхозните селяни с трактори и машини.

Без тия предварителни условия не можеше да се мисли за масовото преминаване върху колхозния път, което започна преди три години.

Следователно, за да преминем върху колхозния път, трябваше преди всичко да извършим Октомврийската революция, да съборим капиталистите и помешчиците, да им изземем земята и заводите и да създадем нова индустрия.

С октомврийската революция именно започна преминаването върху новия път, върху колхозния път. То се разрасна с нова сила едва преди три години, защото едва по това време се проявиха в цялата им широта стопанските резултати на Октомврийската революция, едва по това време успяхме да тласнем напред индустриализацията на страната.

Историята на народите познава много революции. Те се отличават от Октомврийската революция по това, че всички те бяха едностранчиви революции. Сменяше се една форма на експлоатация на трудещите се с друга форма на експлоатация, но самата експлоатация оставаше. Сменяха се едни експлоататори и потисници с други експлоататори и потисници, но самите експлоататори и потисници оставаха. Само Октомврийската революция си постави за цел да премахне *всяка* експлоатация и да ликвидира *всевъзможните* експлоататори и потисници.

Революцията на робите ликвидира робовладелците и отмени робовладелската форма на експлоатация на трудещите се. Но вместо тях тя постави феодалите и

крепостническата форма на експлоатация на трудещите се. Едни експлоататори се смениха с други експлоататори. При робството „законът“ разрешаваше на робовладелците да убиват робите. При крепостническия строй „законът“ разрешаваше на феодалите „само“ да продават крепостните селяни.

Революцията на крепостните селяни ликвидира феодалите и премахна крепостническата форма на експлоатация. Но тя постави вместо тях капиталистите и помещиците, капиталистическата и помещническата форма на експлоатация на трудещите се. Едни експлоататори се смениха с други експлоататори. При крепостническия строй „законът“ разрешаваше да се продават крепостните селяни. При капиталистическия строй „законът“ разрешава „само“ да се обричат трудещите се на безработица и мизерия, на разорение и гладна смърт.

Само нашата Съветска революция, само нашата Октомврийска революция постави въпроса така: не да се сменят едни експлоататори с други, не да се сменя една форма на експлоатация с друга, а да се изкорени всякаква експлоатация, да се изкоренят всевъзможните експлоататори, всевъзможните богаташи и потисници, и стари, и нови. (Продължителни аплодисменти.)

Ето защо Октомврийската революция е предварително условие и необходима предпоставка за преминаването на селяните върху новия, колхозния път.

Правилно ли постъпиха селяните, като подкрепиха Октомврийската революция? Да, те постъпиха правилно. Те постъпиха правилно, защото Октомврийската революция им помогна да свалят от гърба си помещиците и капиталистите, лихварите и кулаците, търговците и спекулантите.

Но това е само едната страна на въпроса. Да се изгонят потисниците, да се изгонят помещиците и капиталистите, да се обуздаят кулаците и спекулантите — това е много добре. Но това е недостатъчно. За да се освободим окончателно от старите вериги — не е достатъчно само да разгромим експлоататорите. За това е нужно още да изградим нов живот, да изградим такъв живот, който да дава възможност на трудещия се селянин

да подобрява своето материално и културно положение и да се издига нагоре от ден на ден, от година на година. За това трябва да създадем нов строй в селото, колхозния строй. Това е другата страна на въпроса.

По какво се отличава старият строй от новия, колхозния строй?

При стария строй селяните работеха поотделно, работеха по стари едновременни начини, със стари оръдия на труда, работеха за помещиците и капиталистите, за кулаците и спекулантите, работеха, живеейки в нужда и обогатявайки другите. При новия, колхозния строй селяните работят заедно, задружно, работят с помощта на нови оръдия — трактори и земеделски машини, работят за себе си и за своите колхози, живеят без капиталисти и помещици, без кулаци и спекуланти, работят, за да подобряват от ден на ден своето материално и културно положение. Там, при стария строй — правителството бе буржоазно и поддържаше богатите против трудещите се селяни. Тук, при новия, колхозния строй — правителството е работническо-селско и поддържа работниците и селяните против всевъзможните богаташи. Старият строй води към капитализма. Новият строй — към социализма.

Ето ви двата пътя, капиталистическия път и социалистическия път, път напред — към социализма, и път назад — към капитализма.

Има хора, които мислят, че може да се тръгне по някакъв трети път. Особено охотно се залавят за този неизвестен на никого трети път някои колебаещи се другари, още не напълно уверени в правилността на колхозния път. Те искат ние да се върнем към стария строй, да се върнем към едноличното стопанство, но без капиталисти и помещици. При това те искат да допуснем „само“ кулаците и други дребни капиталисти като законно явление в нашия стопански строй. В действителност това не е трети път, а вторият път — пътят към капитализма. Защото, какво значи да се върнем към едноличното стопанство и да възстановим кулачеството? Това значи да възстановим кулашката робия, да възстановим експлоатацията на селяните от кулаците и да дадем на кулака власт. Но може ли да се възстанови

кулачеството и същевременно да се запази Съветската власт? Не, не може. Възстановяването на кулачеството ще доведе до създаване на кулашка власт и до ликвидиране на Съветската власт — т. е. ще доведе до образуването на буржоазно правителство. А образуването на буржоазно правителство ще доведе на свой ред до възстановяване помешчиците и капиталистите, до възстановяване на капитализма. Така нареченият трети път е в действителност вторият път, пътят, който води назад, към капитализма. Я попитайте селяните — искат ли те да се възстанови кулашката робия, да се върнем към капитализма, да се ликвидира Съветската власт и да се възстанови властта на помешчиците и капиталистите? Попитайте ги, и ще узнаете кой път мнозинството на трудещите се селяни смята за единствено правилен път.

И тъй има само два пътя: *или* напред, нагоре — към новия, колхозния строй, *или* назад, надолу — към стария, кулашко-капиталистическия строй.

Трети път няма.

Трудовото селячество постъпи правилно, като отхвърли капиталистическия път и тръгна по пътя на колхозното строителство.

Казват, че колхозният път е правилен, но труден път. Това е вярно само отчасти. Разбира се, по този път има трудности. Добрият живот лесно не се постига. Но работата е там, че главните трудности са вече минати, а за трудностите, които стоят пред вас, не заслужава дори сериозно да се говори. Във всеки случай, в сравнение с трудностите, които работниците преживяха преди 10—15 години, вашите сегашни трудности, другари колхозници, изглеждат детска играчка. Вашите оратори говориха тук и хвалиха работниците от Ленинград, Москва, Харков, Донбас. Те казаха, че те, работниците, имат успехи, а вие, колхозниците, имате много по-малко успехи. На мен ми се струва, че в речите на вашите оратори личеше дори известна другарска завист: колко добре би било, казват, ако ние, селяните-колхозници, имахме също такива успехи, както вие, работниците от Ленинград, Москва, Донбас, Харков...

Всичко това е добре. А знаете ли какво струваха тия успехи на работниците от Ленинград и Москва, какви лишения преживяха те, за да постигнат най-сетне тия успехи? Аз бих могъл да ви разкажа някои факти от живота на работниците в 1918 г., когато цели седмици работниците не получаваха ни парче хляб, да не говорим за месо и други хранителни продукти. Най-щастливи се считаха тогава дните, когато успяхме да дадем на работниците от Ленинград и Москва по петдесет грама черен хляб, и то наполовина с кюспе. И това продължи не месец и не половин година, а цели две години. Но работниците търпяха и не падаха духом, защото знаеха, че ще дойдат по-добри времена и те ще постигнат решителни успехи. И какво стана — вие виждате, че работниците не се излъгаха. Я сравнете вашите трудности и лишения с трудностите и лишенията, които преживяха работниците, и вие ще видите, че за тях не заслужава дори сериозно да се говори.

Какво е необходимо, за да тласнем колхозното движение напред и да разгърнем с всички сила колхозното строителство?

За това е необходимо преди всичко, колхозите да имат напълно осигурена и годна за обработване земя. Имате ли вие такава? Да, имате. Известно е, че всички доброкачествени земи са предадени на колхозите и трайно са им гарантирани. Следователно, колхозниците могат да обработват и подобряват тази земя свободно, без да се боят, че тя ще премине от тях в чужди ръце.

За това е необходимо, второ, колхозниците да могат да си служат с трактори и машини. Имате ли вие трактори и машини? Да, имате. На всички е известно, че нашите тракторни заводи и заводите за селскостопански машини работят преди всичко и главно за колхозите, снабдявайки ги с всички съвременни оръдия.

За това е необходимо, най-после, правителството да поддържа най-енергично колхозните селяни — и с хора, и с финансови средства — и да не позволява на остатъците на враждебните класи да разлагат колхозите. Имате ли вие такава правителство? Да, имате. То се нарича работническо-селско съветско правителство. По-

сочете ми една страна, където правителството да поддържа не капиталистите и помешчиците, не кулаците и другите богаташи, а трудещите се селяни. На света няма и не е имало такава страна. Само у нас, в Съветската страна, съществува правителство, което защитава с всички сили работниците и селяните-колхозници, всички трудещи се от града и селото против всички богаташи и експлоататори. (Продължителни аплодисменти.)

Следователно, вие имате всичко, за да разгърнете колхозното строителство и да се освободите напълно от старите вериги.

От вас се иска само едно — да се трудите честно, да делите колхозните доходи според труда, да пазите колхозното имущество, да пазите тракторите и машините, да се грижите добре за конете, да изпълнявате разпорежданията на вашата работническо-селска държава, да укрепвате колхозите и да изгоните от колхозите промъкналите се в тях кулаци и техните оръдия.

Вие сигурно ще се съгласите с мен, че да се преодолеят тия трудности, т. е. да се работи честно и да се пази колхозното имущество, не е чак толкоз трудно. Още повече че сега вие работите не за богатшите и не за експлоататорите, а за себе си, за своите собствени колхози.

Вие виждате, че колхозният път, социалистическият път е единствено правилният път за трудещите се селяни.

II

НАШАТА НАЙ-БЛИЗКА ЗАДАЧА Е ДА НАПРАВИМ ВСИЧКИ КОЛХОЗНИЦИ ЗАМОЖНИ

Вторият въпрос е — какво постигнахме ние по новия път, по нашия колхозен път, и какво мислим да постигнем в близките 2—3 години?

Социализмът е хубаво нещо. Щастливият социалистически живот е безспорно хубаво нещо. Но всичко това е въпрос на бъдещето. Главният въпрос сега не е какво ще постигнем в бъдеще. Главният въпрос е какво

сме постигнали вече. Селяните тръгнаха по колхозния път. Това е много добре. Но какво постигнаха те по този път? Какво постигнахме осезателно, вървейки по колхозния път?

Ние постигнахме това, че помогнахме на милионните бедняшки маси да влязат в колхозите. В резултат на нашата работа милионните бедняшки маси, след като влязоха в колхозите, където те използват най-добрата земя и най-добрите оръдия за производство, се издигнаха до положението на средняци. В резултат на нашата работа милионните бедняшки маси, които по-рано живееха в нужда, станаха сега в колхозите средняци, станаха обезпечени хора. Ние унищожихме разслояването на селяните на бедняци и кулаци, разбихме кулаците и помогнахме на бедняците да станат господари на своя труд вътре в колхозите, да станат средняци.

Какво беше положението преди разгръщането на колхозното строителство, преди 4 години? Кулаците забогатяваха и се издигаха. Бедняците обедняваха и се разоряваха, изпадайки в робия на кулаците. Средняците се катереха нагоре към кулаците и всеки път падаха долу, попълвайки редовете на бедняците за удоволствие на кулаците. Не е трудно да се досетим, че от цялата тази неразбория печелеха само кулаците и може би някои от заможните селяни. На всеки 100 селски стопанства можеха да се наброят 4—5 кулашки стопанства, 8 или 10 стопанства на заможни селяни, около 45—50 средняшки и около 35 бедняшки стопанства. Следователно, най-малко 35 процента от всички селски стопанства съставляваха бедняците, които бяха принудени да носят ярема на кулашката робия. Аз дори не говоря за слабосъстоятелните средняшки слоеве, които съставляваха повече от половината от средните селяни и които по своето положение малко се отличаваха от бедняците и се намираха в пряка зависимост от кулаците.

Като разгрънахме колхозното строителство, ние успяхме да турим край на тази неразбория и несправедливост, разбихме кулашката робия, въвлякохме цялата тази бедняшка маса в колхозите, осигурихме им там съществуването и ги издигнахме до положението на

средняци, които могат да се ползват от колхозната земя, от предоставените на колхозите облаги, от тракторите, от земеделските машини.

А какво значи това? Това значи, че не по-малко от 20 милиона селско население, не по-малко от 20 милиона бедняци се спасиха от мизерия и разорение, спасиха се от кулашката робия и се превърнаха благодарение на колхозите в обезпечени хора.

Това е голям успех, другари. Това е такъв успех, какъвто светът още не познава и какъвто не е постигнала още нито една държава в света.

Ето ви практическите, осезателните резултати от колхозното строителство, резултатите от това, че селяните тръгнаха по колхозния път.

Но това е само *първата* наша крачка, *първото* наше постижение по пътя на колхозното строителство.

Погрешно би било да се мисли, че ние трябва да се спрем на тази първа крачка, на този първи успех. Не, другари, ние не можем да се спрем на този успех. За да отидем по-нататък и за да укрепим окончателно колхозите, ние трябва да направим *втора* крачка, ние трябва да постигнем *нов* успех. В какво се състои тази втора крачка? Тя се състои в това, да издигнем колхозниците — и бившите бедняци, и бившите средняци — още по-високо. Тя се състои в това — *да направим всички колхозници заможни*. Да, другари, заможни. (Продължителни аплодисменти.)

Ние успяхме благодарение на колхозите да издигнем бедняците до положението на средняци. Това е много добре. Но това е недостатъчно. Ние трябва да направим сега още една крачка напред и да помогнем на всички колхозници — и на бившите бедняци, и на бившите средняци — да се издигнат до положението на заможните. Това може да се постигне и ние трябва да го постигнем на всяка цена. (Продължителни аплодисменти.)

Ние имаме сега всичко, за да постигнем тази наша цел. Нашите машини и трактори се използват сега лошо. Нашата земя не се обработва добре. Достатъчно е само да подобрим използването на машините и трак-

торите, достатъчно е само да подобрим обработването на земята и ние ще увеличим двойно и тройно количеството на нашите продукти. А това е напълно достатъчно, за да направим всички колхозници заможни труженици на колхозните поля.

Как стоеше по-рано въпросът със заможните? За да стане човек заможен, трябваше да уврежда съседите си, трябваше да ги експлоатира, да им продава по-скъпо, да купува от тях по-евтино, да наеме някои и други ратаи, да ги експлоатира доста много, да натрупа капиталец и като укрепне, да се издигне до положението на кулак. С това именно се обяснява защо по-рано, при едноличното стопанство, заможните предизвикваха недоверие и омраза сред бедняците и средняците. Сега въпросът стои другояче. Сега и условията са други. За да станат колхозниците заможни, сега съвсем не е необходимо да увреждат или експлоатират съседите си. А и не е лесно сега да се експлоатира който и да било, защото у нас няма вече частна собственост върху земята или аренда, машините и тракторите принадлежат на държавата, а хората, които имат капитал, сега не са на мода в колхозите. Имаше такава мода, но тя изчезна завинаги. За да станат колхозниците заможни, е необходимо сега само едно — да работят в колхоза честно, правилно да използват тракторите и машините, правилно да използват работния добитък, правилно да обработват земята, да пазят колхозната собственост.

Понякога казват: щом е социализъм — защо още да се трудим? Трудихме се по-рано, трудим се и сега — не е ли време да престанем да се трудим? Другари, такива приказки са коренно погрешни. Това е философия на безделниците, а не на честните труженици. Социализмът съвсем не отрича труда. Напротив, социализмът се гради върху труда. Социализмът и трудът са неделими един от друг.

Ленин, нашият велик учител, казваше: „Който не се труди, той не трябва да яде“. Какво значи това, против кого са насочени тия думи на Ленин? Против експлоаторите, против ония, които сами не се трудят, а заставят другите да се трудят и се обогатяват за сметка

на другите. И още против кого? Против ония, които сами безделничат и искат да се обогатят за сметка на другите. Социализмът иска не безделничене, а всички хора да се трудят честно, да се трудят не за другите, не за богатшите и експлоататорите, а за себе си, за обществото. И ако ние се трудим честно, ако се трудим за себе си, за своите колхозни — то за някакви си 2—3 години ние ще издигнем всички колхозници — и бившите бедняци, и бившите средняци — до положението на зможни, до положението на хора, които имат продукти в изобилие и водят напълно културен живот.

Такава е сега нашата най-близка задача. Ние можем да постигнем това и ние трябва да го постигнем на всяка цена. (Продължителни аплодисменти.)

III

ОТДЕЛНИ БЕЛЕЖКИ

А сега позволете ми да премина към някои отделни бележки.

Преди всичко за нашите *партийци* в селото. Между вас има партийци, но още повече безпартийни. Много добре е, че на конгреса се събраха повече безпартийни отколкото партийци, защото именно безпартийните преди всичко трябва да се привличат в нашата работа. Има комунисти, които се отнасят болшевишки към безпартийните колхозници. Но има и такива, които се кичат със своята партийност и не допускат близо безпартийните. Това е лошо и вредно. Силата на болшевиките, силата на комунистите се състои в това, че те умеят да окръжават нашата партия с милиони от безпартиен актив. Ние, болшевиките, не бихме имали успехите, които имаме сега, ако не умеехме да спечелим за партията доверието на милионите безпартийни работници и селяни. А какво е необходимо за това? За това е необходимо партийците да не се ограждат от безпартийните, партийците да не се затварят в своята партийна черупка, да не се кичат със своята партийност, а да се вслушват в гласа на безпартийните, не само да учат безпартийните, но и да се учат от тях.

Не трябва да забравяме, че партийците не падат от небето. Трябва да помним, че всички партийци сами са били някога безпартийни. Днес е безпартиен, но утре ще стане партиец. С какво всъщност има тук да се хвалим? Между нас, старите болшевики, ще се намерят много хора, които работят в партията 20—30 години. А нали и ние самите сме били някога също безпартийни. Какво щеше да стане с нас, ако преди 20—30 години тогавашните партийци биха ни третирали зле и не биха ни допусkali в партията? Може би ние щяхме да останем вън от партията дълги години. А знае се, другари, че ние, старите болшевики, не сме последни хора. (Весело оживление, продължителни аплодисменти.)

Ето защо нашите партийци, сегашните млади партийци, които понякога вирят нос пред безпартийните, трябва да помнят всичко това, трябва да помнят, че не високомерието, а скромността украсява болшевика.

Сега няколко думи *за жените, за колхозничките*. Другари, женският въпрос в колхозите е голям въпрос. Аз знам, че мнозина от вас подценяват жените и дори се надсмиват над тях. Но това е грешка, сериозна грешка, другари. Работата не е само в това, че жените са половината от населението. Работата е преди всичко в това, че колхозното движение издигна на ръководни длъжности цял ред забележителни и способни жени. Погледнете конгреса, неговия състав — и вие ще видите, че жените отдавна вече са скъсали със своята изостаналост и са отишли много напред. Жените в колхозите са голяма сила. Да държим тая сила неизползувана, значи да допуснем престъпление. Наш дълг е да издигаме напред жените в колхозите и да използваме тази сила в работа.

Разбира се, Съветската власт имаше в недалечното минало едно малко недоразумение с колхозничките. Отнасяше се до кравата. Но сега въпросът с кравата е уреден и недоразумението е отстранено. (Продължителни аплодисменти.) Ние направихме така, че повечето колхозници вече имат по една крава на домакинство. Ще минат още година-две — и вие няма да намерите нито един колхозник, който да няма своя крава.

Ние, болшевиките, ще се постареем всички колхозници у нас да имат по една крава. (Продължителни аплодисменти.)

Що се отнася до самите колхознички, те трябва да помнят силата и значението на колхозите за жените, трябва да помнят, че само в колхозите те имат възможност да застанат на равна нога с мъжете. Без колхозите — неравенство, в колхозите — равенство на правата. Нека другарките колхознички помнят това и нека пазят колхозния строй като зениците на очите си. (Продължителни аплодисменти.)

Две думи за *комсомолците и комсомолките* в колхозите. Другари, младежта е нашето бъдеще, нашата надежда. Младежта ще ни смени нас, старите. Тя ще донесе нашето знаме до победния край. Между селяните има много старци, обременени със стар багаж, обременени с навиците и спомените за стария живот. Ясно е, че те не винаги успяват да вървят с партията, със Съветската власт. Друго нещо е нашата младеж. Тя е свободна от стария багаж и тя най-лесно усвоява Лениновите завети. И именно защото младежта най-лесно усвоява Лениновите завети, именно затова тя е призвана да води напред изоставащите и колебаещите се. Наистина, на нея не ѝ достигат знания. Но знанията се придобиват. Днес ги няма, утре ще ги има. Затова задачата е да изучаваме и пак да изучаваме ленинизма. Другари комсомолци и комсомолки! Изучавайте болшевизма и водете напред колебаещите се! По-малко дрънкайте, повече работете — и сигурно ще постигнете успех. (Аплодисменти.)

Няколко думи за *едноличниците*. За едноличниците тук малко се говори. Но това не значи, че те са вече изчезнали. Не, не значи. Едноличници има и ние не трябва да ги изхвърляме от сметката, защото те са наши утрешни колхозници. Аз зная, че една част от едноличниците се развратиха окончателно и се отдадоха на спекула. С това вероятно се обяснява защо нашите колхозници приемат едноличниците в колхозите след щателна проверка, а понякога и съвсем не ги приемат. Това, разбира се, е правилно и тук не може да има възражения. Но има

друга, по-голяма част едноличници, които не са се отдали на спекула и изкарват своя хляб с честен труд. Тия едноличници може би бяха готови да влязат в колхозите. Но на тях им пречат, от една страна, техните колебания относно правилността на колхозния път, а от друга страна — ожесточението, което съществува сега сред колхозниците против едноличниците.

Естествено, ние трябва да разберем колхозниците и да влезем в тяхното положение. През тия години те претърпяха много обиди и подигравки от едноличниците. Но обидите и подигравките не трябва да имат тук решаващо значение. Лош ръководител е онзи, който не умее да забравя обидите и който поставя чувствата си по-горе от интересите на колхозното дело. Ако искате да бъдете ръководители, вие трябва да умеете да забравяте обидите, които са ви нанесли отделни едноличници. Преди две години аз получих писмо от една селянка-вдовица от Волга. Тя се оплакваше, че не искали да я приемат в колхоза, и искаше моята поддръжка. Аз запитах колхоза. От колхоза ми отговориха, че не могат да я приемат в колхоза, защото тя оскърбила колхозното събрание. В какво се състояла работата? В това, че на селското събрание, където колхозниците призовавали едноличниците да влязат в колхоза, тази същата вдовица в отговор на поканата подигнала полата си и казала — нà ви колхоз. (Весело оживление, смях.) Без съмнение, тя е постъпила неправилно и е обидила събранието. Но може ли да ѝ се отказва да бъде приета в колхоза, ако тя след една година искрено се е разкаяла и е признала своята грешка? Мисля, че не бива да ѝ се отказва. Аз така и написах на колхоза. Вдовицата бе приета в колхоза. И какво се оказа? Оказа се, че тя работи сега в колхоза не в последните, а в първите редове. (Аплодисменти.)

Ето ви още един пример, който показва, че ръководителите, ако искат да бъдат истински ръководители, трябва да умеят да забравят обидите, щом това се налага от интересите на работата.

Същото трябва да кажем и за едноличниците изобщо. Аз не съм против това, в колхозите да не

приемат безразборно. Но аз съм против безразборното затваряне пътя към колхозите за всички едноличници. Това не е наша, не е болшевишка политика. Колхозниците не трябва да забравят, че те самите неотдавна са били едноличници.

Най-последно, няколко думи за *писмото на безенчукските колхозници*⁶⁶. Това писмо бе напечатано и вие вероятно сте го чели. Безспорно, писмото е добро. То свидетелствува, че между нашите колхозници има много опитни и съзнателни организатори и агитатори на колхозното дело, които са гордост на нашата страна. Но в писмото има едно погрешно място, с което по никой начин не можем да се съгласим. Безенчукските другари представят своя труд в колхоза като скромен и почти незначителен труд, а труда на ораторите и вождовете, които държат понякога километрически речи — като велик и творчески труд. Може ли да се съгласим с това? Не, другари, по никой начин не можем да се съгласим с това. Безенчукските другари са допуснали тук грешка. Възможно е те да са допуснали тази грешка от скромност. Но от това грешката не престава да бъде грешка. Минаха ония времена, когато вождовете се считаха за единствени творци на историята, а работниците и селяните не влизаха в сметката. Съдбините на народите и държавите се решават сега не само от вождовете, но преди всичко и главно от милионните трудещи се маси. Работниците и селяните, които без шум и трясък строят заводи и фабрики, мини и железопътни линии, колхози и совхози, които създават всички блага на живота, които хранят и обличат целия свят — ето кои са истинските герои и творци на новия живот. Нашите безенчукски другари, изглежда, са забравили това. Не е добре, когато хората надценяват своите сили и почват да се кичат със своите заслуги. Това води към самохвалство, а самохвалството е лошо нещо. Но още по-лошо е, когато хората почнат да подценяват своите сили и не виждат, че техният „скромнен“ и „незначителен“ труд е в действителност велик и творчески труд, който решава съдбините на историята.

Аз бих искал безенчукските другари да одобрят тази малка моя поправка на тяхното писмо.

Да завършим с това, другари.
(Дълго нестихващи аплодисменти, които преминават в овация. Всички стават и приветствуват др. Сталин. Викове „ура“. В залата се носят възгласи: „Да живее другарят Сталин, ура! Да живее първият колхозник! Да живее нашият вожд другарят Сталин!“)

*„Правда“ бр. 53,
23 февруари 1933 г.*

ПРИВЕТСТВИЕ ДО ЧЕРВЕНАТА АРМИЯ ВЪВ ВРЪЗКА С НЕЙНАТА ПЕТНАДЕСЕТГОДИШНИНА

До Революционния военен съвет на СССР

Привет на бойците, командирите и политработниците от Работническо-селската червена армия!

Червената армия, създадена под ръководството на Ленин, се покори с неувяхваща слава във великите битки на гражданската война, като изгони от СССР интервентите и защити делото на социализма в нашата страна.

Червената армия е сега опора на мира и мирния труд на работниците и селяните, буден страж на границите на Съветския съюз.

Работниците на нашата страна, като завършиха победоносно петилетката за четири години, въоръжават Червената армия с нови оръжия за отбрана. Вашата задача, другари, е да се научите да владеете тези оръжия до съвършенство и да изпълните своя дълг към страната, ако враговете се опитат да я нападнат.

Дръжте високо знамето на Ленин, знамето на борбата за комунизъм!

Да живее героичната Червена армия, нейните ръководители, нейният Реввоенсъвет!

И. Сталин

„Правда“ бр. 53,
23 февруари 1933 г.

ОТГОВОР НА ПИСМОТО НА Г-Н БАРНЕС

20 март 1933 г.

Уважаеми г-н Барнес!

Вашите опасения относно сигурността на американските граждани в СССР нямат никакво основание.

СССР е една от малкото държави в света, където проявите на национална омраза или недружелюбното отношение към чужденците като чужденци се преследват от закона. Не е имало и не може да има случай в СССР някой да е станал обект на преследване заради неговия национален произход. Това е особено вярно по отношение на чуждите специалисти в СССР, включително и на американските специалисти, работата на които според мен заслужава благодарност.

Що се отнася до неколцината англичани от „Метро-Викерс“⁶⁷, те са привлечени под отговорност не като англичани, а като хора, които са нарушили, както установиха следствените власти, законите на СССР. Нима руси не са привлечени също под отговорност? Аз не знам какво отношение може да има това към американските граждани.

На Вашите услуги *И. Сталин*

Печата се за пръв път

ДО ДР. С. М. БУДЬОНИ

Горещ болшевишки привет на бойния другар от гражданската война, на организатора и водителя на славната Червена конница, на най-талантливия ръководител на Червената армия, издигнал се от средата на революционните селяни, другаря Будьони, по случай неговата петдесетгодишнина!

Крепко Ви стискам ръката, скъпи Семьон Михайлович.

И. Сталин

*„Правда“ бр. 115,
25 април 1933 г.*

БЕСЕДА С полк. РОБИНС

13 май 1933 г.

(Кратка стенограма)

Сталин. С какво мога да Ви бъда полезен ?

Робинс. Аз считам за голяма чест за мене възможността да Ви посетя.

Сталин. В това няма нищо особено. Вие преувеличавате.

Робинс (с мее се). Най-интересното за мен е това, че из цяла Русия срещнах навсякъде имената Ленин—Сталин, Ленин—Сталин, Ленин—Сталин заедно.

Сталин. Тук също има преувеличение. Къде мога аз да се сравнявам с Ленин.

Робинс (с мее се). Ще бъде ли също преувеличение да се каже, че най-старото правителство в света бе през цялото това време правителството на Съветска Русия — Съветът на народните комисари ?

Сталин. Това може би не е преувеличено.

Робинс. Интересно и важно е, че в своята работа това правителство не се отклони в реакционно направление и че правителството, което Ленин създаде, се оказа силно. То се съпротивява на всички враждебни линии

Сталин. Това е вярно.

Робинс. Извънредно ярко и остро почувствувах развитието на Русия през изтеклите 15 години на първомайската демонстрация, тъй като аз бях на първомайската демонстрация в 1918 г. и сега, в 1933 г.

Сталин. Напоследък ние успяхме да направим нещо. Но 15 години — това е голям срок.

Робинс. За живота на държавата това е все пак кратък срок за такъв голям прогрес, какъвто Съветска Русия е постигнала през това време.

Сталин. Ние можехме да направим повече, но не успяхме.

Робинс. Интересно е да се сравнят основните мотиви, основните линии на двете демонстрации. Демонстрацията в 1918 г. бе обърната навън, към пролетариата от целия свят, към международния пролетариат с призив за революция. Сега мотивът е друг. Сега мъжете, жените и младежите излязоха на демонстрация, за да кажат — ето страната, която ние строим, ето страната, която ще защитаваме с всичките си сили.

Сталин. Тогава демонстрацията бе агитационна, а сега — демонстрация на нашите постижения.

Робинс. Вие навярно знаете, че в течение на 15 години аз се интересувах от въпроса за установяването на разумни взаимоотношения между двете страни и се стремих към отстраняването на съществуващото враждебно отношение от страна на управляващите американски кръгове.

Сталин. Аз знаех това в 1918 г. от думите на Ленин, а след това въз основа на фактите. Знам това.

Робинс. Аз пристигнах тук в качеството на съвсем частен гражданин и говоря от свое име. Моето идване има за главна цел да установи перспективите за създаване на връзки, да установи действителните факти относно уменията за работа и творческата изобретателска способност на руските работници. Антисъветската пропаганда твърди, че руският работник е ленив, че руският работник не умее да работи, че машините се рушат в неговите ръце, че такава страна няма бъдеще. Аз искам да се боря срещу тази пропаганда не само с думи, но и с факти в ръцете.

Вторият въпрос, който ме интересува във връзка с това, е въпросът за положението на селското стопанство. Твърдят, че индустриализацията е разрушила селското стопанство, че селяните са престанали да сеят, престанали са да събират житото. Всяка година твърдят, че тази година Русия непременно ще умре от глад. Аз искам да

се запознава с фактите в областта на селското стопанство, за да опровергава тези твърдения. Надявам се да видя площи, които тази година за пръв път са засети с нови култури. Особено ме интересува развитието на главните зърнени култури в Съветския съюз.

Третият въпрос, който ме интересува, е въпросът за народното образование, развитието на децата и младежите, тяхното възпитание. Доколко е развито народното образование в областта на изкуството и литературата, това, което се нарича творчески гений, изобретателство. В Америка се разрешават два типа творчество — едното е кабинетното творчество, а другото — широкото жизнено творчество, проявите на творческия дух в живота. Интересува ме как се развиват децата, как се развива младежта. Надявам се да видя на практика как те се учат, как се възпитават и развиват.

По първия и по третия въпрос аз вече получих някои ценни наблюдения и се надявам по-нататък да получа допълнителни данни. По втория въпрос — относно развитието на селското стопанство, разчитам, че ще успея да наблюдавам истински факти през време на пътуването си до Магнитогорск и оттам до Ростов, Харков и обратно. Надявам се да разгледам колхозите и да видя как се ликвидира архаичната разпокъсаност на земята и как се развива едрото селско стопанство.

Сталин. Нужно ли Ви е моето мнение?

Робинс. Да, искам да узная Вашето мнение.

Сталин. Забележката относно това, че съветският работник бил неспособен да се справя с машините и ги рушел, е съвсем неправилна.

Във връзка с това трябва да кажа, че у нас не съществува това явление, което се наблюдаваше в Западна Европа и Америка, когато работниците съзнателно рушеха машините, тъй като машините им отнемаха парчето хляб. У нас няма такова отношение към машините от страна на работниците, защото машините се въвеждат у нас масово при липса на безработица, защото машините не отнемат хляба на работниците, както е у вас, а облекчават техния труд.

Що се отнася до неумението да работят, до некултурността на работниците, вярно е, че културните работници у нас са малко и те не се справят с машините тъй добре, както в Европа или Америка. Но у нас това е временно явление. Ако например се проучи въпросът, къде работниците са овладели в по-кратък исторически срок новата техника — в Европа, в Америка или в Русия през тези 5 години, аз мисля, че в Русия работниците са я овладели по-бързо, въпреки невисоката културност. Производството на трактори на Запад бе усвоено в течение на няколко години, въпреки че там, разбира се, техниката бе развита. У нас това производство бе усвоено по-бързо. Например, в Сталинград, в Харков производството на трактори бе усвоено за някакви си 12—14 месеца. Сега Сталинградският тракторен завод не само изпълнява заплануваното производство, не само дава по 144 трактора на ден, но понякога дава 160 трактора, т. е. работи свръх проектната мощност. Аз вземам това за пример. Нашата тракторна индустрия е нова, тя по-рано не съществуваше. И авиационната индустрия — ново, сложно дело — бе също бързо усвоена. Автомобилната индустрия е в аналогично състояние от гледна точка на бързината на усвояването. Машиностроенето — също.

Според мен това бързо усвояване на производството на машини се обяснява не с особените способности на руските работници, а с това, че производството например на самолети, на мотори за тях, на трактори, автомобили, машини у нас се счита не за частно дело на човека, а за държавно дело. Там, на Запад, работниците произвеждат, за да получат заплата, а всичко останало не ги интересува. У нас производството се счита за обществено дело, за държавно дело, счита се за въпрос на чест. Ето защо така бързо се усвоява у нас новата техника.

Аз изобщо считам, че въпросът не може да се поставя в смисъл че работниците на някоя нация са неспособни да усвоят новата техника. Ако погледнем на въпроса от расова гледна точка, в Америка например негрите се считат за „последни хора“, обаче те усвояват техниката не по-лошо от белите. Въпросът за усвоя-

ването на техниката от работниците на една или друга нация не е биологичен въпрос, не е въпрос на наследственост, а въпрос на време: ако днес не са я усвоили, утре ще се научат и ще я усвоят. Всеки може да усвои техниката, включително и бушменът, ако му се помогне.

Робинс. Нужно е още и стремеж, желание за това.

Сталин. Разбира се. Руските работници имат желание и стремеж повече от достатъчно. Те считат усвояването на новата техника за въпрос на чест.

Робинс. Аз вече почувствувах това във вашите фабрики, където видях, че в резултат на социалистическото съревнование се създава нов ентузиазъм, нов стремеж, което никога не може да се купи с пари, защото работниците очакват от тази своя работа нещо по-хубаво и по-голямо от това, което могат да дадат парите.

Сталин. Това е вярно. Това е въпрос на чест.

Робинс. Аз ще отнеса със себе си в Америка диаграми, които показват развитието на работническото изобретателство, на работническите творчески предложения, които подобряват производството, които дават значителни спестявания за производството. Видях портретите на цял ред такива работници изобретатели, които са дали на Съветския съюз твърде много за подобряване на производството, за спестявания.

Сталин. У нас се появиха сравнително много такива работници, това са много способни хора.

Робинс. Аз посетих всички ваши големи заводи в Москва — „АМО“, „Шарикоподшипник“, „Фрезер“ и други, и навсякъде намерих организации за повишаване на изобретателството на работниците. Особено впечатление ми направиха инструменталните цехове в редица от тези заводи. Тъй като тези инструментални цехове дават извънредно ценни инструменти за своите заводи, работниците в тези цехове работят, като напрягат всичките си способности, проявяват цялата си творческа инициатива и постигат поразителни резултати.

Сталин. Въпреки това, ние имаме и много недостатъци. Ние имаме малко квалифицирани работници. А те са много необходими. Ние имаме също малко технически персонал. Всяка година броят на този персонал

расте, но все пак той е по-малък, отколкото е нужно. Американците много ни помогнаха. Това трябва да се признае. Те ни помагаша по-добре и по-смело от другите. Ние им благодарим за това.

Робинс. Във вашите предприятия аз видях интернационализъм, който ми направи много силно впечатление. Ръководството на вашите заводи е готово да усвоява техническите завоевания на която и да било страна — Франция, Америка, Англия или Германия — без всякакви предразсъдъци по отношение на тези страни. И на мен ми се струва, че този именно интернационализъм ще позволи да се съчетаят в една машина всички предимства на машините на другите страни и да се създадат по-съвършени машини.

Сталин. Това ще стане.

По втория въпрос относно това, че индустриализацията разрушавала селското стопанство. Това е също неправилна представа. Индустриализацията не руши, а спасява нашето селско стопанство, спасява селянина. Преди няколко години ние имахме силно раздробено дребно и най-дребно селско стопанство. Във връзка с голямата раздробеност на земята землените участъци на селяните бяха станали толкова малки, че нямаше къде кокошка да се пусне. Прибавете към това примитивните селскостопански оръдия като ралото и мършавото конче, неспособни да разорат не само целина, но дори обикновени не твърде меки земи, и Вие ще получите картината на упадъка на селското стопанство. Преди 3—4 години у нас в СССР имаше около 7 милиона рала. Какво оставаше за селяните: или да легнат да умират, или да преминат към новата форма на земеползуване и към машинния начин на обработване на земята. С това именно се обяснява защо отправленият по това време призив на Съветската власт към селяните — да обединят своите малки парчета земя в големи землени масиви и да приемат от Правителството трактори, жътварки и вършачки за обработването на тези масиви, за прибиране и овършаване на реколтата — намери най-жив отклик сред селяните. Ясно е, че селяните охотно приеха предложението на Съветското правителство, почнаха да обединяват

своите парчета земя в големи поля, приеха тракторите и другите машини и излязоха по тоя начин на широкия път на уедряването на селското стопанство, на новия път на коренно подобряване на селското стопанство.

Излиза, че индустриализацията, в резултат на която селяните получават трактори и други машини, спаси селяните, спаси селското стопанство.

Процесът на обединяването на дребните селски стопанства по села в едри стопанства се нарича у нас колективизация, а самите обединени едри стопанства — колхози. Колективизацията значително се улеснява от липсата на частна собственост върху земята у нас, от национализацията на земята. Земята е предадена на колхозите за вечно ползуване, а поради това, че няма частна собственост върху земята, покупко-продажба на земя у нас не съществува и всичко това значително улеснява образуването и развитието на колхозите.

С това не искам да кажа, че всичко това, т. е. колективизацията и прочее, се извършва у нас гладко. Трудности, разбира се, има, и то немалки. Колективизацията, както и всяко голямо ново дело, има не само приятели, но и врагове. Въпреки това, подавяващото мнозинство на селяните е за колективизацията, а броят на нейните противници все повече и повече намалява.

Робинс. Всяко движение напред налага известни разходи и ние вземаме това под внимание и го включваме в нашите преценки.

Сталин. Но въпреки тези трудности, едно е ясно — и този факт за мен не подлежи на никакво съмнение: $\frac{19}{20}$ от селяните признаха, а повечето селяни с голяма радост приемат факта, че колективизацията на селското стопанство стана факт, от който няма връщане назад. Така че това е вече завоювано. Преобладаващата форма на селското стопанство у нас сега е колективното стопанство. Ако вземем данните за посева или прибирането на реколтата, данните за производството на зърнени храни — понастоящем индивидуалните селяни дават някакви си 10—15% от общия добив на зърнени храни. Останалото дават колхозите.

Робинс. Интересува ме въпросът — вярно ли е, че прибирането на реколтата миналата година е минало незадоволително, че сега посевната кампания се провежда задоволително, а миналата година прибирането на реколтата минало незадоволително?

Сталин. Миналата година прибирането на реколтата мина по-незадоволително отколкото по-миналата година.

Робинс. Четох Вашите изказвания и изхождайки от това, мисля, че тази година ще бъде осигурено успешно прибиране на реколтата.

Сталин. То, по всяка вероятност, ще мине много по-добре.

Робинс. Аз мисля, че Вие не по-малко от мен оценявате огромното постижение, което се състои в това, че Вие съумяхте да индустриализирате селското стопанство, докато никоя друга страна не можà да направи това. Селското стопанство на всички капиталистически страни преживява дълбока криза и се нуждае от индустриализация. Капиталистическите страни така или иначе се справят с индустриалното производство, но нито една от тях не се справя със селското стопанство. Голямо постижение на Съветския съюз е това, че той се зае с разрешаването на тази задача и успешно се справя с нея.

Сталин. Да, това е факт.

Такива са нашите постижения и недостатъци в областта на селското стопанство.

Сега третият въпрос — относно възпитанието на децата и изобщо на младежта. Нашата младеж е добра, жизнерадостна. Нашата държава се отличава от всички други държави по това, че тя не жали средства за доброто гледане на децата и за доброто възпитание на младежта.

Робинс. В Америка считат, че у вас ограничават развитието на децата в определени, строго установени рамки и тия рамки не оставят свобода за развитието на творчески дух и свобода на ума. Не считате ли Вие, че свободата за развитието на творчески дух, свободата да изразява това, което той съдържа, има извънредно голямо значение?

Сталин. Първото — относно ограниченията — не е вярно. Второто е вярно. Безусловно, детето не може да развива своите способности при режима на затвореност и тясна регламентация, без необходимата свобода и поощряване на инициативата. Що се отнася до младежта, за нея са открити всички пътища и у нас тя може свободно да се усъвършенствува.

У нас не бият детето, много рядко го наказват, дават му възможност самò да си избира онова, което му се харесва, дават му възможност да тръгне по пътя, който то само си избира. Аз мисля, че никъде няма такива грижи за детето, за неговото възпитание и развитие, както у нас, в Съветския съюз.

Робинс. Може ли да се счита, че в резултат на това, че хората от новото поколение са се освободили от гнета на нуждата, освободили са се от терора на икономическите условия, това освобождение ще доведе до нов разцвет на творческата енергия, до разцвет на новото изкуство, до нов подем на културата и изкуството, което по-рано се ограничаваше от всички тези окови?

Сталин. Това е безусловно вярно.

Робинс. Аз не съм комунист и не разбирам особено много от комунизъм, но бих искал Америка да участва, да получи възможност да се приобщи към това развитие, което се наблюдава тук, в Съветска Русия, бих искал американците да получат тази възможност чрез признаването, чрез предоставянето на кредити, чрез установяването на нормални взаимоотношения между двете страни например в Далечния изток, за да се осигури това велико дързновение, което се наблюдава у вас, за да може то да дойде до своя успешен завършък.

Сталин (с усмивка). Благодаря Ви за хубавото пожелание.

Робинс. Един от моите най-близки приятели е и сенаторът Бора, който между ръководителите на американската държава беше най-непреклонният приятел на Съветския съюз и борец за неговото признаване.

Сталин. Това е вярно, той се грижи много за установяването на нормални отношения между нашите страни. Но засега, за съжаление, той няма успех.

Робинс. Аз съм уверен, че всички реални факти действуват сега много по-силно отколкото когато и да било през последните 15 години, в полза на установяването на нормални взаимоотношения между двете страни.

Сталин. Това е вярно. Но има един факт, който пречи на това: Англия пречи на това, според мен (сmee се).

Робинс. Това несъмнено е така. Но все пак положението ни застава преди всичко да изхождаме от своите собствени интереси, и конфликтът между нашите собствени интереси и онова, към което ни тласкат другите страни, сега повече от когато и да било тласка Америка към установяването на такива взаимоотношения. Ние сме заинтересовани в развитието на американския износ. Единственият голям пазар с големи възможности, които досега никой не е използвал както трябва, е руският пазар. Американските стопански дейци, ако поискат, биха могли да предоставят дългосрочни кредити. Те са заинтересовани в спокойствието в Далечния изток, за което нищо не би съдействувало така, както установяването на нормални взаимоотношения със Съветския съюз. В това отношение декларацията на г-н Литвинов, която той направи в Женева по въпроса за определянето на нападащата страна, е напълно в духа на пакта Бриан-Келог, който игра голяма роля по въпроса за мира. Интересът на Америка е в стабилизирането на икономическите взаимоотношения в целия свят, и ние прекрасно разбираме, че е невъзможно да се постигнат нормални икономически взаимоотношения дотогава, докато СССР е настрана от общата икономическа система.

Сталин. Всичко това е вярно.

Робинс. Аз бях и си оставам непоправим оптимист. Някога, преди 15 години, аз вярвах във вождовете на болшевишката революция. Тогава тях ги представяха за агенти на немския империализъм, специално Ленин считаха за немски агент. Но аз считах и продължавам да считам Ленин за най-великия човек, най-великия вожд в цялата световна история.

Надявам се, че информацията, която получих от първоизточниците, може би ще може да съдействува за провеждането на онзи план за сближение и сътрудничество между двете страни, за който говорих.

Сталин (със смях). Дай боже.

Робинс (смее се). Ако се изразявахте по американски, Вие бихте казали: „Повече сила на моите лакти“. Той не е уверен, че в неговите лакти е останало много сила.

Сталин. Да допуснем.

Робинс. Аз считам, че няма нищо по-висше и по-величествено от това, да участвуващ в създаването на новия свят, да участвуващ в това, с което ние сега сме заети. Участието в изграждането и построяването на новия свят е такъв факт, който има извънредно голямо значение не само сега, но и от гледна точка на хиляди-летията.

Сталин. Все пак това дело представлява голяма трудност (смее се).

Робинс (смее се). Аз съм Ви много благодарен, че ми отделихте внимание.

Сталин. Благодаря Ви, че си спомнихте след 15 години за СССР и го посетихте (двамата се смеят. Робинс се сбогува с поклон).

Печата се за пръв път

ПРИВЕТСТВИЕ ПО СЛУЧАЙ ПЕТНАДЕСЕТГОДИШНИЯ ЮБИЛЕЙ НА ВЛКСМ

Дружески привет на Ленинския работническо-селски комсомол, организатора на нашата славна революционна младеж, по случай неговия петнадесетгодишен юбилей!

Желая му успех във възпитанието на нашата младеж в духа на ленинизма, във възпитанието на нашата младеж в духа на непримирима борба с враговете на работническата класа и на всестранното укрепване на интернационалните братски връзки между трудещите се от всички езици и раси на света.

Ударниците и ударничките на Комсомола се покриха със слава в периода на новото строителство на заводи, фабрики, мини, железопътни линии, совхози и колхози. Нека се надяваме, че ударниците и ударничките на Комсомола ще проявят още по-голям героизъм и почин в усвояването на новата техника във всички отрасли на народното стопанство, в засилването на отбранителната способност на нашата страна, в укрепването на нашата армия, нашата флота, нашата авиация.

През 15-те години на своето съществуване Ленинският комсомол смело носи напред великото знаме на Ленин, успешно обединявайки около него милиони млади работници и селяни, милиони млади работнички и селянки. Нека се надяваме, че Ленинският комсомол и занаят ще държи високо знамето на Ленин и с чест

ще го донесе до победния край на нашата велика борба, до пълната победа на социализма.

Да живее Ленинският комсомол!

Да живее Централният комитет на Ленинския комсомол!

28 октомври 1933 г.

И. Сталин

*„Правда“ бр. 299,
29 октомври 1933 г.*

**БЕСЕДА С КОРЕСПОНДЕНТА
НА ВЕСТНИК „НЮ ЙОРК ТАЙМС“
г. ДЮРАНТИ**

25 декември 1933 г.

Дюранти. Не бихте ли се съгласили да отправите послание до американския народ чрез „Ню Йорк Таймс“?

Сталин. Не. Калинин вече направи това⁶⁹, аз не мога да се меся в неговите прерогативи.

Ако става дума за отношенията между САЩ и СССР, аз, разбира се, съм доволен от възобновяването на отношенията, като акт от грамадно значение: политически — тъй като това увеличава шансовете за запазването на мира; икономически — тъй като това отстранява случайните елементи и дава възможност на нашите страни да обсъдят интересуващите ги въпроси на делова почва; най-после — това открива пътя за взаимно сътрудничество.

Дюранти. Какъв ще бъде според Вас евентуалният обем на съветско-американската търговия?

Сталин. Остава в сила онова, което Литвинов каза в Лондон на икономическата конференция⁶⁹. Ние сме най-големият пазар в света и сме готови да поръчаме и заплатим голямо количество стоки. Но на нас ни са необходими благоприятни кредитни условия и, нещо повече, ние трябва да бъдем уверени, че ще можем да плащаме. Ние не можем да внасяме без износ, защото не искаме да правим поръчки, без да сме уверени, че ще можем да плащаме в срок.

Всички се учудват, че ние плащаме и можем да плащаме. Аз знам — сега не е прието да се плаща по кредитите. Но ние го правим. Другите държави са спрели плащанията, но СССР не го прави и няма да го направи.

Мнозина мислеха, че ние не можем да плащаме, че няма с какво да плащаме, но ние им показахме, че можем да плащаме, и те трябваше да признаят това.

Дюранти. Как стои въпросът с добива на злато в СССР?

Сталин. У нас има много златоносни райони и те бързо се развиват. Нашият добив надвиши вече два пъти добива от царско време и дава сега над сто милиона рубли годишно. Особено през последните две години ние подобрихме методите на нашите проучвания и открихме големи запаси. Но нашата индустрия е още млада — не само по отношение на златото, но и на чугуна, стоманата, медта, цялата металургия и нашата млада индустрия не е в състояние засега да окаже необходимата помощ на златната промишленост. Темповете на развитие у нас са бързи, но обемът още не е голям. Ние бихме могли за кратко време да увеличим добива на злато четири пъти, ако имахме повече драги и други машини.

Дюранти. Каква е общата сума на съветските кредитни задължения в чужбина?

Сталин. Малко повече от 450 милиона рубли. През последните години ние изплатихме големи суми — преди две години нашите кредитни задължения възлизаха на 1,400 милиона. Ние изплатихме всичко това и ще изплащаме в срок към края на 1934 г. или в началото на 1935 г., в определените срокове.

Дюранти. Да допуснем, че няма повече съмнения относно съветската готовност за плащане, но как стои въпросът със съветската платежоспособност?

Сталин. У нас няма никаква разлика между първата и втората, защото ние не поемаме задължения, които не можем да платим. Вижте нашите икономически отношения с Германия. Германия обяви мораториум по значителна част от своите задгранични дългове и ние бихме могли да използваме германския прецедент и да постъпим точно така спрямо Германия. Но ние не го правим. А при това ние сега вече не сме така зависими от германската индустрия както преди. Ние можем сами да произвеждаме необходимите ни машини.

Дюранти. Какво е Вашето мнение за Америка? Аз чух, че Вие сте имали продължителен разговор с Булит, какво е Вашето мнение за него? Считате ли Вие, както и преди три години, че нашата криза — както Вие ми казахте тогава — не е последната криза на капитализма?

Сталин. Булит направи на мен и на моите другари добро впечатление. Аз никога не бях го срещал преди това, но бях слушал много за него от Ленин, на когото той също се харесваше. Харесва ми в него това, че той говори не като обикновен дипломат — той е пряк човек, говори онова, което мисли. Той изобщо направи тук много добро впечатление.

Рузвелт по всичко изглежда е решителен и смел политик. Съществува такава философска система — солипсизъм, — която се състои в това, че човек не вярва в съществуването на външния свят, а вярва само в своето аз. Дълго време изглеждаше, че американското правителство се придържа към такава система и не вярва в съществуването на СССР. Но Рузвелт очевидно не е привърженик на тази странна теория. Той е реалист и знае, че действителността е такава, каквато той я вижда.

Що се отнася до икономическата криза, тя действително не е последната криза. Разбира се, кризата разстрои всички работи, но напоследък изглежда работите започват да се подобряват. Възможно е най-ниската точка на икономическия упадък вече да е преминала. Аз не мисля, че ще може да се достигне подемот от 1929 г., но преминаването от криза към депресия и към известно съживяване на работите в близко време, наистина, с известни колебания нагоре и надолу не само не е изключено, но изглежда дори вероятно.

Дюранти. А как стои въпросът с Япония?

Сталин. Ние бихме искали да имаме добри отношения с Япония, но за съжаление това зависи не само от нас. Ако в Япония вземе връх благоразумната политика, нашите две страни могат да живеят в дружба. Но ние се опасяваме, че войнстващите елементи могат да изтласкат на заден план благоразумната политика. В това

е действителната опасност и ние сме принудени да се готвим за нея. Никой народ не може да уважава своето правителство, ако то не вижда опасността от нападение и не се готви за самозащита. Струва ми се, че от страна на Япония ще бъде неразумно, ако нападне СССР. Нейното икономическо положение не е особено добро, тя има слаби места — Корея, Манчжурия, Китай, а освен това едва ли може да разчита, че тя ще получи поддръжка в тази авантюра от другите държави. За съжаление, добрите военни специалисти не винаги са добри икономисти и те не винаги правят разлика между силата на оръжието и силата на законите на икономиката.

Дюранти. А как стои въпросът с Англия?

Сталин. Аз мисля, че търговски договор с Англия ще бъде подписан и икономическите отношения ще се развият, доколкото консервативната партия трябва да разбере, че тя нищо няма да спечели, като поставя препятствия в търговията със СССР. Но аз се съмнявам, че при сегашните условия двете страни могат да получат от търговията такива големи изгоди, както би могло да се предположи.

Дюранти. Какво е отношението Ви към въпроса за преустройството на Обществото на народите в неговата италианска постановка?

Сталин. Ние не сме получили по този повод никакви предложения от Италия, макар че наш представител е обсъждал този въпрос с италианците.

Дюранти. Винаги ли е изключително отрицателна Вашата позиция по отношение на Обществото на народите?

Сталин. Не, не винаги и не при всички условия. Вие, изглежда, не напълно разбирате нашето гледище. Въпреки излизането на Германия и Япония от Обществото на народите — или може би, именно затова, — Обществото на народите може да стане известен фактор, способен да забави или да попречи на възникването на военни действия. Ако това е така, ако Обществото на народите може да се окаже известно препятствие, способно макар и малко да попречи на делото на войната и да улесни в известна степен делото на мира —

тогава ние не сме против Обществото на народите. Да, ако ходът на историческите събития бъде такъв, не е изключено ние да подкрепим Обществото на народите, въпреки неговите колосални недостатъци.

Дюранти. Коя е сега най-важната проблема на вътрешната политика на СССР?

Сталин. Разгръщането на стокообмена между града и селото и засилването на всички видове транспорт, особено железопътния. Разрешаването на тези въпроси не е тъй лесно, но е по-лесно от въпросите, които ние вече разрешихме, и аз съм уверен, че ние ще ги разрешим. Проблемата за индустрията е разрешена. Проблемата за селското стопанство, селско-колхозната проблема — най-трудната проблема — може да се счита вече за разрешена. Сега трябва да разрешим проблемата за стокообмена и транспорта.

*„Правда“ бр. 4,
4 януари 1934 г.*

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД ЗА РАБОТАТА НА ЦК НА ВКП(б) ПРЕД XVII ПАРТИЕН КОНГРЕС ⁷⁰

26 януари 1934 г.

I

ПРОДЪЛЖАВАЩАТА СЕ КРИЗА НА СВЕТОВНИЯ КАПИТАЛИЗЪМ И ВЪНШНОТО ПОЛОЖЕНИЕ НА СЪВЕТСКИЯ СЪЮЗ

Другари! От XVI конгрес се изминаха повече от три години. Периодът не е твърде голям. Но той е по-наситен със съдържание от който и да било друг период. Аз мисля, че нито един период през последното десетилетие не е бил тъй богат със събития, както този период.

В *икономическата* област тези години бяха години на продължаващата се световна икономическа криза. Кризата обхвана не само индустрията, но и селското стопанство изцяло. Кризата бушуваше не само в сферата на производството и търговията. Тя се пренесе и в сферата на кредита и паричното обращение, като обърна с главата надолу установените между държавите кредитни и валутни отношения. Ако по-рано тук-там още се спореше — има ли или няма световна икономическа криза, сега вече не се спори за това, защото съществуването на кризата и нейните опустошителни действия са твърде ясни. Сега се спори вече за друго — може ли да се излезе от кризата или няма изход, а ако има изход — какво да се прави по-нататък?

В *политическата* област тези години бяха години на по-нататъшно изостряне на отношенията както между капиталистическите страни, така и вътре в тия страни. Войната на Япония против Китай и окупацията на Манчжурия, които изостриха отношенията в Далечния изток; победата на фашизма в Германия и тържеството на идеята на реванша, които изостриха отношенията в Европа; излизането на Япония и Германия от Обще-

ството на народите, което даде нов тласък на увеличаването на въоръженията и на подготовката за империалистическа война; поражението на фашизма в Испания⁷¹, което за лишен път показва, че революционната криза назрява и че фашизмът съвсем не е дълговечен — такива са най-важните факти през отчетния период. Не е чудно, че буржоазният пацифизъм мирише на тамян, а разоръжителните тенденции открито и явно се сменят от тенденциите за въоръжаване и довъоръжаване.

Сред тия бушуващи вълни на икономически сътресения и военно-политически катастрофи СССР стои отделно като скала, продължавайки своето социалистическо строителство и борбата за запазване на мира. Ако там, в капиталистическите страни, все още бушува икономическата криза, то в СССР продължава подеът както в областта на индустрията, така и в областта на селското стопанство. Ако там, в капиталистическите страни, се извършва трескава подготовка за нова война за ново преразделяне на света и на сферите на влияние, СССР продължава систематически и упорито да се бори против заплахата от война и за мир, при което не може да се каже, че усилията на СССР в тази област не са имали никакъв успех.

Такава е общата картина на международното положение в настоящия момент.

Да разгледаме основните данни за икономическото и политическото положение на капиталистическите страни.

1. Ходът на икономическата криза в капиталистическите страни

Сегашната икономическа криза в капиталистическите страни се отличава от всички аналогични кризи между другото по това, че тя е най-продължителната и най-затегнатата. Ако по-рано кризите се изчерпваха в 1—2 години, то сегашната криза продължава ето вече пета година, опустошавайки година след година стопанството на капиталистическите страни и изсмуквайки от него натрупаните в предишните години тлъстини. Не е чудно, че тази криза е най-тежката от всички кризи.

С какво се обяснява този необичайно затегнат характер на сегашната индустриална криза?

Това се обяснява преди всичко с обстоятелството, че индустриалната криза обхвана всички капиталистически страни без изключение и затрудни маневрирането на едни страни за сметка на други.

Второ, това се обяснява с обстоятелството, че индустриалната криза се преплете с аграрната криза, която обхвана всички аграрни и полуаграрни страни без изключение, което не можеше да не усложни и задълбочи индустриалната криза.

Трето, това се обяснява с обстоятелството, че през това време аграрната криза се засили и обхвана всички отрасли на селското стопанство, включително и животновъдството, като доведе селското стопанство до упадък, до заместване на машините с ръчния труд, до заместване на трактора с коня, до рязко намаляване, а понякога и до пълно прекратяване употребата на изкуствени торове, което още повече затегна индустриалната криза.

Четвърто, това се обяснява с обстоятелството, че господстващите в индустрията монополни картели се стараят да запазят високите цени на стоките, което прави кризата особено болезнена и пречи на пласирането на стоковите запаси.

Това се обяснява най-после — и това е главното — с обстоятелството, че индустриалната криза се разрази в условията на *общата* криза на капитализма, когато капитализмът вече няма и не може да има нито в главните държави, нито в колониите и в зависимите страни онази сила и здравина, каквито той имаше преди войната и преди Октомврийската революция, когато индустрията в капиталистическите страни получи в наследство от империалистическата война хроническо непълно използване на предприятията и милионни армии от безработни, от които тя не е в състояние вече да се освободи.

Такива са обстоятелствата, които определиха крайно затегнатия характер на сегашната индустриална криза.

Със същите обстоятелства се обяснява и фактът, че кризата не се ограничи в сферата на производството и търговията, а обхвана и кредитната система, валутата, сферата на паричните задължения и т. н., като разби традиционно установените отношения както между отделните страни, така и между социалните групи в отделните страни.

Голяма роля изигра тук падането цените на стоките. Въпреки съпротивата на монополните картели, падането на цените растеше със стихийна сила, при което падаха цените преди всичко и най-вече на стоките на неорганизираните стокопритежатели — селяните, занаятчиите, дребните капиталисти, и само постепенно и в по-малка степен на организираните стокопритежатели — обединените в картели капиталисти. Падането на цените направи положението на длъжниците (индустриалци, занаятчии, селяни и т. н.) непоносимо и, напротив, положението на кредиторите — нечувано привилегировано. Такова положение не можеше да не доведе и действително доведе до масово банкрутиране на фирми и отделни предприемачи. През последните 3 години на тази почва загинаха десетки хиляди акционерни дружества в САЩ, Германия, Англия и Франция. След банкрутирането на акционерните дружества последва обезценяването на валутите, което облекчи отчасти положението на длъжниците. След обезценяването на валутите последва легализираното от държавата неизплащане на дълговете — както на външните, така и на вътрешните. Крахът на такива банки като Дармщатската и Дрезденската банка в Германия, Кредит-Аншалт в Австрия и на такива концерни като концерна на Кройгер в Швеция, Инсул-Концерна в САЩ и т. н. — е известен на всички.

Ясно е, че след тези явления, които разклатиха основите на кредитната система, трябваше да последват и действително последваха прекратяване на платежите по кредитите и външните заеми, прекратяване на платежите по междусъюзническите дългове, прекратяване на износа на капитали, ново намаляване на външната търговия, ново намаляване на износа на стоки, засилване на борбата за външни пазари, търговска война между страните и — дъмпинг. Да, другари, дъмпинг. Аз говоря не

за съветския мним дъмпинг, за който до неотдавна крещяха до прегракване някои благородни депутати от благородните парламенти на Европа и Америка. Аз говоря за действителния дъмпинг, който се практикува сега от почти всички „цивилизовани“ държави, за което тези храбри и благородни депутати благоразумно мълчат.

Ясно е също, че тези разрушителни явления, които съпътствуват индустриалната криза и които се разиграха извън сферата на производството, не можеха от своя страна да не повлияят върху хода на индустриалната криза в смисъл на нейното задълбочаване и усложняване.

Такава е общата картина на хода на индустриалната криза.

Ето някои цифри от официални материали, които илюстрират хода на индустриалната криза през отчетния период.

**Обемът на индустриалното производство в проценти
при база 1929 година:**

	1929 г.	1930 г.	1931 г.	1932 г.	1933 г.
СССР	100	129·7	161·9	184·7	201·6
САЩ	100	80·7	68·1	53·8	64·9
Англия	100	92·4	83·8	83·8	86·1
Германия	100	88·3	71·7	59·8	66·8
Франция	100	100·7	89·2	69·1	77·4

Тази таблица, както виждате, говори сама за себе си.

Докато индустрията на главните капиталистически страни пада от година на година в сравнение с равнището на 1929 г. и едва в 1933 г. започва малко да се оправя, като далеч още не е достигнала равнището на 1929 г., индустрията на СССР расте от година на година, преживявайки процес на непрекъснат подем.

Докато индустрията на главните капиталистически страни към края на 1933 г. показва средно 25% и повече *намаление* на обема на своето производство в

сравнение с равнището на 1929 г., индустрията на СССР през това време *е пораснала* повече от два пъти, т. е. с повече от 100%. (Аплодисменти.)

Като се съди по тази таблица, може да се помисли, че от 4-те капиталистически страни Англия се намира в най-благоприятно положение. Но това не е съвсем вярно. Ако вземем индустрията в тези страни и я сравним с довоенното равнище, получаваме малко по-друга картина.

Ето съответната таблица.

Сбемът на индустриалното производство в проценти към довоенното равнище:

	1913 г.	1929 г.	1930 г.	1931 г.	1932 г.	1933 г.
СССР	100	194·3	252·1	314·7	359·0	391·9
САЩ	100	170·2	137·3	115·9	91·4	110·2
Англия	100	99·1	91·5	83·0	82·5	85·2
Германия	100	113·0	99·8	81·0	67·6	75·4
Франция	100	139·0	140·0	124·0	96·1	107·6

Както виждате, индустрията на Англия и Германия все още не е достигнала довоенното равнище, докато САЩ и Франция са го надвишили с няколко процента, а СССР повиши — увеличи индустриалното си производство през този период в сравнение с довоенното равнище с повече от 290%. (Аплодисменти.)

Но от тези таблици следва още един извод.

Докато индустрията на главните капиталистически страни, като се почне от 1930 г. и особено от 1931 г., пада непрекъснато, достигайки в 1932 г. точката на най-голям упадък, в 1933 г. тя започва отчасти да се оправя и повдига. Ако вземем месечните данни за 1932 и 1933 г., те още повече потвърждават този извод, защото показват, че индустрията на тези страни, въпреки колебанията на нейното производство през 1933 г., не показва тенденция да доведе колебанията до равнището на

най-големия упадък, който съществуваше през лятото на 1932 г.

Какво значи това?

Това значи, че индустрията на главните капиталистически страни, изглежда, вече е минала точката на най-големия упадък, към която тя вече не се е връщала през 1933 г.

Някои са склонни да припишат това явление изключително на влиянието на изкуствени фактори като военно-инфлационната конюнктура. Не може да има съмнение, че военно-инфлационната конюнктура играе тук немалка роля. Това е особено вярно по отношение на Япония, където този изкуствен фактор е главната и решаващата сила за известно оживление в някои, главно военни отрасли на индустрията. Но би било груба грешка да се обяснява всичко с военно-инфлационната конюнктура. Такова обяснение е погрешно поне поради това, че охарактеризирани от мен известни изменения в индустрията се наблюдават не в отделни и случайни райони, а във всички или в почти всички индустриални страни, включително и в страните с твърда валута. Очевидно е, че наред с военно-инфлационната конюнктура тук действуват също вътрешните икономически сили на капитализма.

Капитализмът успя да облекчи отчасти положението на индустрията *за сметка на работниците* — чрез увеличаване експлоатацията им посредством засилване интензивността на техния труд, *за сметка на фермерите* — чрез провеждане политика на най-ниски цени по отношение продуктите на техния труд, на продоволствените стоки и отчасти на суровите материали, *за сметка на селяните в колоните и икономически слабите страни* — чрез още по-голямо намаляване цените на продуктите на техния труд, главно на суровите материали, а след това и на продоволствените стоки.

Значи ли това, че ние имаме тук преход от състоянието на криза към обикновена депресия, която влече след себе си нов подем и разцвет на индустрията? Не значи. Във всеки случай сега няма такива данни преки или косвени, които да свидетелствуват за на-

стъпващ индустриален подем в капиталистическите страни. Нещо повече — съдейки по всичко, такива данни не може и да има поне в близко време. Не може да има, тъй като продължават да действуват всички ония неблагоприятни условия, които не дават на индустрията на капиталистическите страни да се издигне що-годе сериозно. Става дума за продължаващата *обща* криза на капитализма, в обстановката на която протича *икономическата* криза, за хроническото непълно използване на предприятията, за хроническата масова безработица, за преплитането на индустриалната криза със селскостопанската криза, за липсата на тенденция към що-годе сериозно обновяване на основния капитал, което обикновено предвещава настъпването на подем, и т. н. и др. т.

Очевидно е, че тук ние имаме работа с преход от точката на най-големия упадък на индустрията, от точката на най-голямата дълбочина на индустриалната криза — към депресия, но не към обикновена депресия, а към особен вид депресия, която не води към нов подем и разцвет на индустрията, но и не я връща към точката на най-големия ѝ упадък.

2. Изостряне на политическото положение в капиталистическите страни

Резултатът от продължителната икономическа криза беше небивалото досега изостряне на политическото положение в капиталистическите страни както вътре в тези страни, така и помежду им.

Засилването на борбата за външни пазари, унищожаването на последните остатъци на свободната търговия, запретителните мита, търговската война, валутната война, дъмпингът и много други аналогични мероприятия, които демонстрират крайния *национализъм* в икономическата политика, изостриха до крайност отношенията между страните, създадоха почва за военни стълкновения и поставиха на дневен ред войната като средство за ново преразделяне на света и на сферите на влияние в полза на по-силните държави.

Войната на Япония против Китай, окупацията на Манчжурия, излизането на Япония от Обществото на народите и настъплението в Северен Китай още повече изостриха положението. Засилването на борбата за Великия океан и увеличаването на военно-морските въоръжения в Япония, САЩ, Англия и Франция са резултат на това изостряне.

Излизането на Германия от Обществото на народите и призрактът на реванша дадоха нов тласък за изостряне на положението и за увеличаване на въоръженията в Европа.

Не е чудно, че буржоазният пацифизъм влачи сега жалко съществуване, а брътвежът за разоръжаване се сменя с „делови“ разговори за въоръжаване и довъоръжаване.

Отново, както и в 1914 г., на пръв план излизат партиите на войнстващия империализъм, партиите на войната и реванша.

Работата явно върви към нова война.

Поради действието на същите фактори още повече се изостря вътрешното положение на капиталистическите страни. Четиригодишната индустриална криза изтощи и доведе до отчаяние работническата класа. Четиригодишната селскостопанска криза разори окончателно безимотните слоеве на селячеството не само в главните капиталистически страни, но и — особено — в зависимите и колониалните страни. Факт е, че въпреки всевъзможните статистически извъртвания, които имат за цел да представят по-малко числото на безработните, броят на безработните според официалните данни на буржоазните учреждения достига в Англия до 3 млн., в Германия до 5 млн., в САЩ до 10 млн., без да говорим за другите страни на Европа. Прибавете към това частично безработните, чийто брой надминава десетина милиона, прибавете милионните маси разорени селяни — и вие ще получите приблизителна картина на нуждата и отчаянието на трудещите се маси. Народните маси не са стигнали още дотам, да щурмуват капитализма, но че идеята на щурма зрее в съзнанието на масите — в това едва ли може да има съмнение. За това красноречиво говорят например такива факти като испанската революция, която събори фашисткия режим, и увеличаването на съветските райони в

Китай, което съединената контрареволуция на китайската и чуждестранната буржоазия не е в състояние да спре.

С това именно се обяснява фактът, че господстващите класи в капиталистическите страни старателно унищожават или свеждат до нула последните остатъци на парламентаризма и буржоазната демокрация, които могат да бъдат използвани от работническата класа в нейната борба против потисниците, хвърлят в нелегалност комунистическите партии и преминават към открито терористични методи за запазване на своята диктатура.

Шовинизъм и подготовка на война като основни елементи на външната политика, обуздаване на работническата класа и терор в областта на вътрешната политика като необходимо средство за укрепване тила на бъдещите военни фронтове — ето какво особено занимава сега съвременните империалистически политици.

Не е чудно, че фашизмът е станал сега най-модната стока сред воинстващите буржоазни политици. Аз говоря не само за фашизма изобщо, но преди всичко за германския тип фашизъм, който погрешно се нарича национал-социализъм, защото при най-щателно разглеждане в него не може да се открие дори атом от социализъм.

В тази връзка победата на фашизма в Германия трябва да се разглежда не само като признак за слабостта на работническата класа и като резултат на измената към работническата класа на социалдемократията, която разчисти пътя на фашизма. Тя трябва да се разглежда също като признак за слабостта на буржоазията, като признак за това, че буржоазията вече не е в състояние да господства със старите методи на парламентаризма и буржоазната демокрация, поради което тя е принудена да прибегне към терористични методи на управление във вътрешната политика — като признак за това, че тя не е вече в състояние да намери изход от сегашното положение на базата на мирна външна политика, поради което тя е принудена да прибегне към политиката на война.

Такова е положението.

Както виждате, работата върви към нова империалистическа война като изход от сегашното положение.

Разбира се, няма основания да се предполага, че войната може да донесе действителен изход. Напротив, тя още повече ще забърка положението. Нещо повече, тя сигурно ще запали революцията и ще постави под въпрос самото съществуване на капитализма в редица страни, както стана през първата империалистическа война. И ако, въпреки опита от първата империалистическа война, буржоазните политици все пак се хващат за войната, както давящият се за сламка, това значи, че те са се объркали окончателно, попаднали са в задънена улица и са готови стремглаво да летят в пропастта.

Затова е уместно да разгледаме накратко плановете за организиране на война, които се лансират сега в буржоазните политически кръгове.

Едни мислят, че трябва да организират война против една от великите държави. Те мислят да ѝ нанесат унищожително поражение и да поправят своите работи за нейна сметка. Да допуснем, че те организират такава война. Какво може да се получи от това?

Както е известно, през време на първата империалистическа война също искаха да унищожат една от великите държави — Германия и да спечелят за нейна сметка. А какво излезе от това? Те не унищожиха Германия, но посяха в Германия такава омраза към победителите и създадоха такава богата почва за реванш, че и досега не могат, а може би не скоро ще могат да изсърбат оная отвратителна попара, която те сами надробиха. Но затова пък те получиха разгрома на капитализма в Русия, победата на пролетарската революция в Русия и — то се знае — Съветския съюз. Къде е гаранцията, че втората империалистическа война ще им даде „по-добри“ резултати от първата? Няма ли да бъде по-вярно да се предположи обратното?

Други мислят, че трябва да организират война против една от слабите във военно отношение, но обширни в смисъл на пазар страни, например — против Китай, който, оказва се, не можел дори да се нарече държава в истинския смисъл на думата, а представлявал само

„неорганизирана територия“, която се нуждаела да бъде завладяна от силните държави. Те искат очевидно окончателно да го поделят помежду си и да поправят работите си за негова сметка. Да допуснем, че те организират такава война. Какво може да се получи от това?

Известно е, че в началото на XIX век на Италия и Германия гледаха точно така, както гледат сега на Китай, т. е. смятаха ги за „неорганизирани територии“, а не за държави, и ги поробваха. А какво се получи от това? От това се получи, както е известно, войни на Германия и Италия за независимост и обединение на тези страни в самостоятелни държави. От това се получи засилване на омразата в сърцата на народите на тези страни към поробителите, резултатите от която и досега още не са ликвидирани и може би не скоро ще бъдат ликвидирани. Пита се: къде е гаранцията, че няма да се получи същото в резултат на войната на империалистите против Китай?

Трети мислят, че трябва „висшата раса“, например германската „раса“, да организира война против „низшата раса“, преди всичко — против славяните, и че само една такава война може да донесе изход от положението, тъй като „висшата раса“ е призвана да оплодотворява „низшата“ и да господствува над нея. Да допуснем, че тази странна теория, която е тъй далече от науката както небето от земята — да допуснем, че тази странна теория бъде приложена на практика. Какво може да се получи от това?

Известно е, че старият Рим гледаше на прадедите на сегашните германци и французи точно така, както представителите на „висшата раса“ гледат сега на славянските племена. Известно е, че старият Рим ги третираше като „низша раса“, като „варвари“, които са призвани да бъдат във вечно подчинение на „висшата раса“, на „великия Рим“; при това — между нас казано — старият Рим имаше за това известно основание, което не може да се каже за представителите на сегашната „висша раса“. (Гръм от аплодисменти.) А какво излезе от това? Излезе, че неримляните, т. е. всички „варвари“, се обединиха против общия враг и с трясък събориха Рим. Пита се: къде е гаранцията, че претен-

циите на представителите на сегашната „висша раса“ няма да доведат до същите плачевни резултати? Къде е гаранцията, че на фашистко-литературните политици в Берлин ще им провърви повече отколкото на старите и опитни завоеватели в Рим? Няма ли да бъде по-вярно да се предположи обратното?

Най-сетне, четвърти мислят, че трябва да организират война против СССР. Те мислят да разбият СССР, да поделят неговата територия и да спечелят за негова сметка. Погрешно би било да се предполага, че така мислят само някои военни кръгове в Япония. На нас е известно, че такива планове се лансират също в ръководните политически кръгове на някои европейски държави. Да допуснем, че тези господа минат от думи към дела. Какво може да се получи от това?

Едва ли може да се съмняваме, че тази война ще бъде най-опасната война за буржоазията. Тя ще бъде най-опасната не само защото народите на СССР ще се бият на смърт за завоеванията на революцията. Тя ще бъде най-опасна за буржоазията още затова че войната ще се води не само на фронтовете, но и в тила на противника. Буржоазията може да не се съмнява, че многобройните приятели на работническата класа на СССР в Европа и Азия ще се постараят да ударят в тил своите потисници, които са замислили престъпна война против отечеството на работническата класа от всички страни. И нека не ни се сърдят господа буржоата, ако на другия ден след такава война открият, че липсват някои близки на тях правителства, които сега благополучно царствуват с „божия милост“. (Гръм от аплодисменти.)

Една такава война против СССР беше вече водена, ако си спомняте, преди 15 години. Както е известно, уважаваният от всички Чърчил тогава облече тази война в поетичната формула — „нашествието на 14 държави“. Вие помнете, разбира се, че тази война сплоти всички трудещи се в нашата страна в единен лагер на самоотвержени борци, които с всички сили защитаваха своята работническо-селска родина от външните врагове. Вие знаете как завърши тя. Тя завърши с изгонването

на интервентите от нашата страна и със създаването на революционните „Комитети за действие“⁷² в Европа. Едва ли може да се съмняваме, че една втора война против СССР ще доведе до пълно поражение на нападателите, до революция в редица страни на Европа и Азия и до разгром на буржоазно-помешчическите правителства на тези страни.

Такива са военните планове на объркалите се буржоазни политици.

Както виждате, те не блестят нито с ум, нито с доблест. (А плодисменти.)

Но ако буржоазията избира пътя на войната, работническата класа в капиталистическите страни, доведена до отчаяние от 4-годишната криза и от безработицата, тръгва по пътя на революцията. Това значи, че революционната криза зрее и ще назрява. И революционната криза ще нараства толкова по-бързо, колкото повече буржоазията се обърква в своите военни комбинации, колкото по-често тя прибягва към терористични методи на борба против работническата класа и трудещите се селяни.

Някои другари мислят, че щом има революционна криза, буржоазията неизбежно ще изпадне в безизходно положение, че нейният край следователно е вече предопределен, че победата на революцията по този начин е вече осигурена и че на тях им остава само да чакат падането на буржоазията и да пишат победни резолюции. Това е голяма грешка. Победата на революцията никога не идва сама. Тя трябва да бъде подготвена и извоювана. А тя може да бъде подготвена и извоювана само от една силна пролетарска революционна партия. Има моменти, когато положението е революционно, властта на буржоазията се клати до самите основи, а победата на революцията все пак не идва, тъй като няма налице революционна партия на пролетариата, достатъчно силна и авторитетна, за да поведе след себе си масите и да вземе властта в своите ръце. Би било неразумно да се мисли, че не може да има подобни „случаи“.

Във връзка с това не пречи да припомним пророческите думи на Ленин за революционната криза, които той каза на II конгрес на Коминтерна⁷³:

„Ние стигнахме сега до въпроса за революционната криза като основа на нашето революционно действие. И тук трябва преди всичко да отбележим две разпространени грешки. От една страна, буржоазните икономисти представят тази криза като просто „безпокойство“, според изящния израз на англичаните. От друга страна, понякога революционерите се стараят да докажат, че кризата е абсолютно безизходна. Това е грешка. Абсолютно безизходни положения няма. Буржоазията се държи като нагъл и обезумял хищник, тя върши глупост след глупост, като изостря положението и ускорява своята гибел. Всичко това е така. Но не може да се „докаже“, че не съществува абсолютно никаква възможност тя да залъже известно малцинство от експлоатираните с известни дребни отстъпчици, да задуши известно движение или въстание на някоя част от потиснатите и експлоатираните. Да се опитваме предварително „да доказваме“ „абсолютната“ безизходност би било празно педантство и игра с понятия и думи. Истинско „доказателство“ по този и подобни на него въпроси може да даде само практиката. Буржоазният строй в целия свят преживява извънредно голяма революционна криза. Сега трябва „да се докаже“ с практиката на революционните партии, че те имат достатъчно съзнателност, организираност, връзки с експлоатираните маси, решителност, умение да използват тази криза за успешна, победоносна революция“ (*Ленин*, т. XXV, стр. 340—341').

3. Отношенията между СССР и капиталистическите държави

Лесно е да се разбере колко трудно беше за СССР да провежда своята мирна политика в тази отровена от миазмите на военните комбинации атмосфера.

В обстановката на тази предвоенна истерия, обхванала цяла редица страни, СССР продължаваше да стои, през тези години твърдо и непоколебимо на своите мирни позиции, борейки се против заплахата от война, борейки се за запазването на мира, поддържайки онези страни, които така или иначе са за запазването на мира, разобличавайки и смъквайки маската на ония, които подготвят, провокират войната.

На какво разчиташе СССР в тази трудна и сложна борба за мир?

- а) На своята растяща стопанска и политическа мощ.
- б) На моралната подкрепа на милионните маси на работническата класа от всички страни, кръвно заинтересована в запазването на мира.

в) На благоразумието на онези страни, които по едни или други причини не са заинтересовани в нарушаването на мира и които искат да развият търговските си отношения с такъв редовен контрагент като СССР.

г) Най-после — на нашата славна армия, която е готова да защитава страната от външни нападения.

На тази база възникна нашата кампания за сключване пакт за ненападение и пакт за определяне на агресията със съседните държави. Вие знаете, че тази кампания имаше успех. Както е известно, пакт за ненападение е сключен не само с повечето от съседните нам държави на Запад и Юг, включително Финландия и Полша, но и с такива страни като Франция и Италия, а пакт за определяне на агресията — със същите съседни държави, включително и с Малката антанта⁷⁵.

На същата база се укрепи дружбата между СССР и Турция, подобриха се и станаха безспорно задоволителни отношенията между СССР и Италия, подобриха се отношенията с Франция, Полша и другите балтийски държави, възстановиха се отношенията със САЩ, Китай и т. н.

Между редицата факти, които отразяват успехите на мирната политика на СССР, трябва да се отбележат и подчертаят два факта, които безспорно имат сериозно значение.

1) Аз имам предвид, първо, станалия напоследък прелом към подобрене в отношенията между СССР и Полша, между СССР и Франция. В миналото, както е известно, ние не бяхме в добри отношения с Полша. В Полша убиваха представителите на нашата държава. Полша считаше себе си за бариера на западните държави против СССР. Империалистите от всички страни разчитаха, че Полша ще бъде преден отред в случай на военно нападение против СССР. Не бяха по-добри отношенията между СССР и Франция. Достатъчно е да си спомним фактите от историята на процеса на вредителската група на Рамзин в Москва, за да възстановим в паметта си картината на взаимоотношенията между СССР и Франция. И ето тези нежелателни отношения започват постепенно да изчезват. Те се заместват с други отно-

шения, които не могат да се нарекат другояче освен отношения на сближение.

Работата не е само в това, че ние подписахме пакт за ненападение с тези страни, макар пактът сам по себе си да има много сериозно значение. Работата е преди всичко в това, че атмосферата, заразена от взаимно недоверие, почва да се разсейва. Това не значи, разбира се, че очерталият се процес на сближение може да се счита достатъчно траен, осигуряващ крайния успех на делото. Изненадите и зигзагите на политиката например в Полша, гдето антисъветските настроения са още силни далеч още не трябва да се считат за изключени. Но преломът към подобрене в нашите отношения, независимо от неговите резултати в бъдеще — е факт, който заслужава да бъде отбелязан и изтъкнат като фактор за подобряване делото на мира.

Коя е причината за този прелом, от какво се стимулира той?

Преди всичко от увеличаването на силата и могъществото на СССР.

В наше време не е прието да държат сметка за слабите — уважават само силните. А след това — от някои изменения в политиката на Германия, които отразяват засилването на реваншистките и империалистическите настроения в Германия.

Някои германски политици казват по този повод, че СССР се ориентирал сега към Франция и Полша, че от противник на Версайския договор той станал негов привърженик, че тази промяна се обяснявала с установяването на фашисткия режим в Германия. Това не е вярно. Разбира се, ние сме далеч от това, да се възхищаваме от фашисткия режим в Германия. Но въпросът тук не е във фашизма, тъй като фашизмът например в Италия не попречи на СССР да установи най-добри отношения с тази страна. Въпросът не е също в мнимите изменения на нашето отношение към Версайския договор. Не ние, които изпитахме позора на Бресткия мир, ще възпяваме Версайския договор. Ние не сме съгласни само с това, заради този договор светът да бъде хвърлен в бездната на една нова война. Същото трябва да се

каже за мнимата преориентация на СССР. Ние не сме имали ориентация към Германия също така, както нямаме ориентация към Полша и Франция. В миналото ние са ориентирахме, ориентираме се и сега към СССР и само към СССР. (Бурни аплодисменти.) И ако интересите на СССР изискват сближение с едни или други страни, които не са заинтересовани в нарушаването на мира, ние приемаме това сближение без колебания.

Не, не в това е въпросът. Въпросът е в изменението политиката на Германия. Въпросът е в това, че още преди идването на власт на сегашните германски политици, а особено след тяхното идване на власт, в Германия започна борба между две политически линии, между старата политика, която бе отразена в известните договори на СССР с Германия, и „новата“ политика, която в главните си черти напомня политиката на бившия германски кайзер, който на времето си окупира Украйна и предприе похода срещу Ленинград, като превърна балтийските страни в плацдарм на този поход; при това „новата“ политика явно надделява над старата. Не може да се счита за случайност, че хората на „новата“ политика вземат надмощие във всичко, а привържениците на старата политика са изпаднали в немилост. Не е случайна също известната реч на Хугенберг в Лондон, както не са случайни и не по-малко известните декларации на Розенберг, ръководителя на външната политика на управляващата партия в Германия. Ето где е въпросът, другари.

2) Аз имам предвид, второ, възстановяването на нормални отношения между СССР и Съединените американски щати. Не може да има съмнение, че този акт има много сериозно значение в цялата система от международни отношения. Въпросът не е само в това, че той увеличава шансовете за запазване на мира, подобрява отношенията между двете страни, укрепва търговските връзки между тях и създава база за взаимно сътрудничество. Въпросът е там, че този акт поставя граница между старото, когато в различните страни САЩ се смятаха за опора на всякакви антисъветски

тенденции, и новото, когато тази опора доброволно се премахва от пътя за взаимната полза на двете страни.

Такива са двата основни факта, които отразяват успехите на съветската мирна политика.

Би било обаче погрешно да се мисли, че през отчетния период у нас всичко е вървяло гладко. Не, далеч не всичко у нас е вървяло гладко.

Спомнете си например натиска от страна на Англия, ембаргото, наложено върху нашия износ, опита ѝ да се намеси в нашите вътрешни работи и с това да ни провери — да изпита силата на нашата съпротива. Наистина, от този опит нищо не излезе и след това ембаргото бе отменено, но неприятната утайка от тия набези все още се чувствава във всичко, което се отнася до отношението между Англия и СССР, включително и в преговорите за търговски договор. А тия набези против СССР не могат да се считат за случайност. Известно е, че една част от английските консерватори не могат да живеят без такива набези. И именно защото те не са случайни, ние трябва да имаме предвид че и в бъдеще ще извършват набези против СССР, ще създават различни опасности, ще му нанасят вреда и т. н.

Не можем да не вземем под внимание също отношенията между СССР и Япония, които се нуждаят от сериозно подобрене. Отказът на Япония да подпише пакт за ненападение, от какъвто Япония се нуждае не по-малко от СССР, за лишен път подчертава, че в нашите отношения не всичко е благополучно. Същото трябва да се каже относно прекъсването на преговорите за Източнокитайската железница, което стана не по вина на СССР, както и относно това, че японските агенти вършат недопустими работи по Източнокитайската железница, незаконно арестуват съветските служачи по Източнокитайската железница и т. н. Да не говорим за това, че една част от военните в Япония открито проповядват в печата необходимостта от войната против СССР и от заграбване на Приморието при явното одобрение на другата част от военните, а японското правителство, вместо да обуздае подпалвачите на война, си дава вид, че това не се отнася до него. Не е трудно да се раз-

бере, че подобни обстоятелства не могат да не създават атмосфера на безпокойство и несигурност. Разбира се, ние и занапред настойчиво ще провеждаме политика на мир и ще се стремим към подобряване на отношенията с Япония, защото желаем тези отношения да се подобрят. Но не всичко тук зависи от нас. Затова ние трябва същевременно да вземем всички мерки, за да предпазим нашата страна от изненади и бъдем готови да я защитим от нападение. (Бурни аплодисменти.)

Както виждате, наред с успехите на нашата мирна политика ние имаме и редица отрицателни явления.

Такова е външното положение на СССР.

Нашата външна политика е ясна. Тя е политика на запазване мира и на засилване търговските отношения с всички страни. СССР не мисли да заплашва когото и да било и — още по-малко — да напада когото и да било. Ние сме за мир и защищаваме делото на мира. Но ние не се боим от заплахи и сме готови на удара на подпалвачите на война да отговорим с удар. (Бурни аплодисменти.) Който иска мир и се стреми към делови връзки с нас, той винаги ще намери у нас подкрепа. А ония, които се опитат да нападнат нашата страна — ще получат съкрушителен отпор, за да не посмеят занапред да лъхат своята свинска муцуна в нашата съветска градина. (Гръм от аплодисменти.)

Такава е нашата външна политика. (Гръм от аплодисменти.)

Задачата е и в бъдеще да провеждаме тази политика с всичката настойчивост и последователност.

II

ПРОДЪЛЖАВАЩИЯТ СЕ ПОДЕМ НА НАРОДНОТО СТОПАНСТВО И ВЪТРЕШНОТО ПОЛОЖЕНИЕ НА СССР

Минавам на въпроса за вътрешното положение на СССР.

От гледна точка на вътрешното положение на СССР отчетният период представлява картина на непрекъснато

засилващ се подем както в областта на народното стопанство, така и в областта на културата.

Този подем не беше само просто количествено натрупване на сили. Този подем е забележителен с това, че той внесе принципиални изменения в структурата на СССР и коренно измени лицето на страната.

През този период СССР се преобрази коренно, като се освободи от облика на изостаналостта и средновековието. От аграрна страна той стана индустриална страна. От страна на дребното еднолично селско стопанство той стана страна на колективното едро механизирано селско стопанство. От невежествена, неграмотна и некултурна страна той стана — по-точно става — грамотна и културна страна, покрита с огромна мрежа от висши, средни и низши училища, в които обучението се води на езиците на нациите на СССР.

Създадени са нови отрасли на производството: машиностроене, автомобилна индустрия, тракторна индустрия, химическа индустрия, моторостроене, самолетостроене, комбайностроене, производство на мощни турбини и генератори, на висококачествени стомани, феросплави, синтетичен каучук, азот, изкуствени влакна и т. н. и т. н. (Продължителни аплодисменти.)

През този период са построени и пуснати в ход хиляди нови, напълно модерни индустриални предприятия. Построени са гиганти като Днепрострой, Магнитострой, Кузнецкстрой, Челябинстрой, Бобрики, Уралмашстрой, Краммашстрой. Преустроени са на базата на новата техника хиляди стари предприятия. Построени са нови предприятия и са създадени огнища на индустрията в националните републики и в покрайнините на СССР: в Белорусия, Украйна, Северен Кавказ, Закавказието, Средна Азия, Казахстан, Бурято-Монголия, Татария, Башкирия, Урал, Източен и Западен Сибир, Далечния изток и т. н.

Създадени са над 200 хиляди колхоза и 5 хиляди совхоза с нови районни центрове и индустриални пунктове за тях.

Почти на пусти места израснаха нови големи градове с многобройно население. Колосално се разраснаха старите градове и индустриалните пунктове.

Положени са основите на Урало-Кузнецкия комбинат — съчетание на кузнецките коксиращи се въглища с уралската желязна руда. Можем да считаме следователно, че новата металургическа база на Изток се е превърнала от мечта в действителност.

Положени са основите на нова, мощна петролна база в районите на западните и южните склонове на уралския хребет — в Уралската област, Башкирия и Казахстан.

Очевидно е, че грамадните капитални вложения на държавата във всички отрасли на народното стопанство, които за отчетния период възлизат на повече от 60 милиарда рубли, не са отишли напразно и почват вече да дават своите резултати.

В резултат на тези успехи националният доход на СССР порасна от 29 милиарда рубли в 1929 г. на 50 милиарда в 1933 г. при грамадното намаляване през същия период на националния доход във всички капиталистически страни без изключение.

Ясно е, че всички тия успехи и целият този подем трябваше да доведат — и действително доведоха — до по-нататъшното укрепване на вътрешното положение на СССР.

Как можаха да се извършат тези колосални изменения за някакви си 3—4 години на територията на една огромна държава с нейната изостанала техника, с нейната изостанала култура? Не е ли това чудо? Това би било чудо, ако развитието ставаше на базата на капитализма и едноличното дребно стопанство. Но това не може да се нарече чудо, ако се има предвид че развитието у нас се извършваше върху основата на разгръщането на социалистическото строителство.

Ясно е, че този гигантски подем можеше да се развие само на базата на успешното строителство на социализма, на базата на обществения труд на десетки милиони хора, на базата на предимствата на социалистическата стопанска система над капиталистическата и едноличната селска система.

Затова не е чудно, че колосалният подем на икономиката и културата на СССР през отчетния период

означаваше същевременно ликвидиране на капиталистическите елементи и изтласкване на заден план на едноличното селско стопанство. Факт е, че относителното тегло на социалистическата стопанска система в областта на индустрията възлиза сега на 99⁰/_с, а в селското стопанство, ако се има предвид посевната площ на зърнените култури — на 84·5⁰/_о, докато на едноличното селско стопанство се падат само 15·5⁰/_с.

Излиза, че капиталистическото стопанство в СССР е вече ликвидирано, а едноличният сектор в селото е изтласкан на второстепенни позиции.

При въвеждането на неговия Ленин казваше, че в нашата страна има елементи на пет обществено-икономически системи: 1) патриархално стопанство (в значителна степен натурално стопанство), 2) дребностоково производство (мнозинството от ония селяни, които продават зърнени храни), 3) частностопански капитализъм, 4) държавен капитализъм, 5) социализъм⁷⁶. Ленин считаше, че от всички тези системи в края на краищата трябва да се наложи социалистическата система. Ние можем сега да кажем, че първата, третата и четвъртата обществено-икономически системи вече не съществуват, втората е изтласкана на второстепенни позиции, а петата обществено-икономическа система — социалистическата система, е напълно господстващата и единствено командващата сила в цялото народно стопанство. (Бурни, продължителни аплодисменти.)

Такъв е резултатът.

В този резултат е основата на здравината на вътрешното положение на СССР, основата на твърдостта на неговите предни и тилови позиции в обстановката на капиталистическото обкръжение.

Да преминем към разглеждането на конкретните материали по отделните въпроси на икономическото и политическото положение на Съветския съюз.

1. Подемът на индустрията

От всички отрасли на народното стопанство у нас най-бързо е расла индустрията. През отчетния период, т. е. от 1930 г. насам, индустрията у нас е пораснала повече от два пъти, а именно със 101·6%, а в сравнение с довоенното равнище тя е пораснала почти четири пъти, а именно с 291·9%.

Това значи, че индустриализацията у нас е вървяла с пълна пара.

В резултат на бързия растеж на индустриализацията индустриалното производство зае първо място в общото производство на цялото народно стопанство.

Ето съответната таблица.

Относителният дял на индустрията в общото производство на народното стопанство в проценти (по цени 1926/27 г.):

	1913 г.	1929 г.	1930 г.	1931 г.	1932 г.	1933 г.
1. Индустрия (без дребната)	42·1	54·5	61·6	66·7	70·7	70·4
2. Селско стопанство	57·9	45·5	38·4	33·3	29·3	29·6
Всичко	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0

Това значи, че нашата страна непоколебимо и окончателно е станала индустриална страна.

Решаващо значение за индустриализацията има увеличаването на производството на оръдия и средства за производство в общия обем на развитието на индустрията. Данните за отчетния период показват, че относителният дял на този клон е заел преобладаващо място в общия обем на индустрията.

Ето съответната таблица.

Относителният дял на производството на двете основни групи отрасли на едрата индустрия (по ценн 1926/27 г.):

	Общо производство (в млрд. руб.)				
	1929 г.	1930 г.	1931 г.	1932 г.	1933 г.
Цялата едра индустрия...	21·0	27·5	33·9	38·5	41·9
В това число :					
Група „А“. Оръдия и средства за производство...	10·2	14·5	18·8	22·0	24·3
Група „Б“. Предмети за потребление	10·8	13·0	15·1	16·5	17·6
Относителен дял :	(в проценти)				
Група „А“. Оръдия и средства за производство...	48·5	52·6	55·4	57·0	58·0
Група „Б“. Предмети за потребление	51·5	47·4	44·6	43·0	42·0
Всичко	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0

Таблицата, както виждате, не се нуждае от разяснения.

В нашата все още млада в техническо отношение страна индустрията има особена задача. Тя трябва да реконструира на нова техническа база не само себе си, не само всички отрасли на индустрията, включително леката, хранителната и горската индустрия. Тя трябва да реконструира и всички видове транспорт и всички клонове на селското стопанство. Но тя може да изпълнява тая задача само ако машиностроенето — основният лост за реконструкцията на народното стопанство — заеме преобладаващо място в нея. Данните за отчетния период показват, че машиностроенето у нас е завоювало главна роля в общия обем на индустрията.

Ето съответната таблица.

Относителният дял на отделните отрасли на индустрията в проценти от общото производство

	СССР			
	1913 г.	1929 г.	1932 г.	1933 г.
Каменовъглена	2·9	21	17	20
Коксова	0·8	0·4	0·5	0·6
Петролодобиваща	1·9	1·8	1·5	1·4
Петролообработваща	2·3	2·5	2·9	2·6
Черна металургия	няма свед	4·5	3·7	4·0
Цветна металургия	"	1·5	1·3	1·2
Машиностроене	11·0	14·8	25·0	26·1
Основна химия	0·8	0·6	0·8	0·9
Памучна	18·3	15·2	7·6	7·3
Вълнена	3·1	3·1	1·9	1·8

Това значи, че нашата индустрия се развива на здрава основа, а ключът на реконструкцията — машиностроенето — е изцяло в наши ръце. Необходимо е само той да бъде използван умело и рационално.

Интересна картина разкрива развитието на индустрията през отчетния период по социални сектори.

Ето съответната таблица.

Общото производство на едрата индустрия по социални сектори (по цени 1926/27 г.):

	Общо производство (в млн. руб.)				
	1929 г.	1930 г.	1931 г.	1932 г.	1933 г.
Цялото производство	21,025	27,477	33,903	38,464	41,968
В това число:					
I. Обобществената индустрия	20,891	27,402	няма свед.	38,436	41,940
В това число:					
а) държавната индустрия . .	19,143	24,989	"	35,587	38,932
б) кооперативната индустрия	1,748	2,413	"	2,849	3,008
II. Частната индустрия . . .	134	75	"	28	28
	(в проценти)				
Цялото производство	100	100	100	100	100
В това число:					
I. Обобществената индустрия	99·4	99·7	няма свед.	99·93	99·93
В това число:					
а) държавната индустрия	91·1	90·9	"	92·52	92·76
б) кооперативната индустрия	8·3	8·8	"	7·41	7·17
II. Частната индустрия . . .	0·6	0·3	"	0·07	0·07

От тази таблица се вижда, че с капиталистическите елементи в индустрията е вече свършено, а социалистическата стопанска система е сега единствена и монополна система в нашата индустрия. (А плодисменти.)

Но от всички успехи, които индустрията извоюва през отчетния период, за най-важен успех трябва да се смята фактът, че тя съумя през това време да възпита и изкове хиляди нови хора и нови ръководители на индустрията, цели слоеве нови инженери и техници, стотици хиляди млади квалифицирани работници, които усвоиха новата техника и тласнаха напред нашата социалистическа индустрия. Не може да има никакво съмнение, че без тия хора индустрията не би могла да има успехите, които има сега и с които тя има право да се гордее. Данните говорят, че през отчетния период индустрията е вляла в производството около 800 хиляди повече или по-малко квалифицирани работници, завършили фабрично-заводските училища, и над 180 хиляди инженери и техници, завършили висшите технически училища, университетите и техническите училища. Ако е вярно, че проблемата за кадрите е най-сериозната проблема на нашето развитие, трябва да се признае, че нашата индустрия започва сериозно да се справя с тази проблема.

Такива са главните успехи на нашата индустрия.

Погрешно би било обаче да се мисли, че индустрията е имала само успехи. Не, тя има и своите недостатъци. Главните от тях са:

- а) *Черната металургия* все още изостава;
- б) Неуреденост на *цветната металургия*;
- в) Подценяване на извънредно сериозното значение, което развитието на добива на *местни каменни въглища* има в общия горивен баланс на страната (Подмосковския район, Кавказ, Урал, Караганда, Средна Азия, Сибир, Далечния изток, Северния край и т. н.);
- г) Липса на необходимото внимание към въпроса за организирането на нова *петролна база* в районите на Урал, Башкирия, Емба;
- д) Липса на сериозни грижи за разгръщане производството на стоки за *широко потребление* както по

леката и хранителната индустрия, така и по горската индустрия;

е) Липса на необходимото внимание към въпроса за развитието на *местната индустрия*;

ж) Съвършено недопустимо отношение към въпроса за подобряване *качеството на продукцията*;

з) Все още изостават повишението на *производителността на труда*, намаляването на *себестойността*, внедряването принципа на *самоиздръжката*;

и) Все още не е ликвидирана лошата организация на труда и на работната заплата, обезличката в работата, уравниловката в системата на работната заплата;

к) Далеч още не е ликвидиран *канцеларско-бюрократическият* метод на ръководство в стопанските народни комисариати и в техните органи, включително и в народните комисариати на леката и хранителната индустрия.

Едва ли е нужно още да се разяснява абсолютната необходимост от бързото ликвидиране на тези недостатъци. Черната и цветната металургия, както е известно, не изпълниха своя план през първата петилетка. Те не го изпълниха и през първата година на втората петилетка. Ако изостават и занапред, те могат да се превърнат в спирачка за индустрията и в причина за ненавременен изпълнение на нейните планове. Що се отнася до създаването на нови бази на каменовъглената и петролната индустрия, не е трудно да се разбере, че без изпълнението на тая неотложна задача ние можем да спрем развитието и на индустрията, и на транспорта. Въпросът за производството на стоки за широко потребление и за развитието на местната индустрия, както и въпросите за подобряване качеството на производството, за повишаване производителността на труда, за намаляване себестойността и за внедряване принципа на самоиздръжката също не се нуждаят от разяснение. Що се отнася до лошата организация на труда и на работната заплата и до канцеларско-бюрократическия метод на ръководство, то както показва историята с Донбас, както и тая с предприятията на леката и хранителната индустрия, тази опасна болест се гнезди във всички отрасли на индустрията.

стрията, спъвайки тяхното развитие. Ако тя не бъде ликвидирана, индустрията ще куца с двата крака.

Непосредствените задачи са:

1. Да запазим на машиностроенето сегашната му ръководна роля в системата на индустрията.

2. Да ликвидираме изоставането на черната металургия.

3. Да турим ред в цветната металургия.

4. Да развием с всички сили добива на местни каменни въглища във всички известни вече райони, да организираме нови райони за добив на каменни въглища (например в Бурейския район в Далечния изток), да превърнем Кузбас във втори Донбас. (Продължителни аплодисменти.)

5. Да се заемем сериозно с организирането на петролна база в районите по западните и южните склонове на Уралския хребет.

6. Да развием производството на стоки за широко потребление по всички стопански народни комисариати.

7. Да потикнем развитието на местната съветска индустрия, да ѝ дадем възможност да прояви инициатива в производството на стоки за широко потребление и да ѝ окажем възможната помощ със сурови материали и средства.

8. Да подобрим качеството на произвежданите стоки, да прекратим пускането на некомплектно производство и да наказваме всички другари, без оглед на лицата, които нарушават или заобикалят законите на Съветската власт за качеството и комплектността на производството.

9. Да постигнем систематическо повишаване на производителността на труда, намаляване на себестойността и внедряване принципа на самоиздръжката.

10. Да премахнем окончателно обезличката в работата и уравниловката в системата на работната заплата.

11. Да ликвидираме канцеларско-бюрократическия метод на ръководство във всички звена на стопанските народни комисариати, като систематически проверяваме изпълнението на решенията и указанията на ръководните центрове от подчинените им органи.

2. Подемът на селското стопанство

Малко по-иначе тръгна развитието в областта на селското стопанство. Много по-бавно отколкото в индустрията, но все пак по-бързо отколкото в периода, когато преобладаваше едноличното стопанство, се засилваше през отчетния период подемът на основните отрасли на селското стопанство. А в животновъдството ние имаме дори обратен процес — намаляване броя на добитъка, и едва в 1933 г., и то само в свиневъдството, се забелязват признаци на подем.

Очевидно е, че грамадните трудности по обединяването на отделните дребни селски стопанства в колхози, трудното създаване на почти писти места на голям брой едри зърнени и животновъдни стопанства и изобщо *реорганизационният* период на преустройство и превеждане едноличното селско стопанство върху новите колхозни релси, който изисква много време и големи разходи — всички тези фактори неизбежно предрешиха както бавните темпове на подема на селското стопанство, така и сравнително дългия период на упадък в развитието на общия брой на добитъка.

В действителност отчетният период беше за селското стопанство не толкова период на бърз подем и мощно засилване, колкото период на създаване предпоставките за такъв подем и за такова засилване в най-близко бъдеще.

Ако вземем данните за увеличението на посевната площ на всички култури, а след това отделно на техническите култури, развитието на селското стопанство през отчетния период се рисува в следния вид.

Посевна площ на всички култури в СССР :

	В милиони хектара					
	1913 г.	1929 г.	1930 г.	1931 г.	1932 г.	1933 г.
Цялата посевна площ	105·0	118·0	127·2	136·3	134·4	129·7
В това число :						
а) Зърнени	94·4	96·0	101·8	104·4	99·7	101·5
б) Технически	4·5	8·8	10·5	14·0	14·9	12·0
в) Зеленчукови	3·8	7·6	8·0	9·1	9·2	8·6
г) Фуражни	2·1	5·0	6·5	8·8	10·6	7·3

Посевна площ на техническите култури в СССР:

	В милиони хектара					
	1913 г.	1929 г.	1930 г.	1931 г.	1932 г.	1933 г.
Памук	0·69	1·06	1·58	2·14	2·17	2·05
Лен (дълговлак- нест)	1·02	1·63	1·75	2·39	2·51	2·40
Захарно цвекло .	0·65	0·77	1·04	1·39	1·54	1·21
Маслодайни . . .	2·00	5·20	5·22	7·55	7·98	5·79

Тези таблици отразяват две основни линии в селското стопанство:

1. Линия на всестранно разширяване посевната площ в периода, когато преустройството на селското стопанство беше в разгара си, когато се създаваха с десетки хиляди колхози, когато последните изгонваха кулаците от земята, завземаха опразнените земи и ги присвояваха.

2. Линия на отказ от безразборното разширяване на посевната площ, линия на преминаване от безразборно разширяване на площта към подобряване обработването на земята, към внедряване на правилно сеитбообращение и угар, към повишаване на добива и ако се наложи от практиката — към временно намаляване на съществуващата посевна площ.

Както е известно, втората линия — единствено правилната линия в селското стопанство — беше провъзгласена в 1932 г., когато реорганизационният период в селското стопанство завършваше и въпросът за повишаването на добива стана един от основните въпроси на подема на селското стопанство.

Но данните за увеличението на посевната площ не могат да се считат за напълно достатъчни показатели за развитието на селското стопанство. Има случаи, когато площта се увеличава, а производството не се увеличава или дори се намалява поради това, че обработването на земята се е влошило и добивът от единица площ се е намалил. Поради това данните за площта трябва да се допълнят с данни за общото производство.

Ето съответната таблица.

Общото производство на зърнените и техническите култури в СССР :

	В милиони центнера					
	1913 г.	1929 г.	1930 г.	1931 г.	1932 г.	1933 г.
Зърнени	801·0	717·4	835·4	694·8	698·7	898·0
Памук (суров) . .	7·4	8·6	11·1	12·9	12·7	13·2
Лен (влакно) . .	3·3	3·6	4·4	5·5	5·0	5·6
Захарно цвекло .	109·0	62·5	140·2	120·5	65·6	90·0
Маслодайни . . .	21·5	35·8	36·2	51·0	45·5	46·0

От тази таблица се вижда, че годините на най-големия разгар на реорганизацията на селското стопанство — 1931 и 1932 година — са били години на най-голямо намаление производството на зърнените култури.

От тази таблица следва по-нататък, че в районите, където реорганизацията на селското стопанство е вървяла с по-бавни темпове, ленът и памукът почти никак не са пострадали и са вървели към подем повече или по-малко равномерно и неотклонно, запазвайки високото равнище на своето развитие.

Трето, от тази таблица следва, че докато маслодайните култури са изпитали само известно колебание, запазвайки високото равнище на своето развитие в сравнение с довоенното равнище, захарното цвекло — в районите на което реорганизацията на селското стопанство ставаше с най-високи темпове и което последно навлезе в реорганизационния период — е изпитало най-голям упадък в последната година на реорганизацията — 1932 г., като е намалило производството под довоенното равнище.

От тази таблица следва най-после, че 1933 година — първата година след приключването на реорганизационния период — е преломна година в развитието на зърнените и техническите култури.

Това значи, че преди всичко зърнените култури, а след тях и техническите култури отсега нататък ще вървят твърдо и уверено към мощен подем.

Най-болезнено понесе реорганизационния период животновъдството.

Ето съответната таблица.

Общ брой на добитъка в СССР:

	В милиони глави					
	1916 г.	1929 г.	1930 г.	1931 г.	1932 г.	1933 г.
а) Коня	35·1	34·0	30·2	26·2	19·6	16·6
б) Едър рогат добитък	58·9	68·1	52·5	47·9	40·7	38·6
в) Овце и кози	115·2	147·2	108·8	77·7	52·1	50·6
г) Свиня	20·3	20·9	13·6	14·4	11·6	12·2

От тази таблица се вижда, че общият брой на добитъка през отчетния период показва не подем, а непрекъснат упадък в сравнение с довоенното равнище. Очевидно е, че в тая таблица са намерили отражение, от една страна, голямата наситеност на животновъдните отрасли на селското стопанство с едрокулашки елементи и, от друга страна, усилената кулашка агитация за унищожаване на добитъка, която имаше благоприятна почва в годините на реорганизацията.

От тази таблица следва по-нататък, че намаляването на броя на добитъка започва още от първата година на реорганизацията (1930 г.) и продължава включително до 1933 г., като намалението достига най-големи размери през първите три години, а в 1933 г. — първата година след приключването на реорганизационния период, когато зърнените култури тръгнаха към подем, размерите на намаляването на броя на добитъка стават минимални.

Най-после, от тази таблица следва, че в свиневъдството е почнал вече обратен процес и в 1933 г. вече се забелязват признаци на непосредствен подем.

Това значи, че 1934 година трябва и може да стане година на прелом към подем в цялото животновъдно стопанство.

Как се развиваше у нас колективизацията на селските стопанства през отчетния период?

Ето съответната таблица.

Колективизация :

	1929 г.	1930 г.	1931 г.	1932 г.	1933 г.
Брой на колхозите (в хиляди)	57·0	85·9	211·1	211·05	224·5
Брой на стопанствата в колхозите (в милиони)	1·0	6·0	13·0	14·9	15·2
Процент на колективизацията на селските стопанства	3·9	23·6	52·7	61·5	65·0

А как се движеше зърнената посевна площ по сектори ?

Ето съответната таблица.

Посевна площ на зърнените култури по сектори :

Сектори	Зърнени посеви в милиони хектара					В проценти от площта на 1933 г.
	1929 г.	1930 г.	1931 г.	1932 г.	1933 г.	
1. Совхози	1·5	2·9	8·1	9·3	10·8	10·6
2. Колхози	3·4	29·7	61·0	69·1	75·0	73·9
3. Еднолични стопани	91·1	69·2	35·3	21·3	15·7	15·5
Общо зърнени посеви в СССР	96·0	101·8	104·4	99·7	101·5	100·0

Какво показват тия таблици ?

Те показват, че реорганизационният период на селското стопанство, когато броят на колхозите и броят на техните членове растяха с бурни темпове, е вече завършен, завършен е още в 1932 г.

Следователно, по-нататъшният процес на колективизацията представлява процес на постепенно поглъщане и превъзпитание от колхозите на остатъците на индивидуалните селски стопанства.

Това значи, че колхозите са победили окончателно и безвъзвратно. (Бурни, продължителни аплодисменти.)

Те показват по-нататък, че совхозите и колхозите заедно притежават 84·5⁰/₀ от цялата зърнена площ в СССР.

Това значи, че колхозите и совхозите заедно са станали такава сила, която решава съдбата на цялото селско стопанство и на всички негови отрасли.

Те показват по-нататък, че обединените в колхозите 65⁰/₀ от селските стопанства притежават 73·9⁰/₀ от цялата зърнена посевна площ, докато цялата маса на останалите индивидуални селски стопанства, които съставляват 35⁰/₀ от цялото селско население, притежават само 15·5⁰/₀ от цялата зърнена посевна площ.

Ако прибавим към това и факта, че през 1933 г. колхозите предадоха на държавата по всички видове постъпления над един милиард пуда зърнени храни, а селяните-еднолични стопани, които изпълниха плана напълно 100⁰/₀, предадоха всичко около 130 милиона пуда, докато през 1929/30 г. селяните-еднолични стопани внесоха на държавата около 780 милиона пуда, а колхозите не повече от 120 милиона пуда — ще стане от ясно по-ясно, че през отчетния период колхозите и селяните-еднолични стопани напълно са си разменили ролята: колхозите станаха през това време господстваща сила в селското стопанство, а селяните-еднолични стопани — второстепенна сила, принудена да се подчинява и приспособява към колхозния строй.

Трябва да признаем, че трудещото се селячество, нашето съветско селячество, окончателно и безвъзвратно е застанало под червеното знаме на социализма. (Продължителни аплодисменти.)

Нека есеровеншевишките и буржоазно-троцкистките клюкари си дрънкат, че селячеството по природа е контрареволуционно, че то е призвано да възстанови капитализма в СССР, че то не може да бъде съюзник на работническата класа в построяването на социализма, че в СССР е невъзможно да се построи социализъм. Фактите показват, че тези господа клеветят и против СССР, и против съветското селячество. Фактите показват, че

нашето съветско селячество окончателно напусна бреговете на капитализма и тръгна в съюз с работническата класа напред — към социализма. Фактите показват, че ние вече сме построили фундамента на социалистическото общество в СССР и ни остава само да го увенчаем с надстройки — което е несъмнено по-леко отколкото построяването на фундамента на социалистическото общество.

Силата на колхозите и совхозите не се изчерпва обаче с увеличаването на тяхната посевна площ и на производството. Тя се отразява също и в увеличаването на техния тракторен парк, в увеличаването на тяхната механизация. Несъмнено е, че в това отношение нашите колхози и совхози са отишли далеко напред.

Ето съответната таблица.

**Тракторният парк в селското стопанство на СССР
(като се държи сметка за амортизацията):**

	В хиляди трактора					Мощност в хиляди конски сили				
	1929 г.	1930 г.	1931 г.	1932 г.	1933 г.	1929 г.	1930 г.	1931 г.	1932 г.	1933 г.
Всичко трактори . . .	34·9	72·1	125·3	148·5	204·1	391·4	1,003·5	1,850·0	2,225·0	3,100·0
В това число:										
а) трактори в МТС .	2·4	31·1	63·3	74·8	122·3	23·9	372·5	848·0	1,077·0	1,782·0
б) трактори в совхозите от всички системи	9·7	27·7	51·5	64·0	81·8	123·4	483·1	892·0	1,043·0	1,318·0

Следователно, 204 хиляди трактора и 3 милиона и 100 хиляди конски сили за колхозите и совхозите. Сила, както виждате немалка, способна да изкорени всички и всякакви корени на капитализма в селото. Сила, която два пъти надвишава онова количество трактори, за което Ленин говореше на времето си като за далечна перспектива⁷⁷.

Що се отнася до парка от земеделски машини в машинно-тракторните станции и в совхозите на Народния комисариат на совхозите, за това има данни в следващите таблици.

В машинно-тракторните станции :

	1930 г.	1931 г.	1932 г.	1933 г.
Комбайни (в хиляди) . .	7 бр.	0·1	2·2	11·5
Двигатели и локомотиви (в хиляди)	0·1	4·9	6·2	17·6
Сложни и полусложни вършачки (в хиляди) .	2·9	27·8	37·0	50·0
Електроинсталации за вършитба	168	268	551	1,283
Брой на ремонтните ра- ботилници в МТС . .	104	770	1,220	1,933
Камиони (в хиляди) . .	0·2	1·0	6·0	13·5
Леки коли (броя) . . .	17	191	245	2,800

В совхозите на Народния комисариат на совхозите :

	1930 г.	1931 г.	1932 г.	1933 г.
Комбайни (в хиляди) . .	1·7	6·3	11·9	13·5
Двигатели и локомотиви (в хиляди)	0·3	0·7	1·2	2·5
Сложни и полусложни вършачки (в хиляди) .	1·4	4·2	7·1	8·0
Електрически инсталации	42	112	164	222
Ремонтни работилници :				
а) за капитален ремонт	72	133	208	302
б) за среден ремонт . .	75	160	215	476
в) за текущ ремонт . .	205	310	578	1,166
Камиони (в хиляди) . .	2·1	3·7	6·2	10·9
Леки коли (броя) . . .	118	385	625	1,890

Аз мисля, че тези данни не се нуждаят от разяснения.

Немалко значение за подема на селското стопанство имаше също образуването на политическите отдели в МТС и совхозите и снабдяването на селското стопанство с квалифицирани работници. Сега всички признават, че партийните работници от политическите отдели изиграха грамадна роля за подобряване работата на колхозите и совхозите. Известно е, че през отчетния период Централният комитет на партията изпрати в селото за укрепване кадрите на селското стопанство над 23 хиляди комунисти, от които над 3 хиляди агроспециалисти, над 2 хиляди совхозни работници, над 13 хиляди работници в политическите отдели на МТС и над 5 хиляди работници в политическите отдели на совхозите.

Същото трябва да се каже за снабдяването на колхозите и совхозите с нови инженерно-технически и агрономически сили. Известно е, че през отчетния период в селското стопанство бяха изпратени над 111 хиляди специалисти от тази група.

През отчетния период бяха подготвени и изпратени само по линията на Народния комисариат на земеделието над 1 милион и 900 хиляди трактористи, комбайнери, помощник-комбайнери и шофьори.

През същия период бяха подготвени и преквалифицирани над 1 милион и 600 хиляди председатели и членове на колхозни управления, бригадири по полевъдство, бригадири по животновъдство и счетоводители.

Това, разбира се, е малко за нашето селско стопанство. Но то все пак е нещо.

Както виждате, държавата направи всичко възможно, за да облекчи работата на органите на Народния комисариат на земеделието и Народния комисариат на совхозите по ръководството на колхозното и совхозното строителство.

Може ли да се каже, че тия възможности са използвани както трябва?

За съжаление, това не може да се каже.

Най-напред, тези народни комисариати са заразени в по-голяма степен от другите народни комисариати от бюрократическо-канцеларското отношение към работата. Решават въпросите, но не мислят, че трябва да проверят изпълнението, да поставят на място нарушителите на директивите и разпорежданията на ръководните органи и да издигнат честните и добросъвестни изпълнители.

Би трябвало да се предполага, че наличността на грамаден парк трактори и машини задължава селскостопанските органи да държат тези ценни машини в изправност, своевременно да ги ремонтират, да ги използват на работа що-годе сносно. Какво правят те в тази област? За съжаление, твърде малко. Пазенето на тракторите и машините е незадоволително. Ремонтът е също незадоволителен, защото досега още не искат да разберат, че основа на ремонта е текущият и средният ремонт, а не капиталният ремонт. Що се отнася до използването на тракторите и машините, незадоволителното състояние на това дело е толкова ясно и общоизвестно, че не се нуждае от доказателства.

Една от неотложните задачи на селското стопанство е въвеждането на правилни сеитбообращения, разширяване на чистите угари, подобряване на семенното дело във всички отрасли на земеделието. Какво се върши в тази област? За съжаление, засега — твърде малко. Семенното дело по зърнените храни и памука е така забъркано, че ще трябва още дълго време да се оправя.

Едно от действителните средства за повишаване добива на техническите култури е снабдяването им с торове. Какво се върши в тази област? Засега — твърде малко. Торове има, но органите на Народния комисариат на земеделието не умеят да ги приемат, а като ги приемат, не проявяват грижи да ги доставят навреме където трябва и рационално да ги използват.

Относно совхозите трябва да се каже, че те все още не са на висотата на своите задачи. Аз съм далеч от мисълта да подценявам голямото революционизиращо значение на нашите совхози. Но ако се съпоставят грамадните държавни вложения в совхозното дело със сегашните фактически резултати от работата на совхозите,

получава се грамадно несъответствие във вреда на совхозите. Главната причина за това несъответствие е обстоятелството, че нашите зърнени совхози са извънредно големи, директорите не се справят с грамадните совхози, самите совхози са твърде специализирани, нямат сеитбообращение и угар, нямат в своя състав животновъдни отдели. Необходимо е очевидно совхозите да се разчленят в по-малки совхози и да се ликвидира тяхната прекомерна специализираност. Може да помислите, че Народният комисариат на совхозите навреме е поставил този въпрос и е успял да го разреши. Но това не е вярно. Въпросът бе поставен и разрешен по инициативата на хора, които нямат никакво отношение към Народния комисариат на совхозите.

Най-сетне, въпросът за животновъдството. Аз вече докладвах за тежкото положение на животновъдството. Може да помислите, че нашите селскостопански органи проявяват трескава дейност за ликвидиране кризата в животновъдството, че те бият тревога, мобилизират дейците и щурмуват проблемата на животновъдството. За съжаление, нищо подобно не е станало и не става. Те не само не бият тревога по повод тежкото положение на животновъдството, но — напротив — стараят се да замажат въпроса, а понякога в своите доклади се опитват дори да скрият от общественото мнение в страната действителното положение на животновъдството, което е съвършено недопустимо за болшевиките. Да се надяваме след това, че селскостопанските органи ще съумеят да изведат на добър път животновъдството и да го издигнат на нужната висота — значи да строим върху пясък. С животновъдното дело трябва да се заеме цялата партия, всички наши дейци, партийни и безпартийни, като имат предвид, че проблемата на животновъдството е сега също такава първостепенна проблема, каквато беше до вчера разрешената вече с успех зърнена проблема. Няма защо да доказвам, че съветските хора, които са преодолели не едно сериозно препятствие по пътя към целта, ще съумеят да се справят и с това препятствие. (Гръм от аплодисменти.)

Такъв е краткият и далеч непълнен списък на недостатъците, които трябва да бъдат ликвидирани, и списъкът на задачите, които трябва да бъдат разрешени в най-близко време.

Но въпросът не се изчерпва с тези задачи. Има и други задачи по линията на селското стопанство, за които би следвало да се кажат няколко думи.

Трябва, преди всичко, да се има предвид че старото делене на нашите области на индустриални и аграрни вече си отживя времето. У нас няма вече изключително аграрни области, които да снабдяват със зърнени храни, месо и зеленчуци индустриалните области, така както у нас няма вече изключително индустриални области, които биха могли да разчитат, че ще получат всички необходими продукти отвън, от други области. В резултат на развитието всички области у нас се индустриализират повече или по-малко и колкото отиваме по-нататък, те толкова повече ще се индустриализират. Това значи, че Украйна, Северен Кавказ, Централната черноземна област и другите бивши земеделски райони не могат повече да предоставят на други области, на индустриалните центрове, толкова продукти, колкото предоставяха по-рано, защото са принудени да изхранват собствените си градове и собствените си работници, чийто брой ще расте. Но от това следва, че всяка област трябва да си създаде своя земеделска база, за да има свои зеленчуци, свои картофи, свое масло, свое мляко и в една или друга степен — свое жито и свое месо, ако не иска да изпадне в затруднено положение. Вие знаете, че това е напълно осъществимо и сега вече се върши.

Задачата е това дело да се доведе на всяка цена докрай.

Трябва, по-нататък, да се обърне внимание върху това, че известното делене на нашите области на потребителни и производителни също започва да губи своя изключителен характер. Такива „потребителни“ области като Московската и Горкиевската дадоха тази година на държавата около 80 милиона пуда зърнени храни. Това, разбира се, не е малко нещо. В така наре-

чената потребителна зона има около 5 милиона хектара целина, обрасла с храсти. Известно е, че климатът на тази зона не е лош, валежите не са малко и няма суша. Ако се очистят тези земи от храстите и се проведат редица организационни мероприятия, може да се получи грамаден район за зърнени култури, който при обикновено голямото плодородие в тези места би могъл да даде жито за пазара не по-малко, отколкото дава сега Долна или Средна Волга. Това би било голяма помощ за северните индустриални центрове.

Очевидно, задачата е да се създаде в районите на потребителната зона голям масив от зърнени култури.

Най-сетне — въпросът за борбата със сушата в Заволжието. Засаждането на гори и горскозащитни зони в източните райони на Заволжието има грамадно значение. Тази работа, както е известно, вече се извършва, макар че не може да се каже, че тя се извършва достатъчно интензивно. Що се отнася до оросяването на Заволжието — а това е главното от гледна точка на борбата със сушата, — не може да се допусне тази работа да бъде отложена за неопределено време. Наистина, тя до известна степен бе възпрепятствувана от някои външни обстоятелства, които отвлякоха маса сили и средства. Но сега няма вече основания да я отлагаме повече. Ние не можем да минем без сериозна и свършено стабилна, независима от случайностите на времето база на зърненото производство край Волга, която да дава годишно около 200 милиона пуда жито за пазара. Това е свършено необходимо, ако се вземе предвид разрастването на градовете край Волга, от една страна, и всевъзможните усложнения в международните отношения, от друга.

Задачата е да пристъпим към сериозна работа по организиране оросяването на Заволжието. (А п л о д и с м е н т и.)

3. Материалният и културният подем на трудещите се

И така, ние обрисовахме положението на нашата индустрия и на селското стопанство, тяхното развитие през отчетния период и тяхното състояние в настоящия момент.

В резултат ние имаме :

а) Мощен подем на производството както в областта на индустрията, така и в областта на главните отрасли на селското стопанство.

б) Окончателна победа — въз основа на този подем — на социалистическата стопанска система над капиталистическата както в индустрията, така и в селското стопанство, превръщане на социалистическата система в единствена система на цялото народно стопанство и изтласкване на капиталистическите елементи от всички сфери на народното стопанство.

в) Окончателно скъсване на грамадното мнозинство еднолични селяни с индивидуалното дребностоково стопанство, обединяването им в колективни стопанства на базата на колективния труд и колективната собственост върху средствата за производство, пълна победа на колективното стопанство над индивидуалното дребностоково стопанство.

г) Засилващ се процес на по-нататъшно разширяване на колхозите за сметка на едноличните селски стопанства, броят на които намалява по този начин от месец на месец и които всъщност се превръщат в спомагателна сила за колхозите и совхозите.

Ясно е, че тази историческа победа над експлоататорите не можеше да не доведе до коренно подобрене в материалното положение и в целия бит на трудещите се.

С ликвидирането на паразитните класи бе премахната експлоатацията на човек от човека. Трудът на работника и селянина е освободен от експлоатация. Доходите, които експлоататорите изтискваха от народния труд, сега остават в ръцете на трудещите се и се използват отчасти за разширяване на производството и привличане на нови отреди трудещи се в производството, отчасти за непосредствено повишаване доходите на работниците и селяните.

Изчезна безработицата, този бич на работническата класа. Ако в буржоазните страни милиони безработни търпят нужда и страдания поради това, че няма работа, у

нас няма вече работници, които да нямат работа и заплата.

С изчезването на кулашката робия изчезна мизерията в село. Всеки селянин, колхозник или едноличен стопанин, сега има възможност да живее човешки, стига да желае да работи честно, да не безделничи, да не скитосва и да не разхищава колхозното имущество.

Премахването на експлоатацията, премахването на безработицата в града, премахването на мизерията в селото — това са такива исторически постижения в материалното положение на трудещите се, за които не могат дори да мечтаят работниците и селяните и от „най-демократичните“ буржоазни страни.

Промени се обликът на нашите големи градове и индустриални центрове. Неизбежен признак на големите градове в буржоазните страни са бедняшките предградия, така наречените работнически квартали в покрайнините на градовете, които представляват куп тъмни, влажни, в по-голямата си част подземни, полуразрушени помещения, където обикновено се завират бедните хора, ваяйки се в мръсотия и проклинайки съдбата. В резултат на революцията в СССР тези бедняшки квартали изчезнаха. Заместиха ги новопостроени хубави и светли работнически квартали, които у нас често изглеждат похубави от центъра на града.

Още повече се промени обликът на селото. Старото село с неговата църква на най-видното място, с неговите най-хубави къщи на пристава, попа и кулака на пръв план, с полуразрушените селски къщурки на заден план започва да изчезва. Неговото място се заема от новото село с неговите обществено-стопански постройки, с неговите клубове, радио, кино, училища, библиотеки и ясли, с неговите трактори, комбайни, вършачки и автомобили. Изчезнаха старите знатни фигури на експлоататора-кулак, на лихваря-кръвопиец, на търговеца-спекулант, на полицейския пристав. Сега знатни хора са дейците на колхозите и совхозите, на училищата и клубовете, старшите трактористи и комбайнери, бригадирите по полевъдство и животновъдство, най-добрите ударници и ударнички на колхозните полета.

Изчезва противоположността между града и селото. Градът престава да бъде в очите на селяните център на тяхната експлоатация. Все по-здрави стават нишките на стопанската и културна спойка между града и селото. От града и неговата индустрия селото получава сега помощ — трактори, земеделски машини, автомобили, хора и средства. Пък и самото село има сега своя индустрия в лицето на машинно-тракторните станции, ремонтните работилници, разните видове индустриални предприятия на колхозите, малките електростанции и др. т. Запълва се културната пропаст между града и селото.

Такива са главните постижения на трудещите се в областта на подобряването на тяхното материално положение, бит и култура.

Въз основа на тези постижения през отчетния период ние имаме:

а) Увеличение на националния доход от 35 милиарда в 1930 г. на 50 милиарда в 1933 г.; при това, понеже делът на капиталистическите елементи, включително и концесионерите, в националния доход възлиза сега на по-малко от половин процент, почти целият национален доход се разпределя между работниците и служащите, трудещите се селяни, кооперациите и държавата.

б) Увеличение населението на Съветския съюз от 160.5 милиона души в края на 1930 г. на 168 милиона в края на 1933 г.

в) Увеличение броя на работниците и служащите от 14 милиона и 530 хиляди в 1930 г. на 21 милиона и 883 хиляди в 1933 г., като броят на хората на физическия труд се е увеличил през този период от 9 милиона и 489 хиляди на 13 милиона и 797 хиляди души, броят на работниците в едрата индустрия, включително и транспортните работници, се е увеличил от 5 милиона и 79 хиляди на 6 милиона и 882 хиляди души, броят на земеделските работници — от 1 милион и 426 хиляди на 2 милиона и 519 хиляди, а броят на работниците и служащите в търговията — от 814 хиляди на 1 милион и 497 хиляди.

г) Увеличение фонда на работната заплата на работниците и служащите от 13 милиарда и 597 милиона рубли в 1930 г. на 34 милиарда и 280 милиона рубли в 1933 г.

д) Увеличение средната годишна заплата на работниците в индустрията от 991 рубли в 1930 г. на 1,519 рубли в 1933 г.

е) Увеличение фонда на обществените осигуровки на работниците и служащите от 1 милиард и 810 милиона рубли в 1930 г. на 4 милиарда и 610 милиона рубли в 1933 г.

ж) Преминаване на цялата надземна индустрия към 7-часов работен ден.

з) Държавна помощ на селяните под формата на организиране за тях на 2,860 машинно-тракторни станции, в което са вложени 2 милиарда рубли.

и) Държавна помощ на селяните под формата на кредит на колхозите в размер на 1 милиард и 600 милиона рубли.

к) Държавна помощ на селяните под формата на заеми за семена и продоволствие през отчетния период в размер на 262 милиона пуда зърнени храни.

л) Държавна помощ на слабосъстоятелните селяни под формата на облекчения по данъка и осигуряването в размер на 370 милиона рубли.

Що се отнася до културното развитие на страната през отчетния период, ние имаме:

а) Въвеждане в целия СССР на всеобщо задължително първоначално образование и увеличаване процента на грамотността от 67% в края на 1930 г. на 90% в края на 1933 г.

б) Увеличение броя на учащите се в училищата от всички степени от 14 милиона и 358 хиляди в 1929 г. на 26 милиона и 419 хиляди в 1933 г., от които: в *първоначалните* училища — от 11 милиона и 697 хиляди на 19 милиона и 163 хиляди; в *средните* училища — от 2 милиона и 453 хиляди на 6 милиона и 674 хиляди, във *висшите* учебни заведения — от 207 хиляди на 491 хиляди.

в) Увеличение броя на децата, които получават предучилищно обучение, от 838 хиляди в 1929 г. на 5 милиона и 917 хиляди в 1933 г.

г) Увеличение броя на висшите учебни заведения, общи и специални, от 91 в 1914 г. на 600 в 1933 г.

д) Увеличение броя на научно-изследователските институти от 400 в 1929 г. на 840 в 1933 г.

е) Увеличение броя на клубовете от 32 хиляди в 1929 г. на 54 хиляди в 1933 г.

ж) Увеличение броя на кинотеатрите, киноуредбите в клубовете и подвижните кина от 9 хиляди и 800 в 1929 г. на 29 хиляди и 200 в 1933 г.

з) Увеличение еднократния тираж на вестниците от 12 милиона и 500 хиляди в 1929 г. на 36 милиона и 500 хиляди в 1933 г.

Не пречи, може би, да отбележим, че у нас работниците съставляват 51·4% от учащите се във висшите учебни заведения, а трудещите се селяни — 16·5%, докато например в Германия в 1932/1933 учебна година работниците са съставлявали само 32% от учащите се във висшите учебни заведения, а дребните селяни — само 2·4%.

Трябва да се отбележи като отраден факт и като признак за растежа на културността в селото — засилването на активността на жените-колхознички в обществено-организаторската работа. Известно е например, че сега ние имаме около 6 хиляди жени-колхознички председатели на колхози, над 60 хиляди членове на колхозни ръководства, 28 хиляди бригадири, 100 хиляди организатори на звена, 9 хиляди завеждащи колхозните стокови ферми, 7 хиляди трактористки.

Не ще и дума, че тия данни не са пълни. Но и малкото, което се съдържа в тези данни, достатъчно ярко показва големия растеж на културността в селото. Другари, това обстоятелство има грамадно значение. То има грамадно значение, защото жените съставляват половината от населението на нашата страна, те съставляват грамадна армия на труда и те са призвани да възпитават нашите деца, нашето бъдещо поколение, т. е. нашето бъдеще. Ето защо ние не можем да допуснем

тази грамадна армия от трудещи се да влечи жалко съществуване в мрак и невежество! Ето защо ние трябва да поздравим растящата обществена активност на трудещите се жени и тяхното издигане на ръководни постове като несъмнен признак за растежа на нашата културност. (Продължителни аплодисменти.)

Най-сетне, трябва да се отбележи още един факт, но вече от отрицателен характер. Аз имам предвид това недопустимо явление, че педагогическите и медицинските факултети у нас все още се пренебрегват. Това е голям недостатък, който граничи с нарушаване интересите на държавата. Трябва непременно да ликвидираме този недостатък. И колкото по-бързо направим това, толкова по-добре.

4. Подемът на стокообмена и транспортът

И така ние имаме:

а) увеличение на индустриалното производство, включително и на производството за масово потребление;

б) увеличение на производството на селското стопанство;

в) увеличение нуждите и търсенето на продукти и изделия от страна на трудещите се градски и селски маси.

Какво още е необходимо за да се обединят тези условия и да се осигури на цялата маса потребители получаването на необходимите стоки и продукти?

Някои другари мислят, че е достатъчно да бъдат налице тези условия, за да закипи икономическият живот на страната. Това е дълбоко заблуждение. Можем да си представим, че всички тия условия са налице, но ако стоките не достигат до потребителя, икономическият живот не само не може да закипи, но напротив — ще се разстрои и дезорганизира из основи. Трябва най-сетне да се разбере, че стоките в края на краищата се произвеждат не за производство, а за потребление. У нас имаше случаи, когато имаше много стоки и продукти, но те не само не достигаха до потребителя, а продължаваха с години да се разхождат по бюрократическите задънени улици на така наречената стоконаправляваща мрежа — далеч

от потребителя. Ясно е, че при такива условия индустрията и селското стопанство губеха всякакъв стимул за разширяване на производството, стоконаправляващата мрежа се задръстваше със стоки, а работниците и селяните оставаха без стоки и продукти. В резултат — разстройство на икономическия живот на страната, въпреки наличността на стоки и продукти. За да може икономическият живот на страната да закипи, а индустрията и селското стопанство да получат стимул за ново увеличение на производството, трябва да имаме още едно условие, а именно — широк *стокообмен* между града и селото, между районите и областите на страната, между различните отрасли на народното стопанство. Страната трябва да се покрие с гъста мрежа от търговски бази, големи и малки магазини. По каналите на тези бази и магазини трябва непрекъснато да циркулират стоки от производствените пунктове към потребителя. В тази работа трябва да бъдат въвлечени и държавната търговска мрежа, и кооперативната търговска мрежа, и местната индустрия, и колхозите, и селяните-еднолични стопани.

Това именно ние наричаме развита *съветска търговия*, търговия *без* капиталисти, търговия *без* спекуланти.

Както виждате, развитието на съветската търговия е оная извънредно актуална задача, без чието разрешение е невъзможно по-нататък да вървим напред.

И все пак, въпреки пълната очевидност на тази истина, партията трябваше да преодолява през отчетния период цяла редица препятствия, които спъваха развитието на съветската търговия и които за краткост биха могли да се формулират като резултат от погрешното отношение на една част от комунистите към въпросите за необходимостта и значението на съветската търговия.

Да почнем с това, че сред една част от комунистите все още цари високомерно, пренебрежително отношение към търговията изобщо и към съветската търговия специално. Тези, с позволение казано, комунисти гледат на съветската търговия като на второстепенна, недостойна работа, а на работниците по търговията — като

на загубени хора. Тези хора очевидно не разбират, че със своето високомерно отношение към съветската търговия те изразяват не болшевишки възгледи, а възгледите на изпадналите дворяни, които имат голяма амбиция, но са лишени от каквато и да било амуниция. (Аплодисменти.) Тези хора не разбират, че съветската търговия е наше, родно, болшевишко дело, а търговските дейци, включително продавачите в магазините, стига те да работят честно — са проводници на нашето революционно болшевишко дело. (Аплодисменти.) Ясно е, че партията трябваше да поразгроми тези, с позволение казано, комунисти, а техните дворянски предразсъдъци — да хвърли в помийната яма. (Продължителни аплодисменти.)

Трябваше да се преодолеят по-нататък друг род предразсъдъци. Става дума за „левичарския“ брътвеж, разпространен сред част от нашите дейци, че съветската търговия била изминат стадий, че ние трябвало да организираме непосредствена размяна на продуктите, че парите скоро щели да бъдат отменени, тъй като те се били превърнали в прости платежни знаци, че нямало смисъл да се развива търговията, щом като непосредствената размяна на продуктите чука на вратата. Трябва да се отбележи, че този „левичарско“-дребнобуржоазен брътвеж, който е от полза за капиталистическите елементи, стремящи се да провалят развитието на съветската търговия, е разпространен не само сред една част от „червените професори“; но и сред някои търговски дейци. Разбира се, смешно и забавно е, че тези хора, които са неспособни да организират простото дело на съветската търговия, брътвят за своята готовност да организират по-сложното и по-трудно дело — непосредствената размяна на продуктите. Но донкихотовците затова именно се наричат донкихотовци, защото са лишени от елементарен усет за живота. Тези хора, които са тъй далеч от марксизма, както небето от земята, очевидно не разбират, че парите у нас ще се запазят още дълго, до завършването на първия стадий на комунизма → социалистическия стадий на развитие. Те не разбират, че парите са онзи инструмент на буржоазната икономика, който Съветската власт

е взела в свои ръце и е приспособила към интересите на социализма, за да развие с всички сили съветската търговия и да подготви по тоя начин условията за непосредствена размяна на продуктите. Те не разбират, че размяната на продуктите може да дойде само след и в резултат на идеално организирана съветска търговия, от което у нас няма и помен и което не скоро ще се осъществи у нас. Ясно е, че партията, стремежи се да организира широка съветска търговия, счете за необходимо да поразгроми и тези „леви“ изроди и да разсее техния дребнобуржоазен брътвеж.

Трябваше да се преодолее по-нататък нездравите привички на търговските дейци към механическо разпределяне на стоките; да се ликвидира пренебрежението към изискванията на асортимента и към изискванията на потребителя; да се ликвидира механическото изпращане на стоки, обезличката в търговията. За тази цел бяха открити търговски бази, областни и междурайонни, бяха открити десетки хиляди нови големи и малки магазини.

Трябваше да се ликвидира по-нататък монополното положение на кооперацията на пазара, във връзка с което задължихме всички народни комисариати да започнат търговия със собствени стоки, а Народният комисариат по снабдяването — да развие широка свободна търговия със селскостопански продукти, което доведе, от една страна — чрез съревнование, — до подобрене на търговията в кооперациите, от друга страна — до спадане цените на пазара, до нормализиране на пазара.

Организирахме широка мрежа от столове, гдето се хранят по намалени цени („обществено хранене“), организирахме отдели за работническо снабдяване („ОРС“) при заводите и фабриките, като отчислихме от заводско снабдяване елементите, които нямат отношение към завода, при което само по системата на Народния комисариат на тежката индустрия трябваше да се отчислят не по-малко от 500 хиляди чужди елементи.

Организирахме единна централизирана банка за краткосрочен кредит — Държавната банка с 2,200 районни

клонове, способни да финансират търговските операции.

В резултат на тези мероприятия през отчетния период ние имаме:

а) разширение на мрежата на големите и малки търговски магазини от 184,662 в 1930 г. на 277,974 в 1933 г.;

б) новосъздадена мрежа от 1,011 областни и 864 междурайонни търговски бази;

в) новосъздадена мрежа от 1,600 отдела за снабдяване на работниците;

г) разширение на мрежата на специалните магазини за продажба на хляб, която понастоящем обхваща 330 града;

д) разширение мрежата на столовете за обществено хранене, която понастоящем обхваща 19 милиона и 800 хиляди консуматори;

е) увеличение на стокообмена по държавна и кооперативна линия, включително столовете за обществено хранене, от 18 милиарда и 900 милиона рубли в 1930 г. на 49 милиарда рубли в 1933 г.

Погрешно би било да се мисли, че това широко разгръщане на съветската търговия е достатъчно да задоволи нуждите на нашата икономика. Напротив, сега става по-ясно откогато и да било, че сегашното състояние на стокообмена не може да задоволи нашите нужди. Ето защо задачата е да разгърнем още повече съветската търговия, да въвлечем в тази работа местната индустрия, да засилим колхозно-селската търговия и да постигнем нови решителни успехи в подема на съветската търговия.

Трябва обаче да се отбележи, че работата не може да се ограничи само с широкото разгръщане на съветската търговия. Ако развитието на нашата икономика се опира на развитието на стокообмена, на развитието на съветската търговия, то развитието на съветската търговия от своя страна се опира на развитието на нашия както железопътен и воден, така и автомобилен транспорт. Може да се случи да има стоки, да има пълна възможност за разгръщане на стокообмена, но транспортът да изостава от развитието на стокообмена и да

не успява да превозва стоките. Както е известно, това много често става у нас. Ето защо транспортът е онова слабо място, в което може да се спъне и като че ли вече почва да се спъва цялата наша икономика, и преди всичко нашият стокообмен.

Наистина, железопътният транспорт увеличи своя товарооборот от 133·9 милиарда тонкилометра в 1930 г. на 172 милиарда тонкилометра в 1933 г. Но това е малко, твърде малко за нас, за нашата икономика.

Водният транспорт увеличи своя товарооборот от 45·6 милиарда тонкилометра в 1930 г. на 59·9 милиарда тонкилометра в 1933 г. Но това е малко, твърде малко за нашата икономика.

Аз дори не говоря за автомобилния транспорт, чийто парк се увеличи от 8,800 коли (товарни и леки) в 1913 г. на 117,800 коли в края на 1933 г. Това е тъй малко за нашето народно стопанство, че е срамно дори да се говори за него.

Не може да има съмнение, че всички тия видове транспорт биха могли да работят много по-добре, ако органите на транспорта не боледуваха от известната болест, наречена канцеларско-бюрократичен метод на ръководство. Ето защо освен че е нужно да се помогне на транспорта с хора и средства, задачата е да изкореним в органите на транспорта бюрократично-канцеларското отношение към работата и да ги направим по-оперативни.

Другари! Ние успяхме да разрешим правилно главните въпроси на индустрията и сега индустрията стои здраво на краката си. Ние успяхме също да разрешим правилно главните въпроси на селското стопанство и селското стопанство — ние можем да кажем това открито — също стои сега здраво на краката си. Но ние можем да се лишим от тези успехи, ако нашият стокообмен почне да куца и ако транспортът се окаже верига на краката ни. Ето защо разширяването на стокообмена и решителното подобрене на транспорта е оная непосредствена и извънредно актуална задача, без разрешението на която ние не можем да вървим напред.

III

ПАРТИЯТА

Минавам на въпроса за партията.

Настоящият конгрес минава под знамето на пълната победа на ленинизма, под знамето на ликвидирането на остатъците от антиленинските групировки.

Разбита и разпръсната е антиленинската група на троцкистите. Нейните организатори се скитат сега в чужбина по задните дворове на буржоазните партии.

Разбита и разпръсната е антиленинската група на десните уклонисти. Нейните организатори отдавна вече се отказаха от своите възгледи и сега по всякакъв начин се стараят да загладят греховете си пред партията.

Разбити и разпръснати са национал-уклонистките групировки. Техните организатори или окончателно се сляха с интервенционистката емиграция, или си признаха вината.

Мнозинството от привържениците на тези антиреволюционни групи бе принудено да признае правилността на партийната линия и капитулира пред партията.

Ако на XV конгрес⁷⁸ трябваше още да доказваме правилността на партийната линия и да водим борба против известните антиленински групировки, а на XVI конгрес — да доразбиваме последните привърженици на тези групировки, то на този конгрес — и няма какво да доказваме, па и няма кого да бием. Всички виждат, че партийната линия победи. (Г р ъ м от а п л о д и с м е н т и.)

Победи политиката на индустриализация на страната. Нейните резултати сега са очевидни за всички. Какво може да се възрази против този факт?

Победи политиката на ликвидиране кулачеството и на повсеместната колективизация. Нейните резултати също са очевидни за всички. Какво може да се възрази против този факт?

Доказано е от опита на нашата страна, че победата на социализма в една отделно взета страна е напълно възможна. Какво може да се възрази против този факт?

Очевидно е, че всички тези успехи и преди всичко победата на петилетката окончателно деморализираха и

разбиха на пух и прах всевъзможните антиленински групировки.

Трябва да се признае, че сега партията е сплотена в едно цяло както никога по-рано. (Бурни, дълго нестихващи аплодисменти.)

1. Въпроси на идейно-политическото ръководство

Значи ли това обаче, че борбата е свършена и че по-нататъшното настъпление на социализма отпада като нещо излишно?

Не, не значи.

Значи ли това, че в нашата партия всичко е благополучно, че в нея няма да има повече никакви уклони и че следователно сега може да почиваме върху лаврите?

Не, не значи.

Ние разбихме враговете на партията, опортюнистите от всички нюанси и всевъзможните национал-уклонисти. Но остатъците на тяхната идеология живеят още в главите на отделни партийни членове и често се проявяват. Партията не може да се разглежда като нещо откъснато от околните хора. Тя живее и действа в окръжаващата я среда. Не е чудно, че в партията често проникват отвън нездрави настроения. А почва за такива настроения несъмнено има в нашата страна поне поради това, че у нас сред населението както в градовете, така и в селата все още съществуват някои междинни слоеве, които представляват благоприятна среда за такива настроения.

XVII конференция на нашата партия⁷⁹ каза, че една от главните политически задачи при осъществяването на втората пегилетка се състои в „преодоляването на отживелиците на капитализма в икономиката и в съзнанието на хората“. Това е свършено правилна мисъл. Но може ли да се каже, че ние сме преодолели вече всички отживелици на капитализма в икономиката? Не, това не може да се каже. Още по-малко може да се каже, че ние сме преодолели отживелиците на капитализма в съзнанието на хората. Това не може да се каже не само защото съзнанието на хората изостава в своето развитие от тяхното икономическо положение, но и защото все

още съществува капиталистическо обкръжение, което се стареа да съживява и поддържа отживелиците на капитализма в икономиката и съзнанието на хората в СССР и против което ние, болшевиките, трябва постоянно да държим барута си сух.

Ясно е, че тези отживелици не могат да не бъдат благоприятна почва за оживяване идеологията на разбитите антиленински групи в главите на отделни членове на нашата партия. Прибавете към това не твърде високото теоретическо равнище на мнозинството от членовете на нашата партия, слабата идеологическа работа на партийните органи, претрупаността на нашите партийни работници с чисто практическа работа, която им отнема възможността да попълнят своя теоретически багаж — и вие ще разберете откъде се взема тази бъркотия в главите на отделни партийни членове по редица въпроси на ленинизма, която често прониква в нашия печат и която улеснява оживяването на остатъците от идеологията на разбитите антиленински групи.

Ето защо не може да се говори, че борбата е свършена и че политиката на настъпление на социализма не е повече необходима.

Биха могли да се вземат редица въпроси на ленинизма и въз основа на тях да се покаже колко жизнеспособни са още остатъците от идеологията на разбитите антиленински групи сред някои партийни членове.

Да вземем например въпроса за построяване на *безкласовото социалистическо общество*. XVII партийна конференция каза, че ние вървим към създаване на безкласово социалистическо общество. Ясно е, че безкласовото общество не може да дойде, така да се каже, от само себе си. То трябва да бъде завоювано и построено с усилията на всички трудещи се — чрез засилване органите на пролетарската диктатура, чрез разгръщане на класовата борба, чрез унищожаване на класите, чрез ликвидиране остатъците на капиталистическите класи, в бой с враговете както вътрешни, така и външни.

Въпросът, изглежда, е ясен.

А в действителност, на кого не е известно, че възгласяването на тази ясна и елементарна теза на ленинизма породи немалка бъркотия в главите и нездрави настроения сред една част от партийните членове? Тезата за нашето движение напред към безкласовото общество, издигната като лозунг, те разбраха като стихиен процес. И те прибавяха: ако обществото е безкласово, то значи, че можем да отслабим класовата борба, можем да отслабим пролетарската диктатура и изобщо да ликвидираме държавата, която без друго ще отмре в най-близко време. И те изпадаха в телешки възторг, очаквайки, че скоро няма да има никакви класи — значи няма да има класова борба — значи няма да има грижи и тревоги — значи можем да сложим оръжието и да легнем да спим, очаквайки идването на безкласовото общество. (Общ смях в цялата зала.)

Не може да има съмнение, че тази бъркотия в главите и тези настроения като две капки вода приличат на известните възгледи на десните уклонисти, според които старото от само себе си ще врасне в новото и в един прекрасен ден ние незабелязано ще се окажем в социалистическото общество.

Както виждате, остатъците от идеологията на разбитите антиленински групи са напълно способни да се оживят и далеч още не са изгубили своята жизнеспособност.

Ясно е, че ако тази бъркотия във възгледите и тези неболшевишки настроения овладеят мнозинството от нашата партия, партията би се оказала демобилизирана и разоръжена.

Да вземем по-нататък въпроса за селскостопанския *артел* и селскостопанската *комуна*. Сега всички признават, че при сегашните условия артелът е единствено правилната форма на колхозното движение. И това е напълно ясно: а) артелът правилно съчетава личните, битовите интереси на колхозниците с техните обществени интереси, б) артелът сполучливо приспособява личните, битовите интереси към обществените интереси, като улеснява по тоя начин възпитанието на вчерашните еднолични стопани в духа на колективизма.

За разлика от артелите, където са обобществени само средствата за производство, в комуните до последно време бяха обобществени не само средствата за производство, но и битът на всеки член на комуната, т. е. членовете на комуната, за разлика от членовете на артела, нямаха в лично владение домашни птици, дребен добитък, крава, жито, дворна земя. Това значи, че в комуните личните, битовите интереси на членовете по-скоро се заглушаваха от обществените интереси в интерес на дребнобуржоазната уравниловка, отколкото да се вземат под внимание и да се съчетават с тях. Ясно е, че това обстоятелство е най-слабата страна на комуната. С това именно се обяснява, че комуните не са много разпространени и се срещат само с единици и десетки. По същата причина комуните, за да защитят съществуването си и за да не се разпаднат, се принудиха да се откажат от обобществяването на бита, започват да работят по трудовни, започнаха да отпускат жито по домовете, да допускат лично притежаване на домашни птици, дребен добитък, крава и т. н., но от това следва, че комуните фактически са преминали на положението на артелите. И в това няма нищо лошо, защото то се налага от интересите на здравето развитие на масовото колхозно движение.

Това не значи, разбира се, че комуната изобщо не е нужна, че тя не е вече висша форма на колхозното движение. Не, комуната е нужна и тя, разбира се, е висша форма на колхозното движение, но не сегашната комуна, която възникна на базата на неразвитата техника и недостига на продукти и която сама минава на положението на артела, а бъдещата комуна, която ще възникне на базата на по-развитата техника и изобилието на продукти. Сегашната селскостопанска комуна възникна на основата на слабо развитата техника и недостига на продукти. С това именно се обяснява, че тя практикуваше уравниловката и малко държеше сметка за личните, битовите интереси на своите членове, поради което тя е принудена сега да мине на положението на артела, където разумно се съчетават личните и обществените интереси на колхозниците. Бъдещата комуна ще

израсне от развития и заможен артел. Бъдещата селско-стопанска комуна ще възникне тогава, когато на полетата и във фермите на артела ще има изобилие от зърнени храни, добитък, птици, зеленчуци и всякакви други продукти, когато при артелите се създадат механизирани перални, съвременни кухни-столове, хлебозаводи и т. н., когато колхозникът види, че за него е по-изгодно да получава месо и мляко от фермата, отколкото да отглежда своя крава и дребен добитък, когато колхозничката види, че за нея е по-изгодно да обядва в стола, да взема хляб от хлебозавода и да получава бельото си опрано от обществената пералня, отколкото сама да се занимава с тази работа. Бъдещата комуна ще възникне на базата на по-развитата техника и на развития артел, на базата на изобилието на продукти. Кога ще бъде това? Разбира се, не скоро. Но то ще бъде. Би било престъпление изкуствено да се ускорява процесът на прерастване на артела в бъдеща комуна. Това би объркало всичките ни планове и би улеснило нашите врагове. Процесът на прерастване на артела в бъдеща комуна трябва да става постепенно, паралелно с убеждаването на *всички* колхозници в необходимостта от такова прерастване.

Така стои въпросът за артела и комуната.

Въпросът на пръв поглед е ясен и почти елементарен.

А в действителност сред една част от партийните членове съществува голяма бъркотия по този въпрос. Считат, че като е обявила артела за основна форма на колхозното движение, партията се е отдалечила от социализма, отстъпила е назад от комуната, от висшата форма на колхозното движение — към низшата. Пита се, защо? Защото в артела нямало равенство, защото там се запазвала разликата в нуждите и в личния бит на членовете на артела, докато в комуната имало равенство, защото там били изравнени и нуждите, и личното битово положение на нейните членове. Но, първо, у нас няма вече такива комуни, в които да има изравняване, уравниловка в областта на нуждите и личния бит. Практиката показва, че комуните непременно биха за-

гинали, ако не бяха се отказали от уравниловката и не бяха минали на практика на положението на артелите. Следователно, няма защо да се позоваваме на онова, което вече не съществува. Второ, на всеки ленинец е известно, стига той да е истински ленинец, че уравниловката в областта на нуждите и личния бит е реакционна, дребнобуржоазна нелепост, достойна за някоя първобитна секта от аскети, но не за социалистическото общество, организирано по марксистки, защото не може да се иска всички хора да имат еднакви нужди и вкусове и всички хора в личния си бит да живеят по един образец. И най-последно: няма между работниците не се запазва различието както в нуждите, така и в личния им бит? Значи ли това, че работниците са по-далеко от социализма отколкото членовете на селскостопанските комуни?

Тези хора очевидно мислят, че социализмът изисква уравниловка, изравняване, нивелиране на нуждите и личния бит на членовете на обществото. Не ще и дума, че такова предположение няма нищо общо с марксизма, с ленинизма. Под равенство марксизмът разбира не изравняване на личните нужди и бита, а унищожаване на класите, т. е. а) еднакво освобождаване на всички трудещи се от експлоатация, след като капиталистите са съборени и експроприирани, б) еднакво за всички отменяване на частната собственост върху средствата за производство, след като те са предадени в собственост на цялото общество, в) еднакво задължение за всички да работят според своите способности и еднакво право на всички трудещи се да получават за това според своя труд (*социалистическото общество*), г) еднакво задължение за всички да работят според своите способности и еднакво право на всички трудещи се да получават за това според своите нужди (*комунистическото общество*). При това марксизмът изхожда от туй, че вкусовете и нуждите на хората не са и не могат да бъдат еднакви и равни по качество или по количество нито в периода на социализма, нито в периода на комунизма.

Ето ви марксисткото разбиране за равенството.

Никакво друго равенство марксизмът не е признавал и не признава.

Да се прави оттук изводът, че социализмът изисква уравниловка, изравняване, нивелиране на нуждите на членовете на обществото, нивелиране на техните вкусове и личния им бит, че според плана на марксистите всички трябва да ходят в еднакви костюми и да ядат едни и същи ястия, в едно и също количество — значи да се говорят пошлости и да се клевети марксизмът.

Време е да се разбере, че марксизмът е враг на уравниловката. Още в „Комунистическия манифест“ Маркс и Енгелс бичуваха примитивния утопичен социализъм, наричайки го реакционен заради неговата проповед на „всеобщ аскетизъм и грубо изравняване“⁸⁰. В своя „Анти-Дюринг“ Енгелс посвещава цяла глава на бичуваща критика на „радикалния уравнителен социализъм“, застъпен от Дюринг в противовес на марксисткия социализъм.

„Реалното съдържание на пролетарското искане за равенство — казва Енгелс — се свежда към искането за *унищожаване на класите*. Всяко искане за равенство, което отива по-далеко от това, неизбежно води към нелепост.“⁸¹

Същото казва и Ленин:

„Енгелс беше хиляди пъти прав, когато писа: понятието за равенство *без* унищожение на класите е глупав и безсмислен предразсъдък. Буржоазните професори заради понятието за равенството се опитваха да ни изобличат в това, че ние сме искали да направим хората равни един на друг. В тази безсмислица, която те самите измислиха, те се опитаха да обвинят социалистите. Но поради своето невежество те не знаеха, че социалистите — и именно основателите на съвременния научен социализъм Маркс и Енгелс — казваха: равенството е празна фраза, ако под равенство не се разбира унищожение на класите. Ние искаме да унищожим класите, в това отношение ние сме за равенството. Но да се твърди, че ние ще направим всички хора равни един на друг, това е абсолютно празна фраза и глупава интеллигентска измислица“ (Реч на Ленин „За заблуждаването на народа с лозунгите за свобода и равенство“, т. XXIV, стр. 293—294⁸²).

Струва ми се, че е ясно.

Буржоазните писатели охотно представят марксисткия социализъм като стара царска казарма, където всичко е подчинено на „принципа“ на уравниловката. Но маркси-

стите не могат да бъдат отговорни за невежеството и тъпотата на буржоазните писатели.

Не може да има съмнение, че тази бъркотия във възгледите на отделни партийни членове относно марксисткия социализъм и увлечението от уравниловските тенденции на селскостопанските комуни приличат като две капки вода на дребнобуржоазните възгледи на нашите „левичарски“ шураци, които в идеализирането на селскостопанските комуни стигаха едно време дотам, че се опитваха да насадят комуни дори в заводите и фабриките, където квалифицираните и неквалифицираните работници, работейки всеки според своята професия, трябваше да внасят заплатата си в общ котел и след това да я делят по равно. Известно е каква вреда причиниха на нашата индустрия тези детинско-уравниловски упражнения на „левите“ шураци.

Както виждате, остатъците от идеологията на разбитите антипартийни групи проявяват доста голяма жизнеспособност.

Ясно е, че ако тия „левичарски“ възгледи биха възтържествували в партията, партията би престанала да бъде марксистка, а колхозното движение би било напълно дезорганизирано.

Или да вземем например въпроса за лозунга: *„да направим всички колхозници заможни“*. Този лозунг се отнася не само до колхозниците. Той се отнася още повече до работниците, защото ние искаме да направим всички работници заможни — хора, които водят заможен и напълно културен живот.

На пръв поглед въпросът е ясен. Нямаше смисъл да събаряме капитализма през октомври 1917 година и да строим социализъм в продължение на ред години, ако не можем да постигнем хората у нас да живеят в доволство. Социализмът означава не мизерия и лишения, а премахване на мизерията и лишенията, организиране на заможен и културен живот за всички членове на обществото.

А в действителност този ясен и всъщност елементарен лозунг предизвика цял ред недоумения, бъркотия и неразбория сред една част от партийните чле-

нове. Този лозунг не е ли, казват те, връщане към стария, отхвърлен от партията лозунг: „обогатявайте се“? Ако всички станат заможни, продължават те, и бедните изчезнат — на кого тогава ние, болшевиките, ще се опираме в нашата работа, как ще работим без бедните?

Може би това е и смешно, но съществуването на такива наивни и антиленински възгледи сред част от партийните членове е несъмнен факт, за който не може да не държим сметка.

Тези хора очевидно не разбират, че между лозунга „обогатявайте се“ и лозунга „да направим всички колхозници заможни“ има цяла пропаст. Първо, да се обогатяват могат само *отделни* лица или групи — докато лозунгът за заможен живот се отнася не до отделни лица или групи, а до *всички* колхозници. Второ, обогатяват се *отделни* лица или групи, за да подчинят на себе си останалите хора и да ги *експлоатират* — докато лозунгът за заможен живот на *всички* колхозници при наличността на обобществени средства за производство в колхозите *изключва* всякаква възможност за експлоатация на едни от други. Трето, лозунгът „обогатявайте се“ бе издигнат в периода на началния стадий на непа, когато капитализмът се възстановяваше частично, когато кулаците бяха силни, в страната преобладаваше едноличното селско стопанство, а колхозното стопанство се намираще в зачатъчно състояние — докато лозунгът „да направим всички колхозници заможни“ е издигнат в последния стадий на непа, когато капиталистическите елементи в индустрията са унищожени, кулаците в село разгромени, индивидуалното селско стопанство изтласкано на заден план, а колхозите са превърнати в господстваща форма на селското стопанство. Аз дори не говоря, че лозунгът „да направим всички колхозници заможни“ е издигнат не изолирано, а в неразривна връзка с лозунга „да направим колхозите болшевишки“.

Не е ли ясно, че лозунгът „обогатявайте се“ означаваше всъщност призив — *да се възстанови* капитализмът, докато лозунгът „да направим всички колхозници заможни“ означава призив — *да се ликвидират* последните остатъци на капитализма чрез засилване

икономическата мощ на колхозите и чрез превръщането на всички колхозници в заможни труженици? (Възгласи: „Правилно!“.)

Не е ли ясно, че между тези лозунги няма и не може да има нищо общо? (Възгласи: „Правилно!“.)

Що се отнася до това, че ако няма бедни, щели да бъдат немислими както болшевишката работа, така и социализмът, това е такава глупост, за която е неловко дори да се говори. Ленинците се опират на бедните, когато има капиталистически елементи и има бедни, които капиталистите експлоатират. Но когато капиталистическите елементи са разгромени, а бедните са освободени от експлоатация, задачата на ленинците не е да затвърдят и запазят бедността и бедните, предпоставките за съществуването на които са вече унищожени, а да унищожат бедността и да издигнат бедните до заможен живот. Глупаво би било да се мисли, че социализмът може да бъде построен на базата на мизерията и лишенията, на базата на ограничаването на личните нужди и на понижаването на жизненото равнище на хората до равнището на бедняшкия живот, когато при това самите бедни не искат повече да бъдат бедни и напират нагоре към заможен живот. Кому е нужен такъв, с позволение казано, социализъм? Това би било не социализъм, а карикатура на социализма. Социализмът може да бъде построен само на базата на бурния растеж на производителните сили на обществото, на базата на изобилието от продукти и стоки, на базата на заможния живот на трудещите се, на базата на бурния растеж на културността. Защото социализмът, марксисткият социализъм, означава не ограничаване на личните нужди, а тяхното всестранно разширение и разцвет, не ограничаване или отказ от задоволяване на тези нужди, а всестранно и пълно задоволяване на всички нужди на културно развитите трудещи се хора.

Не може да има съмнение, че тази бъркотия във възгледите на отделни партийни членове относно бедността и заможността е отражение на възгледите на нашите „левичарски“ щураци, които идеализират бедните като вечна опора на болшевизма при всички условия и

гледат на колхозите като на арена на ожесточена класова борба.

Както виждате, и тук, по този въпрос, остатъците от идеологията на разбитите антипартийни групи все още не губят своята жизнеспособност.

Ясно е, че ако подобни шури възгледи биха победили в нашата партия, колхозите не биха имали ония успехи, които те постигнаха през последните две години, и биха се разпаднали в най-кратък срок.

Или да вземем например *националния въпрос*. И тук също, в областта на националния въпрос, както и по други въпроси, у една част от партията има бъркотия във възгледите, която създава известна опасност. Аз говорих за жизнеспособността на отживелиците на капитализма. Трябва да забележа, че отживелиците на капитализма в съзнанието на хората са много по-жизнеспособни в областта на националния въпрос отколкото във всяка друга област. Те са по-жизнеспособни, защото имат възможност добре да се маскират в национален костюм. Мнозина мислят, че грехопадението на Скрипник е единичен случай, изключение от правилото. Това не е вярно. Грехопадението на Скрипник и на неговата група в Украйна не е изключение. Такива изкълчвания се наблюдават у отделни другари и в другите национални републики.

Що значи уклон към национализъм — независимо от това, дали става дума за уклон към великоруски национализъм, или за уклон към местен национализъм? Уклонът към национализъм е приспособяване на интернационалистическата политика на работническата класа към националистическата политика на буржоазията. Уклонът към национализъм отразява опита на „своята“, „националната“ буржоазия да подкопае Съветския строй и да възстанови капитализма. Източникът и на двата уклона, както виждате, е общ. Това е *отстъплението* от ленинския интернационализъм. Ако искате да държите под огън и двата уклона, трябва да биете преди всичко по този източник, по онези, които отстъпват от интернационализма — независимо от това, дали става дума за уклон

към местен национализъм или за уклон към великоруски национализъм. (Бурни аплодисменти.)

Спорят по това, кой уклон представлява главната опасност, уклонът към великоруски национализъм или уклонът към местен национализъм? При съвременните условия това е формален и поради това празен спор. Глупаво би било да се дава приложима за всички времена и условия готова рецепта за това, коя опасност е главна и коя не. Такива рецепти изобщо не съществуват. Главна опасност представлява онзи уклон, против който са престанали да се борят и на който са дали по този начин да се разрасне до държавна опасност. (Продължителни аплодисменти.)

В Украйна не много отдавна уклонът към украински национализъм не представляваше главната опасност, но когато престанаха да се борят против него и му дадоха да се разрасне дотам, че той се съедини с интервенционистите, този уклон стана главната опасност. Въпросът за главната опасност в областта на националния въпрос се решава не с празни формални спорове, а с марксистки анализ на положението на нещата в дадения момент и с изучаването на грешките, които са допуснати в тази област.

Същото трябва да се каже за десния и „левия“ уклон в областта на общата политика. И тук, както и в другите области, има немалка бъркотия във възгледите на отделни членове на нашата партия. Понякога, водейки борба против десния уклон, вдигат ръце от „левия“ уклон и отслабят борбата против него, като мислят, че той не е опасен или че е малко опасен. Това е сериозна и опасна грешка. Това е отстъпка на „левия“ уклон, недопустима за партийния член. Това е толкова по-недопустимо, защото напоследък „левите“ окончателно преминаха на позицията на десните и всъщност по нищо вече не се отличават от тях.

Ние винаги сме заявявали, че „левите“ — това са същите десни, които маскират своето десничарство с леви фрази. Сега „левите“ сами потвърждават това наше твърдение. Вземете миналогодишните броеве на троцкисткия „Бюлетин“. Какво искат и какво пишат там

господа троцкистите, в какво се изразява тяхната „лява“ програма? Те искат: *разтуряне на совхозите* като нерентабилни; *разтуряне на по-голямата част от колхозите* като изкуствени; *отказване от политиката на ликвидиране кулачеството*; *връщане към концесионната политика и отдаване в концесия цял ред наши индустриални предприятия* като нерентабилни.

Ето ви една програма на презрени страхливци и капитулант, една контрареволуционна програма за възстановяване на капитализма в СССР!

По какво се отличава тя от програмата на крайните десни? Ясно е, че по нищо. Излиза, че „левите“ открито са се присъединили към контрареволуционната програма на десните, за да образуват с тях блок и да поведат съвместна борба против партията.

Как може след това да се говори, че „левите“ не са опасни или че са малко опасни? Не е ли ясно, че хора, които говорят такива безсмислици, наливат вода във воденицата на заклетите врагове на ленинизма?

Както виждате, и тук, в областта на уклоните от партийната линия — независимо от това, дали става дума за уклони по общата политика или за уклони по националния въпрос, — отживелиците на капитализма в съзнанието на хората, включително в съзнанието на отделни членове на нашата партия, са доста жизнеспособни.

Ето ви няколко сериозни и актуални въпроси от нашата идейно-политическа работа, по които в отделни прослойки на партията има неяснота във възгледите, бъркотия, а дори и явно отклонение от ленинизма. Но това не са единствените въпроси, по които би могло да се покаже бъркотията във възгледите сред отделни партийни членове.

Може ли след това да се говори, че в нашата партия всичко е благополучно?

Ясно е, че не може.

Нашите задачи в областта на идейно-политическата работа са:

1. Да издигнем теоретическото равнище на партията на нужната висота;

2. Да засилим идеологическата работа във всички партийни звена;

3. Да вършим неуморна пропаганда на ленинизма в редовете на партията;

4. Да възпитаваме партийните организации и окръжаващия ги безпартиен актив в духа на ленинския интернационализъм;

5. Да не замазваме, а смело да критикуваме отклоненията на някои другари от марксизма-ленинизма;

6. Систематически да разобличаваме идеологията и остатъците от идеологията на враждебните на ленинизма течения.

2. Въпроси на организационното ръководство

Аз говорих за нашите успехи. Говорих за победата на партийната линия както в областта на народното стопанство и културата, така и в областта на преодоляването на антиленинските групировки в партията. Аз говорих за световноисторическото значение на нашата победа. Това не значи обаче, че победата е одържана навсякъде и във всичко и че всички въпроси са вече разрешени. Такива успехи и победи изобщо не съществуват. Остават ни още не малко неразрешени въпроси и всевъзможни слабости. Пред нас стоят маса задачи, които искат разрешение. Но това несъмнено означава, че по-голямата част от неотложните непосредствени задачи са вече успешно разрешени и в този смисъл огромната победа на нашата партия не подлежи на съмнение.

Но пита се: как се подготвяше тази победа, как се постигаше тя на практика, с каква борба, с какви усилия?

Някои мислят, че е достатъчно да се изработи правилна партийна линия, да се провъзгласи тя на всеуслышание, да се изложи във вид на общи тезиси и резолюции и да се гласува единодушно, за да дойде победата от само себе си, така да се каже, на самотек. Това, разбира се, не е вярно. Това е голямо заблуждение. Така могат да мислят само непоправими бюрократи и канцела-

ристи. В действителност тези успехи и победи не дойдоха от само себе си, а бяха одържани чрез ожесточена борба за провеждане на партийната линия. Победата никога не идва сама — тя обикновено се постига с борба. Хубавите резолюции и декларации в полза на генералната линия на партията са само начало на работата, защото те означават само желание за победа, но не самата победа. След като е дадена правилна линия, след като е дадено правилно решение на въпроса, успехът на делото зависи от организационната работа, от организацията на борбата за осъществяване на партийната линия, от правилния подбор на хората, от проверката на изпълнението на решенията на ръководните органи. Без това правилната партийна линия и правилните решения рискуват да бъдат сериозно накърнени. Нещо повече: след като е дадена правилна политическа линия, организационната работа решава всичко, включително и съдбата на самата политическа линия — нейното изпълнение или нейното проваляне.

В действителност победата беше постигната и извоювана чрез систематическа и жестока борба против всевъзможните трудности, на които се натъкваше провеждането на партийната линия, чрез преодоляването на тези трудности, чрез мобилизиране на партията и работническата класа за преодоляване на тези трудности, чрез организиране на борбата за преодоляване на трудностите, чрез отстраняването на негодните дейци и подбиране на по-добри, способни да поведат борба срещу трудностите.

Какви са тези трудности и къде се крият те?

Тези трудности са трудности на нашата организационна работа, трудности на нашето организационно ръководство. Те се крият в самите нас, в нашите ръководни дейци, в нашите организации, в апаратите на нашите партийни, съветски, стопански, профсъюзни, комсомолски и всякакви други организации.

Трябва да се разбере, че силата и авторитетът на нашите партийно-съветски, стопански и всякакви други организации и на техните ръководители пораснаха до небивала степен. И именно защото тяхната сила и ав-

торитет пораснаха до небивала степен — от тяхната работа сега зависи всичко или почти всичко. Позоваването върху така наречените обективни условия няма оправдание. След като правилността на политическата линия на партията е потвърдена от опита на ред години, а готовността на работниците и селяните да подкрепят тази линия не предизвиква вече съмнения — ролята на така наречените обективни условия е сведена до минимум, докато ролята на нашите организации и на техните ръководители е станала решаваща, изключителна. А какво значи това? Това значи, че от днес нататък отговорността за нашите слабости и недостатъци в работата пада девет десети не върху „обективните“ условия, а върху самите нас и само върху нас.

Ние имаме в партията над два милиона члена и кандидати. Ние имаме в комсомола над четири милиона члена и кандидати. Ние имаме над три милиона работнически и селски кореспонденти. В Осоавиахима имаме над 12 милиона члена. Професионалните съюзи имат над 17 милиона члена. На тези организации дължим ние нашите успехи. И ако въпреки наличността на такива организации и такива възможности, които улесняват постигането на успехите, ние имаме не малко недостатъци в работата и не малко слабости, то за това сме виновни само ние, нашата организационна работа, нашето лошо организационно ръководство.

Бюрократизъм и канцеларщина в ръководните апарати; брътвеж за „ръководство изобщо“ вместо живо и конкретно ръководство; функционално изграждане на организациите и липса на лична отговорност, обезличка в работата и уравниловка в системата на работната заплата; липса на систематическа проверка на изпълнението; страх от самокритика — ето къде са източниците на нашите трудности, ето къде се крият сега нашите трудности.

Наивно би било да се мисли, че тия трудности могат да се преодолеят с помощта на резолюции и решения. Бюрократите и канцеларистите отдавна вече са свикнали да демонстрират на думи вяръност към решенията на партията и правителството, а на дело ги

поставят под миндера. За да се преодолеят тия трудности, трябваше да се ликвидира изоставането на нашата организационна работа от изискванията на политическата линия на партията, трябваше да се издигне организационното ръководство във всички сфери на народното стопанство до равнището на политическото ръководство, трябваше да се направи така, че нашата организационна работа да гарантира практическото осъществяване на политическите лозунги и решенията на партията.

За да се превъзмогнат тия трудности и се постигнат успехи, трябваше да се организира борба за преодоляване на тия трудности, трябваше да се въвлекат работническите и селските маси в тая борба, трябваше да се мобилизира самата партия, трябваше да се очисти партията и стопанските организации от ненадеждни, неустойчиви, изродили се елементи.

Какво бе необходимо за тая цел?

Ние трябваше да организираме:

1. Разгръщане на самокритиката и разкриване недостатъците в нашата работа.

2. Мобилизиране на партийните, съветските, стопанските, профсъюзните и комсомолските организации за борба против трудностите.

3. Мобилизиране на работническо-селските маси на борба за осъществяване лозунгите и решенията на партията и правителството.

4. Разгръщане на съревнованието и ударничеството сред трудещите се.

5. Широка мрежа от политотдели в МТС и в совхозите и приближаване на партийно-съветското ръководство до селото.

6. Разделяне на народните комисариати, главните управления и тръстовете на по-малки единици и приближаване на стопанското ръководство до предприятията.

7. Премахване на обезличката в работата и ликвидиране на уравниловката в системата на работната заплата.

8. Премахване на „функционалката“*, засилване на личната отговорност и курс на ликвидиране на колегиите.

9. Засилване проверката на изпълнението и курс на реорганизиране на Централната контролна комисия и на Работническо-селската инспекция в духа на по-нататъшното засилване проверката на изпълнението.

10. Преместване на квалифицираните работници от канцеларията по-близо до производството.

11. Разобличаване и изгонване на непоправимите бюрократи и канцеларисти от ръководните апарати.

12. Снемане от постове на нарушителите на партийните и правителствените решения, измамниците и дърдорковците и издигане на тяхно място нови хора — хора на делото, способни да осигурят конкретно ръководство на възложената им работа и укрепване на партийно-съветската дисциплина.

13. Прочистване на съветско-стопанските организации и съкращаване на техните щатове.

14. Най-после, прочистване на партията от ненадеждните и изродили се хора.

Ето в главни черти средствата, които партията трябва да употреби, за да преодолее трудностите, да издигне нашата организационна работа до равнището на политическото ръководство и да осигури по този начин осъществяването на партийната линия.

Вие знаете, че през отчетния период ЦК на нашата партия именно така водеше своята организационна работа.

ЦК се ръководеше при това от гениалната мисъл на Ленин, че главното в организационната работа е *подборът на хората и проверката на изпълнението.*

Бих искал да кажа няколко думи относно подбора на хората и отстраняването на онези, които са се оказали негодни.

---

* Функционалка — система на управление на предприятията или учрежденията, основана на прекомерното раздробяване на функциите, на разчленяването на ръководството в множество изкуствено отделени и организационно обособени отдели и сектори. *Бълг. ред.*

Освен непоправимите бюрократи и канцеларисти, по отстраняването на които ние нямаме никакви разногласия, у нас има още два типа дейци, които спъват нашата работа, пречат на нашата работа и не ни дават да вървим напред.

Единият тип дейци, това са хора с известни заслуги в миналото, хора, които са станали велможи, хора, които считат, че партийните и съветските закони са писани не за тях, а за глупците. Това са същите хора, които не считат за свой дълг да изпълняват решенията на партията и правителството и които рушат по тоя начин основите на партийната и държавната дисциплина. На какво разчитат те, нарушавайки партийните и съветските закони? Те се надяват на това, че заради техните стари заслуги Съветската власт няма да се реши да ги засегне. Тези възгордели се велможи мислят, че те са незаменими и че могат безнаказано да нарушават решенията на ръководните органи. Какво да се прави с такива дейци? Те трябва без колебания да се снемат от ръководните постове, въпреки техните заслуги в миналото. (Възгласи: „Правилно!“.) Те трябва да се отстраняват, като се понижават по длъжност, и това трябва да се съобщава в печата. (Възгласи: „Правилно!“.) Това е необходимо за да се смекчи високомерието на тези възгордели се велможи-бюрократи и да се поставят те на място. Това е необходимо за да се укрепи партийната и съветската дисциплина в цялата наша работа. (Възгласи: „Правилно!“). Аплодисменти.)

А сега за втория тип дейци. Аз имам предвид типа на дърдорковците, бих казал честните дърдорковци (смях) — хора честни, предани на Съветската власт, но неспособни да ръководят, неспособни да организират каквото и да било. Аз имах миналата година разговор с един такъв другар, твърде уважаван другар, но непоправим дърдорко, способен да удави в бърбрене всяко живо дело. Ето този разговор:

Аз: Как стои у вас въпросът със сеитбата?

Той: Със сеитбата ли, другарю Сталин? Ние се мобилизирахме. (Смях.)

Аз: Е, и после?

Той: Ние поставихме въпроса ребром. (Смях.)

Аз: Добре, а по-нататък?

Той: Ние имаме прелом, другарю Сталин, скоро ще има прелом. (Смях.)

Аз: Но все пак?

Той: У нас се набелязва напредък. (Смях.)

Аз: Добре, но все пак как върви у вас сеитбата?

Той: От сеитбата у нас засега нищо не излиза, другарю Сталин. (Общ силен смях.)

Ето ви физиономията на дърдорковеца. Те са мобилизирали, поставили въпроса ребром, у тях има и прелом, и напредък, но работата не върви.

Точно така, както един украински работник характеризирал неотдавна състоянието на една организация, когато го запитали дали тази организация има линия: „Е, да, линия... линия, разбира се, има, само че работа не се вижда“. (Общ смях.) Очевидно е, че тази организация също има своите честни дърдорковци.

И когато снемат от постове такива дърдорковци, изпращайки ги по-далеч от оперативната работа, те вдигат ръце и недоумяват: „За какво пък ни снемат? Нима не направихме всичко, което е необходимо за работата, нима не свикахме събрание на ударниците, нима не провъзгласихме на конференцията на ударниците лозунгите на партията и правителството, нима не избрахме целия състав на Политбюро на ЦК в почетния президиум (общ смях), нима не изпратихме поздравление до другаря Сталин — какво още искате от нас?“ (Общ силен смях.)

Какво да се прави с тези непоправими дърдорковци? Ако се оставят на оперативна работа, те са способни да удавят всяко живо дело в поток от разводнени и безкрайни речи. Очевидно е, че те трябва да се снемат от ръководни постове и да се поставят на друга, неоперативна работа. За дърдорковците няма място в оперативната работа. (Възгласи: „Правилно!“ Аплосменти.)

Как ръководеше ЦК работата по подбора на хората в съветските и стопанските организации и как водеше

той работата по укрепване проверката на изпълнението — аз вече докладвах накратко. По-подробно ще ви докладва другарят Каганович по третата точка от дневния ред на конгреса.

Що се отнася до по-нататъшната работа по засилване проверката на изпълнението, по това бих желал да кажа няколко думи.

Правилното организиране на проверката на изпълнението има решаващо значение в борбата против бюрократизма и канцеларщината. Провеждат ли се решенията на ръководните организации или се турят под миндера от бюрократите и канцеларистите? Правилно ли се провеждат те или се изопачават? Работи ли апаратът честно и болшевишки или се върти на празен ход — за всичко това може да се узнае своевременно само ако е добре организирана проверката на изпълнението. Добре организираната проверка на изпълнението — това е онзи прожектор, който помага да се осветлява състоянието на работата на апарата във всяко време и да се изкарват на бял свят бюрократите и канцеларистите. Може с увереност да се каже, че девет десети от нашите слабости и недостатъци се обясняват с липсата на правилно организирана проверка на изпълнението. Не може да има съмнение, че при такава проверка на изпълнението слабостите и недостатъците биха били сигурно предотвратени.

Но за да може проверката на изпълнението да постигне целта си, необходими са най-малко две условия: първо — проверката на изпълнението да бъде систематическа, а не епизодична; второ — начело на проверката на изпълнението във всички звена на партийно-съветските и стопанските организации да стоят не второстепенни лица, а достатъчно авторитетни хора — самите ръководители на организациите.

Правилното организиране на проверката на изпълнението има най-голямо значение за централните ръководни учреждения. Работническо-селската инспекция по своята организация не отговаря на изискванията на една добре организирана проверка на изпълнението. Преди няколко години, когато нашата стопанска работа беше

по-проста и по-малко задоволителна и когато можеше да се разчита на възможността за *инспектиране* работата на всички народни комисариати и на всички стопански организации, Работническо-селската инспекция бе на мястото си. Но сега, когато нашата стопанска работа се разрасна и стана по-сложна и когато вече няма нито необходимост, нито възможност тя да бъде *инспектирана* от един център, Работническо-селската инспекция трябва да се преустрои. Сега на нас ни е нужна не инспекция, а проверка на изпълнението на решенията на центъра — сега на нас ни е нужен *контрол* върху изпълнението решенията на центъра. На нас ни е нужна сега такава организация, която, без да си поставя универсалната цел да инспектира всички и всичко, да може да съсредоточи цялото си внимание върху работата по контрола, върху работата по проверката на изпълнението на решенията на централните учреждения на Съветската власт. Такава организация може да бъде само Комисията за съветски контрол при Съвета на народните комисари на СССР, която работи под ръководството на Съвета на народните комисари и има по места свои представители, независими от местните органи. А за да има тя достатъчен авторитет и за да може в случай на необходимост да привлече под отговорност всеки отговорен деец — необходимо е кандидатите за членове на Комисията за съветски контрол да се набелязват от конгреса на партията и да се утвърждават от Съвета на народните комисари и Централния изпълнителен комитет на СССР. Аз мисля, че само такава организация би могла да укрепи съветския контрол и съветската дисциплина.

Що се отнася до Централната контролна комисия, тя, както е известно, бе създадена преди всичко и главно за предотвратяване разцеплението в партията. Вие знаете, че опасност от разцепление действително съществуваше у нас едно време. Вие знаете, че Централната контролна комисия и нейните органи успяха да предотвратят опасността от разцепление. Но сега у нас няма вече опасност от разцепление. Но затова пък на нас сега ни е наложително необходима такава организация,

която да може да съсредоточи главното си внимание върху работата по проверката на изпълнението на решенията на партията и на нейния Централен комитет. Такава организация може да бъде само Комисията за партиен контрол при ЦК на ВКП(б), която работи под ръководството на партията и нейния ЦК и има по места свои представители, независими от местните организации. Ясно е, че такава отговорна организация трябва да има голям авторитет. А за да има тя достатъчен авторитет и за да може да привлича под отговорност всеки провинил се отговорен деец, включително и членовете на ЦК — необходимо е членовете на тази Комисия да се избират и сменят само от висшия партиен орган — от конгреса на партията. Не може да има съмнение, че такава организация ще бъде напълно способна да осигури контрола над изпълнението на решенията на централните органи на партията и да укрепи партийната дисциплина.

Така стои работата с въпросите на организационното ръководство.

Нашите задачи в областта на организационната работа са:

1. Да съгласуваме и в бъдеще нашата организационна работа с изискванията на политическата линия на партията.

2. Да издигнем организационното ръководство до равнището на политическото ръководство.

3. Да постигнем, щото организационното ръководство напълно да осигурява провеждането на политическите лозунги и решенията на партията.

* * *

Другари, аз завършвам отчетния доклад.

Какви изводи следват от него ?

Сега вече всички признават, че нашите успехи са големи и необикновени. В сравнително кратък срок страната е приведена върху релсите на индустриализацията и колективизацията. Успешно е осъществена първата петилетка. Това поражда у нашите дейци чувство на гордост и укрепва вярата им в собствените им сили.

Това, разбира се, е хубаво. Но успехите имат понякога и своята обратна страна. Те пораждат понякога известни опасности, които, ако ги оставим да се развият — могат да развалят цялата работа. Има например опасност, че някои наши другари може да получат главозамайване от такива успехи. Както е известно, такива случаи имаше у нас. Има опасност някои от нашите другари, опиянени от успехите, окончателно да се възгордеят и да почнат да се приспиват с хвалебни песни като „сега за нас морето е до коляно“, „ние можем всекиго с шапка да съборим“ и т. н. Това съвсем не е изключено, другари. Няма нищо по-опасно от подобни настроения — защото те разоръжават партията и демобилизират нейните редове. Ако такива настроения надделят в нашата партия, ние можем да се окажем пред заплахата от проваляне на всички наши успехи.

Разбира се, първата петилетка изпълнихме с успех. Това е вярно. Но с това работата не свършва и не може да свърши, другари. Пред нас е втората петилетка, която също трябва да изпълним с успех. Вие знаете, че плановете се изпълняват в борба с трудностите, чрез преодоляване на трудностите. Значи, ще има трудности, ще има и борба срещу тях. Другарите Молотов и Куйбишев ще ви докладват относно плана на втората петилетка. От техните доклади вие ще видите какви големи трудности ни предстои да преодолеем за осъществяването на този грандиозен план. Значи, трябва не да успокояваме партията, а да развиваме бдителност в нея, не да я приспиваме, а да я държим в боева готовност, не да я разоръжаваме, а да я въоръжаваме, не да я демобилизираме, а да я държим мобилизирана за осъществяване на втората петилетка.

Оттук — първият извод: *да не се увличаме от постигнатите успехи и да не се възгордяваме.*

Ние постигнахме успехи, защото имаме правилна ръководна линия на партията и съумяхме да организираме масите за провеждането на тая линия в живота. Не ще и дума, че без тези условия ние не бихме имали успехите, които имаме сега и с които с право се гордеем. Но да имаш правилна линия и да съумееш да я проведеш

в живота — това е голяма рядкост в живота на управляващите партии.

Погледнете околните страни: колко управляващи партии ще намерите, които имат правилна линия и я провеждат в живота? Всъщност такива партии няма сега в света, защото те всички живеят без перспективи, лутат се в хаоса на кризата и не виждат път да се измъкнат от тресавището. Само нашата партия знае накъде да върви и върви успешно напред. На какво дължи нашата партия тия свои предимства? На това, че тя е марксистка партия, ленинска партия. Тя ги дължи на това, че в своята работа се ръководи от учението на Маркс, Енгелс и Ленин. Не може да има съмнение, че докато бъдем верни на това учение, докато владеем този компас — ние ще имаме успехи в нашата работа.

Казват, че в някои държави на Запад марксизмът бил вече унищожен. Казват, че той бил унищожен от буржоазно-националистическото течение, наречено фашизъм. Това, разбира се, е глупост. Така могат да говорят само хора, които не познават историята. Марксизмът е научен израз на жизнените интереси на работническата класа. За да се унищожи марксизмът, трябва да се унищожи работническата класа. А да се унищожи работническата класа е невъзможно. Повече от 80 години минаха, откакто марксизмът излезе на арената. През това време десетки и стотици буржоазни правителства се опитваха да унищожат марксизма. И какво излезе? Буржоазните правителства идваха и си отиваха, а марксизмът си оставаше. (Бурни аплодисменти.) Нещо повече — марксизмът успя да одържи пълна победа в една шеста част от света, при това той одържа победа точно в тая страна, където се считаше за окончателно унищожен. (Бурни аплодисменти.) Не може да се счита за случайност, че страната, където марксизмът одържа пълна победа, е сега единствената страна в света, която не знае кризи и безработица, докато във всички останали страни, включително и във фашистките, ето вече четири години цари криза и безработица. Не, другари, това не е случайност. (Продължителни аплодисменти.)

Да, другари, ние дължим своите успехи на това, че работихме и се борихме под знамето на Маркс, Енгелс, Ленин.

Оттук — вторият извод: *да бъдем верни докрай на великото знаме на Маркс, Енгелс, Ленин.* (Аплодисменти.)

Работническата класа на СССР е силна не само с това, че има изпитана в боевете ленинска партия. Тя е силна по-нататък не само с това, че има подкрепата на милионните маси на трудещите се селяни. Тя е силна още и с това, че има подкрепата и помощта на световния пролетариат. Работническата класа на СССР е част от световния пролетариат, негов преден отред, а нашата република е рожба на световния пролетариат. Не може да има съмнение, че ако тя нямаше подкрепата на работническата класа в капиталистическите страни, тя не би задържала властта в своите ръце, не би осигурила условия за социалистическото строителство — следователно не би имала ония успехи, които има сега. Интернационалните връзки на работническата класа на СССР с работниците от капиталистическите страни, братският съюз на работниците на СССР с работниците от всички страни — ето един от крайъгълните камъни на силата и могъществото на Съветската република. Работниците на Запад казват, че работническата класа в СССР е ударна бригада на световния пролетариат. Това е много добре. Това значи, че световният пролетариат е готов и в бъдеще да поддържа според своите сили и възможности работническата класа на СССР. Но това ни налага сериозни задължения. Това значи, че ние трябва да оправдаем със своята работа почетното звание ударна бригада на пролетариите от всички страни. Това ни задължава да работим по-добре и да се борим по-добре за окончателната победа на социализма в нашата страна, за победата на социализма във всички страни.

Оттук — третият извод: *да бъдем верни докрай на делото на пролетарския интернационализъм, на делото на братския съюз на пролетариите от всички страни.* (Аплодисменти.)

Такива са изводите.

Да живее великото и непобедимо знаме на Маркс, Енгелс, Ленин! (Бурни, продължителни аплодисменти на цялата зала. Конгресът устройва овации на др. Сталин. Пеят „Интернационала“. След изпяването на „Интернационала“ овациите се възобновяват с нова сила. Възгласи: „Ура за Сталин!“, „Да живее Сталин!“, „Да живее ЦК на партията!“.)

*„Правда“ бр. 27,
28 януари 1931 г.*

**ДО НАЧАЛНИКА И КОМИСАРЯ
НА ВОЕННАТА АКАДЕМИЯ НА РККА „ФРУНЗЕ“
ДР. ШАПОШНИКОВ.
ДО ПОМОЩНИКА ПО ПОЛИТИЧЕСКАТА ЧАСТ
ДР. ШЧАДЕНКО**

Поздравявам слушателите, преподавателите и ръководителите на Червенознаменната военна академия по случай нейната 15-годишнина и награждаването ѝ с ордена *Ленин*.

Желая на Академията пълен успех в необходимата за защитата на Родината подготовка на образовани командири-болшевики, майстори на военното дело.

И. Сталин

*„Правда“ бр. 18,
18 януари 1934 г.*

ВМЕСТО ЗАКЛЮЧИТЕЛНО СЛОВО

31 януари 1934 г.

Другари! Разискванията в конгреса показаха пълното единство във възгледите на нашите партийни ръководители, може да се каже, по всички въпроси на партийната политика. Както знаете, против отчетния доклад нямаше никакви възражения. Проявена беше следователно необикновена идейно-политическа и организационна сплотеност на редовете на нашата партия. (Аплодисменти.) Пита се, има ли след това нужда от заключително слово? Аз мисля, че няма нужда. Ето защо позволете ми да се откажа от заключително слово. (Бурни овации, всички делегати стават прави, гръмко „ура“; общи възгласи: „Да живее Сталин!“). Делегатите прави пеят „Интернационала“. След изпяването на „Интернационала“ овациите се възобновяват. Викове: „Ура!“, „Да живее Сталин!“, „Да живее ЦК!“.)

*„Правда“ бр. 31,
1 февруари 1934 г.*

БЕЛЕЖКИ

- ¹ XVI конгрес на ВКП(б) се състоя в Москва от 26 юни до 13 юли 1930 г. Конгресът сбъди политическия и организационния отчет на Централния комитет на партията; отчетите на Централната ревизионна комисия, на ЦКК, на делегацията на ВКП(б) в Изпълкома на Коминтерна; докладите: за изпълнението на петгодишния план на индустрията, за колхозното движение и подема на селското стопанство, за задачите на профсъюзите в реконструктивния период. Конгресът единодушно одобри политическата линия и работата на Централния комитет на партията, предложи на ЦК да осигури и за в бъдеще болшевишки темпове на социалистическото строителство, да постигне изпълнението на петилетката за четири години, да провежда неотклонно широко социалистическо настъпление по целия фронт и ликвидирането на кулачеството като класа на базата на повсеместната колективизация. Конгресът отбеляза световноисторическото значение на прелома в развитието на селското стопанство, в резултат на който колхозното селячество стана действителна и здрава опора на Съветската власт. Конгресът възложи на Централния комитет на партията да провежда и занаяпред непоколебима политика на мир и да укрепва отбранителната способност на СССР. Конгресът даде указания: за всестранно разгръщане на тежката индустрия и за създаване на нова, мощна каменовъглено-металургическа база в източната част на страната; за преустройство работата на всички масови организации и за засилване ролята на профсъюзите в социалистическото строителство; за въвличането на всички работници и трудещи се маси в социалистическото

съревнование. Конгресът разобличи докрай десния опортюнизъм като агентура на кулачеството в партията и обяви, че възгледите на дясната опозиция са несъвместими с принадлежността към ВКП(б). Конгресът предложи на партийните организации да засилят борбата против уклоните в националния въпрос — против великодържавния шовинизъм и местния национализъм и против примиренството към тях, и твърдо да провеждат ленинската национална политика, която осигурява широко развитие на националните по форма и социалистически по съдържание култури на народите на СССР. XVI конгрес влезе в историята на партията като конгрес на широко настъпление на социализма по целия фронт, на ликвидиране кулачеството като класа и на осъществяването на повсеместна колективизация. И. В. Сталин изнесе на конгреса политическия отчет на ЦК на ВКП(б) на 27 юни (виж Сочинения, т. 12, стр. 235—373 [Бълг. изд., стр. 194—308. *Бълг. ред.*]) и произнесе заключително слово на 2 юли. (За XVI конгрес на ВКП(б) виж „История ВКП(б). Краткий курс“, стр. 296—298 [Бълг. изд., стр. 380—382. *Бълг. ред.*]). Резолуциите на конгреса виж във „ВКП(б) в резолюциях и решениях съездов, конференций и пленумов ЦК“, ч. II, 1941, стр. 394—436.) — 1.

² И. В. Сталин. „За политическите задачи на Университета на народите на Изтока“ (виж Сочинения, т. 7, стр. 133—152 [Бълг. изд., стр. 112—127. *Бълг. ред.*]). — 3.

³ В. И. Ленин. Сочинения, изд. 4, т. 27, стр. 291—319. — 4.

⁴ Пленумът на Централния комитет на ВКП(б), който се състоя от 10—17 ноември 1929 г., обсъди въпросите: за контролните цифри на народното стопанство за 1929/30 г.; за резултатите и по-нататъшните задачи на колхозното строителство и др. След като разгледа въпроса за групата на десните уклонисти, пленумът призна пропагандата на възгледите на десния опортюнизъм и на примиренството с него за несъвместима с членуването в редовете на ВКП(б), взе решение за изваждането на Бухарин от състава на Политбюро на ЦК на ВКП(б) като инициатор и ръководител на десните капитуланти и предупреди Риков, Томски и другите участници на дясната опозиция. (Резолуциите на пленума на ЦК на ВКП(б) виж във „ВКП(б) в резолюциях

- и решениях съездов, конференций и пленумов ЦК“, ч. II, 1941, стр. 359—388.) — 7.
- ⁵ X Уралска областна партийна конференция се състоя в Свердловск от 3—13 юни 1930 г. Конференцията напълно одобри политическата и организационната линия на ЦК на партията. След като разобличи десноопортюнистическите маневри на Риков и подчерта контрареволуционната предателска роля на десния уклон в комунистическото движение, конференцията в своите решения призова уралската партийна организация на безпощадна борба против всички опити на десните капитуланти да действуват прогив линията на партията и нейния ленински Централен комитет. — 8.
- ⁶ Става дума за VI конгрес на комунистическите организации на Закавказието (Азербайджанската, Арменската и Грузинската), който се състоя в Тифлис от 5—12 юни 1930 г. Конгресът напълно одобри политическата и организационната линия и практическата дейност на ЦК на ВКП(б). — 9.
- ⁷ И. В. Сталин. „По въпросите на аграрната политика в СССР“. Реч пред конференцията на аграрниците-марксисти на 27 декември 1929 г. (виж Сочинения, т. 12, стр. 141—172 [Бълг. изд., стр. 118—143. *Бълг. ред.*]). — 14.
- ⁸ И. В. Сталин. Политически отчет на Централния комитет пред XVI конгрес на ВКП(б) (виж Сочинения, т. 12, стр. 241 [Бълг. изд., стр. 198. *Бълг. ред.*]). — 14.
- ⁹ В. И. Ленин. „Империализмът като най-висок стадий на капитализма“ (виж Сочинения, изд. 4, т. 22, стр. 173—290). — 15.
- ¹⁰ И. В. Сталин. Политически отчет на Централния комитет пред XVI конгрес на ВКП(б) (виж Сочинения, т. 12, стр. 301 [Бълг. изд., стр. 248. *Бълг. ред.*]). — 15.
- ¹¹ Виж И. В. Сталин. Сочинения, т. 8, стр. 287 [Бълг. изд., стр. 235. *Бълг. ред.*]. — 17.
- ¹² Виж В. И. Ленин. Сочинения, изд. 4, т. 21, стр. 85. — 23.
- ¹³ Виж В. И. Ленин. Сочинения, изд. 4, т. 21, стр. 87. — 23.
- ¹⁴ Първата Всесъюзна конференция на ръководителите на социалистическата индустрия се състоя в Москва от 30 януари до 4 февруари 1931 г. На конференцията присъствуваха 728 делегати. Между делегатите на конференцията имаше

представители на индустриалните обединения, директори на заводи и началници на строежи, инженери, майстори и най-добрите работници-ударници, ръководители на партийни и профсъюзни организации. Конференцията изслуша доклада на председателя на Висшия съвет на народното стопанство Г. К. Орджоникидзе — „Контролните цифри за 1931 г. и задачите на стопанските организации“. На 3 февруари председателят на Съвета на народните комисари В. М. Молотов произнесе реч: „Основните предпоставки и изпълнението на стопанския план“. На 4 февруари на заключителното заседание на конференцията И. В. Сталин произнесе речта „За задачите на стопанските ръководители“. Конференцията, ръководейки се от указанията на И. В. Сталин, набеляза практическите мероприятия по изпълнението на народностопанския план за третата решителна година на първата петилетка. Конференцията подчерта, че основните задачи на стопанските ръководители са: овладяването на техниката, повишаване качеството на ръководенето на производството, последователното провеждане на единоначалието, внедряването на самоиздръжката и борбата за повишаване производителността на труда, намаляване на себестойността и подобряване качеството на производството. Конференцията изпрати приветствие до Централния комитет на ВКП(б). — 26.

- ¹⁵ Става дума за вредителската дейност на контрареволуционната организация на буржоазните специалисти в Шахтинския и други райони на Донбас. Тази организация бе разкрита в началото на 1928 г. Шахтинският процес бе разгледан от специален състав на Върховния съд на СССР в Москва от 18 май до 5 юли 1928 г. (За шахтинския процес виж И. В. Сталин, Сочинения, т. 11, стр. 34—35, 53—64 [Бълг. изд., стр. 30—31, 46—54. *Бълг. ред.*]. Виж също „История ВКП(б). Краткий курс“, стр. 279 [Бълг. изд., стр. 358. *Бълг. ред.*].) — 32.
- ¹⁶ Съдебният процес на контрареволуционната вредителско-шпионска организация „Промислена партия“ се състоя в Москва от 25 ноември до 7 декември 1930 г. Процесът бе разгледан от специален състав на Върховния съд на СССР. Както бе установено на процеса, „Промпартията“, която обединяваше контрареволуционните елементи от върхушката на старата буржоазна техническа интелигенция, беше шпион-

ска и военна агентура на международния капитал в Съветския съюз. Тя беше свързана с белоемигрантите — бившите едри капиталисти в царска Русия — и действуваше по прякото указание на френския генерален щаб, подготвяйки военна интервенция на империалистите и въоръжено сваляне на Съветската власт. От чуждестранните империалисти вредителите са получавали директиви и средства за водене на шпионска и диверсионна дейност в различните клонове на народното стопанство на СССР. — 32.

- 17 Из поемата на Н. А. Некрасов „Кому на Руси жить хорошо“ (виж Н. А. Некрасов. Избранные сочинения, 1947, стр. 323). — 34.
- 18 На 14 май 1931 г. строителите на Магнитогорския металургически завод в телеграма до И. В. Сталин съобщиха за пускането в експлоатация на мината в планината Магнитна. — 41.
- 19 Съвещанието на стопанските ръководители се състоя при ЦК на ВКП(б) на 22—23 юни 1931 г. В съвещанието участваха представители на стопанските организации, обединявани от Висшия съвет на народното стопанство на СССР, и на Народния комисариат на снабдяването на СССР. И. В. Сталин присъства на съвещанието на 22 и 23 юни и произнесе речта „Нова обстановка — нови задачи на стопанското строителство“ на заседанието на 23 юни 1931 г. В работата на съвещанието взеха участие В. М. Молотов, К. Е. Ворошилов, А. А. Андреев, Л. М. Каганович, А. И. Микоян, Н. М. Шверник, М. И. Калинин, Г. К. Орджоникидзе и В. В. Куйбишев. — 45.
- 20 Приветствието е написано от И. В. Сталин във връзка с влизането в строя на 1 октомври 1931 г. на индустриалния гигант — московския автомобилен завод „АМО“. В деня на пускането на завода по молба на работниците на общозаводска конференция на работниците, инженерно-техническия персонал и служащите заводът бе наречен на името на другаря Сталин, той почна да се нарича — автомобилен завод „Сталин“. — 70.
- 21 „Техника“ — вестник, който излизаше веднаж на три дни от октомври 1931 г. до 1937 г. До януари 1932 г. вестникът беше орган на Висшия съвет на народното стопанство на СССР, а по-късно — орган на Народния комисариат на тежката индустрия.

- стрия на СССР. Приветствието на И. В. Сталин бе обнародвано в бр. 1 на вестник „Техника“ от 10 октомври 1931 г. — 72.
- ²² „Пролетарская Революция“ — историческо списание. От 1921 г. до 1928 г. списанието се издаваше от Истпарт (комисия по историята на Октомврийската революция и РКП(б), по-късно — отдел при ЦК на ВКП(б) по изучаване историята на Октомврийската революция и на ВКП(б)), а от октомври 1928 г. до 1931 г. — от Лениновия институт при ЦК на ВКП(б). След едногодишно прекъсване списанието се издаваше от 1933 г. до 1941 г. от Института Маркс—Енгелс—Ленин при ЦК на ВКП(б). — 73.
- ²³ Виж В. И. Ленин. Сочинения, изд. 4. т. 22, стр. 305, 304. — 76.
- ²⁴ Виж В. И. Ленин. Сочинения, изд. 4, т. 5, стр. 345 [Бълг. изд., стр. 387. *Бълг. ред.*]. — 82.
- ²⁵ В. И. Ленин. „Отношението на социалдемокрацията към селското движение“ (виж Сочинения, изд. 4, т. 9, стр. 213 [Бълг. изд., стр. 236. *Бълг. ред.*]). — 87.
- ²⁶ К. Маркс. „Нищета на философията. Отговор на „Философия на нищетата“ от г. Прудон“, 1941 г. — 90.
- ²⁷ Версайската система е система от политически и икономически отношения между капиталистическите страни, създадена от Англия, САЩ и Франция след разгрома на Германия и нейните съюзници в световната империалистическа война през 1914—1918 г. Основата на тази система беше Версайският мирен договор и редица свързани с него други договори, с които по-специално бяха установени новите граници на европейските държави. — 99.
- ²⁸ К. Маркс и Ф. Энгельс. „Немецкая идеология. Часть I. Критика новейшей немецкой философии в лице её представителей Фейербаха, Б. Бауэра и Штирнера“ (виж Сочинения, т. IV, 1938, стр. 1—442). — 100.
- ²⁹ К. Маркс и Ф. Энгельс. Избранные произведения в двух томах, т. II, 1948, стр. 5—34 [Бълг. изд., стр. 10—42. *Бълг. ред.*]. — 101.
- ³⁰ Става дума за срещите на И. В. Сталин с В. И. Ленин в Стокхолм на IV конгрес на РСДРП (1906 г.), в Лондон през време на V конгрес на РСДРП (1907 г.) и през време на

пътуванията на И. В. Сталин в чужбина — Краков, Виена (1912 и 1913 г.). — 102.

³¹ Виж И. В. Сталин. Сочинения, т. 6, стр. 358—401 [Бълг. изд., стр. 300—349. *Бълг. ред.*]. — 111.

³² В писмо до И. В. Сталин от 25 март 1932 г. представителят на телеграфната агенция „Асошиейтед Прес“ Ричардсон молил да му се отговори достоверни ли са слуховете, които се разпространявали в чуждестранния печат, че берлинският лекар Цондек бил поканен в Москва да лекува И. В. Сталин. — 114.

³³ Бюрото за жалби бе създадено през април 1919 г. при Народния комисариат за държавен контрол, който в 1920 г. бе преобразуван в Народен комисариат на работническо-селската инспекция. Задачите и съдържанието на работата на Централното бюро за жалби и заявления бяха определени с наредба от 4 май 1919 г., а на местните поделения на Централното бюро за жалби с наредба от 24 май 1919 г., издадени с подписа на народния комисар за държавен контрол И. В. Сталин. От своето организиране Централното и местните бюра жалби провеждат голяма работа по проверката и разследването на жалбите и заявленията на трудещите се, като привличат в това дело широк актив от работници и селяни. От февруари 1934 г. Бюрото за жалби и заявления влезе в системата на Комисията за съветски контрол при Совнаркома на СССР, а от септември 1940 г. е отдел на Народния комисариат (по-късно Министерство) за държавен контрол на СССР.

Статията на И. В. Сталин „За значението и задачите на Бюро жалби“ е написана във връзка с Всесъюзния петдневен преглед-проверка на работата на Бюро жалби, който се проведе от 9 до 14 април 1932 г. по решение на президиума на Централната контролна комисия на ВКП(б) и на колегията на Народния комисариат на работническо-селската инспекция на СССР. — 115.

³⁴ VII Всесъюзна конференция на ВЛКСМ се състоя в Москва от 1—8 юли 1932 г. Конференцията обсъди въпросите: четвъртата заключителна година на петилетката и задачите на ВЛКСМ (социалистическото съревнование, ударничеството и т. н.); разрастването на Комсомола и на пионерската организация и състоянието на политико-възпитателната работа в Комсомола

- и сред пионерите. Приветствието на И. В. Сталин беше прочетено на 8 юли на заключителното заседание на конференцията. — 120.
- 35 „Приветствие до Максим Горки“ беше написано във връзка с четиридесетгодишната литературна и революционна дейност на великия пролетарски писател Алексей Максимович Горки, която бе чествувана на 25 септември 1932 г. — 121.
- 36 Става дума за гражданската война между южните и северните американски щати в 1861—1865 г. — 128.
- 37 Обединеният пленум на Централния комитет и Централната контролна комисия на ВКП(б), който се състоя от 7—12 януари 1933 г., обсъди въпросите: резултатите от първата петилетка и народностопанския план за 1933 г. — първата година на втората петилетка (докладите на другарите Сталин, Молотов и Куйбишев); целите и задачите на политическите отдели при МТС и совхозите; вътрешно-партийни въпроси. На заседанието на пленума на 7 януари И. В. Сталин изнесе доклада „Резултатите от първата петилетка“, а на заседанието на 11 януари произнесе речта „За работата в село“. В своите решения пленумът подчерта значението на резултатите от изпълнението на първата петилетка за четири години като най-забележителен факт в съвременната история. Пленумът изтъкна, че лозунгът за новото строителство през втората петилетка трябва да бъде допълнен с лозунга за усвояване на новите предприятия в индустрията и за организационното укрепване на новите предприятия в селското стопанство. Пленумът предложи на всички стопански, партийни и професионални организации да съсредоточат главното внимание върху пълното изпълнение на задачите по повишаване производителността на труда и намаляване на себестойността. С цел за политическо укрепване на машинно-тракторните станции и совхозите, за засилване на тяхната политическа роля и влияние в селото, за подобряване работата на партийните организации в колхозите и совхозите пленумът взе решение за организиране на политотдели при МТС и совхозите. Пленумът одобри решението на Политбюро на ЦК за провеждане на чистка на партията през 1933 г. и за прекратяване приемането в партията до приключването на чистката. (Резолюциите на обединения пленум на ЦК и ЦКК на ВКП(б)

- виж във „ВКП(б) в резолюциях и решениях . съездов, конференций и пленумов ЦК“, ч. II, 1941, стр. 507—524). — 135.
- ³⁸ Виж В. И. Ленин. Сочинения, изд. 4, т. 32, стр. 413. — 138.
- ³⁹ „Ню Йорк Таймс“ („The New York Times“) — ежедневен буржоазен вестник в САЩ, влиятелен орган на американските капиталистически монополи, свързан с така наречената демократическа партия; излиза в Ню Йорк от 1851 г. — 139.
- ⁴⁰ „Дейли Телеграф“ („The Daily Telegraph“) — английски реакционен ежедневен вестник, близък до ръководството на консервативната партия; излиза в Лондон от 1855 г. От 1937 г., след сливането с вестник „Морнинг Пост“, излиза в Лондон и Манчестер под името „Дейли Телеграф енд Морнинг Пост“. — 139.
- ⁴¹ „Газета Полска“ („Gazeta Polska“) — полски буржоазен вестник, който беше рупор на фашистката клика на Пилсудски; излизаше във Варшава от 1929 до 1939 г. — 139.
- ⁴² „Файнаншъл Таймс“ („The Financial Times“) — ежедневен буржоазен вестник в Англия, орган на промишлените и финансови кръгове на лондонското Сити; излиза в Лондон от 1888 г. — 140.
- ⁴³ „Политика“ („Politica“) — италианско обществено-политическо списание, което отразяваше възгледите на италианската едра буржоазия; излизаше в Рим от 1918 г. — 140.
- ⁴⁴ „Кърънт Истори“ („Current History“) — списание, пропагандиращо възгледите на американските буржоазни историци — идеолози на агресивния външнополитически курс на държавния департамент (министерството на външните работи) на САЩ. Списанието излиза в Ню Йорк от 1914 г. — 140.
- ⁴⁵ „Тан“ („Le Temps“) — ежедневен френски буржоазен вестник, от 1931 г. принадлежеше на Обединението на тежката индустрия („Комите дьо Форж“); излизаше в Париж от 1861 г. до 1942 г. — 140.
- ⁴⁶ „Раунд Тейбл“ („The Round Table“) — английско буржоазно списание, което осветляваше въпросите на колониалната политика на Британската империя и международните отношения. Списанието отразяваше възгледите на най-консервативните

- кръгове на английската буржоазия; излизаше в Лондон от 1910 г. — 141.
- 47 „Нойе Фрайе Пресе“ („Neue Freie Presse“) — австрийски буржоазен вестник, който отразяваше възгледите на търговско-промишлената буржоазия и bankerските кръгове; излизаше във Виена от 1864 до 1939 г. — 141.
- 48 „Нейшън“ („The Nation“) — американско обществено-политическо и литературно списание с либерално направление; отразява възгледите на дребнобуржоазните кръгове. Списанието излиза в Ню Йорк от 1865 г. — 142.
- 49 „Форуърд“ („Forward“) — трейдюнионистки седмичник с „лево“-реформистки тенденции; излизаше в Глазгоу (Шотландия) от 1906 г. — 143.
- 50 Виж В. И. Ленин. Сочинения, изд. 4, т. 25, стр. 338. — 147.
- 51 Виж В. И. Ленин. Сочинения, изд. 4, т. 31, стр. 483—484.—147.
- 52 Виж В. И. Ленин. Сочинения, изд. 4, т. 33, стр. 388—389.—148.
- 53 Виж В. И. Ленин. Сочинения, изд. 4, т. 33, стр. 459. — 149.
- 54 В края на 1931 г. империалистическа Япония, стремейки се да установи своето господство в Китай и Далечния изток, без да обяви война, окупира територията на Манчжурия. Окупацията на Манчжурия се съпровождаше със съсредоточаването на японски войски на границата на СССР и с мобилизирането на белогвардейски шпионско-бандитски елементи за война против Съветския съюз. Японските империалисти подготвяха удобни позиции за нападение върху СССР, целейки да заграбят съветския Далечен изток и Сибир.—152.
- 55 Виж В. И. Ленин. Сочинения, изд. 4, т. 30, стр. 127. — 160.
- 56 Виж В. И. Ленин. Сочинения, изд. 4, т. 24, стр. 465. — 160.
- 57 Виж В. И. Ленин. Сочинения, изд. 4, т. 30, стр. 123. — 160.
- 58 Виж В. И. Ленин. Сочинения, изд. 4, т. 24, стр. 466. — 160.
- 59 Виж В. И. Ленин. Сочинения, изд. 4, т. 30, стр. 173—174.—160.
- 60 Става дума за постановлението на Централния изпълнителен комитет и на Съвета на народните комисари на СССР от 22 август 1932 г. „За борбата със спекулата“. Постановле-

нието е напечатано във вестник „Правда“ бр. 233 от 23 август 1932 г. — 172

- 61 Става дума за постановлението на Централния изпълнителен комитет и на Съвета на народните комисари на СССР „За защитата на имуществото на държавните предприятия, колхозите и кооперациите и за укрепването на обществената (социалистическата) собственост“, прието на 7 август 1932 г. В това постановление, написано от И. В. Сталин, се казва: „ЦИК и СНК на СССР считат, че обществената собственост (държавна, колхозна, кооперативна) е основата на Съветския строй, тя е свещена и неприкосновена, и хората, които посягат на обществената собственост, трябва да бъдат третирани като врагове на народа, предвид на което решителната борба против грабителите на общественото имущество е първото задължение на органите на Съветската власт“. Постановлението е напечатано във вестник „Правда“ бр. 218 от 8 август 1932 г. — 177.
- 62 Постановлението на Съвета на народните комисари на СССР и на Централния комитет на ВКП(б) от 6 май 1932 г. „За плана на държавните зърнодоставки от реколта 1932 г. и за разгръщането на колхозната търговия с жито“, е напечатано във вестник „Правда“ бр. 125 от 7 май 1932 г. — 184.
- 63 Става дума за контрареволуционния метеж в Кронщадт през март 1921 г. Начело на метежа стояха белогвардейци, свързани с есерите, меншевиките и с представителите на чужди държави. — 191.
- 61 „Работница“ — списание, издава се от издателството на вестник „Правда“; излиза от януари 1923 г. — 197.
- 65 Първият Всесъюзен конгрес на колхозниците-ударници се състоя в Москва от 15 до 19 февруари 1933 г. На конгреса присъствуваха 1,513 делегати. В работата на конгреса взе участие И. В. Сталин. Конгресът избра И. В. Сталин в почетния президиум и му поднесе приветствие от името на милионите колхозни селяни. Конгресът обсъди въпроса за укрепването на колхозите и задачите на пролетната сеитба. И. В. Сталин произнесе реч на заключителното заседание на конгреса на 19 февруари. На конгреса говориха също В. М. Молотов, Л. М. Каганович, М. И. Калинин, К. Е. Ворошилов и С. М. Будьони.

В своето обръщение към всички селяни-колхозници на СССР конгресът призова да се направят колхозите болшевишки, да се разгърне всесъюзно социалистическо съревнование на совхозите и колхозите за високи добиви, за образцова подготовка и провеждане на пролетната сеитба. — 199.

- ⁶⁶ Става дума за писмото на колхозниците от района на Безенчукската МТС в Средноволжкия край (сега Куйбишевска област) до И. В. Сталин, напечатано в бр. 28 на вестник „Правда“ от 29 януари 1933 г. — 214.
- ⁶⁷ „Метро-Викерс“ — английска електротехническа фирма, която имаше договор със СССР за оказване техническа помощ на предприятията на електрическата промишленост на Съветския съюз. През март 1933 г. 6-ма англичани — служаци в московското представителство на „Метро-Викерс“, бяха подведени под съдебна отговорност по делото за вредителство в големите съветски електростанции. Следствието и процесът, който се състоя от 12 до 19 април 1933 г., установиха, че арестуваните служаци на „Метро-Викерс“ са вършили в СССР шпионска работа, организирали са с помощта на шепа престъпни елементи повреждане на машините, аварии и диверсионни актове в големите електростанции в СССР с цел да подкопаят мощта на съветската промишленост и да отслабят Съветската държава. — 217.
- ⁶⁸ Става дума за обръщението на М. И. Калинин от 20 ноември 1933 г. към американския народ по радиото във връзка с установяването на 16 ноември 1933 г. на дипломатически отношения между СССР и САЩ. — 232.
- ⁶⁹ Световната икономическа конференция в Лондон се състоя от 12 юни до 27 юли 1933 г. Инициаторите за свикването на конференцията — Англия и другите капиталистически страни — се опитваха да я представят като спасително средство за ликвидирането на икономическата криза и „засдравяването“ на капитализма. Конференцията трябваше да обсъди въпросите за стабилизирането на валутите, организирането на производството и търговията, премахването на митническите прегради, установяването на икономически мир между всички капиталистически страни. Изразявайки неизменния стремеж на СССР да съдейства на мира и укрепването на деловите

вързки, съветската делегация на конференцията внесе предложение за сключване пакт за икономическо ненападение, а също изрази готовността на Съветския съюз да направи в чужбина поръчки на сума от 1 милиард долара на базата на получаване дългосрочни кредити и създаване нормални условия за съветския износ. Предложенията на съветската делегация не бяха подкрепени от конференцията. Конференцията разкри пълното безсилие на капиталистическия свят да намери изход от икономическата криза, по-нататъшното изостряне на противоречията между капиталистическите страни, на първо място между Англия и Америка и между Германия и нейните кредитори. След безплодни обсъждания конференцията завърши с провал, без да разреши нито един от поставените от нея въпроси. — 232.

⁷⁰ XVII конгрес на ВКП(б) се състоя в Москва от 26 януари до 10 февруари 1934 г. Конгресът обсъди отчетния доклад на Централния комитет на ВКП(б), отчетните доклади на Централната ревизионна комисия, на ЦКК — РКИ, на делегацията на ВКП(б) в Изпълкома на Коминтерна, докладите относно плана за втората петилетка и по организационните въпроси (партийното и съветското строителство). По отчетния доклад на И. В. Сталин за работата на ЦК на ВКП(б) конгресът взе решение, с което одобри изцяло и напълно политическата линия и практическата дейност на ЦК на ВКП(б) и предложи на всички партийни организации да се ръководят в своята работа от положенията и задачите, изложени в доклада на И. В. Сталин. Конгресът отбеляза решаващите успехи на социалистическото строителство в СССР и установи, че генералната линия на партията е победила. XVII конгрес на ВКП(б) влезе в историята на партията като конгрес на победителите. По докладите на В. М. Молотов и В. В. Куйбишев конгресът прие резолюцията „За втория петгодишен план за развитието на народното стопанство на СССР (1933—1937 г.)“ — план за построяването на социалистическото общество, като утвърди грандиозната програма за завършването на техническата реконструкция на цялото народно стопанство, за още по-бързото повишаване на материалното и културното равнище на работниците и селяните. Конгресът подчерта, че основната политическа задача на втората петилетка е окончателното ликвидиране на капиталистическите елементи, преодоляването на

отживелиците на капитализма в икономиката и съзнанието на хората. По доклада на Л. М. Каганович конгресът взе решения по организационните въпроси (партийното и съветското строителство). Конгресът изтъкна, че основните задачи на втората петилетка поставят с цялата му острота въпроса за повишаване качеството на работата във всички отрасли и на първо място качеството на организационно-практическото ръководство. На конгреса беше приет новият устав на партията. Вместо ЦКК — РКИ конгресът създаде Комисия за партиен контрол при ЦК на ВКП(б) и Комисия за съветски контрол при Совнаркома на СССР. (За XVII конгрес на ВКП(б) виж „История ВКП(б). Краткий курс“, стр. 305 — 309 [Бълг. изд., стр. 391 — 397. *Бълг. ред.*]. Резолюциите и постановленията на конгреса виж във „ВКП(б) в резолюциях и решениях съездов, конференций и пленумов ЦК“, ч. II, 1941, стр. 567—596.)—237.

⁷¹ В 1931 г. пролетариатът и селячеството в Испания събориха военно-фашистката диктатура на генерал Примо де Ривера, установена в 1923 г., и унищожиха монархията. На 14 април 1931 г. в Испания бе провъзгласена република. Но поради политическата слабост и организационната разединеност на пролетариата, поради предателството на ръководството на социалистическата партия и анархистите буржоазията и помещиците заграбиха властта в свои ръце; създадено бе коалиционно правителство от представители на буржоазните партии и социалистите. Въпреки опитите на коалиционното правителство да спре по-нататъшното развитие на революцията, масовите революционни боеве на работниците и селяните, насочени против помещиците и буржоазията, продължиха. Висша точка на революционното движение в този период бе всеобщата стачка и въоръжената борба на миньорите от Астурия през октомври 1934 г. — 238.

⁷² „Комитети за действие“ — революционни работнически организации в Англия, Франция и другите капиталистически страни, които страни участваха във военната интервенция против Съветската република в 1918—1920 г. „Комитетите за действие“ се създаваха под лозунга „Долу ръцете от Съветска Русия“. Под ръководството на „Комитетите за действие“ работниците устройваха стачки, демонстрации, отказваха да товарят военно снаряжение с цел да провалят интервенцията. „Комитетите за

действие“ получиха най-голямо разпространение в Англия в 1920 г. — 250.

73 Вторият конгрес на Комунистическия интернационал се състоя от 19 юли до 7 август 1920 г. Конгресът се откри в Петроград; следващите заседания се състояха в Москва. На конгреса присъствуваха над 200 делегати, които представляваха работническите организации на 37 страни. Цялата подготвителна работа по свикването на конгреса се ръководеше от В. И. Ленин. На конгреса В. И. Ленин изнесе доклад за международното положение и основните задачи на Комунистическия интернационал и други доклади и речи. Делегацията на РКП(б) избра В. И. Ленин и И. В. Сталин в състава на Изпълнителния комитет на Комунистическия интернационал. Вторият конгрес положи основите на програмата, организационните принципи, стратегията и тактиката на Комунистическия интернационал. — 250.

74 Виж В. И. Ленин, Сочинения, изд. 4, т. 31, стр. 202—203. — 251.

75 Малката Антанта — политически съюз между Чехословакия, Румъния и Югославия, който съществуваше от 1920 до 1938 г. Малката Антанта се намираше под влиянието на Франция и почти до края на своето съществуване имаше характер на антисъветски блок. Господстващите буржоазно-помешчески кръгове в страните, които влизаха в Малката Антанта, я считаха за средство за гарантиране териториите, получени по Версайския мирен договор, и за оръдие на борбата против революцията в Централна Европа. Заплахата от агресия от страна на германския фашизъм и засилването на международния авторитет на СССР измениха позицията на страните от Малката Антанта спрямо СССР. В 1933 г. страните от Малката Антанта наред с други страни подписаха съвместно със СССР конвенция за определяне на агресията, в основата на която бе турен проектът, предложен от Съветския съюз. — 252.

76 В. И. Ленин. „За продоволствения данък“ (виж Сочинения, изд. 4, т. 32, стр. 309—310). — 259.

77 В. И. Ленин, Доклад пред VIII конгрес на РКП(б) за работата в село, изнесен на 23 март 1919 г. (виж Сочинения, изд. 4, т. 29, стр. 190). — 272.

⁷⁸ XV конгрес на ВКП(б) се състоя в Москва от 2 до 19 декември 1927 г. На 3 декември И. В. Сталин изнесе политическия отчет на ЦК на ВКП(б), а на 7 декември произнесе заключителното слово. Конгресът одобри политическата и организационната линия на Централния комитет на партията и възложи на ЦК и занапред да провежда политиката на мир и укрепване отбранителната способност на СССР, да продължава с неотслабващ темп социалистическата индустриализация на страната и да разгръща най-енергично колективизацията на селското стопанство, да държи курс на ликвидиране капиталистическите елементи в народното стопанство. В своите решения относно опозицията конгресът констатира, че разногласията между партията и опозицията са прераснали в програмни, че троцкистката опозиция е поела пътя на антисъветската борба, и обяви принадлежността към троцкистката опозиция и пропагандата на нейните възгледи за несъвместими с членуването в болшевишката партия. Конгресът одобри постановлението на ЦК и ЦКК от 14 ноември 1927 г. за изключването на Троцки и Зиновиев от партията и изключи от партията всички активни дейци на троцкистко-зиновиевския блок и цялата група на „демократическия централизъм“. (За XV конгрес виж „История ВКП(б). Краткий курс“, стр. 275—276 [Бълг. изд., стр. 353—355. *Бълг. ред.*]. Резолюциите и постановленията на конгреса виж във „ВКП(б) в резолюциях и решениях съездов, конференций и пленумов ЦК“, ч. II, 1941, стр. 222 — 262.) — 290.

⁷⁹ XVII конференция на ВКП(б) се състоя от 30 януари до 4 февруари 1932 г. в Москва. Конференцията се ръководеше от И. В. Сталин. Конференцията обсъди доклада на Г. К. Орджоникидзе за резултатите от развитието на индустрията през 1931 г. и задачите за 1932 г. и докладите на В. М. Молотов и В. В. Куйбишев относно директивите за съставяне на втория петгодишен план за развитието на народното стопанство на СССР за 1933—1937 г. Конференцията отбеляза, че решенията на партийните конгреси за построяването и завършването на основата на социалистическата икономика и за осигуряването на икономическата самостоятелност на СССР са изпълнени с огромен успех. Конференцията одобри плана за развитието на социалистическата индустрия за 1932 г., осигуряващ изпълнението на първата петилетка за четири

години. В директивите за съставянето на втория петгодишен план конференцията определи основните политически и стопански задачи на втората петилетка, като посочи, че основната и решаваща стопанска задача на втората петилетка е завършването на реконструкцията на цялото народно стопанство върху най-нова техническа база. (Резолуциите на XVII конференция на ВКП(б) виж във „ВКП(б) в резолюциях и решениях съездов, конференций и пленумов ЦК“, ч. II, 1941, стр. 479—493.) — 291.

- ⁸⁰ Виж К. Маркс и Ф. Енгелс. Избранные произведения в двух томах., т. I, 1948, стр. 36 [Бълг. изд., стр. 56. *Бълг. ред.*]. — 297.
- ⁸¹ Виж. Ф. Енгелс. „Анти-Дюринг“, 1950, стр. 101 [Бълг. изд., стр. 124. *Бълг. ред.*]. — 297.
- ⁸² Виж В. И. Ленин. Сочинения, изд. 4, т. 29, стр. 329. — 297.

БИОГРАФИЧНА ХРОНИКА

(Юли 1930 — януари 1934)

1930

- 2 юли На XVI конгрес на ВКП(б) И. В. Сталин произнася заключително слово по политическия отчет на ЦК на партията.
- 6 юли И. В. Сталин присъства в стадиона „Динамо“ на физкултурния празник, посветен на XVI конгрес на ВКП(б).
- 10 юли XVI конгрес на ВКП(б) избира И. В. Сталин в комисията за окончателното редактиране на резолюцията по доклада за колхозното движение и подема на селското стопанство.
- 12 юли XVI конгрес на ВКП(б) избира И. В. Сталин за член на Централния комитет на партията.
- 13 юли Пленумът на ЦК на ВКП(б) избира И. В. Сталин за член на Политбюро, на Оргбюро, на Секретариата на ЦК и го утвърждава за генерален секретар на Централния комитет на ВКП(б).
- 14 август По предложение на И. В. Сталин ЦИК и Совнаркомът на СССР приемат постановлението „За всеобщото задължително първоначално образование“.
- Август И. В. Сталин пише отговора на писмото на др. Шатуновски.
- 6 ноември И. В. Сталин присъства на тържественото заседание на Московския съвет, посветено на

тринадесетгодишнината на Великата октомврийска социалистическа революция.

7 ноември

И. В. Сталин присъства на парада на войските от московския гарнизон и на демонстрацията на трудещите се от столицата на Червения площад в чест на тринадесетгодишнината на Великата октомврийска социалистическа революция.

**Ноември,
7 декември**

И. В. Сталин отговаря на писмата на др. Ч—е.

9 декември

И. В. Сталин беседва с членовете на бюрото на партийната организация на ВКП(б) при Института на червената професура по философия и естествознание за положението на философския фронт и за задачите на борбата на два фронта във философията, за необходимостта да се разработи Лениновото теоретическо наследство.

12 декември

И. В. Сталин пише отговора на писмото на Демян Бедни.

17—21 декември

И. В. Сталин ръководи работата на обединения пленум на ЦК и ЦКК на ВКП(б).

24 декември

С постановление на Съвета на народните комисари на СССР И. В. Сталин е утвърден за член на Съвета на труда и отбраната.

1931

4 януари

И. В. Сталин присъства на откриването на третата сесия на ЦИК на СССР V съзив.

5—6 януари

И. В. Сталин участва в работата на съещанието в ЦК на ВКП(б) с ръководителите на железопътния транспорт.

8 януари

Работниците от големите предприятия в Ленинград избират И. В. Сталин за почетен член на Ленинградския съвет.

- 12 януари** И. В. Сталин пише отговора на запитването на Еврейската телеграфна агенция в Америка за отношението към антисемитизма в СССР.
- 16 януари** И. В. Сталин присъства на откриването на IX конгрес на ВЛКСМ. Конгресът избира И. В. Сталин в почетния президиум.
- 21 януари** И. В. Сталин присъства на тържественото траурно заседание в Большой театър, посветено на седемгодишнината от смъртта на В. И. Ленин.
- 23 януари** На събранията на работниците от големите предприятия в столицата И. В. Сталин е избран за почетен член на Московския съвет.
- 4 февруари** На първата Всесъюзна конференция на ръководителите на социалистическата индустрия И. В. Сталин произнася речта „За задачите на стопанските ръководители“.
- 24 февруари** На II Московски областен конгрес на Съветите И. В. Сталин е избран за делегат на XV Всеруски и VI Всесъюзен конгрес на Съветите.
- 26 февруари — 5 март** И. В. Сталин взема участие в работата на XV Всеруски конгрес на Съветите.
- 27 февруари** И. В. Сталин пише отговора на писмото на др. Етчин.
- 5 март** На заседанието на XV Всеруски конгрес на Съветите И. В. Сталин е избран за член на Всеруския централен изпълнителен комитет.
- 8—17 март** И. В. Сталин взема участие в работата на VI Всесъюзен конгрес на Съветите.
- 17 март** На заседанието на VI Всесъюзен конгрес на Съветите И. В. Сталин е избран за член на Съюзния съвет на Централния изпълнителен комитет на СССР.
- 31 март** И. В. Сталин пише приветствието до работниците и административно-техническия персонал на Азнефт и Грознефт във връзка с

изпълнението на петгодишния план за добива на петрол за две години и половина. Приветствието е напечатано във вестник „Правда“ бр. 90 от 1 април 1931 г.

- 3 април** Приветствието на И. В. Сталин до работниците и административно-техническия персонал на Електрозавода (Москва) във връзка с изпълнението на петилетката от завода за две години и половина е напечатано в бр. 92 на вестник „Правда“.
- 1 май** И. В. Сталин присъства на първомайския парад на войските от московския гарнизон и на демонстрацията на трудещите се от столицата на Червения площад.
- 7, 14, 23, 29 май и 4 юни** И. В. Сталин участва в работата на комисията по изработването на проектопостановлението на Политбюро на ЦК на ВКП(б) за подобряване и развитие на московското градско стопанство.
- 11 и 13 май** И. В. Сталин участва в съвещанието на ръководителите на каменовъглената индустрия в ЦК на ВКП(б).
- 19 май** Приветствието на И. В. Сталин до работниците и ръководния състав на Магнитострой във връзка със завършването на строежа и започването на експлоатацията на мощната Магнитогорска мина е напечатано в бр. 136 на вестник „Правда“.
- 28 май** Приветствието на И. В. Сталин до работниците, специалистите и ръководния състав на машинно-тракторните станции по случай предсрочното изпълнение на посевния план е напечатано в бр. 145 на вестник „Правда“.
- 30 май** Приветствието на И. В. Сталин до работниците, специалистите и ръководителите на зърнените совхози по случай изпълнението на посевния план е напечатано в бр. 147 на вестник „Правда“.

- 11—15 юни И. В. Сталин ръководи работата на пленума на ЦК на ВКП(б).
- 22—23 юни И. В. Сталин взема участие в работата на съвещанието на стопанските ръководители при ЦК на ВКП(б).
- 23 юни На съвещанието на стопанските ръководители при ЦК на ВКП(б) И. В. Сталин произнася речта „Нова обстановка — нови задачи на стопанското строителство“.
- 23 юли На заседанието на ЦК на ВКП(б) с участието на кооперативните дейци И. В. Сталин произнася реч по въпросите за подобряване работата на потребителната кооперация и снабдяването на трудещите се от големите промишлени центрове.
- 1 октомври Приветствията на И. В. Сталин до колектива на завода „АМО“ (Москва) по случай завършването на строежа на първия автозавод-гигант в СССР и до колектива на харковския тракторен завод във връзка с предсрочното завършване на строежа са напечатани в бр. 271 на вестник „Правда“.
- 10 октомври Приветствието на И. В. Сталин до вестник „Техника“ във връзка със започването на неговото издаване е напечатано в бр. 280 на вестник „Правда“ и бр. 1 на вестник „Техника“.
- 11 октомври И. В. Сталин, В. М. Молотов и К. Е. Ворошилов посещават А. М. Горки. Горки чете своето произведение — приказката „Девойката и смъртта“.
- 25 октомври И. В. Сталин, К. Е. Ворошилов, Г. К. Орджоникидзе и Л. М. Каганович посрещат в Кремъл ударниците от автозавода „Сталин“ (бивш „АМО“), пристигнали с първите камиони и автобуси, произведени от завода.
- 28—31 октомври И. В. Сталин ръководи работата на пленума на ЦК на ВКП(б).

- Краят на октомври** Писмото на И. В. Сталин до редакцията на списание „Пролетарская Революция“ „Относно някои въпроси от историята на болшеvizма“ е напечатано в списанията „Большевик“ кн. 19—20 и „Пролетарская Революция“ кн. 6 (113).
- 3 ноември** И. В. Сталин и В. М. Молотов изпращат приветствие до строителите на автозавада в Нижни-Новгород по случай успешното завършване на строителните работи. Приветствието е напечатано във вестник „Правда“ бр. 305 от 4 ноември 1931 г.
- 6 ноември** И. В. Сталин присъствава в Большой театър на тържественото заседание на Московския съвет, посветено на четиринадесетгодишнината на Великата октомврийска социалистическа революция.
- 7 ноември** И. В. Сталин присъствава на парада на войските от московския гарнизон и на демонстрацията на трудещите се от столицата на Червения площад в чест на четиринадесетгодишнината на Великата октомврийска социалистическа революция.
- 25 ноември** С решение на Политбюро на ЦК на ВКП(б) И. В. Сталин е утвърден за член на комисията по изработването на проекторезолюцията на XVII конференция на ВКП(б) „Директиви за съставянето на втория петгодишен план на народното стопанство на СССР (1933—1937 г.)“.
- 6 декември** И. В. Сталин приема група московски писатели и беседва с тях по въпросите на литературата.
- 13 декември** И. В. Сталин беседва с немския писател Емил Лудвиг.
- 22 декември** И. В. Сталин присъствава на откриването на втората сесия на ЦИК на СССР VI съзив.

1932

- 2 януари** Приветствието на И. В. Сталин до колектива на автозавада „Молотов“ (Нижни-Новгород)

във връзка с пускането на завода е напечатано в бр. 2 на вестник „Правда“.

4 януари

И. В. Сталин пише приветствието до работниците и ръководния състав на Саратовския завод за комбайни във връзка със завършването на строежа и пускането на завода. Приветствието е напечатано във вестник „Правда“ бр. 5 от 5 януари 1932 г.

15 януари

И. В. Сталин пише отговора до Олехнович по повод писмото до редакцията на списание „Пролетарская революция“ „Относно някои въпроси от историята на болшеvizма“. Отговорът е напечатан в списание „Большевик“ кн. 16 от 30 август 1932 г.

До 21 януари

И. В. Сталин участва в работата на комисията на ЦК на ВКП(б) по изготвяне проекторезолюцията „Директиви за съставянето на втория петгодишен план на народното стопанство на СССР (1933—1937 г.)“. Резолюцията е приета на XVII конференция на ВКП(б) и утвърдена от пленума на ЦК на ВКП(б) на 4 февруари 1932 г.

21 януари

И. В. Сталин присъства в Большой театър на тържественото траурно заседание, посветено на осемгодишнината от смъртта на В. И. Ленин.

25 януари

И. В. Сталин пише отговора до Аристов по повод писмото до редакцията на списание „Пролетарская Революция“ „Относно някои въпроси от историята на болшеvizма“. Отговорът е напечатан в списание „Большевик“ кн. 16 от 30 август 1932 г.

29 януари

На обединения пленум на Ленинградския областен и градски комитет на ВКП(б) И. В. Сталин е избран за делегат на XVII Всесъюзна партконференция.

30 януари

На обединения пленум на Московския областен и градски комитет на ВКП(б) И. В. Сталин

- е избран за делегат на XVII Всесъюзна парт-конференция.
- 30 януари—
4 февруари** И. В. Сталин ръководи работата на XVII конференция на ВКП(б).
- 4 февруари** И. В. Сталин ръководи работата на пленума на ЦК на ВКП(б).
- 10 февруари—
1 април** И. В. Сталин ръководи работата на комисията при ЦК на ВКП(б) по въпросите за производството на стоки за широко потребление.
- 29 март** И. В. Сталин пише приветствието до работниците и административно-техническия персонал на Магнитострой по случай пускането в действие и овладяването на техниката на първата в СССР и в Европа гигантска висока пещ. Приветствието е напечатано във вестник „Правда“ бр. 89 от 30 март 1932 г.
- 7 април** Статията на И. В. Сталин „За значението и задачите на Бюро жалби“ е напечатана в бр. 97 на вестник „Правда“.
- 20 април** И. В. Сталин присъства в Большой театър на откриването на IX Всесъюжен конгрес на профсъюзите. Конгресът избира И. В. Сталин в почетния президиум.
- 23 април** И. В. Сталин е включен в състава на комисията на ЦК на ВКП(б) по иригацията на Заволжието.
- 24 април** Приетото по инициативата на И. В. Сталин постановление на ЦК на ВКП(б) за преустройство на литературно-художествените организации и за създаването на единен Съюз на съветските писатели е отпечатано в бр. 114 на вестник „Правда“.
- 1 май** И. В. Сталин присъства на първомайския парад на войските от московския гарнизон и на демонстрацията на трудещите се от столицата на Червения площад.

- 2 май** И. В. Сталин заедно със ръководителите на партията и правителството приема в Кремъл участниците в първомайския парад.
- 3 май** И. В. Сталин отговаря на въпросите на Ралф В. Барнес.
- 8 май** По решение на Политбюро на ЦК на ВКП(б) И. В. Сталин е включен в състава на комисията по проверка на изпълнението на решенията на централните органи за производство на стоки за широко потребление.
- 23 май** Постановлението на Съвета на народните комисари на СССР и на ЦК на ВКП(б) от 22 май 1932 г. „За борбата със сушата и оросяването на Заволжието“, подписано от И. В. Сталин и В. М. Молотов, е обнародвано в бр. 141 на вестник „Правда“.
- 24 май** Приветствието на И. В. Сталин до ударниците и ударничките, до техническия персонал и ръководния състав на Кузнецкия металургически завод, които постигнаха високо топене на чугун и болшевишки темпове в овладяването на най-новата техника, е напечатано в бр. 142 на вестник „Правда“.
- И. В. Сталин присъства на парада на физкультурниците на Червения площад в Москва.
- 8 юли** И. В. Сталин пише приветствието до VII Всесоюзна конференция на ВЛКСМ. Приветствието е напечатано във вестник „Правда“ бр. 188 от 9 юли 1932 г.
- 8 август** Написаният от И. В. Сталин и приет на 7 август от Централния изпълнителен комитет и Съвета на народните комисари на СССР закон „За защита на имуществото на държавните предприятия, колхозите и кооперациите и за укрепването на обществената (социалистическата) собственост“ е обнародван в бр. 218 на вестник „Правда“.

- 4 септември И. В. Сталин присъства на демонстрацията на трудещата се младеж на Червения площад в Москва в чест на XVIII Международен ден на младежта.
- 25 септември Приветствието на И. В. Сталин до А. М. Горки във връзка с 40-годишната му литературна и революционна дейност е напечатано в бр. 266 на вестник „Правда“. И. В. Сталин присъства в Большой театър на тържественото заседание, посветено на 40-годишната литературна и революционна дейност на А. М. Горки.
- 28 септември— И. В. Сталин ръководи работата на пленума
2 октомври на ЦК на ВКП(б).
- 7 октомври И. В. Сталин, В. М. Молотов и К. Е. Ворошилов беседват в квартирата на А. М. Горки с група учени относно организирането на Всесъюзен институт за експериментална медицина.
- 10 октомври Приветствието на И. В. Сталин до работниците и ръководителите на Днепрострой във връзка с успешното завършване на строежа и предсрочното пускане на Днепрогес е напечатано в бр. 281 на вестник „Правда“.
- 14 октомври Приветствието на И. В. Сталин, В. М. Молотов и К. Е. Ворошилов до участниците в арктическата експедиция на ледоразбивача „Сибиряков“, които за един навигационен период преплаваха Ледовития океан, е отпечатано в бр. 285 на вестник „Правда“.
- 26 октомври И. В. Сталин беседва с група писатели в квартирата на А. М. Горки. В тази беседа И. В. Сталин нарече писателите „инженери на човешките души“.
- 6 ноември И. В. Сталин присъства в Большой театър на тържественото заседание на Московския съвет, посветено на петнадесетгодишнината на Великата октомврийска социалистическа революция.

- 7 ноември** И. В. Сталин присъствува на парада на войските от московския гарнизон и на демонстрацията на трудещите се от столицата на Червения площад в чест на петнадесетгодишнината на Великата октомврийска социалистическа революция.
- Приветствието на И. В. Сталин до Ленинград в деня на петнадесетгодишнината от установяването на Съветската власт е напечатано в бр. 309 на вестник „Правда“.
- През нощта** Почина Н. С. Алилуева-Сталина, съпругата, **срещу 9 ноември** близкият приятел на И. В. Сталин.
- 11 ноември** И. В. Сталин придружава ковчега с тялото на Н. С. Алилуева-Сталина в Новодевическите гробища.
- 18 ноември** В писмо, напечатано в бр. 318 на вестник „Правда“, И. В. Сталин благодари на организациите, учрежденията, другарите и отделни лица, изразили съболезнованията си по повод смъртта на Н. С. Алилуева-Сталина.
- 23 ноември** И. В. Сталин пише статията „Господин Кямпбел лъже“. Статията е напечатана в списание „Большевик“ кн. 22 от 30 ноември 1932 г.
- 20 декември** Приветствието на И. В. Сталин до работниците и бойците от ОГПУ във връзка с петнадесетгодишния му юбилей е напечатано в бр. 350 на вестник „Правда“.

1933

- 7—12 януари** И. В. Сталин ръководи работата на обединения пленум на ЦК и ЦКК на ВКП(б).
- 7 януари** На обединения пленум на ЦК и ЦКК на ВКП(б) И. В. Сталин изнася доклада „Резултатите от първата петилетка“.
- 11 януари** На обединения пленум на ЦК и ЦКК на ВКП(б) И. В. Сталин произнася речта „За работата в село“.

По предложение на И. В. Сталин на обединения пленум на ЦК и ЦКК на ВКП(б) се взема решение за организиране политотдели при машинно тракторните станции и совхозите и за изпращането на 17 хиляди партийни работници в село.

- 21 януари** И. В. Сталин присъства в Большой театър на тържественото траурно заседание, посветено на деветгодишнината от смъртта на В. И. Ленин.
- 23 януари** И. В. Сталин присъства на откриването на третата сесия на ЦИК на СССР VI съзв.
- 26 януари** Приветствието на И. В. Сталин до списание „Работница“ във връзка с десетгодишнината от съществуването на списанието е напечатано в бр. 25 на вестник „Правда“.
- 2 февруари** На Всесъюзното съвещание на Комсомола И. В. Сталин произнася реч за практическите задачи на работата на Комсомола във връзка с пролетната сеитба.
- 15 – 19 февруари** И. В. Сталин взема участие в работата на първия Всесъюзен конгрес на колхозниците-ударници.
- 16 февруари** И. В. Сталин пише писмото до др. И. Н. Бажанов.
- 19 февруари** И. В. Сталин произнася реч пред първия Всесъюзен конгрес на колхозниците-ударници.
- 23 февруари** Приветствието на И. В. Сталин до Червената армия във връзка с нейната 15-годишнина е напечатано в бр. 53 на вестник „Правда“.
- И. В. Сталин присъства в Большой театър на тържественото заседание, посветено на 15-годишнината на Червената армия.
- 14 март** И. В. Сталин присъства в Большой театър на събранието на ЦК и ЦКК на ВКП(б), ЦИК и СНК на СССР, Изпълкома на Коминтерна и МК на ВКП(б), посветено на 50-годишнината от смъртта на Карл Маркс.

- 20 март** И. В. Сталин пише отговора на писмото на г-н Барнес.
- 30 март** Приветствието на И. В. Сталин, В. М. Молотов и К. Е. Ворошилов до участниците в експедицията за спасяването на ледоразбивача „Малигин“ е напечатано в бр. 88 на вестник „Правда“.
- 17 април** И. В. Сталин, В. М. Молотов, К. Е. Ворошилов и А. И. Микоян изпращат поздравителна телеграма до участниците в експедицията на ледоразбивача „Красин“ във връзка с успешното завършване на ледения поход и предсрочното изпълнение на задачата на правителството да окажат помощ на зимовниците и на населението на остров Новая Земля. Телеграмата е напечатана в бр. 106 на вестник „Правда“.
- 26 април** Приветствието на И. В. Сталин до С. М. Будьони по случай петдесетгодишнината му е напечатано в бр. 115 на вестник „Правда“.
- 1 май** И. В. Сталин присъствува на първомайския парад на войските от московския гарнизон и на демонстрацията на трудещите се от столицата на Червения площад.
- 2 май** И. В. Сталин заедно с ръководителите на партията и правителството приема в Кремъл участниците в първомайския парад.
- 13 май** И. В. Сталин беседва с полковник Робинс.
- 25 май** И. В. Сталин присъствува в Голямата зала на Московската консерватория на заключителния концерт на I Всесъюзен конкурс на музикантите-изпълнители.
- 26 май** И. В. Сталин заедно с ръководителите на партията и правителството приема в Кремъл младите лауреати от I Всесъюзен конкурс на музикантите-изпълнители.

- 12 юни И. В. Сталин присъествува на парада на физкультурниците на Червения площад в Москва.
- 22 юни И. В. Сталин участва в погребението на Клара Цеткин на Червения площад в Москва.
- 29 юни И. В. Сталин заедно с В. М. Молотов, К. Е. Ворошилов и Г. К. Орджоникидзе посещава художествената изложба „15 години РККА“.
- 14 юли И. В. Сталин взема участие в заседанието на комисията на ЦК на ВКП(б) по организационните въпроси на тежката индустрия.
- 18 юли И. В. Сталин и К. Е. Ворошилов пристигат в Ленинград и заедно със С. М. Киров още същия ден заминават с парахода „Анохин“ за Беломорско-Балтийския канал.
- 18—25 юли И. В. Сталин, К. Е. Ворошилов и С. М. Киров пътуват по Беломорско-Балтийския канал и се запознават с неговите хидротехнически съоръжения, посещават пристанището Сорока, Мурманското пристанище и залива Полярний.
- 21 юли В района на пристанището Сорока И. В. Сталин, К. Е. Ворошилов и С. М. Киров посрещат ескадрата бойни кораби от Северната флота, които преминавали по канала от Балтийско в Бяло море. На митинга на червенофлотците К. В. Сталин произнася реч за задачите на Северната флота. След митинга И. В. Сталин, К. Е. Ворошилов и С. М. Киров посещават миноносеца „Урицки“ и Н-ската подводница.
- 22 юли И. В. Сталин, К. Е. Ворошилов и С. М. Киров пристигат в Мурманск, разглеждат Мурманското пристанище и залива Полярний.
- 25 юли И. В. Сталин, К. Е. Ворошилов и С. М. Киров след завръщането си в Ленинград разглеждат Ленинградското пристанище. Същия ден И. В. Сталин и К. Е. Ворошилов заминават за Москва.

- 5 август** И. В. Сталин беседва с авиоконструкторите за новите хидросамолети.
- 8 август** И. В. Сталин беседва с група работници от автомобилния завод „Сталин“ и дава указания за усвояване производството на леки коли.
- 10 август** И. В. Сталин приема в Кремъл група дейци от Московския съвет и беседва с тях по въпросите за подобряване пътните строежи в Москва, за московските крайбрежни улици и организацията на труда в строежите.
- 20—23 август** И. В. Сталин и К. Е. Ворошилов пътуват с парахода „Клара Цеткин“ от Горки до Сталинград.
- 23—24 август** И. В. Сталин, К. Е. Ворошилов и С. М. Будьони посещават конезавода „С. М. Будьони“ в Салските степи (Ростовска област).
- 3 октомври** И. В. Сталин, В. М. Молотов, К. Е. Ворошилов и Л. М. Каганович поздравяват екипажа на стратостата „СССР“ с изпълнението на задачата, поставена от правителството, за завоюването и изучаването на стратосферата. Поздравлението е напечатано в бр. 273 на вестник „Правда“.
- И. В. Сталин, В. М. Молотов, К. Е. Ворошилов и Л. М. Каганович приветствуват участниците в автомобилното състезание с маршрут Москва—Кара-Кум—Москва. Приветствието е напечатано в бр. 273 на вестник „Правда“.
- 17 октомври** И. В. Сталин, В. М. Молотов, К. Е. Ворошилов и Л. М. Каганович поздравяват работниците на съветската подводна техника — епроновци, с успешното изваждане на ледоразбивача „Садко“ от морското дъно в Арктика. Поздравлението е напечатано в бр. 287 на вестник „Правда“.
- 29 октомври** Приветствието на И. В. Сталин до ВЛКСМ по случай петнадесетгодишния юбилей на Комсо-

- мола е напечатано в бр. 299 на вестник „Правда“.
- 6 ноември** И. В. Сталин присъства в Большой театър на тържественото заседание на Московския съвет, посветено на шестнадесетгодишнината на Великата октомврийска социалистическа революция.
- 7 ноември** И. В. Сталин присъства на парада на войските от московския гарнизон и на демонстрацията на трудещите се от столицата на Червения площад в чест на шестнадесетгодишнината на Великата октомврийска социалистическа революция.
- 9 ноември** И. В. Сталин участва в погребението на ръководителя на японската компартия Сен-Катаяма на Червения площад в Москва.
- 20 ноември** И. В. Сталин, В. М. Молотов, М. И. Калинин и Л. М. Каганович приемат делегация на колхозниците-ударници от Одеска област и беседват с тях по работата на колхозите.
- 29 ноември** И. В. Сталин беседва с група архитекти — автори на проекта на Двореца на Съветите.
- 23 декември** И. В. Сталин и Л. М. Каганович приемат делегация на колхозниците-ударници от Днепропетровска област и беседват с тях по въпросите на колхозното строителство и снабдяването на селото с индустриални стоки.
- И. В. Сталин присъства в Большой театър на тържественото заседание, посветено на 15-годишнината на Централния аеро-хидродинамически институт (ЦАГИ).
- 25 декември** И. В. Сталин беседва с кореспондента на американския вестник „Ню Йорк Таймс“ г. Дюранти.
- 28 декември** И. В. Сталин присъства на откриването на четвъртата сесия на Централния изпълнителен комитет на СССР VI съзив.

До 29 декември И. В. Сталин преглежда и редактира тезисите на докладите на другарите Молотов и Куйбишев „За втория петгодишен план за развитието на народното стопанство на СССР (1933—1937 г.)“ за XVII конгрес на ВКП (б). Тезисите са напечатани във вестник „Правда“ бр. 359 от 30 декември 1933 г.

1934

- 18 януари   Приветствието на И. В. Сталин до слушателите, преподавателите и ръководителите на Червенознаменната военна академия на РККА „Фрунзе“ във връзка с петнадесетгодишнината на Академията и награждаването ѝ с ордена „Ленин“ е напечатано в бр. 18 на вестник „Правда“.
- 21 януари   И. В. Сталин присъства в Большой театър на тържественото траурно заседание, посветено на десетгодишнината от смъртта на В. И. Ленин.
- 23 януари   Ленинградската обединена V областна и II градска партийна конференция избира И. В. Сталин за делегат на XVII конгрес на ВКП (б).
- 24 януари   Московската обединена IV областна и III градска партийна конференция избира И. В. Сталин за делегат на XVII конгрес на ВКП (б).
- 26 януари —
10 февруари   И. В. Сталин ръководи работата на XVII конгрес на ВКП (б).
- 26 януари   И. В. Сталин изнася на XVII конгрес на ВКП (б) отчетния доклад за работата на ЦК на ВКП (б).
- 31 януари   На XVII конгрес на ВКП (б) И. В. Сталин произнася речта „Вместо заключително слово“.
- И. В. Сталин присъства на демонстрацията на трудещите се от столицата на Червения площад в чест на XVII конгрес на ВКП (б).

СЪДЪРЖАНИЕ

	Стр.
<i>Предговор</i>	V
ЗАКЛЮЧИТЕЛНО СЛОВО ПО ПОЛИТИЧЕСКИЯ ОТЧЕТ НА ЦК ПРЕД XVI КОНГРЕС НА ВКП(б) на 2 юли 1930 г.	1
ПИСМО ДО ДР. ШАТУНОВСКИ	14
ПИСМА ДО ДР. Ч—Е	17
ДО ДР. ДЕМЯН БЕДНИ (<i>Извадки от писмо</i>)	20
ЗА АНТИСЕМИТИЗМА. <i>Отговор на едно запитване на Еврей- ската телеграфна агенция в Америка</i>	25
ЗА ЗАДАЧИТЕ НА СТОПАНСКИТЕ РЪКОВОДИТЕЛИ. <i>Реч пред първата Всесъюзна конференция на ръководителите на социалистическата индустрия на 4 февруари 1931 г.</i>	26
ПИСМО ДО ДР. ЕТЧИН	37
ПРИВЕТСТВИЕ ДО РАБОТНИЦИТЕ НА АЗНЕФТ И ГРОЗНЕФТ ДО ЕЛЕКТРОЗАВОДА	39
МАГНИТОГОРСК. МАГНИТОСТРОЙ	40
ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА УПРАВЛЕНИЕТО НА ТРАКТОРО- ЦЕНТЪРА. ДО ВСИЧКИ МАШИННО-ТРАКТОРНИ СТАН- ЦИИ	41
ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА УПРАВЛЕНИЕТО НА ЗЪРНО- ТЪРСТА. ДО ВСИЧКИ ЗЪРНОСОВХОЗИ	42
НОВА ОБСТАНОВКА — НОВИ ЗАДАЧИ НА СТОПАНСКОТО СТРОИТЕЛСТВО. <i>Реч пред съвещанието на стопанските ръководители на 23 юни 1931 г.</i>	44
I. Работната сила	45—69
II. Работната заплата	46
III. Организацията на труда	48
IV. Въпросът за производствено-техническата интели- генция на работническата класа	52
	56

V. Признаците за поврат сред старата производствено-техническа интелигенция	59
VI. За самоиздръжката	63
VII. Да работим по новому, да ръководим по новому	65
ДО РАБОТНИЦИТЕ И АДМИНИСТРАТИВНО-ТЕХНИЧЕСКИЯ ПЕРСОНАЛ НА „АМО“	70
ДО РАБОТНИЦИТЕ И АДМИНИСТРАТИВНО-ТЕХНИЧЕСКИЯ ПЕРСОНАЛ НА ХАРКОВСКИЯ ТРАКТОРОСТРОЙ	71
ДО ВЕСТНИК „ТЕХНИКА“	72
ОТНОСНО НЯКОИ ВЪПРОСИ ОТ ИСТОРИЯТА НА БОЛШЕВИЗМА. <i>Писмо до редакцията на списание „Пролетарская революция“</i>	73
НИЖНИ-НОВГОРОД. АВТОЗАВОД	88
БЕСЕДА С НЕМСКИЯ ПИСАТЕЛ ЕМИЛ ЛУДВИГ <i>на 13 декември 1931 г.</i>	89
НИЖНИ-НОВГОРОД. ДО НАЧАЛНИКА НА АВТОСТРОЙ И ДО ДИРЕКТОРА НА АВТОЗАВОДА „МОЛОТОВ“	105
САРАТОВ. ДО НАЧАЛНИКА НА КОМБАЙНСТРОЙ И ДО ДИРЕКТОРА НА КОМБАЙНЗАВОДА	106
ОТГОВОР НА ОЛЕХНОВИЧ И АРИСТОВ. <i>По повод писмото до редакцията на списание „Пролетарская революция“ „Относно някои въпроси от историята на большевизма“</i>	107
МАГНИТОГОРСК. МАГНИТОСТРОЙ	113
ОТГОВОР НА ПИСМОТО НА ПРЕДСТАВИТЕЛЯ НА ТЕЛЕГРАФНАТА АГЕНЦИЯ „АСОШЕЙТЕД ПРЕС“ г. РИЧАРДСОН	114
ЗА ЗНАЧЕНИЕТО И ЗАДАЧИТЕ НА БЮРО ЖАЛБИ	115
ОТГОВОРИ НА ВЪПРОСИТЕ НА РАЛФ В. БАРНЕС <i>на 3 май 1932 г.</i>	116
КУЗНЕЦК. КУЗНЕЦКСТРОЙ	119
ПРИВЕТСТВИЕ ДО VII ВСЕСЪЮЗНА КОНФЕРЕНЦИЯ НА ВЛКСМ	120
ПРИВЕТСТВИЕ ДО МАКСИМ ГОРКИ	121
ДО СТРОИТЕЛИТЕ НА ДНЕПРОСТРОЙ	122
ПРИВЕТСТВИЕ ДО ЛЕНИНГРАД	123
ПИСМО ДО РЕДАКЦИЯТА НА ВЕСТНИК „ПРАВДА“	124
ГОСПОДИН КЯМПБЕЛ ЛЪЖЕ	125—133
Стенограма на беседата с г-н Кямпбел <i>на 28 януари 1929 г.</i>	126
ПО СЛУЧАЙ ПЕТНАДЕСЕТГОДИШНИНАТА НА ОГПУ	134

ОБЕДИНЕН ПЛЕНУМ НА ЦК И ЦКК НА ВКП(б) — 7—12 януари 1933 г.	135—196
Резултатите от първата петилетка. Доклад на 7 януари 1933 г.	137—181
I. Международното значение на петилетката	137
II. Основната задача на петгодишния план и пътят за нейното осъществяване	145
III. Резултатите от петилетката за четири години в областта на индустрията	150
IV. Резултатите от петилетката за четири години в областта на селското стопанство	159
V. Резултатите от петилетката за четири години в областта на подобряване материалното положение на работниците и селяните	166
VI. Резултатите от петилетката за четири години в областта на стокообмена между града и селото	170
VII. Резултатите от петилетката за четири години в областта на борбата против остатъците на враждебните класи	174
VIII. Общи изводи	179
За работата в село. Реч на 11 януари 1933 г.	182
ДО „РАБОТНИЦА“	197
ПИСМО ДО ДР. И. Н. БАЖАНОВ	198
РЕЧ НА ПЪРВИЯ ВСЕСЪЮЗЕН КОНГРЕС НА КОЛХОЗНИ- ЦИТЕ-УДАРНИЦИ на 19 февруари 1933 г.	199—215
I. Колхозният път е единствено правилният път	199
II. Нашата най-близка задача е да направим всички колхозници заможни	206
III. Отделни бележки	210
ПРИВЕТСТВИЕ ДО ЧЕРВЕНАТА АРМИЯ ВЪВ ВРЪЗКА С НЕЙНАТА 15-ГОДИШНИНА. До Революционния военен съвет на СССР	216
ОТГОЗОР НА ПИСМОТО НА г-н БАРНЕС от 20 март 1933 г.	217
ДО ДР. С. М. БУДЬОНИ	218
БЕСЕДА С полк. РОБИНС на 13 май 1933 г. (Кратка стено- грама)	219
ПРИВЕТСТВИЕ ПО СЛУЧАЙ ПЕТНАДЕСЕТГОДИШНИЯ ЮБИ- ЛЕЙ НА ВЛКСМ	230
БЕСЕДА С КОРЕСПОНДЕНТА НА ВЕСТНИК „НЮ ЙОРК ТАЙМС“ г. ДЮРАНТИ на 25 декември 1933 г.	232

ОТЧЕТЕН ДОКЛАД ЗА РАБОТАТА НА ЦК НА ВКП(б) ПРЕД XVII ПАРТИЕН КОНГРЕС на 26 януари 1934 г.	237—
I. Продължаващата се криза на световния капитализъм и външното положение на Съветския съюз	237—
1. Ходът на икономическата криза в капиталистическите страни	
2. Изостряне на политическото положение в капиталистическите страни	
3. Отношенията между СССР и капиталистическите държави	
II. Продължаващият се подем на народното стопанство и вътрешното положение на СССР	256—
1. Подемът на индустрията	
2. Подемът на селското стопанство	
3. Материалният и културният подем на трудещите се	
4. Подемът на стокообмена и транспортът	
III. Партията.	290—
1. Въпроси на идейно-политическото ръководство	
2. Въпроси на организационното ръководство	
ДО НАЧАЛНИКА И КОМИСАРЯ НА ВОЕННАТА АКАДЕМИЯ НА РККА „ФРУНЗЕ“ ДР. ШАПОШНИКОВ. ДО ПОМОЩНИКА ПО ПОЛИТИЧЕСКАТА ЧАСТ ДР. ШЧАДЕНКО . .	
ВМЕСТО ЗАКЛЮЧИТЕЛНО СЛОВО — 31 януари 1934 г. .	
Бележки	
Биографична хроника (юли 1930 — януари 1934).	

Превел : Пенчо Данчев и др.
Редактор : Георги Георгиев
Контр. редактор : Георги Михайлов
Коректор : Мария Гълъбова

* * *

Дадена за печат на 28. XII. 1951 г.

* * *

Тираж : 25,000

Формат $1/16^{50/64}$

Печатни коли 22¹/₂. Авторски коли 25·76

* * *

Печатница на Бълг. комунистическа партия
С о ф и я   № 1292   1 9 5 2

ЗАБЕЛЯЗАНИ ГРЕШКИ

<i>Стр.</i>	<i>Ред</i>	<i>Напечатано</i>	<i>Да се четe</i>	<i>Допуснати от</i>
12	16	отгоре	засилен	за
				печатницата

Сталин, т. 13